

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İKİ DİLLİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS
KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIMI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME
(TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERS KİTAPLARI 1-8)**

HAZIRLAYAN

MELİSA ERTEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA – 2025

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İKİ DİLLİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS
KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIMI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME
(TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERS KİTAPLARI 1-8)**

HAZIRLAYAN

MELİSA ERTEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ABDURRAHMAN GÜZEL

ANKARA – 2025

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans çerçevesinde Melisa Erten tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 19 / 06 / 2025

Tez Adı: İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı Üzerine Bir Değerlendirme
(Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları 1-8)

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı-Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, Başkent Üniversitesi

.....

Prof. Dr. Hamiye DURAN, Gazi Üniversitesi

.....

Doç. Dr. Gülin Dağdeviren KIRMIZI, Başkent Üniversitesi

.....

ONAY

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: ..... / ..... / .....

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 16/ 05/ 2025

Öğrencinin Adı, Soyadı: Melisa Erten

Öğrencinin Numarası: 22210153

Anabilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. ABDURRAHMAN GÜZEL

Tez Başlığı: İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı Üzerine Bir Değerlendirme

(Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları 1-8)

Yukarıda başlığı belirtilen yüksek lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 268 sayfalık kısmına ilişkin, 16/ 05/ 2025 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı yüzde 4'tür. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası: .....

ONAY

Tarih: 16 / 05/ 2025

Öğrenci Danışmanı: Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL

.....

TEŞEKKÜR

Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e; "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözüyle bilimin ve eğitimin önemini her fırsatta vurgulayan büyük vizyonu ve özellikle kadınların eğitim hakkını güvence altına alarak, toplumsal hayatta etkin bireyler olarak yer almalarına öncülük ettiği için en derin şükranlarımı sunarım.

Eğitim hayatım boyunca engin bilgi birikimi, tecrübesi ve akademik donanımıyla yolumu aydınlatan; kıymetli katkıları, yol gösterici rehberliği ve her zaman anlayışla yanımda oluşuyla bana büyük bir ilham kaynağı olan değerli danışmanım Prof. Dr. Abdurrahman Güzel hocama, akademik ve kişisel gelişimime sağladığı paha biçilemez katkılar, gösterdiği sabır, nezaket ve desteği için en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, lisans ve yüksek lisans öğrenimim süresince bilgi ve tecrübeleriyle gelişimime çok yönlü katkılar sağlayan Başkent Üniversitesi'nin tüm değerli hocalarına teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın her anında maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan, sevgileri, sabırları ve fedakarlıklarıyla bana daima güç veren, her zorlukta arkamda durarak en umutsuz anlarımda bile yeniden ayağa kalkmamı sağlayan, varlıklarıyla hayatıma anlam ve değer katan, üzerimde emekleri ve hakları asla ödenemeyecek olan canım annem Nazan Erten ve babam Birol Erten'e en derin teşekkürlerimi ve sonsuz minnetimi sunarım.

Maddi ve manevi her zaman yanımda olan, sevgileri ve fedakarlıklarıyla hayatımda derin izler bırakan sevgili dedem Mustafa Erten ve kıymetli nenem Hatice Erten'e gönülden teşekkür ederim. Bu çalışmayı tamamlama aşamasında nenemi kaybetmenin derin acısını yaşasam da bana her zaman ışık olan sevgileri ve dualarıyla, her ikisi de kalbimde yaşamaya devam edecektir. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Hayatımın her döneminde varlıklarıyla bana güç veren, maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olup sevgileriyle en zor anlarımla bile aşmamı sağlayan, dualarıyla yolumu aydınlatan ve varlıklarıyla hayatımı güzelleştiren en kıymetli hazinelerim sevgili anneannem Fatma Çetin ve dedem Atalay Çetin'e sonsuz şükran ve minnet duygularımı sunarım.

Bu zorlu süreçte emeği, sevgisi ve katkısı olan tüm sevdiklerime de ayrıca teşekkür ederim.

Melisa ERTEN

Ankara 2025

ÖZET

Melisa ERTEN

İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı Üzerine Bir Değerlendirme (Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları 1-8)

Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Programı

2025

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına okutulmak için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki Türk kültürüne ait bilgileri saptamak ve kültür aktarımını incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sekiz farklı seviyeden oluşan ders kitaplarının içeriğinde bulunan metinler ve etkinliklerin hangi kültürel öğeleri içerdiği, bu öğelere ne sıklıkta yer verildiği ve kültür aktarımı açısından düzeyi tespit edilmiştir. Nitelikli ve işlevsel ders kitapları başarılı bir dil öğretimi ve kültür aktarımını sağlayan bireyin toplumla güçlü bağlarını oluşturmasını sağlayan en önemli faktördür. İyi bir ders kitabı yurt dışındaki Türklerin kendi kültürleriyle bağ kurmalarını büyük oranda etkileyecek ve hatta yön verecektir. Araştırmada, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 15.05.2018 tarihli ve 77 sayılı kararı doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1. seviye, 2. seviye, 3. seviye, 4. seviye, 5. seviye, 6. seviye, 7. seviye ve 8. seviye için hazırlanmış Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde yer alan kültürel öğeler "Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler" ölçeği temel alınarak belirlenmiş, bu kültürel öğelerin metinler ve etkinlikler içindeki kullanım sayıları tespit edilmiş ve temalardaki kullanım sıklığı saptanmıştır. Günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitimi, edebiyat, sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekanın yer aldığı ölçeğe kültürel çeşitlilik başlığı da eklenerek kapsamı genişletilmiştir. İçerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada ders kitabı aracılığıyla aktarılması hedeflenen kültürel unsurlar sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Bulgular, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında çok fazla kültürel öğeye yer verildiğini, bu öğelerin görsellerle ve etkinliklerle desteklendiğini göstermektedir. Ders kitaplarında bazı kültürel öğelere yoğun bir şekilde yer verilirken bazı öğelerin ise yeterince temsil edilmediği görülmektedir. Bu bağlamda, ders kitaplarında yer alan kültürel öğelerin kitaplarda dengeli bir dağılım göstermediği, bu durumun ise öğrencilerin kültürel çeşit kapsamlı bir şekilde anlamalarını zorlaştırabileceği sonucuna varılmaktadır. İki dilli Türk çocuklarının kendi kültürlerini tanıması, benimsemesi ve sürdürebilmesi için ders kitaplarında kültürel öğelerin dengeli bir şekilde yer alması öğrencilerin kültürel

farkındalık kazanmasını için oldukça önemlidir. Gelişen teknolojik imkanlara rağmen ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından büyük önem taşıyan ders kitapları, iki dilli Türk çocuklarının sistematik bir şekilde ana dillerini ve öz kültürlerini öğrenmeleri, korumaları, geliştirilmeleri açısından önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu bağlamda, ders kitaplarında yer alan kültürel öğelerin incelenmesi kültür aktarımının önemini ortaya koyma açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler : İki dillilik, Türkçe ve Türk kültürü dersi, ders kitapları, kültür, kültür aktarımı

ABSTRACT

Melisa ERTEN

An Evaluation on Cultural Transmission in Turkish Language Teaching Textbooks for Bilingual Turkish Children (Turkish Language and Culture Textbooks 1–8)

**Baskent University
Institute of Educational Sciences
Department of Turkish Language and Social Sciences
Master Program**

2025

This study aims to identify the information related to Turkish culture and examine cultural transmission in the *Turkish Language and Turkish Culture* textbooks, which were prepared by the Turkish Ministry of National Education starting from the 2019-2020 academic year for bilingual Turkish children living abroad. In line with this objective, the study investigates which cultural elements are included in the texts and activities within the textbooks, how frequently these elements appear, and the level of cultural transmission achieved. Qualified and functional textbooks are the most significant factor in ensuring successful language teaching and facilitating cultural transmission, thereby helping individuals establish strong ties with society. A well-prepared textbook will significantly influence and even guide the connection of Turkish people living abroad with their own culture. In the study, the cultural elements presented in the texts and activities of the *Turkish Language and Turkish Culture* textbooks -prepared by the Ministry of National Education for eight different levels (Levels 1 to 8) in accordance with the decision of the Board of Education and Discipline dated 15.05.2018 and numbered 77- were identified based on the “Scale of Cultural Elements and Sub-Elements Reflected in Texts.” The frequency of these cultural elements within the texts and activities, as well as their thematic distribution, was also determined. The scope of the study was expanded by adding the category of cultural diversity to the existing scale, which originally included daily life, interpersonal relations, values and education, literature, art and music, traditions and folklore, social life, geography, and space. Using the content analysis method, this study systematically examined the cultural elements intended to be transmitted through the textbooks. The findings reveal that the *Turkish Language and Turkish Culture* textbooks contain a considerable number of cultural elements, which are supported by visuals and activities. However, while some cultural elements are heavily emphasized, others are underrepresented. In this context, it was concluded that the cultural elements included in the textbooks are not evenly distributed, which may hinder students from comprehensively understanding cultural diversity. For bilingual Turkish children to recognize, embrace, and sustain their own culture, it is crucial that cultural elements are presented in a balanced manner within the textbooks, thereby enhancing their cultural awareness.

Despite the advancements in technology, textbooks continue to play a significant role in terms of accessibility and usability, serving as an essential tool for bilingual Turkish

children to systematically learn, preserve, and develop their mother tongue and cultural heritage. In this regard, analyzing the cultural elements presented in the textbooks is of great importance in highlighting the significance of cultural transmission.

Keywords: Bilingualism, Turkish Language and Turkish Culture Course, Textbooks, Culture, Cultural Transmission

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	ix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Dil.....	5
2.2. Kültür	7
2.3. Dil-Kültür İlişkisi.....	12
2.4. Kültür Aktarımı.....	18
2.5.Yurt dışında Yaşayan Türkler ve İki Dillilik.....	22
2.6. Türkçe ve Türk Kültürü Dersi	28
2.7. Araştırma ile İlgili Alanyazındaki Çalışmalar.....	32
BÖLÜM III	38
YÖNTEM	38
3.1. Araştırma Modeli	38
3.2. Verilerin Toplanması	39
3.3. Araştırmanın Sınırlılığı.....	40
BÖLÜM IV.....	41
BULGULAR	41
4.1. Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarının Yapısal, Görsel, Eğitsel ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Genel Bulgular	41
4.2. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 1. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular	44

4.3. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 2. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	68
4.4. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 3. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	87
4.5. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 4. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	108
4.6. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 5. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	130
4.7. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 6. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	151
4.8. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 7. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	180
4.9. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 8. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili	
Bulgular	208
BÖLÜM V	238
SONUÇ VE ÖNERİLER	238
5.1. Sonuç.....	238
5.2. Öneriler	240
KAYNAKLAR	242
EKLER	251
EK 1: Kültürel Ögeler Tablosu	251
EK 2: Düzenlenmiş Kültürel Ögeler Tablosu	252
EK 3: Tablo Kullanım İzin Yazısı.....	253
EK 4: TTK1- TTK8 Kitaplarında Kültürel Öge Frekanslarının Dağılımı	
Grafığı.....	254
EK 5: TTK1- TTK8 Kitaplarında En Sık Kullanılan Kültürel Ögeler	255

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1. Türkçe ve Türk Kültürü 1. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	65
Tablo 4.2. Türkçe ve Türk Kültürü 2. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	76
Tablo 4.3. Türkçe ve Türk Kültürü 3. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	100
Tablo 4.4. Türkçe ve Türk Kültürü 4. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	120
Tablo 4.5. Türkçe ve Türk Kültürü 5. Ders Kitabı İle İlgili Bulgular	144
Tablo 4.6. Türkçe ve Türk Kültürü 6. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	169
Tablo 4.7. Türkçe ve Türk Kültürü 7. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	199
Tablo 4.8. Türkçe ve Türk Kültürü 8. Ders Kitabı ile İlgili Bulgular	226

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TTK	: Türkçe ve Türk Kültürü (Dersi/Kitabı)
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, amaç ve araştırmanın önemi üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar arasında iletişim kurmak için kullanılan dil, yapısal ve sembolik bir sistem özelliği taşır. Çeşitli toplumsal, kültürel, bireysel ihtiyaçları karşılamak için kullanılan dil hem yazılı hem de sözlü olarak ifade edilebilir ve insanların kültürel kimliklerini korumalarına yardımcı olur. Dil ve kültür birbirini besleyen, geliştiren ve büyüten iki ana bileşendir. Kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında eğitim-öğretim süreci ve ana dil bilinci ön plana çıkmaktadır. Kendi dilini ve kültürünü bulunduğu coğrafyada yaşayamayan ve çeşitli nedenlerden dolayı yurt dışına giden ve orada yaşamını sürdüren Türk vatandaşlarımız vardır. Bu konumda olan bireylere iki dilli denilmektedir. İki dilli bireyler yaşam koşullarından dolayı hem kendi ana dilleri Türkçeyi hem de yaşadıkları ülkenin dilini bilmektedir. Güzel (2014)' e göre iki dillilik, birden fazla dilin aynı anda öğrenilip ihtiyaç duyulduğunda bir dil sisteminden diğerine aktarım yapılabilmesi olarak tanımlanmaktadır. 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'den Almanya'ya yapılan göçlerle birlikte iki dillilik kavramı önem kazanmıştır ve günümüzde de önemini hala korumaktadır. Her iki dilin de yeterli ve doğru bilinmesi bireylerin düşünme yeteneği ve zekâ gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Ana diline hakim ve kendi kültürüne uyum sağlayan bireylerin yaşadıkları toplumun diline ve kültürüne entegre olmaları daha kolaydır.

Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ana dillileri olan Türkçeyi öğrenmesi ve kültürlerini benimsemesi açısından ders kitapları eğitimin temelinde rol almaktadır. Eğitimin her alanında olduğu gibi iki dillilere kendi ana dilleri Türkçeyi öğretirken de başvurulan önemli kaynaklardan birisi ders kitaplarıdır. İki dilli öğrencilere özel olarak hazırlanan ders kitapları, dil becerilerinin öğretimi için kültürel içerikleri kullanırken, öğrencilere kendi öz kültürlerini tanıtmaya ve benimsetme niteliklerine de sahip olmalıdır. Bilimsel ölçütlere göre tasarlanması gereken ders kitapları ulaşılabilir olma, farklı seviyeleri içermeye, görsellik sayesinde öğrenmeyi kolaylaştırma ve müfredata uygunluk vb. birçok açıdan eğitim-öğretim sistemini kolaylaştıran yardımcı kaynaklardır. Yurt dışında yaşayan Türk öğrenciler için birçok program hazırlanmıştır fakat bu programlar ders

kitapları ile desteklenmediğinden yetersiz kalmıştır. Alandaki eksikliği gidermek adına T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe ve Türk kültürü adlı farklı seviyelere uygun ders kitapları hazırlanmıştır. Kitaplar hazırlanırken öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerinin gelişmesi, Türkçe konusunda yüksek bilince sahip kuşakların yetişmesi, milli kimlik bilinci oluşturulması ve kültürel farkındalığın amaçlanması hedeflenmiştir (MEB, 2019).

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının, yeni nesillere ana dillerini ve kültürlerini aktarmaları, korumaları ve sürdürmeleri önemlidir. Türk çocukları, ana dillerinde yeterli içerik alamadıklarında kavramsal gelişimlerini tamamlayamayabilir, kendi kültürüne yabancılaşabilir ve eğitim hayatlarında diğer akranlarına göre eksik kalabilir. Bundan dolayı yurt dışında yaşayan Türk öğrencilerin eğitim sürecinde başarı elde etmesi ve toplum kültürüne uyum sağlaması için ana dili eğitimi uygun şekilde yapılmalıdır. Ana dilin doğru ve etkili öğretilmesi için ders kitapları önemli bir araçtır. İki dilli Türk çocuklarına ana dili ve kültür öğretimi, Türkçe ve Türk Kültürü dersi aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu nedenle, bu derste kullanılan kitapların içeriği kültür aktarımında önemli bir rol üstlenmektedir.

Bu araştırmada, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının kendi kültürlerini tanınması, benimsemesi ve sürdürebilmesi için MEB tarafından hazırlanan Türkçe ve Türk kültürü setinin kültürel öğelere ne sıklıkla yer verdiği ve bunların öğrencilere nasıl aktarıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları setinin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. seviyeleri incelenmiştir.

Nitelikli ve işlevsel ders kitapları başarılı bir dil öğretimini ve kültür aktarımını sağlayan bireyin toplumla güçlü bağlarını oluşturmasını sağlayan en önemli faktördür. Türkçe ve Türk Kültürü seti, kendi kültürüne uzak kalan ve onu tanımak isteyen öğrenciler için milli kültür unsurlarını yansıtmaya ve ana dil bilinci geliştirme konusunda önemli bir araç niteliğindedir. İyi bir ders kitabı yurt dışındaki Türklerin kendi kültürleriyle bağ kurmalarını büyük oranda etkileyecek ve hatta yön verecektir. Bu bağlamda, çalışmada kültürel öğelerin aktarımında ve ana dil öğretiminde önemli rol oynayan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki okuma metinleri, etkinlikler ve diyalogların kültür aktarımı ne düzeyde sağladığı belirlenmeye çalışılmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders

kitaplarındaki kültürel aktarımı ilgili çalışma yapmanın alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren yurt dışındaki iki dilli Türk çocuklarına okutulmak için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında Türk kültürüne ait bilgileri saptamak ve kültür aktarımının ne düzeyde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. MEB tarafından hazırlanan iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde kullanılan sekiz ciltlik ders kitapları Okur ve Keskin (2013) tarafından oluşturulan Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler ölçeğine göre incelenmiştir. Kültür kategorilerini ayrıntılı bir şekilde konu edinen ve kapsamı geliştirilen bu ölçek, çalışmanın amacına uygun veri toplamak ve detaylı analizler gerçekleştirmek için tercih edilmiştir.

Araştırmada hedeflenen amaçlara ulaşma noktasında şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1-Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında hangi kültürel ögeler bulunmaktadır ?
- 2-Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarında bulunan Türk kültür unsurlarına ait bilgilendirmenin seviyesi nedir ?

Bu sorular doğrultusunda iki dillilere Türkçe öğretiminde, Türkçe ve Türk kültürü ders kitabı aracılığıyla aktarılması hedeflenen kültürel unsurların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Tespitlerin ardından değerlendirmeler dile getirilecek Türkçe ve Türk Kültürü Seti Ders Kitapları “Kültürel unsurların aktarımı açısından yeterli düzeyde midir?” ve “Kültürel öğelerin ders kitaplarında temsili ve dağılımı dengeli bir biçimde gerçekleştirilmiş midir?” sorularına cevaplar aranacak ve öneriler sunulacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültürün oluşmasında, varlığını sürdürmesinde ve gelecek nesillere aktarılmasında dilin önemli bir işlevi bulunmaktadır. Dil ve kültür birbirini besleyen, geliştiren ve canlı tutan önemli unsurlardır. Milletlerin kültürel kimliklerinin oluşumu ve devamlılığı büyük ölçüde dil aracılığıyla gerçekleşir. Ana dili eğitimi de dilin kültürü aktarma işlevi açısından oldukça önemlidir.

1960’lı yıllardan itibaren çalışmak amacıyla birçok Türk vatandaşı Türkiye’den Almanya’ya göç etmiştir. Göç eden aileler zamanla buldukları ülkeye yerleşmeye

başlamıştır. Bundan dolayı vatandaşlarımız birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan en önemlisi Türk vatandaşlarının ana diline ve kültürüne yabancı kalmasıdır. Ana dili eğitimini istenilen düzeyde alamayan Türk çocukları dil becerileri ve kültürel açıdan sorunlar yaşayabilir. Yaşadıkları sorunlar hem eğitim hayatını hem de yaşadıkları topluma uyum süreçlerini etkileyebilir. Yaşanılan sorunların giderilmesi ya da en aza indirilmesi için nitelikli bir ana dili eğitiminin ve kültür aktarımının yapılması gerekmektedir. Çünkü ana dilini iyi öğrenen bireyler kendi kültürlerini daha iyi anlayacak, yaşadıkları ülkenin dilini öğrenme ve kültürü tanıma konusunda daha başarılı olacaklardır.

Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı sağlanabilmesi için Türkçe ve Türk Kültürü dersleri oldukça önem taşımaktadır. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları ana dillilerini ve öz kültürlerini buldukları aile mensupları sayesinde öğrenmeye başlamaktadır. Türkçe ve Türk kültürü derslerini alan çocuklar aile mensuplarının öğrettiklerine ek olarak belirli bir program dahilinde ve sistematik şekilde ana dillerini ve öz kültürlerini öğrenmektedirler. İki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğretiminde ve kültür aktarımında en kritik ders materyali genellikle ders kitaplarıdır. Gelişen teknolojik imkanlara rağmen ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından büyük önem taşıyan ders kitapları eğitimin temelinde rol almaktadır. Bilgiye ulaşmada önemli bir materyal olan ders kitapları yetersiz veya düşük kalitede ise öğretimin hedeflediği başarıları elde etmek mümkün olmayabilir. Ders kitaplarındaki eksiklikler eğitim- öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyebilir. Bundan dolayı ders kitaplarının içeriğinin öğrencilerin dil öğrenme ihtiyaçlarına göre tasarlanması büyük önem arz etmektedir.

Bu araştırmada MEB tarafından hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının kültürel öğeler ve kültür aktarımı açısından sınırlı ölçüde incelendiği görülmüştür. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dili ediniminde, kültür aktarımının işlevi oldukça büyüktür. Bu bağlamda kültür aktarımının sağlanabilmesi için Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının kültürel unsurlara göre incelenmesi gerekmektedir. Sözü edilen kitapların incelenmesi sayesinde ulaşılacak bilgilerin kültür aktarımının önemi meydana çıkaracağı ve yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil

İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan sesler ve işaretlerle yapılandırılan dil, hayatımızdaki en önemli araçtır. Toplumsal ve kültürel bir araç olarak dil, bireylerin etkileşim kurmasına ve kültürel mirasların gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Dil, toplumların ortak bir bağ oluşturmasını sağlarken aynı zamanda milli kimlik kazandırmaktadır. Toplumların bir arada var olmasını sağlayan dil aracılığıyla bireyler milli bir kimlik kazanarak sağlıklı ilişkiler kurmakta ve uyum içerisinde yaşamaktadır.

Toplumsal değişimlerin aynası olan ve dinamik yapısıyla sürekli bir değişime uğrayan dilin birçok tanımı yapılmıştır.

Dil, insanın toplumsal yaşamı içerisinde ortaya çıkan, insan ve toplumdan bağımsız düşünülemeyen; bilim, sanat ve teknik gibi çeşitli alanlarla etkileşim hâlinde olan çok yönlü bir olgudur. Aynı zamanda yaşamı kolaylaştıran işlevsel bir araç, eğitim ve öğretimin temel unsuru, bilginin toplanmasını ve aktarılmasını sağlayan dinamik bir yapı niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte, günümüzde bile tüm yönleriyle çözümlenememiş olması, dilin hâlâ gizemini koruyan benzersiz bir varlık olduğunu göstermektedir (Aksan, 2020).

Dil, kendine özgü yapısı ve sürekli gelişen dinamik yapısıyla, bireye ve topluma kimlik, kişilik ve benlik kazandıran; milli şuurun ve kolektif hafızanın oluşumunda temel bir unsur olarak kabul edilen yaşayan bir varlıktır (Güzel, 2014).

Dil, yalnızca insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine yarayan bir araç değil, aynı zamanda bir toplumun kültürel birikimini koruyan ve bunu sonraki nesillere aktaran çok yönlü bir sistemdir (Barın ve Demir, 2010).

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç, kendine özgü kuralları olan ve bu kurallar doğrultusunda gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanda atılmış gizli anlaşmalar sistemidir (Ergin, 2024, s. 3).

Dil, sınırlı sayıdaki unsurları kullanarak sonsuz sayıda cümle üretme kapasitesine sahip olan bir sistemdir (Chomsky, 1957).

Dil, anlamı belirtmek için bir araya getirilen sembolik bir sistem olup belirli kurallara göre düzenlenen göstergeler dizgesidir (Saussure, 1916/1998).

Dil, çeşitli formlarda ortaya çıkan ancak bir izolasyon süreciyle birbirinden farklı yönleri sahip karmaşık bir bütündür (Vardar, 1982).

Dil, toplumların kültürel öğelerinin başında yer alan kültürün taşıyıcısı olan önemli bir araçtır (Kaplan, 2004, s. 39).

Dil, belirli bir durumun dışına çıkmayan, değişime uğramayan durağan bir yapıya sahip değildir (Korkmaz, 1997, s. 4).

Dil, toplumları bir arada tutan, yaşam tarzlarını, gelenek-göreneklerini ve inançlarını nesilden nesile aktaran milletleri birbirine kaynaştıran oldukça önemli bir kurumdur. (Barın, 2004).

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en temel bileşendir. Dilin bir iletişim aracı olması yanında kültür taşıyıcısı ve kültür aktarım aracı olarak da işlev gördüğü unutulmamalıdır (Türkben ve Alptekin, 2022).

Dil, bireyler arasındaki duyguları, düşünceleri ve bilgi birikimleri aktarma işlevinin yanında kültürleri, gelenek ve görenekleri, milli duyuş ve düşünceleri taşıma görevini de üstlenir. Bu nedenle dil, tek bir boyutla sınırlı kalmayan çok boyutlu bir olgudur (Koparan ve Canbulat 2020).

Banguoğlu'na (2024) göre dil, insanların niyetlerini ifade etmek için kullandıkları sesli işaretler sistemidir. Dilin var olmadığı bir durumda ise insanların duyuş ve düşünceleri gelişemez, insan toplulukları ilerleyemez ve bir uygarlık ortaya koyamazdı.

Türkçe sözlükte dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, uzlaşmaya dayalı oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemi; lisan, zeban olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2025).

Köksal'a göre dil milletlerin benimsediği ve uyulması gereken alışkanlıklar ile düzenin bütünüdür (Köksal, 2003, s. 27).

Akarsu'ya göre dil düşünce ile hareket eden işaretler bütünüdür (Akarsu, 1998, s. 41). Dil düşünceyi, düşünce de dili oluşturmaktadır.

Dil, insanların birlikte yaşaması sonucunda ortaya çıkan yaşamın gerekli kıldığı faydalı bir araç, bilgi toplamanın ve eğitim-öğretimin değerli bir manzumesidir (Aksoy, 1980, s. 7).

Dil, insanların iletişim kurarken düşüncelerini kodlarken ortaya çıkan şifrelerden oluşan bir sistemdir (Ünalın, 2004, s. 2)

Tanınm ve açıklamalardan anlaşılacağı üzere dil, insan ve toplumla ilgili önemli bir role sahiptir. Dil, yalnızca insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç olmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal bir kavram olarak bireylerin toplumla ilişkisine yön verir. Dil sayesinde insan çevresine karşı farkındalık kazanır, diğer canlılardan farklı olarak özgürce düşünme ve yaratıcılığını kullanma imkanına sahip olur. Bu bağlamda dil, bir nevi insanın ruhunu temsil etmektedir.

Bu durumda dilin ana özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1- Yalnızca insana özgü olan ve kendi kuralları doğrultusunda gelişen bir iletişim aracıdır.

2- İnsan seslerinden oluşan anlamlı kelimelerin düzenli bir sistem içerisinde bir araya gelmesiyle oluşan anlaşma sistemidir.

3- Belirli kelimelerin ve dilbilgisi kurallarının birleşimi ile her birey aynı anlamı ifade edecek şekilde bile olsa sınırsız cümle kurma imkanına sahiptir.

4- Dil, bir toplumun kültürel yapısını şekillendiren ve kültürel öğelerin nesilden nesle aktarılmasını sağlayan canlı bir varlıktır. Kültürel bir öge olan dil, bireylerin içinde yaşadığı kültüre göre değişim gösterebilen sosyal bir kurumdur.

5- Dil, toplumun kültürel değerlerini, milli kimliğini yansıtan bir aynadır. Bu bağlamda dil, kültürün aktarımını sağlayan en önemli unsurlardan biri olarak toplumsal değerlerin gelecek nesillere taşınmasında büyük bir rol oynamaktadır.

2.2. Kültür

Bir milletin dilini doğru ve etkili bir şekilde öğrenebilmesi, dilin derin anlamlarını kavrayarak içselleştirmek için o milletin kültürünü kavraması gerekmektedir. Dil, toplum ve kültür arasındaki bağı kurmada ve kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda dilin öğrenimi, kültür aktarımıyla ele alındığında daha bütüncül bir hal kazanarak toplum bilincini oluşturmaktadır.

Kültür, kavram olarak yüzlerce tanımı yapılan, toplumca kabul görmüş ideal kurallar, düşünceler ve davranış biçimlerinden oluşan, sürekli değişime açık olan dinamik bir sistemdir.

Kültür, “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin “olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, 2025). Ziya Gökalp de (2012 s. 11) kültürü “hars” kelimesiyle tanımlar ve toplumdaki bireylerin ilişkisini bir arada tutan düzenekleri “hars kurumları” olarak tanımlar ve bu kurumların tamamının, toplumların harsını oluşturduğunu ifade eder. Aynı zamanda Gökalp kültürün, halk ananelerinden, geleneklerden, adetlerden, edebiyattan, lisandan, musikiden, dininden, ahlakından güzel ve iktisadi mahsullerden ihtiva ettiğini dile getirir (Gökalp, 2019, s.100).

Geçmişten günümüze incelendiğinde ilk olarak tabii çevrede gelişen anlamında kullanılan kültür (Oğuz, 2011) sonrasında ise medeniyet anlamında (Güvenç, 2021) kullanılmıştır. Günümüzde ise kültür, belirli bir bölgede yaşayan bireyleri diğer bireylerden ayıran ve bu bireyler arasında paylaşılan ifade sistemi olarak tanımlanabilir (Robbins ve Judge 2017). Bu durumda, kültür kavramının içerisinde yer alan bireyleri bütünsel bir şekilde belirtmek gerekmektedir.

Turhan’a (1997) göre kültür, toplumların maddi ve manevi birikimlerinin bütünüdür ve toplum içerisinde yer alan ilgi alanlarını, farklı birikimlerini, değer yargılarını, ortak düşüncelerini, gereksinimleri ile çeşitli eylem şekillerini kapsamaktadır. Bu bağlamda, bunların tamamı toplumun bireyleri arasında ortak bir zeminde buluşur ve toplumu, diğerlerinden ayırarak kendi özgü bir yaşam tarzı oluşturmasına yardımcı olur.

Meriç (1986, s, 9), “kültür” kelimesini açıklamadan önce bunun zorluğunu arz ederek şu alıntıya yer verir: “Dünyada kültürden daha kaypak kavram tanımıyorum. Tahlil edemezsiniz, çünkü unsurları sonsuz. Tasvir edemezsiniz, çünkü bir yerde durmaz. Anlamını kelimelerle belirtmeye kalkıştınız mı, elinizle havayı tutmuş gibi olursunuz. Bakarsınız ki her yerde hava var, ama avuçlarınız bomboş.”

Kafesoğlu’na göre kültür, belirli bir toplulukla ilgili sosyal davranışlar ve teknik yapılar tarafından şekillenen bir kavramdır (Kafesoğlu, 2020, s. 16).

“Kültür bir toplumda hüküm süren ve geleneksel olarak devam eden her türlü dil, duygu, düşünce, inanç, sanat ve yaşam biçimlerinin tümüdür” (Turan, 1990, s. 13).

Ünalan'a göre kültür, bir toplumun geçmişine ait olan, geleceğine yön veren maddi ve manevi unsurların tamamıdır; bununla beraber duygu, düşünce ve davranış açısından toplumu oluşturan bireylerin birlik ve beraberlik içinde olmasıdır (Ünalan, 2004, s. 152). Bu bağlamda, bir milletin maddi ve manevi öğelerinin toplamı kültürü meydana getirecektir. Kültürün davranış, duygu ve düşünce bütünlüğünü sağlaması göz önünde bulundurulmalıdır.

Güvenç'e (1996) göre kültür; öğrenilen, tarihi ve devamlılığı olan sosyal bir olgudur. Aynı zamanda optimal bir normlar sistemi olup, ihtiyaçlara cevap veren, memnuniyet sağlayan birleştirici bir yapıya sahiptir ve değişime açıktır. Bu bağlamda Güvenç (2021), kültürün insanla doğrudan bir ilişkisinin olduğunu, insanların deneyimleyerek öğrendiğini, kuşaktan kuşağa aktarılarak maddi ve manevi değerlerin sürdürülebilmesinde önemli bir yapı taşı olduğunu belirtmiştir.

Kültür, insanları bir araya getirerek millet olma bilincini sağlayan ve her devlette kendine özgü farklılıklar gösteren değerlerin tümünü kapsayan, birlikte yaşayan bireylerin geçmişten günümüze kadar ortak yaşam tecrübeleriyle şekillenen maddi manevi değerler, birikimler ve davranış şekillerinin bütünüdür. ifade eden, bir devleti diğer devletlerden ayıran hayat biçimini ve o devlete ait görüş birliğini oluşturan ortak bir ruhu temsil etmektedir (Korkmaz, 1997).

Kültür, içinde bulunulan toplumun üyelerini bir araya getiren ve bireyler arasındaki dayanışmayı güçlendiren bir bağ kurarak toplumsal bütünlüğün sağlanmasına katkı sağlar (Göçer, 2012). Bir millet, karşılaştığı güçlükleri ancak ortak kültür değerleri aracılığıyla üstesinden gelip mücadele edebilir.

Göçer kültürü "Kültür, yeme, içme, giyim-kuşam, eğlence, iletişim biçimi, sevgi, saygı, inanç... gibi hayatın her alanında insanı çevreleyen duyguların ve düşüncelerin hayata yansıyan durumudur" diye tanımlamaktadır (Göçer, 2012, s. 50). En temel tanımıyla kültür, bir milleti diğer milletlerden farklı kılan özelliklerin bütünüdür. (Melanlıoğlu, 2008) Sonuç olarak kültür, bireylerin doğuştan sahip olmadığı ama doğaya kattığı her çeşit ürünü kapsayan bir kavram olarak tanımlanabilir (Alpar, 2013, s. 96).

Kültür, gelişime açık olan bir kavramdır ve zamanla farklı şekillerde dönüşüme uğrayabilir. Bu değişim, sosyal, ekonomik, coğrafi vb. faktörlerden meydana gelebilir. Kaplan (2004), kültürün yüzyıllar boyunca evrimleştiğini ve bu süreçte farklı kültürler arasındaki etkileşimlerin önemli bir rol oynadığını belirtir. Göçer'e (2012, s. 52) göreyse

kültür, toplumun yaşam şekli, gereksinimleri ve toplumda oluşan olay, olgu ve durumlara göre yeniden biçimlenebilir. Yani kültürü değişen bir toplumun dili, düşünce yapısı, gelenekleri de dönüşüme uğrayarak şekillenir.

Toplumların tarihi süreçleri boyunca koruduğu ve sürdürdüğü dil, din, gelenek ve görenekleri, edebiyat, sanat ve yaşam biçimi gibi maddi ve manevi değerlerinin bütününe kültür denir (Elbir ve Aka, 2015).

Kaplan'a göre maddi ve manevi bütün her şey kültürdür, maddi ve manevi unsurları işleyip güçlendirmek de kültürü belirtir, kültür daima devinim halindedir ve kültürler arası etkileşimler bu devinime önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Kaplan, 2004, s. 33). Kültürlerin gelişmesinde kültürler arası etkileşimin belirleyici bir görevi olduğu söylenebilir. Kültürler arası ilişkileri devam ettirerek, kültürün gelişimini de yaşatabiliriz.

Kaplan, üst düzeyde bulunan hiçbir kültürün katkısız olmadığını belirtmektedir (Kaplan, 2004). Kültürler, içinde başka kültürlerle ait unsurları barındırabilir. Kültürler farklı nedenlerle başka kültürlerle rastlaşabilmekte ve bunun sonucunda kültürler arası kaynaşma ve ilerleme gerçekleşmektedir. Toplumların bazı ihtiyaçları ve zorunlu durumları, devletlerin ticaret, siyaset, eğitim ve kültürel alanlarda birbirleriyle karşılıklı olarak ilişki içerisinde olmasına sebep olmaktadır (Korkmaz, 1997, s. 15).

Kültürün, bütünleştirici özelliği göz ardı edilmemelidir. Kültürü meydana getiren bütün unsurlar birbiriyle ilişkilidir. Bu unsurlarından birinde ortaya çıkan değişim ya da çürüme, diğer unsurların bozulmasına sebep olabilir. Ünalın'a göre medya araçları, turizm etkinlikleri, yabancı dil eğitim-öğretimi ve bu doğrultuda açılan kültür merkezleri, tercüme faaliyetleri, dış alım ve satım faaliyetleri, sanat disiplinleri ve sanat temsilcileri günümüzde kültürel değişime yol açan etkenlerdir (Ünalın, 2004, s. 160).

Birey, yaşamına başladığı zaman ilk olarak doğduğu yerin kültürel özellikleri ile tanışır. Bu ilk etkileşim ile birey, kültürünü tanıma, anlamlandırma ve benimseme aşamalarının zeminini hazırlar. Başlangıçta birey, etrafındaki aile üyeleri ve sosyal ortam aracılığıyla kültürel değerlerini öğrenir, sahiplenir ve entegre ederken zamanla eğitim-öğretim hayatının başlamasıyla bu değerleri iyice pekiştirir. Eğitim, bireyin kültürel değerler edinmesine, anlamasına ve bu değerleri toplumsal yaşamda hayata geçirmesine imkan sağlar. Köksal'a göre bireyin kültürle olan etkileşiminin şekillenmesinde aile ve eğitim faktörleri önemli bir rol oynamaktadır (Köksal, 2003, s. 81).

Yurt Dışındaki Türk Çocukları için Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programında ise kültürün “milletlerin yıllarca süren birikimi neticesinde inşa ettikleri hayat şekli” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2009, s. 6).

Kültür kavramı, kendine has bazı nitelikler içermektedir. Bu niteliklerin bütün kültürlerde zaman içinde şekillenip açığa çıkması tarihi akış içerisinde ortaya çıkmaktadır. Turan, kültürün niteliklerini altı madde altında bir araya getirmiştir: Kültür toplumsaldır, tarihseldir, öğrenilip aktarılması gereken bir kalıttır, işlevseldir, birlik içinde çokluk-farklılık demektir, devingen ve değişkendir (Turan, 1990, s. 20).

Kültür ve uygarlık farklı kavramlar olmalarına rağmen aralarında birbirini etkileyen bir bağ mevcuttur. Kültür ve uygarlık birbirleriyle bağlantılı durumdadır, kültürün gelişme göstermesi uygarlığın ilerlemesine, uygarlığın gelişme göstermesi kültürün değişmesinde güçlü bir etki yaratır (Ünalın, 2004, s. 202). “Zira kültürler de temsil ettikleri cemiyetle birlikte, zaman ve çevre icaplarına uyarak, bizzat sosyal değerler ortaya koyma veya dış tesir yolu ile gelişirler” (Kafesoğlu, 2020, s.17).

Kültür, kuşaktan kuşağa taşınan, sistematik, değişebilen, maddi ve manevi unsurlardan oluşan düzen kurucu bir faktör olarak açıklanmaktadır (Açık ve Demir, 2011, s. 53).

Her bir milletin yaşam tarzı, davranış biçimi, düşünce yapısı ve duygusal özellikleri onları birbirinden belirleyici nitelikte farklı karakteristik unsurlar barındırır. Olayların ve durumların bireyler ya da toplumlar açısından kavranışı ; bir üzüntüye sebebiyet veren durumun bireylerdeki izleri, bu üzüntü ya da mutluluğun paylaşılması gibi davranışlar ve duygular toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Örneğin, kahve kültürü her toplumda değişiklik göstermektedir. Kahvenin kökeninin Yemen gibi çeşitli coğrafyalara dayanmasına rağmen, Türk kahvesi Türk kültüründe oldukça önemli bir yere sahiptir ve birçok farklı toplumda Türk kahvesi olarak tanınmaktadır. “Yağlı güreş, horoz dövüşü, bağ bozumu, çocuk oyunları, orta oyunu, düğünler, kına geceleri” gibi gelenekler kültürümüze renk katan faaliyetlerdir; bu faaliyetler kültürümüzün, diğer kültürlerden ayrıcalık nitelikler barındırmasını sağlar (Göçer, 2012, s. 52).

Milli ve öz kültür daima sürdürülecek, bu kimliklerin korunması ve geliştirilmesine önem verilecektir bunun yanında evrensel değerler içeren farklı topluluklara ait kültürel zenginlikler alanı yer alacaktır (Ünalın, 2004, s. 163).

Tanımlardan anlaşılacağı üzere, kültür insana ait olan ve toplumsal olan bir kavramdır. Çünkü kültür, insanların beraber yaşadığı karşılıklı etkileşimde bulunduğu bir ortamda gerçekleşir ve dilsel, tarihsel, toplumsal, hukuksal, sanatsal vb. unsurların bütünü insanla ilişkilidir. Bir toplumu meydana getiren bireylere ait duygular, zihniyetler ve davranış şekillerinin bütünü kültürü oluşturmaktadır. Toplumların yaşantısını ayna olarak yansıtan kültür, bir toplumu tanımayı ve anlamlandırmayı sağlayan bütün öğelerin birbiriyle ilişkili olduğu düzenli bir sistemdir. Kültür, toplumca kabul gören ideal kurallardan oluşan bir birikim işidir. Bu bağlamda, toplumda gerçekleşen kuralları benimseyebilmeyi başarabilen bireyler birbirine bağlı ve uyum içinde yaşayabilir. Çünkü, toplumu bir arada tutan uyum ve dayanışma içerisinde yaşayabilmesini sağlayan bu kurallar aracılığıyla kültürel bir birikim kazanılır ve bu birikim gelecek nesillere kuşaktan kuşağa aktarılır. Sonuç olarak, bireylerin hayatını sürdürdüğü toplumun kültürünü edinmesi içinde bulunduğu çevreye entegre olmasına ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasında oldukça etkili olacaktır.

2.3. Dil-Kültür İlişkisi

Dil, milletlerin kültürel birikimini, toplumsal değerlerini ve tarihsel zenginliklerini nesilden nesle aktarırken aynı zamanda bu birikimlerin korunması ve geliştirilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, dilin milli bir varlık olmasının yanında kültürel bir değer taşıdığı da ifade edilebilir. İnsanların birbirini anlaması ve iletişim kurması amacıyla dil kullanılır. İnsan topluluğunun karşılıklı olarak iletişimini yürütmesi için müşterek diller ise bir toplum düzeni inşa ederek millet kavramını oluşturur. Milletlerin dil aracılığıyla ifade ettikleri sözlü ve yazılı unsurların toplamına kültür adı verilmektedir.

Dil ve kültür birbiriyle iletişim halinde olan, birbirini besleyen ve anlamlı hale getiren ayrılmaz bir bütündür. Birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen bu iki kavram, bununla birlikte kendi gelişim süreçlerini de birbirine bağlı olarak şekillendirmektedir. Bu bağlamdan hareketle dil geliştikçe kültür, kültür geliştikçe de dilin geliştiği ifade edilebilir. Kültürün gelişmesi dili, dilin gelişmesi de kültürü olumlu şekilde tesir edecektir.

Dilin, toplumları birleştiren önemli bir kültürel öge olduğu aşikârdır. Kültür ise dil aracılığıyla varlığını sürdürmekte ve canlılığını korumaktadır. Başka bir deyişle, kültürel bellek oluşturma ve kültürün kuşaktan kuşağa aktarımı da dil aracılığıyla gerçekleşmektedir. Dili, sadece sesler, kelimeler, cümleler ve kurallar bütünü olarak inceleyip, onu doğduğu ve büyüdüğü sosyal ve kültürel ortamlardan bağımsız

değerlendirirsek, geriye sadece mekanik dil kuralları kalır. Kültürü meydana getiren unsurlar nasıl ki belirli bir denge ve uyum içerisinde olup, birbirinden ayrı düşünülemezse, dil ve kültür kavramları da birbirinden ayrı şekilde düşünülemez. Bu bağlamda, dil ve kültür birbirini tamamlayan ve anlam kazandıran iki önemli unsurdur.

Toplumlar kültür, edebiyat, dil gibi unsurların bir araya geldiği kolektif belleğe sahiptir. Bütün toplumların geçmişten geleceğe taşıdığı ve iletişim aracılığıyla şekillenen toplumsal hafızaları bulunur. Kültürel unsurlar barındıran bu öğeler, dil vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, o dilin kültürel yapısını anlamadan dile hakim olmak oldukça güçtür. Bu bağlamda, öğretilen dilin kültürel öğelerinin de eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesi gerekmektedir. Yani, dil öğretiminde kültür, mihenk taşı olma işlevi taşımaktadır.

Dil öğretimi aynı zamanda kültür aktarımını içermektedir. Kültürler arası karşılıklı etki ve kültürlerin öğrenimi bağlamında edebiyat disiplini, önemli bir vasıta olarak ön plana çıkmaktadır. Türk edebiyatı, geçmişten günümüze kadar olan tüm dönemleriyle, Türk insanının hayal dünyasını, düşünce yapısını, duygularını ve davranış şekillerini yansıtarak ve bunları sürekli aktararak kültürel mirasın kuşaktan kuşağa devam etmesini sağlamıştır. Edebiyatın temel malzemesi dildir ve Türk halkının inanç ve değer yargılarının bir yansıması olan bir servet gibidir. Kısacası edebiyat, insan yaşamının her aşamasını kapsar ve kültürle ait tüm unsurları gelecek nesillere aktarma işlevini icra eder. Bu bağlamdan hareketle, edebiyata ilişkin kültürel unsurların aktarımında, öğrencilerin ilgisini çekecek ve hedef dilin kültürel öğelerini yoğun bir biçimde barındıran edebi metinlerin seçilmesinin etkili bir yöntem olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilebilir. Ancak, kültür aktarımı hususunda hedef dilin baskılayıcı ve dayatmacı yöntemleriyle öğretilmesinden uzak durmak dikkat edilmesi gereken önemli bir husus olarak meydana çıkmaktadır. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması ve bu sayede sürekliliğini ile canlılığını koruması, edebiyat ve sanat eserleri ile eğitim-öğretim faaliyetleri yoluyla gerçekleşir. Dil öğretiminde hedef dile ait bütün kültürel unsurları öğrencilere aktarmak mümkün değildir. Fakat derslerde kullanılacak olan materyallerin hedef kitleye uygun seçilmesi kültürel öğelerin aktarılmasında son derecede önemlidir. Öğrenciler için seçilen materyallerin niteliği ne kadar işlevli olursa dil ve kültür arasındaki bağın aktarımı o kadar kolay olur. Bu çerçevede, kültürel miras ve eğitim süreçleri, kültürün yaşatılmasının ve devamlılığının temel unsurlarını oluşturur. Sonuç olarak, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en önemli

görevi, kültürün aktarımını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bu bağlamda, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Kültür, bir toplumun dilinde kendine anlatım alanı bulur, dili besler ve dil aracılığıyla geçmişten geleceğe erişir. Dil, toplumların kültürünü yansıtan bir ayna, o kültürün düşünce tarzını ve dünyayı algılayışını saptayan en önemli unsur, toplumsal ilişkilerin vazgeçilmez unsurudur (Toklu, 2003). Erişek ve Yücel (2002, s.63) de dilin geçmişle gelecek arasında bir bağ kurduğunu, sosyal yaşam içerisinde düşünme eylemiyle ayrılmaz bir bileşen ve yüzyılların birikimini yansıtarak dilin geçmişten günümüze hem ilişki kurarak hem de kümelenerek gelen bir kültür unsuru olduğuna dikkat çekerler. Yani dil, kültürün temelinde mevcut olarak bireylerin ortak benliğini yaratan, onu güçlendiren, geliştiren, milleti oluşturan bireylerin etkili bir iletişim aracı olan, milli gelenekleri gelecek nesillere aktararak milli değerlerin gelişmesine katkı sağlayan önemli bir araçtır.

Dil aracılığıyla kültürün doğması ve gelişmesi sağlanmakta, dil açısından milli zenginlikleri artan toplumların kültürleri de yüksek seviyeye ulaşmaktadır (Ünalın, 2004, s. 9). Dil ve kültür birbirini etkileyen geliştiren, besleyen unsurlardır.

Dil, kültürlerin doğuşunda ve gelişimindeki en önemli öge olarak ifade edilir. Göçer (2012, s. 53), dili bir akarsuya benzeterek akarsuyun geçtiği yeri canlandırdığını ve bütün akarsulardan beslenerek dünyanın ortak değeri olan kültür okyanusuna ulaşarak büyük bir katkı sağladığını ifade eder. Dil, içerisinde yer alan toplumun kültürel çeşitliliklerinden faydalanır ve toplumun kültürünün meydana gelmesinde temel işlevi yerine getirir. Bu bağlamdan hareketle, dil ve kültürün birlikte bir yapı taşı oluşturduğu söylenebilir.

Kaplan'a (2004) göre her milletin kendine özgü yaşamın yansımalarını gösteren değerleri bulunmaktadır ve bu değerlerden en önemlisi dildir. Dilin işlevi, kültür bakımından doğuşu, gelişmesi ve aktarılması gelişmesindeki önemi belirgin şekilde ifade etmektedir.

İnsanlar arasındaki iletişim dil aracılığıyla sağlanmakta ve sürdürülmektedir. Kültürde var olan her şey dilde kendini ifade eder. Dil, kültürün içeriğini taşıyan bir kitap konumundadır (Ünalın, 2004, s. 225). Kültür, insanların yaşam tarzını dil aracılığı ile yansıtan bir kavramdır. Yani toplumların dilini incelediğimiz zaman o toplumun kültürü kolaylıkla tespit edilebilir.

Kaplan'a göre toplumların dil aracılığıyla oluşturduğu bütün sözlü ve yazılı ögeler kültür içerisinde bulunur (Kaplan, 2004, s. 151). Bu bağlamdan hareketle, dil aracılığıyla meydana gelen ürünler kültür içerisinde kendisine yer bulmaktadır denebilir.

Uygur (1996, s. 19), "Dil, kültür yapısını bir arada tutan çimentodur; ya da tek yanlı izlenimleri gidermek amacıyla başka benzetmelere başvurduğumuzda, dil: kültür alanının her yanını aydınlatan güneştir; dil: kültür kilimini dokuyan ipliklidir; dil: tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur." şeklinde dil kavramının açıklamasını icra ederek, bireylerin sahip olduğu kültürel unsurların aktarılmasında ona ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir.

Kültürü koruyan, zarar görmesine mani olan, kültüre sahip çıkan ve kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan dildir (Ünal, 2004, s. 226). Kültür, dil aracılığıyla tehlikelerden korunmaktadır. Dil, kültürün var olmasını ve devamlılığını sağlamaktadır.

Akarsu'ya göre, kültür ve dil iç içe geçen ayrılmaz bir bütündür, kültür bakımından kendisini geliştirmiş bir toplumun dili de üst seviyelere yükselmiştir, kültürün ilerleme kaydetmesiyle dil de ilerle kaydetmiştir (Akarsu, 1998, s. 85). Kültürel olarak gelişmeyen toplumların dil bakımından da gelişemedikleri ve geri planda kaldığı görülmektedir.

Dil, var olduğu için kültür de meydana gelmiştir (Kaplan, 2004, s. 145). Dilin var olmaması kültürün de olamayacağını belirtmektedir. Kültürün oluşması ve aktarılması dil aracılığıyla sağlanmaktadır.

Tüm toplumların dili, kendi kültürlerinin yansımasından oluşmaktadır. Geçmişten günümüze kadar dil aracılığıyla kültürel ögeler taşınmıştır. Toplumların kültürel seviyesini göstermede dil önemli bir işleve sahiptir. Kültürü meydana getiren unsurlar dilde kendini ifade etmektedir (Ünal, 2004).

Turan (1990, s. 45) dilin, disiplinler arası bir alan olmasından dolayı her türlü düşüncenin ve ilişkinin aktarıcısı olduğunu ifade eder. Kültürün öğrenilen ve taşınan sosyal bir miras olması nedeniyle onu oluşturan unsurların öğrenilmesinde ve yeni kuşaklara aktarılmasında dile büyük gereksinim duyulduğunu belirterek kültür ile dil arasındaki bağı ifade etmiştir.

Göçer'e göre kültür, toplumların geçmişinin, hayat biçiminin, geleneklerin dil aracılığıyla günümüze kadar ulaşmasıdır (Göçer, 2012, s. 51). Bu bağlamdan hareketle, kültürün dil aracılığı ile aktarıldığı ve canlı tutulduğu söylenebilir.

Dil öğretiminde kültürel unsurların aktarımı hususunda: öğrencilerin insan davranışları ve konuşmalarında kültürün ne denli etkili olduğunu kavrayabilmesi, hedef kültürdeki ortak durumlara yönelik gösterilen ortak tepkilerin farkındalığını kazanması, hedef dildeki dil birimlerinin kültürün bir sonucu olarak aynı şekilde sıralanmasının bilincinde olması, hedef kültür hakkında yapılan genellemelerin tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, hedef kültür hakkındaki bilgi toplama becerilerinin gelişmesine katkı sağlanması, bunların yanı sıra öğrencilerin hedef kültüre dair merakını canlandırarak o kültür ortamındaki insanlara yönelik empati duygusunun güçlenmesi gibi amaçlar söz konusudur (Er, 2006, s. 5).

İnsanları birleştirerek topluluk olmasını sağlayan, toplulukların ise bir bütün haline gelmesine olanak tanıyan dil, millet kavramının oluşumunda önemli bir etkidir. Hiç şüphesiz bu güç, sürekliliğin sağlanması halinde kalıcı olabilir; aksi takdirde dilin var olmaması toplulukların yok oluşuna hatta “kütlelerden millet yapan kültür” ün de kaybolup gitmesine neden olur (Kafesoğlu, 1993).

Bir dil aracılığıyla oluşturulan eserler incelendiğinde, topluma tesir eden olaylar ve toplumun yaşam şekli kolaylıkla öğrenilebilir. “Toplum, din, edebiyat, tarih, bilim, eğitim gibi kültürün her yöresi en iç öğelerine dek zorunlulukla dilin damgasını taşır” (Uygur, 1994, s. 9). Bu bağlamda, her yolun dil aracılığıyla geçtiği ifade edilebilir.

Bir dili kavrayabilmek ve etkili bir şekilde konuşabilmek için bireyin o dilde düşünmesi ve o dile ait soyut ve mecaz yapıları hakim olması gerekmektedir. Bu bağlamda o dilin aynası olan, onu yansıtan kültürün tanınması ve kültüre ait unsurların öğrenilmesi lazımdır. Dolayısıyla dil öğrenen kişi zamanla o dilde düşünmeye başlayacak ve dilin nüanslarına hakim olacaktır (Kutlu, 2014, s. 698)

Uygur, “Dil, kültür yapısını bir araya getiren çimentodur” diyerek dil-kültür arasındaki ilişki için farklı bir benzetme sunmuştur. Buna ilaveten “Dil, kültür alanının her yanını aydınlatan güneştir; dil, kültür kilimini dokuyan ipliktir; dil, tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur” diyen Uygur (1996, s. 21) tek taraflı izlenimleri yok etmek amacıyla çeşitli yöntemler kullanarak dil ve kültür arasındaki ilişkiyi somutlaştırmıştır. Bu bağlamdan hareketle, dil ve kültür arasındaki ilişkinin birbirinden ayrılmaz bir bütünlükte olduğu söylenebilir. Kültürü analiz ederek dilin ne büyük bir mucize olduğu; dil mucizesini analiz ederek kültürün insan üzerindeki etkileri ve bunların meydana getirdiği sonuçlar anlaşılabilir (Güvenç, 2021).

Kültürlerin özünde dil bulunmaktadır. Dil ile kültür birbirine güçlü şekilde kenetlenmiştir. Bundan dolayı dili güçlü olmayan milletlerin kültürleri de zamanla güç kaybederler. Barın'a (2004, s. 19) göre de ana dilleri arasında ortak bir anlaşma sağlamayan toplumların kültürel mirasından bahsetmek mümkün değildir.

Dilin, kültür aktarımı konusunda üstlendiği işlev çok büyük bir önem taşımaktadır. Bu işlev, kültürün ilerlemesi ve sürekliliği için önemli bir rol oynar. "Dil, kültürün zaman ve mekân boyutlarında aktarılmasını ve zenginleştirilmesini sağlayan temel mekanizmadır." (Güngör, 1991, s. 214).

Kültürel değerler, geçmişten günümüze kadar birçok söz varlığı ve dilsel varlık oluşturarak toplumların değerlerinin özgünlüğünü korur ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlar. Dilin en güzel örneklerini bulunduran edebiyat da aynı zamanda millete ait kültürel değerlerin en ince detayları bulunmaktadır. Bundan dolayı, kendi diliyle yazılan metinler aynı zamanda kültürün yansımaları ifade eden önemli bir unsurdur. Tural (1991, s. 27) da edebi eserlerin konu olarak incelediği toplumların hayat biçimi, duygu, düşünce ve davranışlarını belirli bir ölçüde temsil ettiğini belirtir. Bu edebi eserler gelecek nesillere dil aracılığı ile aktarılmaktadır. Örneğin İslamiyet öncesine ait zengin dil kullanımını yansıtan destan, koşuk, sagu ve savlar Orhun Yazıtları vasıtasıyla günümüze kadar ulaşmışlardır. İnsanlar, Orhun Yazıtları aracılığıyla o döneme ait bilgilere ulaşabilir, eski Türk topluluklarının toplum hayatı, kültürel değerleri, sosyal hayatı ve tarihi olayları hakkında bilgi edinebilmektedir. Bu bağlamdan hareketle, dilin önemli bir kültür taşıyıcısı olduğu ifade edilebilir.

Kültürün var olması ve tesir gücü dile güç katar. Dolayısıyla dil de başka dillerin etkisine karşı koyma özelliği kazanır. Dilde meydana gelen gelişmeler kültür aracılığıyla anlam kazanarak dil ve kültürü oluşturan ana unsurlara yönelik olumsuz etkisi olmadan gerçekleşmektedir. Örneğin Turan'a (1980, s. 191) göre Türkler 'in tarihte birçok din, kültür ve medeniyet ile bağlantı kurmuş olmasından ve farklı coğrafyalarda varlık göstermesinden kaynaklı Türk dilinde önemli gelişmeler ve değişimler ortaya çıkmıştır. Türk milleti tarih süresince medeniyet, gelenek, din vb. değişikliklerine uğramasına rağmen kendi dilinden asla ödün vermemiş özüne bağlı kalarak hem zenginliğini devam ettirmiş hem de diğer kültürlerle karşı hakimiyet sağlamıştır (Turan, 1980).

Bir millete renk katan onun devamlılığını ve gelişimini sağlayan en önemli unsur kültürdür. Kültür, sürdürülebilir olmasını dile borçludur. Söz varlığının ve iletişim

becerilerinin eksik olduğu içinde edebiyatın nitelikli eserlerinin mevcut olmadığı bir kültür, yaşam gücünü yitirir. Yani, bir milletin kültürünün var olması dilin gelişimiyle ve zenginliğiyle ilişkilidir. Dilin tanımında bulunan toplumsal bir kurum söylemi, dilin toplumsal yaşama ait yaşam biçimini açığa çıkaran özel bir vasıta olduğunu gözler önüne sürer (Göçer, 2012 s. 54).

Dil ve kültür arasındaki bağ dilin yüklenmiş olduğu işlevde saklıdır. Dil, oluşum ve gelişim sürecinde kültürün en önemli ögesidir. Dilin, bireyler arası iletişimi sağladığı bu görev aracılığıyla insanları belirli bir toplumun mensubu yaptığı söylenebilir. “Ama dilin başarısı yalnızca kültürü taşıyıp korumakla tükenmez; kültür, zaman ve uzay doğrultularında genişleyip yayılmasını da dile borçludur” (Akt. Zeyrek, 2020). Öte yandan ise tarih içinde gerçekleşen savaş, afet gibi hadiseler hem kültürün hem de dilin gelişmesinde önemli bir katkı sağlar.

Sonuç olarak, bir toplumsal yapının temelini oluşturan kültür ile bu kültüre sahip çıkıp koruyarak gelecek nesillere aktaran ise dil arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda, aralarında kuvvetli bir bağ bulunan dil ve kültürün korunması ve bu etkileşimin sürdürülebilir kılınması, toplumsal devamlılık açısından hayati bir gerekliliktir.

2.4. Kültür Aktarımı

Kültür aktarımı, bir milletin bünyesinde barındırdığı maddi ve manevi kültür unsurlarının çeşitli yöntemlerle gelecek kuşaklara aktarılması anlamına gelir. Bu vasıtalar öncelikle dil olmak üzere edebiyat, sanat, inanç unsurları ve eğitim-öğretimidir. İnsanoğlu, mevcut olduğu zamandan beri bir araya gelerek toplumları meydana getirmiştir. Toplum içinde birleşen gruplar ise kültürü oluşturur. Kültürlerin aktarılmasında en büyük rolü iletişim üstlenir.

Dil, milletlerin yüzyıllar içerisinde meydana getirdiği maddi ve manevi kültür birikimini gelecek kuşaklara aktaran en önemli araçtır. Hem insanlar arasındaki iletişimi sağlayan hem de oluşturduğu edebi eserlerle kültürün yeni nesiller tarafından öğrenilip benimsenmesine katkıda bulunan dil, bu anlamda çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, dünyada kullanılan dillerin en önemli özelliklerinden birinin kültür taşıyıcılığını üstlenme görevi olduğu söylenebilir.

Bir topluma ait kültürel unsurların gelecek nesillere iletilmesi, öğretilmesi ve benimsetebilmesi süreci olarak tanımlanan kültür aktarımında sosyalleştirme ve

kültürlenme kavramları ortaya çıkmaktadır. Sosyalleştirme, bireyin bağlı olduğu toplumun kültür unsurlarının, geleneklerin öğretilmesi ve özümsetilmesi olarak değerlendirilmektedir (Uyar, 2007, s. 19). “Kültürleme, toplumların kendisini meydana getiren bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu gözlem altında tutarak kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir” (Güvenç, 2021, s. 85).

Yaklaşık on bin yıllık evrim sürecinden geçerek zenginleşen Türkçe, binlerce yıl önce yaşamış atalarımızın kültürel birikimlerinin günümüze kadar ulaşmasında büyük bir rol oynamıştır. Törelere, yaşam biçimleri, inanç unsurları ve toplumsal değerler dil aracılığıyla geçmişten geleceğe sürekli olarak aktarılmaktadır (Yıldız, 2009).

Kültür aktarımı tüm yerlerde belirli standartlar doğrultusunda gerçekleştirilmelidir; bir yerde farklı diğer yerlerde farklı biçimlerde sunulmamalıdır. Başka bir deyişle kültür aktarımında bir standart sağlanmalıdır. Eğitimin temel sorumluluğu, önemli ayrımların meydana gelmesini engellemektir. Yaygın eğitim kültür aktarımına önemli katkılar sağlasa da bu süreçteki asıl vazife örgün eğitime aittir. Örgün eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü başlıca kurum ise okul olarak ortaya çıkmaktadır. Okulun genel amaçlarından biri, toplumsal kültürü nesiller arası bir köprü kurarak aktarmaktır. Okulun kendine ait oluşturduğu kurumsal kültür, toplum kültürünün değerlendirildiği; öğretmenler ile öğrencilere sunulan değerler ve ilkeleri içerir. Okul, toplumun kültürünü yansıtarak, bu kültürü okul kültürü çerçevesinde şekillendirip öğrencilere sunar (Çelikten, 2006, s. 271). Bu bağlamdan hareketle, bireylerin okul kültürüyle entegre olmasının, içinde bulunduğu topluma adaptasyon sağlama bakımından kolaylık yaratacağı kanısına varılmaktadır.

“Kültür aktarımının bir diğer önemi de kültürel farkındalık oluşturmaktır. Kendi kültürünün gerek somut gerekse de soyut nitelikteki değerlerini edinmiş bir birey, yaşadığı topluma uyumlu bir birey olmanın yanı sıra potansiyelinde var olan mezziyetleri de kültürü sayesinde geliştirme fırsatına sahip olacaktır” (Gülden, 2019, s. 40) . Bireylerin, öz kültürlerine hakim olması hem topluma uyum sağlama bakımından da hem de kendilerini geliştirme açısından oldukça önemlidir.

Kültürün aynası olan ve onu yansıtan dil, kültürün gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan oldukça önemli bir araçtır (Güftâ ve Kan, 2011, s. 254). Sözlü ve yazılı dil vasıtasıyla bir topluma ait olan kültür öğeleri geçmişten günümüze kadar gelmekte ve sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Hem kültürün aktarılmasında hem de ana dil

öğretiminde atasözlerin, deyimlerin ve özdeyişlerin önemli derecede katkısı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Bulut, 2013, s. 572).

Ören, kültürün davranış üzerindeki etkisini inceleyen araştırmacıların, kültürün insan davranışlarının meydana gelmesinde oldukça önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir (Ören, 1999, s. 311). Bu bağlama göre kültür ve davranış arasında bir bağ olduğu ve kültürün davranış üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Türkçe derslerini yürüten öğretmenler, kültür aktarımı açısından çok önemli görevler üstlenmelidir. Saygı, sevgi, hoşgörü, misafirperverlik, dini değerler ve vatanseverlik gibi soyut kültürel değerler bakımından öğretmenler, öğrencilerine rol model olmaktadır. Öğretmenlerin derslerinde gerçekleştirdiği etkinlikler, rehberlik ettikleri araştırma ödevleri ve okuttukları kitaplar aracılığıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerleri etkili bir şekilde iletmesi gerekmektedir (Çarkıt, 2020, s.1383).

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına yönelik Türkçe ve Türk kültürü dersi eğitim programında dilin işlevleri ve önemi dört başlık altında ele alınmaktadır. Bu başlıkların ikisi, dilin kültürle olan ilişkisini ve kültür aktarımının önemini gözler önüne sermektedir. Dil, milli kültürün temel unsuru olarak görülmekte ve milli kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında en etkili araç olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2009, s. 9).

Genellikle ulusal düzeyde ele alınan kültür, dil aracılığıyla aktarılır ve gelecek kuşaklara taşınır. Bu yüzden ana dilin öğrenilmesi, aynı zamanda ulusal kültürün de kazanılması anlamına gelir. Kültürdeki çeşitlilikler ve zaman içerisinde meydana gelen gelişmeler, dilde hemen yansımaları bulur ve bu sayede varlığını sürdürme imkanı elde eder (Cemiloğlu, 2001, s. 15).

Kültürlenme doğum ile başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. Ancak belirli bir yaştan sonra bu süreçler yavaşlamakta ve azalmaktadır. Kültürlenmenin belirli yaşlarda daha etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eğitim sisteminin her aşamasında kültür aktarımının sağlanması büyük önem taşır. Bu bağlamdan hareketle, kültür aktarımında eğitimin oldukça önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Din, dil, tarih, sanat, edebiyat, ekonomi, hukuk vb. unsurlar kültürün meydana gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Ünalın, 2004, ss. 155-157). Kültür, içerisinde birçok unsuru barındırmaktadır. Bu unsurların bir araya gelmesiyle kültür oluşmakta ve gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Turan (1990, ss. 43-44), kültürü oluşturan öğelerin üç grupta toplandığını belirtir:

1- Kùltürü iki ana bölüme ayıranlar, kùltür öğelerini Şu Şekilde sınıflandırmıŐlardır: "Maddi kùltür ve manevi kùltür adlarını verenler " , "Kùltürü sanatlar/teknikler ve adetler olarak ayıranlar" ve "Kùltürü oluşturan öğeleri tarih olan unsurlar ve tarihî olan unsurlar olarak sınıflayanlar ".

2- Kùltürü üçlü bir ayırımla ele alanlar ise kùltür unsurlarını Şu üç grupta toplamıŐlardır: "Kùltürün özünü oluşturan çok önemli öğeler", "Öz olmamakla birlikte zaman zaman birey ya da toplum için önemli olan öğeler" ve "Etkisi az olan, önemsiz öğeler".

3- Üçüncü grupta ise "kùltürü birçok farklı unsurlardan oluşan bir bütün olarak görenler" bulunmaktadır.

Dil ve toplum sürekli olarak birbirlerini etkileyip geliŐtirmektedir. Bu bağlamda, bir dili tam anlamıyla öğrenmek için o dili konuşan toplum gibi düşünmek gerekir. Bu da ancak o dilin ait olduğu kùltürü tanımakla mümkündür. Yeni bir dil öğrenmek aslında o dile ait olan kùltürü öğrenmek demektir. Kùltür öğretimi yapılmadan, dil öğretiminden söz edilemez. Kùltür aktarımı, bir milletin kuşaktan kuşağa taşıdığı kùltürel mirasın dil öğrenen bireylere aktarılması ve onların bu mirası özümsemesidir.

Yeni bir dil öğrenen kişinin hedef dilde kùltürel yetkinliği kazanabilmesi için, o dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi yapısını tanınması, o toplum için önemli olan tarihsel gelişmeleri bilmesi, hedef kùltürdeki müzik, edebiyat ve diğer sanat dallarını kavraması ; yemek, alışveriş, tanışma, doğum günü gibi durumlarda özgü kùltürel kalıpları uygulayabilmesi ; günlük hayatta uygun davranışlar sergilemesi ve o toplumda yaygın olan jest ve mimikleri tanınması gerekmektedir (Memiş, 2016, s. 611).

Avrupa Konseyi'nin 2001 yılında oluşturduğu Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi metninde, öğretilmesi gereken yabancı dilin sosyokùltürel unsurlarının da eğitim sürecine dahil edilmesi gerektiği belirtilmiş ve bunlar Şu Şekilde iletilmiŐtir:

- Günlük hayat: (Yiyecek ve içecek kùltürü, yemek saatleri, sofraya düzeni, resmi günler, mesai saatleri, serbest zaman aktiviteleri, hobiler, okuma tutumları, yaygın olarak yapılan sporlar.)
- Yaşam koŐulları: (Hayat standartları, ev koŐulları, sosyoekonomik durum.)

- Bireyler arası ilişkiler: (Sosyal sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, kadın-erkek ilişkileri, aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler, politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler.)
- Değerler, inançlar ve davranışlar: (Sosyal tabaka, çalışma grupları, gelir düzeyi, gelenekler, sanat, müzik vb.)
- Beden dili.
- Toplumsal gelenekler: Dakiklik, hediyeler, kıyafetler, yasaklar, kurallar.
- Geleneksel davranışlar: (Dini normlara uygun davranışlar, doğum, evlilik adetleri, festivaller, törenler, kutlamalar, danslar vb.) (CEFR, 2001, ss. 102-103).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitabı için seçilen metinler oldukça önemli bir yer tutar. Kullanılacak metinlerin, Türkçe öğretim amaçlarına ve öğrencilerin düzeyine uygun olması gerekir. Metinlerin sade, anlaşılır, Türkçeyi düzgün bir şekilde temsil eden ve yaşam tarzıyla bağlantılı olması önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında, sadece dilbilgisi konularının değil, toplumu etkileyen kültürel kavramların da yer alması gerekir. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında, yerel kültürel unsurların yanı sıra evrensel kültürel öğelerin de aktarılması önemlidir. Bu aktarımın dengeli bir şekilde yapılması ve belli bir oran dahilinde ders kitabında yer alması gerekmektedir.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri, kültürün nesilden nesle aktarılmasında önemli bir rol oynar. Eğitimin temel anlamda ailede başladığı göz önünde bulundurulduğunda, kültürlenme ya da kültür eğitimi de ailede başlar denebilir. Aileden edinilen kültürel değerler, öğrenim aşamasında özellikle Türkçe, edebiyat, tarih ve coğrafya gibi derslerde kültürel öğelerin kazandırılmasına yönelik becerilerle zenginleşir ve bu sayede gelecek nesillere aktarılır.

2.5.Yurt dışında Yaşayan Türkler ve İki Dillilik

Yurt dışında yaşayan Türkler, diasporik bir topluluk olarak farklı kültürel, sosyal ve ekonomik dinamikler içinde mevcudiyetini sürdürmektedir. Küreselleşmenin ve uluslararası göç olgusunun etkisiyle farklı ülkelerdeki toplumsal yaşamın önemli bir parçası olan Türk diasporası, özellikle Avrupa, Amerika ve Orta Doğu'da yoğun olarak bulunmaktadır. İki yönlü kimliğe sahip olan bu bireyler hem Türkiye ile olan bağımlı

sürdürerek kendi kültürel miraslarını yaşatma hem de yaşadıkları topluma entegrasyon sağlama çabası içindedir. Bu bağlama göre bireylerin kültürel miras unsurları ile yaşadığı toplumun normlarını kabul etme isteği arasında bir denge kurması gerektiği söylenebilir.

Yurt dışında yaşayan Türkler, iki dilli bir yaşam sürdürmekte hem Türkçe hem de yaşadıkları ülkenin dilini kullanarak iki farklı kültür arasında denge kurmaktadır. Bu durum, Türk diasporasının kültürel zenginliğini arttırmakta ve toplumsal etkileşimlerini çeşitlendirmektedir. Ancak, ana dilin yeterince kullanılmaması özellikle çocuklar arasında öz dillerine yönelik ilişkinin azalmasına ve kültürel bağların kopmasına neden olabilmektedir. Bundan dolayı, bireylerin kimliklerini oluşturan, kültürel değerleri taşıyan ve toplumsal bağları güçlendiren ana dili eğitimine ciddi bir önem gösterilmelidir.

Yurt dışında yaşayan Türkler için ana dilin önemi, sadece bir iletişim aracı olmanın ötesindedir. Ana dil, bireylerin kimliklerini bulmalarında, kültürel miraslarını sürdürmelerinde ve sosyal entegrasyon süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Türkçenin korunması ve geliştirilmesi, Türk diasporasının kültürel bütünlüğünü sağlarken bunun yanında bireylerin toplumsal yaşama daha aktif bir şekilde dahil olmasını sağlar.

Ana dil, ulusal bir nitelik taşımanın yanı sıra ortak bir kültürel öge olarak da işlev görmektedir. Aynı toplumda yer alan insanlar çevreye idrak etme ve yorumlama yönünden benzerlikler sergilemektedir. Ana dil aracılığıyla, bireyler çevresinde gerçekleşen olayları ortak bir düşünce yapısıyla algılamakta ve bu olayları kavramaktadır. Doğumdan itibaren bireyler, çevrelerindeki durumları, insan ilişkilerini ve diğer unsurları ana diliyle açıklamaktadır.

Bir insanın doğumundan itibaren duymaya ve öğrenmeye başladığı ilk dil, ana dili olarak adlandırılır. Türkçe Sözlük 'te ana dili, "Çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil" olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, 2025). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğünde Vardar, ana dili "bireyin doğup büyüdüğü aile ya da toplumsal çevrede ilk öğrendiği dil" şeklinde tanımlamıştır (Vardar, 2007, s. 17).

Ana dili, bireyin doğumdan sonra annesi, ailesi, yakın çevresi ve içinde yaşadığı toplum aracılığıyla kullanmaya başladığı, ilk kez iletişim kurmasını sağlayan, düşünme ve konuşma becerilerinin şekillendiği, bireyin en fazla hakimiyet kazandığı ve kendini rahatça ifade edebildiği, herhangi bir eğitim sürecine gerek duymadan öğrenilen, ilk edinilen ve kullanılan dildir (Oruç, 2016, s. 281).

Ana dil eğitimi, bireylerin hem kendilerini tanımalarına hem de kimliklerini şekillendirme açısından önemli bir etkiye sahip olmakla beraber dil öğretimi aracılığıyla kültür öğretiminin gerçekleşmesini sağlamaktadır (Çetin ve Güleç, 2014, s. 113). Bu bağlamdan hareketle, kültür aktarımı yapılırken dilin insanlar arasındaki iletişimi sağlamasının yanı sıra kültürel açıdan da büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bireylerin ait oldukları milletlerin kültürel unsurlarını farklı bir dil yerine kendi ana dilinde öğrenmeleri, üyesi olduğu kültüre ve toplumsal benliklerine önemli katkılar sağlamaktadır, çünkü bireyler, ana dillerini edinmeye başladıkları anda, aynı zamanda yaşadıkları toplumun kültürünü ve milli değerlerini de öğrenmeye başlar; bu kültürel kazanımın başlangıç noktasıdır (Gelekçi, 2010, s. 120).

Korkmaz (1992, s. 8), ana dilin kişinin ailede ve soyunun üyesi olduğu toplum içerisinde öğrenildiğini, bilinçaltına yerleştiğini ve bireyler ile toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı meydana getirdiğini belirtir. Aksan (2020) da benzer şekilde, bireyin ana diliyle ilk olarak annesi ve yakın çevresi aracılığıyla tanıştığını belirtir ve ana dilinin, bireyin toplumla etkileşim kurmasında önemli bir rol üstlendiğini ifade eder. Bu bağlamdan hareketle, ana dilinin önce aile ve yakın çevrede kazanıldığı, bireyin toplumda sağlam bir yer edinerek toplumla olan bağlarını güçlendirdiği söylenebilir. Bireyin önce kendisi ve yakın çevresiyle, akabinde toplumla güçlü bir bağ oluşturabilmesi ve duyularıyla edindiği bilgileri anlamlandırabilmesi için, ailede başlayan ve okul hayatı boyunca süren etkili bir ana dili eğitimi mecburidir.

Ana dil bireyin mensubu olduğu toplumun, milletin ve kültürün bir parçası olduğundan, bireyler kendilerini en doğru ve etkili biçimde şekilde ancak ana dilleri aracılığıyla ifade edebilir. Bu bağlamda, ana dil, insanlar için yaşamın ayrılmaz ve temel bir parçasıdır. Toplumların üyesi olan bireyler bebeklikten itibaren çevrelerinde olup bitenleri ana dilleri aracılığıyla anlamlandırmakta ve ifade etmektedir. Zira ana dil, bireyin içinde bulunduğu toplumda, annesi ve yakın çevresinden edindiği, ilk iletişimi kurduğu dildir (Oruç, 2016, s. 284).

Ana dil, millî bir karaktere sahip olup, o milletin ortak kültürel unsurlarından biridir. Bu nedenle, bir milleti oluşturan bireylerin çevreyi kavrayış ve yorumlayış şekilleri de benzer özellikler taşır. Başka bir deyişle, milletler ana dilleri aracılığıyla çevrelerinde meydana gelen olayları ortak bir perspektiften ayırmasına varır ve yorumlarlar. Bu bağlamda, ana dil, bireyleri olay, durum ve kavramları benzer şekillerde gruplandırmaya ve anlamlandırmaya yönlendirir. Ana dil, ilk olarak evdeki bireylerden edinilerek,

bireylerin algılama, anlama ve düşünme becerilerini belirli bir oranda etkileyen ve şekillendiren bir kavramdır (Çavuşoğlu, 2006, s. 39).

Ana dili, bireyin doğumundan itibaren içinde bulunduğu aile ve toplum çevresinde doğal yollarla edindiği, düşüncelerini ve duygularını en etkili şekilde ifade ettiği ilk dildir (Çiçek ve Asar, 2023). Bunun yanı sıra, ana dil, bireye kültürel farkındalık kazandırırken düşünme, algılama, kavrama ve bellek gibi zihinsel becerilerin gelişimine de önemli katkılar sunar. Kimlik oluşumu ve gelişiminde merkezi bir konuma sahip olan ana dil, bireyin zihinsel olgunlaşma sürecini doğrudan şekillendiren belirleyici bir unsurdur.

Ana dilinin, bir millet ve onun kültürü açısından ne denli önemli olduğu açıktır. Ancak bazı koşulların etkisiyle bireyler, yaşadıkları yerden uzaklaşmak zorunda kalabilir ve bu durum, onların ana dillerinin yanı sıra ikinci bir dil edinmelerini gerektirebilir. Bu bağlamda, o toplumun dilini öğrenmek ve kullanmak zorunda kalan bireylere "iki dilli" denir. Bu olgu, dilbilimsel bir kavram olarak "iki dillilik" olarak adlandırılmaktadır.

İki dilliliğin çeşitli çalışma ve kaynaklarda farklı tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlar genellikle, ikinci dilin ana dil veya birinci dil kadar akıcı ve etkin bir şekilde kullanılması gerekliliği veya bireylerin iki ya da daha fazla dili yaşamlarının farklı iletişim ortamlarında yeterli düzeyde kullanabilme yeteneği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun yanı sıra, iki dillilik kavramı dilbilim, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok alanda araştırma konusu olduğundan, bu durum iki dillilikle ilgili tanımlarda ve çalışmalarda çeşitliliklere yol açmaktadır.

Vardar'a göre, iki dillilik "bir bireyin iki dilde yetkin olması veya bir toplumda çift dil kullanılması durumu" şeklinde tanımlanmaktadır (Vardar, 2007, s. 118). Aksan (2020) ise, iki dilliliği; bireylerin farklı sebepler ve koşullar sonucunda birden fazla dili öğrenmesi, bu dilleri etkin biçimde kullanması ya da ikinci bir dili ana diline yakın bir yeterlilikte edinmesi durumu olarak tanımlamaktadır.

Oruç'a göre, iki dillilik, bireyin sahip olduğu iki dili ana dili seviyesinde ya da ona yakın bir yeterlilikle kullanabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, bir bireyin ana diliyle birlikte ikinci bir dili de neredeyse eşdeğer bir yetkinlikte kullanma kapasitesine işaret etmektedir (Oruç, 2016, s. 284). Bu bağlamda, bireylerin yaşamlarının her alanında ve sosyal çevrelerinde her iki dili de etkin bir şekilde kullanarak kendilerini ifade edebilme yetisine sahip olmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

Cummins (2001, s. 17), bireylerin dilsel gelişimine ve eğitimine iki dilliliğin olumlu katkılar sağladığını ifade etmiştir.

Tekeli'ye göre hem ana dili hem de ikinci dile hakim olan bireyler, bu dilleri karşılaştırma fırsatı elde etmekte ve bu sayede dillerin ayrıntılarını, işlevlerini ve özelliklerini daha iyi öğrenebilmektedirler. Ayrıca, bireylerin ana diline hakimiyet düzeyi, ikinci dilin edinimine büyük ölçüde katkı sağlamaktadır (Tekeli, 2017, s. 10).

Bican'a göre, iki dilliliğin hem olumlu hem de olumsuz yönleri mevcuttur. İki dilliliğin bilişsel, sosyal ve kültürel avantajlarından yararlanmak amacıyla, ana dilin yanı sıra kültürel kimliğin korunmasının da hazırlanacak programın ikincil hedeflerinden biri olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Bican, dilsel kazanımların yanında, programın öğrencilerin kendi kültürleriyle şekillenmesine olanak veren bir içerikte olmasının önemine dikkat çekmektedir (Bican, 2017, s. 91).

Dilbilim ve sosyoloji temelli bir kavram olan iki dillilik, Türkiye'den 1960'lı yıllarda Avrupa'nın çeşitli ülkelerine göç eden Türk işçi çocukları aracılığıyla dikkat çekmiştir ve günümüzde de güncelliğini koruyan bir konu olarak değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2014, s. 1641). 31 Ekim 1961 tarihinde Türkiye ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Türk-Alman İşçi Mübadelesi Anlaşması, bu göç sürecinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Şen, 2011, s. 33). Almanya'nın yanı sıra, Avusturya (1964), Belçika (1964), Hollanda (1964), Fransa (1965), İsveç (1967) ve Avustralya (1967) ile imzalanan işgücü anlaşmaları sonucunda yurt dışındaki Türk nüfusu giderek artış göstermiştir (Şen, 2016, s. 1024).

Türkiye'den iş gücü amacıyla yurt dışına gerçekleştirilen ilk göçler başlangıçta geçici olarak planlanmışken, zamanla kalıcı bir hal almıştır. Bu durum, Avrupa ülkelerinin dillerini öğrenme güçlüğü, sosyokültürel uyum problemleri, yükseköğrenime katılımı yetersizlik ve okullarda ayrımcılığa maruz kalma gibi temel sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır (Aydoğdu ve Karasu, 2016, s. 112). Özellikle eğitim, kültür ve dil alanlarındaki sorunlar ön plana çıkmıştır.

Bu bağlamda, ana diline tam anlamıyla hâkim olamayan Türk çocukları, kültürel açıdan da zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, içinde buldukları toplumun kültürünün bu çocuklar üzerinde daha baskın hale gelmesiyle sonuçlanmakta; kendi kültürlerinden uzaklaşma, kültürel kimlik karmaşası ve kimliksizlik gibi önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Kültürel yabancılaşma yaşayan bireyler, kimlik belirsizliği nedeniyle

bunalım ve ruhsal çöküntü yaşamakta, toplum içinde görünmez hale gelmektedir. Örneğin, Almanya’da yaşayan Türk gençlerinin günlük konuşma dili, giderek Türkçe argo ile Almanca-Türkçe birleşiminden meydana gelen melez bir dile dönüşmekte; nitelikli eğitim almış Türk gençleri bile Türkçeyi sınırlı bir kelime hazinesiyle konuşmakta ya da Türkçe yerine Almanca konuşmayı seçmektedir (Çakır, 2002, s. 40). Halbuki, yurt dışında ikamet eden Türklerin hem ana dillerine hem de yaşadıkları ülkenin diline egemen olmaları, başarılı bir eğitim süreci, sosyal bütünleşme ve entegrasyon açısından son derece önem taşımaktadır (Aydoğdu ve Karasu, 2016, s. 113).

Yabancı bir dili, en az ana dil düzeyinde yetkin bir şekilde öğrenmenin akıl yürütme becerilerini ve zekâyı geliştirdiği göz önünde bulundurulduğunda, ana dilin yanı sıra içinde yaşanılan yabancı toplumun dilini de etkili bir biçimde öğrenmek büyük önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra, ana dili eğitimindeki yetersizlikler, Avrupa dillerinin edinimini de zorlaştıran bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, yurt dışında yaşayan Türklerin, buldukları topluma uyum gösterebilmeleri ve kültürel aidiyetlerini kaybetmeden yaşamlarını sürdürebilmeleri, etkili bir ana dili eğitimi ile mümkün olacaktır. Çünkü ana dili, bireyin kültürüyle bağına güçlendirir ve bu bağın sürekliliğini temin eder. Bu bağlamda dil, bir milletin kültürünün en önemli unsurlarından biridir; dolayısıyla ana dilinden uzaklaşmak, bireylerin ilişkili olduğu kültürle olan bağlantılarının kopmasına yol açmaktadır (Aydoğdu ve Karasu, 2016, s. 113).

Özetleyecek olursak Yurt dışında yaşam süren Türkler ve onların çocuklarının karşılaştığı sorunlar, temel ana dili eğitimi, yabancı dil öğrenimi, kültürel uyumsuzluklar, kimlik krizleri ve bu durumlarla ilişkili ruhsal bozukluklar olarak sınıflandırılabilir. Bu sorunların temel kaynakları arasında ailelerin eğitim-öğretime yeterince değer vermemesi ve ilgisizliği; okullardaki ırkçı tutum ve Türk öğrencilerin isteksizliği ve yetersiz motivasyonu; ayrıca, çeşitli ülkelerin yabancı öğrencilere yönelik olumsuz yaklaşımları ve yönetim şekilleri bulunmaktadır (Şen, 2011, s. 74).

Günümüzde, yurt dışında üçüncü kuşaklarıyla var olmaya devam eden Türk toplumu, ana dillerini çeşitli dillerle birlikte öğrenmek durumunda kalan iki dilli bir toplum niteliğindedir. Bu toplum hem kendi ana dillerini hem de yaşadıkları yabancı toplumun dilini etkin bir şekilde öğrenmek durumundadır. Bu zorunluluk, Türkiye’ye yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşları ve onların çocuklarının ana dil becerilerini yeterli seviyeye ulaştırma sorumluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, ana dil eğitimi, yurt dışında yaşayan Türkler için hayati bir ihtiyaç olarak ön plana çıkmaktadır. Zira dil,

bireyin dünyaya gelişinden itibaren çevresini anlamlandırma, yeni kavramları keşfetme, bu kavramları kavrama gibi düşünsel yeteneklerin kazanılması sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (Yıldız, 2009 s. 147).

2.6. Türkçe ve Türk Kültürü Dersi

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının çeşitli gereksinimlerinin karşılanması yasal düzenlemeler doğrultusunda devlet tarafından üstlenilmiş ve bu görev kanunlar aracılığıyla güvence altına alınmıştır. Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 62. maddesi, özellikle yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarının ihtiyaçlarının sağlanması, özellikle çocukların eğitimi için gerekli tedbirlerin alınmasını devletin yükümlülüğü olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 59. Maddesi uyarınca, Türk vatandaşlarının yurt dışında eğitim ve öğrenim görmeleri ile uzmanlık kazanmaları konusunda Millî Eğitim Bakanlığı'na resmi görevler düşmektedir. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dili eğitiminden yetkili en önemli kuruluş Millî Eğitim Bakanlığı'dır. Bu görev, Millî Eğitim Şurası, Talim Terbiye Kurulu, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü gibi Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı birimler aracılığıyla yürütülmektedir (Şen, 2010 s. 239).

Yurt dışında, Türkçenin ana dil olarak öğretimi, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "Türkçe ve Türk Kültürü" dersi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Bu dersin açılabilmesi için, en az on iki öğrencinin talepte bulunması ve öğrenci velilerinin çocuklarının okullarına Türkçe dersi talep dilekçelerini iletmeleri gerekmektedir. Türkçe ve Türk Kültürü dersleri, genellikle ülkelerin eğitim bakanlıkları tarafından, kendi okul müfredatlarının tamamlanmasının ardından haftada iki ders saati olarak, çoğunlukla öğleden sonraları yapılmak üzere onaylanmaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları, temel eğitimle örtüşen sekiz seviye göz önünde bulundurularak dinleme, konuşma, okuma ve yazma beceri alanlarında öğrencilere kazanımlar sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu kazanımlar, seviyelere bağlı olarak artan zorluk ve miktarda hazırlanmıştır (MEB, 2018, s. 1). Yurt dışında gerçekleştirilen Türkçe ana dil eğitim programları, Türkçe ve Türk Kültürü Dersi müfredatı doğrultusunda gerçekleştirilir. Program, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Hedefleri ve Ana İlkeleri temelinde hazırlanmıştır. Programın ana hedefleri şunlardır:

- ✓ Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olarak adlandırılan dört temel dil becerisinin geliştirilmesi,
- ✓ Türkçenin konuşma ve yazma kurallarına uygun, bilinçli, doğru ve özenli bir şekilde kullanılma sürecinin sağlanması,
- ✓ Öğrencilerin kelime dağarcığının zenginleştirilerek dil bilinci ve estetiği kazanmaları, duygu, düşünce ve imge dünyalarının geliştirilmesi,
- ✓ Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve sosyal değerlerin tanıtılması ve içselleştirilmesinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerin zenginleştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2018, s. 2).

Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde, ders kitaplarının Türkçe öğretiminde önemli bir kaynak olduğu bilinmektedir. Demirel ve Kıroğlu'na (2005, s. 9) göre ders kitabı, bir eğitim programında belirlenen amaçlar, kapsam, eğitim öğrenim süreci ve ölçme değerlendirme unsurlarına uygun olarak düzenlenmiş ve öğrenme amaçlı kullanılan yazılı bir öğretim aracıdır. Bu bağlamda, ders kitaplarının hem içerik hem de biçim açısından en iyi şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, bu kitaplar aracılığıyla kültür aktarımı da yapılacağı için, Türk kültürüne ait unsurların da ders kitaplarında yer alması önem arz etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programında, Türk kültürünün unsurlarının temalar ve alt temalar aracılığıyla öğrencilere sunulacağı belirtilmektedir (MEB, 2018, s. 1).

Ana dil eğitimi, kültürel kimliğin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Türkçe derslerinde kullanılan materyallerin, özellikle ders kitaplarının, kültür aktarımını destekleyecek niteliklere sahip olması gereklidir. Ders kitaplarında yer alan metinlerin de milli kültüre uygun olması ve kültürel öğeleri yeterince barındırması, kültürel kimliğin güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Güftâ ve Kan, 2011, s. 240).

Nurlu (2019, s. 174), yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına sunulan Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin, öğrencilerin kendi kültürel unsurlarını öğrenmelerine ve içinde buldukları farklı kültürlere saygı duymalarına katkı sağladığını vurgulamaktadır.

Yurt dışında ikamet eden Türk çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü eğitimi verilmesi bakımından ders kitaplarının rolü oldukça önemlidir. Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarının hem ana dil hem de kültür öğeleri açısından titizlikle hazırlanması gerekmektedir. Zira ana dil ve kültür eğitimi söz konusu olduğunda, ders kitapları dikkat edilmesi gereken temel materyaller arasında yer almaktadır. Ders kitapları, içindeki

metinler ve etkinlikler aracılığıyla hem dil öğretimini hem de kültür aktarımını sağlamaktadır. Bu bağlamda, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının, içerisinde barındırdığı metinler ve etkinliklerle birlikte, ana dilin çeşitlilikleri ve kültürel öğelerini yeterince yansıtması büyük önem taşımaktadır.

Bulut ve Orhan (2012, s. 308), yapılan araştırmalarla toplumların hayatında mühim bir konuma sahip olan kültür ve dilin sonraki nesillere aktarılmasında ders kitaplarının genel anlamda, özellikle de Türkçe ve edebiyat ders kitaplarının önemli bir rol oynadığına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, ders kitaplarının bu doğrultuda hazırlanması ve düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, kültür aktarımını sağlayan dil unsurlarının ders kitaplarında yer almasının önemi belirgin hale gelmektedir.

Kültürel unsurların gelecek nesillere aktarılabilmesi için okullarda, Türk kültürünü oluşturan tüm maddi ve manevi öğeleri öğrencilere yansıtacak uygun ortamların oluşturulması gereklidir. Ders programlarının hazırlanmasında bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Derslerin bu amaca ulaşabilmesi; söz konusu değerlerin öğrencilere aktarılmasını, özümsemesini, öğretilmesini ve sevdirmesini mümkün kılacak olan temel ders Türkçe dersidir. Bu sebeple, Türkçe derslerine gereken önem verilmelidir. Çünkü Türkçe dersinin içeriği, Türk kültürünün aktarılmasını zorunlu kılmaktadır (Uyar, 2007, s. 29). Bu bağlamda, ders kitaplarındaki metinlerin özenle seçilmesi gerekmektedir. Kitaplarda yer alan metinler rastgele seçilmemeli, ilk olarak bu metinler hedef kitleye uygun olacak şekilde titizlikle incelenmeli, edebi tatmin sağlayacak, verilmesi planlanan değerlere ve müfredatta belirtilen hedeflere uygun nitelikte metinler belirlenmelidir (Bulut ve Orhan, 2012, s. 308).

Yurt dışında yaşayan Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı, “Türkçe” ve “Türk Kültürü” olmak üzere iki ders içermektedir, ancak her iki konu genellikle tek bir ders başlığı altında ele alınır. Bu program, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, yurt dışında ana dil olarak Türkçe'nin ve Türk kültürünün öğretilmesi ihtiyacına yanıt vermektedir. Türkçe ve Türk Kültürü dersi, iki dilli Türk çocuklarının ana dilini edinmelerini, kültürel farkındalıklarını artırmalarını ve kültürel bağlılıklarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, yurt dışında yaşayan Türklerin ve çocuklarının ana dilleriyle ve kültürleriyle olan ilişkilerini korumak ve güçlendirmek adına önemli bir araç niteliği taşımaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü dersinin, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına etkin bir şekilde sunulması ve bu çocukların ana dillerinden ve kültürlerinden uzaklaşmalarını engellemek amacıyla, Türkiye özellikle Almanya başta olmak üzere, İsviçre, Fransa, Belçika ve İngiltere gibi Türk nüfusunun yoğun olduğu Avrupa ülkelerine öğretmen görevlendirmektedir (Tekeli, 2017, s.16).

Türkçe ve Türk Kültürü dersinin okullarda uygulanabilmesi için öncelikle ebeveynlerin, çocuklarının bu derse katılmasını istediklerine dair bir talep formunu, çocuklarının eğitim gördüğü okullara sunmaları gerekmektedir. Ayrıca, dersin açılabilmesi için öğrenci sayısının en az on iki olması şarttır. Bu dersin genellikle okulların mevcut ders programlarının sona ermesinin ardından ve haftada iki ders saati olacak şekilde gerçekleştirilmesine izin verilmektedir (Arıcı ve Kırkılıç, 2017, ss. 482-483). Bunun yanı sıra, Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğrencilerin karnelerine dahil olmamakla beraber herhangi bir not sistemi içinde yer almamaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde, Türkçe öğretiminde temel materyal olarak kullanılan ders kitapları, önemli bir rol üstlenmektedir. Ders kitaplarının kalitesi, öğrencilerin derse yönelik motivasyonunun artması açısından, aynı zamanda dersin güncel durumu ve geleceği bakımından büyük önem taşımaktadır. Eğer ders kitapları ana dili ve kültür eğitimi için uygun işlevsellikte değilse, bu durum dersin mevcut yapısına ve gelecekteki başarısına zarar verecek, belirlenen hedeflere ulaşılmasını zorlaştıracaktır. Bu bağlamda, ders kitaplarının eğitim-öğretim süreci ile yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına kültürel değerlerin aktarımı ve bu değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesi açısından önemli ve vazgeçilmez materyaller arasında yer aldığı görülmektedir.

Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı açısından ders kitapları, içerdiği metinler aracılığıyla dört temel dil becerilerinin gelişimi, söz varlığının güçlendirilmesi ve dilin parçası olduğu kültürel değerlerin özümsemesi, öğretilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında son derece önemli bir kaynak ve rehber işlevi görür. Bu nedenle, Türkçe ve Türk Kültürü Dersi kitaplarının ve içindeki metinlerin, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına ana dilin zenginliklerini ve kültürel değerleri fark ettirme ve kazandırma işlevine uygun biçimde hazırlanması gereklidir. Çünkü ders kitapları, bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde en temel unsurlar arasında yer almaktadır.

2.7. Araştırma ile İlgili Alanyazındaki Çalışmalar

2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren yurt dışında yaşayan Türk çocukları için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmış olmakla birlikte, bu çalışmaların kültür aktarımına odaklananlarının sayıca sınırlı olduğu görülmüştür.

Kan (2010), *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde, incelenen ders kitabında kültür öğelerine yer verildiğini, bu öğelerin resimler ve metinler aracılığıyla öğrencilere aktarılmaya çalışıldığını ifade etmiştir.

Ateşal, (2014), 8-10. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabının Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu adlı makalesinde, Türkçeyi ve Türk Kültürü öğrenmek isteyen birçok öğrenci olduğunu belirtmiştir. Türkçe öğretiminin belirli kazanımlar ve hedeflenen ilkelere göre gerçekleştiğini belirten yazar, iki dilliler için Türkçe ve Türk kültürü derslerinin zorunlu olarak verilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu dersler sayesinde öğrencilerin ana dillerinden ve kendi geleneklerinden uzak kalmayacağı belirtilmiştir. Nitelikli bir Türkçe eğitiminin gerçekleşmesi için eğitimde eşitliğin sağlanması ve Türkiye hakkında kitapta yer alan bilgilerin doğru olmasının önemine dikkat çekmiştir.

Demirbaş, (2014), *Eğitim Kültür Açısından Avrupa'daki Türk Çocukları- Sorunlar ve Çözümler* adlı kitabında, Türkçe ve Türk Kültürü dersi ve dersin okutulduğu ülkeler hakkında bilgiler vermiştir. Türkçe ve Türk kültürü dersinin zorunlu ders olarak okutulması gerektiği ve ailelerin çocuklarının eğitimi hakkında bilinçlendirilmesine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Her toplumun kültürel özellikleri birbirinden farklı olduğu, dil ediniminin ve kültür aktarımının en önemli aşamasının aile ortamında başladığı belirtilmiştir. Almanya'ya göç eden vatandaşlar başlangıçta bir kültür şoku ve uyum sorunu yaşamışlardır. Yurt dışındaki çocuklar öz kültürlerinden ziyade içinde buldukları toplumun kültüründen daha fazla etkilendiği belirtilmiştir. Yurt dışındaki vatandaşların öz kültürlerine gösterdikleri önem ve yaşadıkları ülkenin kültüründen etkilenme boyutu da kuşaklara göre farklıdır. Birinci kuşak kendi kültürünü yaşatmayı içinde bulunduğu toplumun kültüründen uzak kalarak gerçekleştirmiştir. Fakat sonraki kuşaklar ülkede kalıcı olmaya başlanılmasından sonra yaşadıkları toplumun kültürüne uyum göstermeyi başarmıştır. Özellikle üçüncü kuşağın yaşadığı dil sorunları Türk kültürünü aktarma ve yaşatma konusunda birçok sorunun

oluşumuna neden olmuştur. Birinci ve ikinci kuşak Türklere bilinçli bir düzeyde eğitim ve kültür hizmeti sağlanamadığı için üçüncü ve dördüncü kuşaktakiler de ana dil ve öz kültür konularında noksan kalmıştır. Türk kültürünün yaşatılması ve ana dilin etkili kullanımı için ailelerin ev içinde örnek davranışlar sergilemesi oldukça önemlidir. Aileler hem öz kültürüne sahip çıkan hem de yaşadığı ülkenin kültürel değerlerine saygı gösteren nesillerin yetişmesine özen göstermelidir. Fakat bazı aileler çocuklarının Alman eğitim sistemindeki başarılarının olumsuz yönde etkileneceği kaygısıyla çocuklarını Türkçe ve Türk kültürü derslerine göndermemektedir. Eğitim sisteminin bir parçası olan ailelerin tutumları dikkate alınarak karşılaşılan sorunlara yönelik etkili bir rehberlik hizmeti sunulmalıdır. Ayrıca yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları ile yaşadıkları ülke toplumları arasında ilişkileri güçlendirmek için Türk nüfusunun yoğun olduğu bölgelere Türk Kültür Merkezlerinin açılmasının gerekliliği belirtmiştir.

Ekmekçi ve Karadüz (2015), Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Çocuklar İçin Hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Kitabına Eleştirel Bir Bakış adlı makalelerinde, ana dili eğitiminin iki dilli çocuklar için kültürel değerleri edinmeleri bakımından önemli olduğunu vurgulamıştır. Metinlerde verilen kültürel öğelerin kültür aktarımının önemli bir materyali olduğunu, öğrencilerin bu sayede hem öz kültürünü hem de dünya kültürüne ait unsurları tanıma ve karşılaştırma imkanı bulacağı belirtilmiştir. Kültür aktarımına yönelik hazırlanan ders kitaplarında yer alan olayların inandırıcı olması ve çocukların dünyasına uygun olması gerektiği belirtilmiştir. Ders kitaplarında halk kültürüyle verilen örneklerin ve görsellerle içerik oluşturulmaması sorun olduğu ve metinlerde çocuklara geleneksel kültürü aktarma kaygısı onların anlama becerilerinin çok ötesinde olduğuna değinilmiştir. Kültürü aktarırken çocukların yaşadığı dünyadan uzak ve öğretici yaklaşımın uygun olmayacağı belirtilmiştir.

Güngör (2015), Fransa'da Türkçe ve Türk Kültürü Derslerinin Mevcut Durumu, Öğretim Programı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar adlı makalesinde, Türkçe ve Türk kültürü dersini veren öğretmenlerin programların uygulanmasında ve kültürün aktarılma sürecinde en büyük sorumluluğa sahip olduklarını belirtmiştir. Bundan dolayı öğretmenlerin Fransa'da bulunan okullarda ders verirken iyi düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmaları gerekmektedir.

Çelik ve Gülcü (2016), Yurtdışında Kullanılan Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarına Yönelik Öğretmen Görüşleri adlı makalelerinde, kitapların içeriğinde kültürel öğelere sıklıkla yer verildiği belirtilmiştir.

Irmak (2016), Belçika’da Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım adlı makalesinde, ders kitaplarında çok fazla kültürel ögenin olmaması gerektiğini ve kullanılacak olan kültür öğelerin seçilerek öğrenciye sunulması gerektiğini belirtmiştir.

Tekin (2016), Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarındaki Kültürlerarası Etkileşimi Sağlamada Ortak Değerlerin Kullanımı adlı makalesinde, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarının sayısının artış göstermekte olduğunu fakat yurt dışında yaşayan ana dili Türkçe olan çocukların ana dili öğretimine yönelik kaynakların oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Dilin kültür aktarımında çok önemli bir rol üstlendiğini ve kendi kültürlerini tanımak isteyen iki dilli bireyler için ana dili öğretiminin nitelikli bir şekilde gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda yurt dışındaki Türk çocukları için hazırlanmış Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları oldukça önemlidir. Bu çalışmada Türk Kültürüne Hizmet Edenler” başlıklı bölüm, 8-10. sınıflar Türkçe ve Türk Kültürü Dersi kitabının “Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne” ünitesinde evrensel ve ortak değerlerin vurgulanması amacıyla ele alınmıştır. Bu bölümde, Mevlana ile alakalı “İnsanlık Dersi” başlıklı bir okuma metni sunulmuştur. Metin, Almanya’da öğretmenlik yapmış bir Türk vatandaşının Almanya’dan gelen arkadaşlarıyla birlikte Mevlana türbesine ziyaretini konu edinmektedir. Metnin Mevlana ekseninde Konya’yı ve semazenleri tanıttığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu metinde Türklerin; bilime olan ilgisine, gezegen hareketlerini Avrupa’dan önce bilmelerine, insanları sevip ayırım yapmadıklarına, alçakgönüllü ve paylaşımcı olduklarına değinilmiştir. Mevlana’nın tüm dünyayı eşit görmesi ve herkesi kucaklaması evrensel değerlere sahip olduğumuzu göstermek ve İslam’ın hoşgörü ve barışa dayalı bir din olduğunu ifade etmek açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte ders kitaplarında, öğrencilerin yaşadıkları ülkedeki önemli şairlerin dinler ve kültürler hakkında olumlu düşüncelerine yer verilmesinin, öğrencilerin ilgisini çekeceği ve aynı zamanda yaşadıkları topluma daha olumlu bir bakış açısı geliştirecekleri belirtilmiştir.

Arıcı ve Kırkkılıç (2017), Yurt Dışında Görev Yapan Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmenlerinin Türkçe ve Türk Kültürü Derslerine İlişkin Görüşleri adlı makalelerinde, ders kitaplarında yer verilecek atasözleri, deyimler, bilmeceler, ninniler, maniler, türküler ve masallar da titiz davranılması gerektiği, dil öğretimi yapılırken aynı zamanda değerler öğretiminin de yapılması gerektiğini belirtirken bu görüşü de Kırkkılıç ve Ulaş’ın (Kırkkılıç ve Ulaş, 2003) “hedef kitlemizi oluşturan çocuk ve gençlerimize kültürümüzü aktarmak, kültürün göstergeleri olan kelimelerimizi kazandırmak, Türkçeyi en iyi biçimde

öğretmek istiyorsak her yaş grubuna hangi kelimeleri vermemiz gerektiğini de tespit etmeliyiz” ifadesine dayandırmışlardır.

Ayrancı, Mete ve Keskin (2017) İki Dilli Türk Çocukları İçin ‘Türkçe ve Türk Kültürü’ Kitaplarının Şekil Açısından Değerlendirilmesi adlı makalelerinde, Türk kültürünü öğretebilecek birçok metnin bulunduğu ancak sürekli aynı metinlerin kullanılmasının doğru olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Türkçe ve Türk kültürünü öğretmede yetersiz düzeyde olduğu belirtilmiştir. Kitaplarda kullanılan görsellerin Türk kültürünü en iyi şekilde yansıtması gerektiği, kitaplardaki etkinliklerin Türkçe ve Türk kültürünü öğretmeye yönelik ve öğrenci seviyelerine uygun olması, kitaplarda kullanılan metinlerin Türk edebiyatının yetkin metinlerden seçilmesi ve Türk kültürünü yansıtacak özellikler taşıması vb. önerilerde bulunmuşlardır.

Çelik (2017) , Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme adlı makalesinde, Türkçe ve Türk kültürü setinde Türk kültürünü yansıtan resimler olduğunu ve kitaplardaki metinlerin Türk kültür öğelerini yansıtan nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Kitaplarda bulunan ünitelerde bulunan görsel öğelerle Türkiye, Türk dili ve Türk kültürünün öğrencilere anlatıldığı aktarılmıştır. Bu ünitelerde kalıplaşmış dil birimleri olan atasözleri ve deyimlerin öğrencilere tanıtıldığı, sünnet, düğün, cenaze töreni ve ad koyma gibi geleneklerin yer aldığı, Türk müziği ve edebiyatında yer tutan Barış Manço, Neşat Ertaş, Sezen Aksu, Ruhi Su, Fazıl Say, Aşık Veysel, Zeki Müren, Sezai Karakoç, Cemil Meriç, Yahya Kemal gibi isimlerin tanıtıldığı, kültürel değerlerimizin bir parçası olan şarkı ve türkülere yer verildiğine, dinî ve millî bayramlarımız hakkında bilgi verildiğine değinilmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü 4-5. sınıflar için hazırlanan ders kitabındaki okuma metinlerinin ve içerikteki farklı disiplinlerin öğrencilerin konuları algılamasında zorluk oluşturduğu; 6-7. sınıflar için hazırlanan ders kitaplarının yaş seviyesi üstünde olduğu ve çok fazla kültür ögesi içermesinden dolayı öğrenmeyi zorlaştırdığı; 8-10.sınıflar için hazırlanan ders kitaplarındaki metinlerde yer alan kelimelerin ve kültürel öğelerin öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu belirtilmiştir.

Oksal ve Güner (2017), Fransa’daki Türkçe ve Türk Kültürü Dersine Yönelik Veli ve Öğrenci Görüşleri: Aveyron Bölgesi Örneği adlı makalelerinde, velilerin çocuklarını Türkçe ve Türk Kültürü dersine gönderme nedenleri arasında Türk kültürünü tanıma, Türkçe öğrenme, Türkiye hakkında bilgi sahibi olma vb. bulunduğu tespit edilmiştir. Velilerin bu nedenlerin arasında en çok Türk kültürünü tanıma ve benimseme sebebiyle çocuklarını Türkçe ve Türk kültürünü dersine göndermek istedikleri belirtilmiştir. Bu

bağlamda velilerin öz kültürlerinden uzaklaşma ve yaşadıkları kültürüne entegre olma kaygısının bulunduğu söylenebilir. Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde kültür ve tarih konularının ağırlıklarının arttırılması önerilmiştir.

Kayır ve Arı (2018), Türkçe ve Türk Kültürü Dersi'nde Görev Temelli Etkinliklerin İsviçre'de Yaşayan Türk Çocuklarının Akademik Başarı ve Motivasyonlarına Etkisi adlı makalelerinde, kültürün ana dili öğretiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu ve kültür öğelerinden yararlanarak ana dili öğretim programlarının geliştirilmesi gerektiği ifade etmiştir. Öğretmenlerin mesleki formasyonlarının Türkçe ve Türk Kültürü dersinin öğretimine uygun bir şekilde verilmesinin önemli olduğu dile getirilmiştir. Öğretmenlerin çok kültürlü ve çok dilli toplumların yapısını anlamaları ve verilen bu eğitimin Türkiye'deki Türkçe eğitiminden farklı olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Böylelikle çocukların iki kültür arasında bocalamasının engellenebileceği belirtilmiştir.

Kolay (2018), *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocukları İçin Hazırlanmış Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarında Kültürel Öğeler* adlı yüksek lisans tezinde, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan metinlerdeki bazı kültür öğelerinin hedef kitlenin düzeyi üzerinde olduğu belirtilmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü dersi için hazırlanan kitaplarda her kültür öğesinin aktarımının yapılabileceği metinlere yer verilmesi gerektiği, kültürel öğelerin sadece bilgi verme yoluyla kazandırılmaması gerektiği, kültür öğelerinden dil, din, tarih, örf ve âdetler, aile ve akrabalık ilişkileri, giyim kuşam, dinî ve millî bayramlar, sanat, spor, yiyecek, içecek ve beslenme, vatan, millet, bayrak, bağımsızlık, millî kurum ve kuruluşlar, Türkiye coğrafyası, tarihî ve turistik yerlere yeterince yer verilmesi gerektiği, metinlerde millî kültür öğeleri yanında evrensel kültür değerlerine de yer verilmesi gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Mete, Yeşilyurt ve Keskin (2018), İki dilli Türk Çocukları İçin Hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Kitaplarında Atasözü Öğretimi adlı makalelerinde, kültürel mirasın göstergesi olan atasözlerinin öğretiminin yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türk kültüründen kopmamaları açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında atasözlerin kullanım sıklığına dikkat edilmediği, hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarında atasözlerinin öğretimi üzerinde özenle durulmadığı, öğretmen kılavuz kitabının içerisindeki dinleme metinlerinde atasözlerine hiç yer verilmemesi tespit edilmiştir. Atasözlerinin kitaplardaki dağılımının sınıf seviyelerine göre düzenlenmesi, atasözlerinin sistemli bir şekilde tekrar edilmesi, Türk kültürünün farklı yönlerini yansıtan atasözlerinin kullanılması vb. önerilerinde bulunmuşlardır.

İncekara (2022), *Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarındaki Kültür Öğelerinin İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde, kültürün öğrencilere aktarılmasında temel materyalin ders kitapları olduğunu ve ders kitaplarının ve içinde yer alan metinlerin, etkinliklerin ana dili ve kültürü aktaracak özellikte olması gerektiğini belirtmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde yer alan kültürel öğelerin kullanım sıklığının seviyelere göre paralel bir artış göstermediği ve Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde yer alan kültür öğeleri temalar olarak değerlendirildiğinde sayısal verilerin seviyelere göre düzenli bir artış göstermediği tespit edilmiştir. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında geleneksel Türk sporu öğelerine hiç yer verilmediği ifade edilmiştir. Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarında kültür öğelerini içeren metinlere yer verilmesi gerektiği, kültür öğelerinin tematik olarak değerlendirildiği zaman seviyelere göre düzenli bir artış göstermesi gerektiği, kültürel öğelerin kullanım sıklığının seviyelere göre paralel bir artış göstermesi gerektiği ve kültür öğelerini inceleyen benzer çalışmalarının yapılmasının alan yazına faydalı olacağı önerilerinde bulunulmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve sınırlılıklar ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, kültür aktarımının Türkçe ve Türk kültürü ders kitapları aracılığıyla nasıl gerçekleştirildiğini incelemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, toplumsal olguların ve insan etkileşimlerinin doğal ortamında, derinlemesine ve bütüncül bir biçimde incelenmesine imkân tanıyan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Kültür gibi soyut, çok katmanlı ve dinamik bir yapının aktarım süreçlerini anlamada, nitel araştırma yöntemleri özellikle tercih edilmektedir.

Kültür, bireylerin yaşam pratikleri, değer yargıları ve toplumsal kimliklerinin oluşmasında temel bir rol oynar. Bu birikimin sonraki kuşaklara aktarılması ise çoğunlukla dil ve eğitim yoluyla gerçekleşir. Özellikle ders kitapları, bireylerin yalnızca akademik bilgi edinmesini değil, aynı zamanda kültürel normlar ve toplumsal değerlerle tanışmasını sağlayan önemli araçlardır. Bu nedenle, bu tür materyallerin içeriklerinin bilimsel yöntemlerle çözümlenmesi, kültür aktarımının niteliği ve kapsamı hakkında önemli veriler sunar.

Bu doğrultuda tercih edilen içerik analizi yöntemi, yazılı ve görsel içeriklerde yer alan kavramların, temaların ve anlam ilişkilerinin sistemli bir biçimde çözümlenmesini sağlayarak, metinlerde yer alan kültürel öğelerin hem açık hem de dolaylı yollarla nasıl sunulduğunu incelemeye imkân tanır (Karasar, 2024). Bu yöntem sayesinde, kültürel öğelerin yalnızca varlığı değil, aynı zamanda hangi bağlamda ve ne tür bir vurgu ile sunulduğu da ortaya konulabilmektedir.

Kültür, bireylerin toplumsal hayatı ve geçmişten gelen birikimleriyle şekillenen ortak değerler, inançlar ve davranış kalıplarını kapsayan dinamik bir yapıdır. Yazılı metinler ve eğitim materyalleri ise bu değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir aracı işlevi görmektedir (Demirel, 2020). Özellikle ders kitapları, öğrencilerin yalnızca akademik becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda kültürel kimlik ve toplumsal aidiyet duygusu kazanmalarına katkı sağlayan temel kaynaklar arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, içerik analizi yöntemi kullanılarak ders kitaplarının yapısı içerisinde yer alan kültürel öğeler kapsamlı bir biçimde incelenmiş; kültürel değerlerin doğrudan veya dolaylı biçimde öğrencilere hangi yollarla aktarıldığı değerlendirilmiştir. Bu yöntem, kültür aktarımını destekleyen öğelerin sıklığı ve metin içerisindeki işlevsellikleri hakkında kapsamlı bulgular elde edilmesine olanak sunmuştur.

Bununla birlikte, içerik analizinin geleneksel olarak nitel bir yöntem olmasına rağmen, bu araştırmada kültürel öğelerin metinlerdeki frekansları ve dağılımlarına ilişkin sayısal veriler de analiz edilmiştir. Bu sayısal bulgular, araştırmanın nicel yönünü de destekleyerek, kültür aktarımının hangi boyutlarda ve ne ölçüde gerçekleştiğine dair daha somut ve ölçülebilir veriler sunmaktadır. Böylece, içerik analizi hem nitel hem de nicel veri özelliklerini barındıran karma bir yaklaşım olarak uygulanmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, veri toplama sürecinde Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki metinler ve etkinlikler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme kapsamında, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 15.05.2018 tarihli ve 77 sayılı kararı doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1. seviye, 2. seviye, 3. seviye, 4. seviye, 5. seviye, 6. seviye, 7. seviye ve 8. seviye için hazırlanan ders kitapları analiz edilmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde yer alan kültürel öğeler, ilgili alan yazını dikkate alınarak ve Okur ve Keskin (2013) tarafından oluşturulan “Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler” ölçeği temel alınarak sistemli bir şekilde belirlenmiş ve söz konusu ölçeğin kullanımına ilişkin gerekli izin, ölçek sahiplerinden alınmıştır. İncelenen ölçekte yer alan günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat, sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân gibi başlıklara ek olarak, kapsamı daha da genişletmek amacıyla kültürel çeşitlilik boyutu da çalışmaya dahil edilmiştir.

Bu doğrultuda, ders kitaplarında yer alan kültürel öğeler, ilgili ölçek aracılığıyla sistemli bir biçimde incelenmiş; öğelerin ne sıklıkla ve hangi bağlamlarda yer aldığı detaylı olarak analiz edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırma, yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2019-2020 eğitim- ğretim yılından itibaren okutulmak üzere hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü, 1. seviye, 2. seviye, 3. seviye, 4. seviye, 5. seviye, 6. seviye, 7. seviye ve 8.seviye ders kitaplarında yer alan içerikler ile sınırlıdır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında toplanan nitel verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1. Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarının Yapısal, Görsel, Eğitsel ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Genel Bulgular

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları, temel eğitime karşılık gelecek biçimde sekiz seviye esas alınarak yapılandırılmıştır. Her bir ders kitabı, öğrencilerin dil becerilerini sistemli bir biçimde geliştirmelerine olanak tanıyacak şekilde sekiz temadan oluşmaktadır. Kitaplarda yer alan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri, sarmal bir yaklaşımla ve aşamalı olarak ilerleyen bir yapı içerisinde sunulmuş; seviyeler arttıkça hem kazanımların sayısı hem de içeriklerin zorluk düzeyi kademeli olarak artırılmıştır.

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının dil gelişimi ve kültürel kimlik kazanmalarını desteklemek amacıyla hazırlanan bu öğretim programında, ilk dört seviyede temel dil becerilerinin yanı sıra kişiler arası iletişim becerilerine öncelik verilmiştir. İleri seviyelerde ise çıkarım yapma, karşılaştırma, sınıflandırma, sentezleme ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilere yönelik kazanımlara ağırlık verilmiş ve bu kazanımların zorluk düzeyi, öğrencilerin gelişim süreçlerine uyumlu olacak şekilde kademeli olarak yapılandırılmıştır.

Ayrıca, öğretim programında yalnızca dil gelişimi değil, aynı zamanda öğrencilerin toplumsal ve evrensel değerler doğrultusunda yetişmeleri de gözetilmiş; saygı, güvenilirlik, duyarlılık ve vatandaşlık bilinci gibi değerler ile iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, problem çözme ve kültürler arası etkileşim gibi 21. yüzyıl becerilerine de içerikte yer verilmiştir. Bu yönüyle, program hem akademik hem de sosyal ve kültürel gelişimi desteklemeye yönelik bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının kapak tasarımları, Türk kültürünün temel değerlerini yansıtan görsel unsurlarla zenginleştirilmiştir. Bu tasarımlarda, kültürel aidiyet duygusunu pekiştirmeyi amaçlayan Türk halı motifleri, geleneksel el sanatlarına özgü süslemeler, ebru ve minyatür sanatı gibi geleneksel estetik unsurlara sıkça yer verilmiştir. Kapaklarda yer alan bu kültürel motifler, öğrencilerin görsel algısı yoluyla Türk kültürüne

olan ilgilerini artırmayı ve kimlik gelişimlerine katkı sunmayı hedeflemektedir. Genellikle kitap kapakları üzerinde “Türkçe” ve “Türk Kültürü” gibi kelimeler belirgin şekilde vurgulanır ve bu ifadeler bazen geleneksel Türk hat sanatına veya özgün yazı stillerine benzer bir biçimde düzenlenir. Ayrıca, kapak tasarımlarında Türk kültürünü temsil eden renk paleti tercih edilmiştir. Kırmızı, mavi, yeşil ve beyaz gibi renkler, geleneksel değerleri yansıtarak öğrencilerin kültürel farkındalıklarını artırmayı amaçlamaktadır. Özellikle kırmızı ve beyaz tonları, Türk bayrağını çağrıştırarak kültürel aidiyeti güçlendiren bir etki oluşturmaktadır. Kapaklarda Kapadokya, İstanbul silueti, tarihi yapılar, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait figürler ile Nasrettin Hoca gibi kültürel karakterler de yer almaktadır. Bu sayede öğrencilerin Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel çeşitliliği hakkında farkındalık kazanmaları sağlanmaktadır. Bazı tasarımlarda ise modern grafik unsurlar ile geleneksel kültürel öğeler bir arada kullanılarak, geçmiş ve günümüz arasında bir bağ kurulması hedeflenmiştir. Ayrıca, kapaklarda yer alan karekod uygulaması ile dinleme metinlerine hızlı erişim imkânı sunularak, eğitimde dijitalleşme ve etkileşimli öğrenme desteklenmiştir.

Ders kitaplarının içerik yapısı, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeye yönelik planlı ve sistematik bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Her üniteye farklı bir kahramana (Keloğlan, Nasreddin Hoca vb.) yer verilerek, öğrencilerin metinlerle özdeşlik kurmaları ve kültürel bağlamı daha kolay kavramaları sağlanmıştır. Dinleme, okuma, yazma ve konuşma etkinlikleri, konuların daha iyi anlaşılmasını desteklemek amacıyla özel tasarlanmış görsellerle desteklenmiş; bu dört temel dil becerisine yönelik etkinlikler, birbirini tamamlayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla kurgulanmıştır. Kitaplarda kullanılan görseller, metin içerikleriyle uyumlu olarak hazırlanmış ve öğrencilerin görsel algısını güçlendirici nitelikte tasarlanmıştır. Ayrıca, kitaplarda Türkiye haritasına yer verilerek öğrencilerin coğrafi bilinç kazanmaları hedeflenmiş ; sayfa tasarımlarında estetik sadelik ve kaliteli kâğıt kullanımı tercih edilerek öğrencilerin dikkatini artırıcı bir ortam sağlanmıştır. Ayrıca, Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarında yer alan “Parıltı” adlı yönlendirici karakter aracılığıyla, öğrencilerin dikkatlerinin önemli noktalara çekilmesi ve öğrenme süreçlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Her kitabın yazarının farklı olduğu bu seride, İstiklal Marşı'na ve Mustafa Kemal Atatürk'ün resmine yer verilmesi, eğitimde milli değerlerin korunması, aidiyet duygusunun geliştirmesi ve kültürel kimliğin aktarılması açısından son derece önemli bir işlev üstlenmektedir. Atatürk ve İstiklal Marşı, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi, milli

irade ve özgürlük değerlerinin simgeleridir. Bu unsurlar, öğrencilerin sadece dili öğrenmelerini değil, aynı zamanda Türkiye'nin tarihi, kültürel ve toplumsal değerleriyle de bağ kurmalarını sağlar.

Türkçe ve Türk Kültürü setinde Mustafa Kemal Atatürk'ün resminden sonra yer alan Kitabımızı Tanıyalım bölümü öğrencilere kitabın içeriğini ve kullanım şeklini tanıtarak onların kitaba alışmasını ve bilinçli bir şekilde kullanmasını amaçlayan oldukça faydalı bir kısımdır. Türkçe ve Türk Kültürü setlerinde bu bölüme yer verilmesi, öğrencilerin kitabı etkin bir araç olarak kullanabilmelerini sağlar. Öğrenciler, “Kitabımızı Tanıyalım” bölümü aracılığıyla, kitapta yer alan bölümlerin hangi dil becerilerine yönelik olarak hazırlandığını ve konuların hangi pedagojik sıralamayla ele alındığını sistematik bir biçimde öğrenme imkânı bulmaktadır. Özellikle dil öğreniminde, dinleme, okuma, yazma ve konuşma gibi temel becerilere yönelik bölümlerin tanıtılması, öğrencilerin her bir beceri için ön hazırlık yapmalarına olanak tanımaktadır. Bu bölüm aynı zamanda, kitabın kullanımına ilişkin bir rehber işlevi üstlenmekte; kitabın nasıl kullanılacağı, bölümlerin hangi sırayla çalışılmasının önerildiği ve etkinliklerin nasıl uygulanacağına dair bilgiler sunarak, öğrencilerin kitabı daha etkin ve verimli bir şekilde kullanmalarına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle, dil öğrenme sürecinde öğrencilere etkili bir öğrenme stratejisi ve yol haritası sunmaktadır.

Kitapta kullanılan simgeler, ikonlar ve renkli işaretlemeler, bu bölümde açıklanarak öğrencilerin her bir etkinliğin veya konunun amacını doğru bir biçimde kavramalarına olanak tanımaktadır. Bu açıklamalar sayesinde öğrenciler, farklı bölümlerde karşılaştıkları simgeleri doğru şekilde yorumlayarak etkinlikleri hedeflenen kazanımlar doğrultusunda gerçekleştirebilmektedir. Kitabın genel yapısını önceden tanıyan öğrenciler, öğrenme sürecine daha hazırlıklı bir şekilde başlamakta ve süreci daha etkin bir biçimde yönetebilmektedir. Genel olarak, “Kitabımızı Tanıyalım” bölümü, öğrencilerin kitap boyunca takip edebilecekleri bir sistematik çalışma planı sunarak, kendi öğrenme düzenlerini oluşturmalarına ve kitabın sunduğu içerikleri daha planlı ve verimli bir şekilde kullanmalarına katkı sağlamaktadır.

“Kitabımızı Tanıyalım” bölümünün ardından yer alan İçindekiler bölümü, kitabın genel yapısını ve kapsamını ortaya koyarak hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin içeriklere hızlı ve kolay bir şekilde erişimini sağlamaktadır. Bu bölüm, kitabın tüm konu ve etkinliklerini sistematik bir biçimde sıralayarak, kullanıcıların kitabı daha etkili ve planlı bir şekilde kullanmalarına katkıda bulunmaktadır.

İçindekiler kısmı, kitabın içerik yapısının mantıksal ve pedagojik bir sıraya göre düzenlendiğini göstermekte; böylece öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini daha planlı ve düzenli bir şekilde yürütmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, konuların zorluk derecelerine göre kademeli olarak düzenlenmesi, öğrencilerin kendi gelişim düzeylerine uygun bir öğrenme yol haritası oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Genel olarak, Türkçe ve Türk Kültürü setinin İçindekiler bölümü, öğrencilerin hem dil becerilerini hem de kültürel bilgi ve farkındalıklarını geliştirebilmeleri için kitabı sistemli ve verimli bir biçimde kullanmalarına rehberlik eden önemli bir bileşen niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle söz konusu bölüm, eğitim sürecini kolaylaştırarak hedeflenen kazanımlara ulaşmayı destekleyen işlevsel bir yapı sunmaktadır.

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları, yalnızca birer dil öğretim materyali olmanın ötesinde, Türk kültürünün evrensel değerlerle bütünleştirilerek gelecek kuşaklara aktarılmasında stratejik bir araç niteliği taşımaktadır. Söz konusu kitaplar, öğrencilerin dil becerilerini geliştirirken aynı zamanda milli ve kültürel kimliklerinin şekillenmesine katkı sunacak nitelikte, çok boyutlu bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

Özellikle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının dil ve kimlik bağlarını korumalarına destek olmak amacıyla hazırlanan bu materyaller, içerik ve tasarım bakımından bütüncül, işlevsel ve çağın gereksinimlerine uygun bir yapıya sahiptir. Kapak tasarımlarından görsellere ve dijital içeriklerden 21. yüzyıl becerilerine kadar tüm unsurlar, öğrencilerin akademik ve kültürel gelişimini destekleyecek şekilde planlanmıştır.

Bu bağlamda, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının, sadece bir dil öğretim aracı değil; aynı zamanda Türkiye'nin tarihi birikimini, kültürel değerlerini gelecek nesillere aktaran etkili bir kültürel diplomasi aracı olduğu ifade edilebilir.

4.2. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 1. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nde bulunan 1. seviyedeki ders kitabının üniteleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1. Ünite

Ben ve Ailem

“Ben ve Ailem” temasının kapak görseli, aile kavramını ve aile bireyleri arasındaki bağı sıcak, samimi ve anlamlı bir şekilde yansıtmaktadır. Bu görsel, öğrencilerin aile ortamına dair hislerini, güven duygusunu ve sevgiyi ifade eden bir tarzda tasarlanmıştır.

Görselde aile içindeki birlik duygusu vurgulanmış ve ailelerin birlikte zaman geçirdiği yemek zamanına ve oyun zamanına yer verilmiştir.

Bu ünite de aile, arkadaşlık, selamlaşma, tanışma kavramları üzerinde durulmaktadır. Çizme ve boyama etkinliklerinin ağırlıklı olduğu ünite de kendini ve aile bireylerini tanıtmaya, aile yapısını anlama, sosyal bağları güçlendirme gibi amaçlarla hazırlanmış etkinlikler içermektedir. Bu tema genellikle öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmek ve günlük hayatta kullanabilecekleri dil yapısını öğrenmeleri için özenle tasarlanmış etkinliklerden oluşur.

Ben ve Ailem teması başlangıç seviyesindeki tema olduğundan dolayı dil bilgisi genellikle sezdirme yöntemiyle, yani doğrudan kuralları öğretmek yerine etkinlikler ve örnekler üzerinden doğal bir şekilde verilmiştir. Bu, öğrencilerin dil yapılarını fark etmelerini ve kullanmalarını sağlayarak öğrenmeyi daha kalıcı ve anlamlı hale getirmektedir.

Bu ünite de şu on üç bölüme yer verilmiştir:

A. Çizin Boyayın Konuşun

“Çizin, Boyayın, Konuşun” bölümü, öğrencilerin hem dil becerilerini hem de yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik etkinliklerden oluşur. Bu bölümde öğrenciler, çizim ve boyama yaparak görsel öğelerle dili birleştirirler; ardından çizdikleri veya boyadıkları nesnelere ya da karakterler hakkında konuşarak kendilerini ifade etme pratiği yapar. Böylelikle, öğrencilerin sosyal, duygusal ve iletişim becerilerinin gelişimine katkıda bulunulur. Aile içi ilişkilerin sıcaklığını ve samimiyetini yansıtan bu görsel sayesinde öğrenciler birbirlerinin aile bağı hakkında bilgi sahibi olacak ve aileleri arasındaki benzer ve farklı yönleri karşılaştıracaktır. Aile, kültürün en temel yapı taşlarından biridir; kültür, aile aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılır ve şekillenir. Aile ilişkileri, bireylerin kültürel değerleri, normları ve gelenekleri içselleştirmeleri için doğal bir ortam sunar. Çizdikleri görsel aracılığıyla konuşan öğrenciler hem aile içindeki ilişkiler, değerler ve roller hakkında bilgi sahibi olacak hem de “Ben”, “sen”, “o”, “biz”, “siz”, “onlar” gibi şahıs zamirlerinin kullanımını kavrayacaktır.

B. Aybike

Bu bölümde temanın ilk dinleme metni olan Aybike’ye karekod aracılığıyla yer verilmiştir. Metinde Aybike’nin altı yaşında ve ailesinin ilk çocuğu olan bir kız

olduğuna, doğduğunda babasının ay gibi parladığı için ona ay kız dediğini, annesinin ise parlak ve zeki olsun isteğiyle ona Aybike adını verdiği anlatılmaktadır. Metnin sonunda Aybike, öğrencilerden kendi adının nasıl belirlendiğini ailelerinden öğrenip sınıf arkadaşlarına anlatmasını istemiştir. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler kendi isminin nasıl konulduğuna dair bir farkındalık kazanacaktır. İsim koyma süreci, bireyin kimliğini, ailevi geçmişini, kültürel bağlarını ve toplumsal normları yansıtan önemli bir sosyal ve kültürel pratiktir. Aynı zamanda bu etkinlik aracılığıyla aile bireylerinden bahsederken kullanılan “-im, -in, -i” gibi sahiplik ekleri öğrencilere kavratılacaktır.

Dinleme etkinliğinin ardından Aybike'nin ailesinin bulunduğu ev ortamında resmedilen görsel hakkında öğrencilerin aile üyeleri hakkında tahminde bulunması ve konuşması istenmiştir. Görselde Türk kültüre ait olan bir içecek olan çay, evde giyilen ev içi terliği, yere serilen kilim gibi kültürel motifler bulunmaktadır.

C. Aybike ve Ailesi

Aybike ve ailesini tanıtan dinleme metnine karekod aracılığıyla yer verilmiştir. Metinde Aybike'nin annesinin isminin Aslı olduğuna, doktor olduğuna ve güzel yemekler yaptığına değinilmiştir. Babasının isminin ise Hakan olduğuna, bilgisayar mühendisi olduğuna, mangalda güzel etler pişirdiğini ve ödevlerini yaparken kızına yardım ettiğinden bahsedilmiştir. Kardeşinin adının Alp olduğunu, üç yaşında olduğunu ve oyuncuk arabalarla oynamayı sevdiği belirtilmiştir. Bu metin aracılığıyla Aybike'nin ailesi hakkında bilgi sahibi olunmaktadır.

D. Aybike'nin Şiiri

Aybike'nin ailesine sevgisini yansıttığı dinleme metni olan şiire karekod aracılığıyla yer verilmiştir. Bu şiir aracılığıyla öğrencilere birçok önemli değer ve beceri kazandıracaktır. Şiir dinlenildikten sonra öğrencilerden Aybike'nin şiirine göre bir aile resmi çizmeleri istenmiştir.

E. Aybike'nin Albümü

Aybike'nin aile yaşantısına dair fotoğrafların incelenmesi ve yorumlanması istenmiştir. Aile fotoğrafları, ailenin kültürel ve sosyal kimliğini yansıtır. Farklı gelenek ve görenekleri, yaşam tarzlarını ve sosyal bağlamı gösterir

F. Benim Albümüm

Bu bölümde öğrencilerden kendi aile yaşantılarına dair albüm yapmaları istenmiştir.

G. Aybike Parkta

Bu bölümde yine dinleme metnine yer verilmektedir. Metin, Aybike ve mahalleden sevdiği arkadaşlarının oyun parkında güzel vakit geçirirken parkta başka kişileri görünce tanışıp oyun oynamalarını konu alır. Metin birbirinden dikkat çekici görsellerle desteklenmiştir.

H. Aybike'nin Parmaklarında Ne Var ?

Bu etkinliğin amacı Aybike'nin arkadaşlarını yakından tanımak ve arkadaşlığın önemi hakkındadır.

I. Senin Parmaklarında Ne Var ?

Elinin izini çizme etkinliği aracılığıyla öğrenciler kendi arkadaşlıklarına dair farkındalık sahibi olacaktır.

J. Aybike ile Çizgi Çalışması Yapıyorum

Bu bölümde öğrencilerden noktaları birleştirip resmi boyamaları ardından resim hakkında arkadaşlarıyla konuşmaları istenmiştir.

K. Aybike ile 1 Rakamını Öğreniyorum

Bu bölümde insanlarda kaç tane burun olduğu öğrencilere sorulmuş ve ardından yapılması istenen etkinliklerle 1 sayısı öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

L. Aybike'nin Aile Müzesi Labirenti

Bu etkinlikte ailenin en büyüğünden başlanarak en küçüğünün resminin bulunması hedeflenmiştir.

M. Aybike ve Ailesi Kukla Yapıyor

Bu etkinlikte aile ve çocukların beraber kukla yapması ve masallar anlatması hedeflenmiştir. Masallar, kültürün sözlü edebiyat ve folklor unsurları arasında yer alır. Kültürün bir taşıyıcısı ve yansıtıcısı olan masallar kültürel değerler, inançlar,

ahlaki dersler ve toplumsal normlar gibi çeşitli unsurları nesilden nesle aktarmak için kullanılan güçlü araçlardır.

2. Ünite

Çevre Farklılıklar ve Birlikte Yaşam

“Çevre Farklılıklar ve Birlikte Yaşam” temasının kapak görseli farklı kültürel özellikler taşıyan çocukların çeşitli kültürleri temsil ettiği kıyafetleri giyerek farklılıklara rağmen ortak bir çevrede bir arada yaşadığını vurgulamaktadır. Bu ünite ben ve çevrem, birlikte yaşam, diller, iletişim, anlaşma kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu temada, genellikle çevre bilinci ve birlikte yaşama kültürünü pekiştiren etkinlikler ve dil bilgisi konuları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite şu on iki bölüme yer verilmiştir.

A. Çizin Boyayın Konuşun

“Çizin, Boyayın, Konuşun” etkinliği, çocukların çevre farkındalığını, yaratıcı düşünme becerilerini, sözel anlatımlarını ve sosyal etkileşimlerini geliştirmeleri açısından oldukça faydalıdır. Eğitimde etkin öğrenme yöntemlerinden biri olarak, çocukların yalnızca çevreyi tanımasına değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve dil gelişimlerine katkı sağlayan bir etkinlik olarak değerlendirilebilir. Bu etkinlik sayesinde çocuklar çevresinde bulunan ve bir arada yaşayan insanların özelliklerini kavramaya başlayacak ve insanlara dair farkındalık kazanacaktır.

B. Ali

Bu bölümde dinleme metnine yer verilmiştir. Bu temanın kahramanı olan Ali kendisini tanıtmaktadır. İstanbul’da yaşayan , oyun oynamayı ve gezmeyi seven Ali bugünlerde çok heyecanlı olduğundan bahseder. Heyecanının nedenini etkinlikte verilen görsel aracılığıyla öğrencilerin bulması beklenir.

C. Ali ve Sınıf Arkadaşları

Bu bölümde yine dinleme metnine yer verilmiştir. Öğretmen ve öğrenci arasında geçen diyaloglardan oluşan metin dünyada sadece konuşulan bir dil olmadığı konuşulan birçok farklı dil olduğundan bahsetmektedir. Öğretmen, öğrencilerine yakın zamanda bir sürprizi olduğunu dile getirir.

D. Ali'nin Öğretmenin Sürprizi

Resim etkinliğinin yapılmasının ardından dinleme metnine yer verilmiştir. Dinleme metninde öğretmenin öğrencilere sürprizinin okula farklı ülkelerden arkadaşlarının geleceği, okula gelecek arkadaşların kendi ülkelerine ait kıyafetler giyeceği ve öğrencilerin de istedikleri yöreye ait kıyafetlerle okula gelmesine yer verilir. Misafirlerin okula gelip öğrencilerle tanışmasının yer aldığı bölümde sınıftaki kişilerin farklı yörelerden gelmiş olan öğrencileri evinde ağırlamasına değinilir. Ali, Rei'ye selam vererek onu evine davet eder.

E. Ali Uçak Yapıyor

Ali'nin arkadaşı Rei'ye yaptığı uçağı konu alan bu bölümde öğrencilerin de kendi uçaklarını yapması istenmiştir.

F. Rei Origami Yapıyor

Rei'nin origamiden köpek yaptığı bu bölümde öğrencilerden görsellerin dikkatlice incelenerek aynısının yapılması istenmiştir.

G. Ali ve Rei

Ali'nin ailesinin Rei ile tanıştığı resimlerin incelenerek yorumlanması istenmiştir.

H. Ali'nin Şiiri

Ali Uzakdoğı'dan gelen arkadaşı Japon Rei hakkında samimiyetine, farklı selam verişine şiirinde değinerek farklı konuşulan dilin sevgiye engel olmadığını vurgulamıştır. Ardından öğrencilerden Ali'nin yazdığı şiir hakkında resim çizmesi istenmiştir.

I. Hangi Yoldan Gideceğim?

Ali'nin uçak ile Rei'nin yanına gitmesini sağlayacak çizgi çalışmasının öğrencilerden yapılması istenmiştir.

J. Ali ile Çizgi Çalışması Yapıyorum

Öğrencilerden farklı türdeki hayvanlara dair çizgi çalışması yapılması istenmiştir. Bu etkinlik aracılığıyla farklı türde bir arada yaşayan hayvanların birbiri arasındaki dayanışma ve mutluluğun farkına varılacaktır.

K. Ali ile 2 Rakamını Öğreniyorum

Bir kuşun kaç tane ayağı vardır ? sorusu ve etkinlikler aracılığıyla iki rakamının öğrencilere kavratılması hedeflenmiştir.

L. Dünyayı Geziyorum

Öğrencilerden dünya haritasının üzerinde farklı etnik yöreye sahip insanların bulunduğu yerden hangi arkadaşının yanına gitmek istediği sorulmuş ve bu konu hakkında düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenmiştir.

3. Ünite

Oyun ve Eğlence

“Oyun ve Eğlence” temasının kapak görseli, çocukların kültürel mirasa ve birlikte eğlenmenin önemine dair farkındalık kazanmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu görselin enerjik, renkli ve kültürel çeşitliliği yansıtan bir yapıda olması, çocukların tema ile ilk bağı kurmasını kolaylaştırır ve onların derse olan ilgisini artırır. Görselde mendil kapmaca, istop gibi geleneksel Türk oyunlarına yer verilmesi, çocukların kendi kültürlerinden gelen oyunları tanımalarını sağlar. Bu ünite de eğlence, oyun, oyuncak kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on dört bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Çocukların eğlenerek oyun oynadıklarını resmeden bu etkinlikte görsel çizilmesi, boyanması ve hakkında konuşulması istenmiştir. Görselde bulunan seksek ve ip atlama, geleneksel Türk çocuk oyunları arasında önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de uzun yıllardır sokaklarda, okul bahçelerinde ve parklarda oynanan bu oyunlar, kültürel mirasın bir parçası olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Bu oyunların her biri, Türk kültüründe sosyal etkileşimi, dayanışmayı, fiziksel aktiviteyi ve eğlenceyi bir araya getirir. Öğrenciler bu etkinlik aracılığıyla Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası olan seksek ve ip atlama oyunlarını hakkında bilgi sahibi olacaktır. Bu tarz geleneksel Türk oyunları çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratarak Türk oyun kültürünü canlı tutmaktadır.

B) Ayşe

Ailesiyle birlikte İzmir’de yaşayan Ayşe hakkında bir dinleme metni bulunmaktadır. Arkadaşlarıyla oyun oynamayı sevdiğini belirten Ayşe ilkbahar geldiği için oyun oynamayı daha da fazla sevdiğini belirtmiştir. Ayşe’nin resminin bulunduğu görsel ve dinleme metnine göre Ayşe’nin bu güzel havaları nasıl değerlendirilmesi gerektiği öğrencilere sorulmuştur.

C) Ayşe ve Sınıf Arkadaşları

Öğretmen ve öğrencileri arasında geçen bu dinleme metninde Ayşe, öğretmenine pikniğe gidip oyun oynama fikrini sunmuştur. Ayşe’nin teklifini kabul eden öğretmen hazırlıklara başlanması gerektiğini dile getirmiştir.

D) Ayşe’nin Piknik Sepeti

Ayşe’nin piknik sepetine görseldeki hangi eşyaları alması gerektiğini boyayarak belirtilmesi istenmiştir.

E) Ayşe Piknikte

Pikniğe gelen Ayşe ve arkadaşlarının konu edinildiği dinleme metninde öğretmen yemekler yenildikten sonra öğrencilerine çöplerin toplanması gerektiğini hatırlatarak çevrenin temiz tutulmasının önemine değinmiştir. Ardından istop oyunu oynanmaya geçilmiştir.

F) Ayşe ile Arkadaşları İstop Oynuyor

Ayşe’nin anlattığı istop oyunun aşamaları dinlendikten sonra herkesin bildiği bir oyunu anlatması istenmiştir. Öğrencilerin geleneksel Türk oyunlarını anlatması hem dil becerilerini güçlendiren hem de kültürel kimliklerine değer katan çok yönlü bir gelişim sağlar. Öğrenciler, oyunları tanıtırken Türk kültürünü yaşatır ve kültürel mirası arkadaşlarına aktararak kültürel çeşitliliğe katkı sunar.

G) Ayşe Oyuncak Yapıyor

Bu etkinlikte ebeveynler ile oyuncak tavşan yapılması istenmiştir. Ardından öğrencilerin en sevdiği oyuncuğun resmini çizmesi beklenmiştir.

H) Ayşe ile Eğlenceli Bir Oyun

Dinleme bölümünde Ayşe arkadaşlarına “Yağ satarım bal satarım” oyununu anlatmaktadır. Yağ Satarım Bal Satarım oyunu, Türk kültüründe nesiller boyunca oynanan ve çocuklar arasında popüler olan geleneksel bir oyundur. Bu oyunun kültürel aktarım açısından önemi oldukça büyüktür, çünkü çocuklara yalnızca eğlenceli bir vakit geçirme fırsatı sunmakla kalmaz, aynı zamanda dil gelişimi, sosyal beceriler, kültürel aidiyet ve sağlıklı rekabet gibi değerli kazanımlar sağlar. Örneğin; oyunda söylenen “Yağ satarım, bal satarım, ustam ölmüş ben satarım...” şeklindeki tekerleme, çocukların dil becerilerini ve ritmik konuşma yeteneklerini geliştirir. Tekerlemeler, Türk kültüründe dilin eğlenceli bir şekilde kullanılmasını sağlar. Çocukların bu tekerlemeleri tekrar etmesi, onların Türkçeye olan hakimiyetini güçlendirir ve dil zenginliğini öğrenmelerine yardımcı olur.

I) Ayşe ile Mete Zeka Oyunu Oynuyor

Ayşe ile Mete'nin üç taş oyunu oynadığı dinleme bölümünde oyunun hangi aşamalarla oynandığından bahsedilmektedir. Üçtaş oyunu, Türk kültüründe uzun bir geçmişe sahip olan ve çocukların zihinsel becerilerini geliştirmesine katkı sağlayan strateji oyunlarından biridir. Hem Türk kültürüne olan bağın güçlenmesi hem de zihinsel gelişimlere katkı sunan bu oyun, çocuklar arasında kültürel mirasın yaşatılması açısından değerli bir araçtır.

J) Ayşe ile Çizgi Çalışması Yapıyorum

Çizgi çalışması yapılan bu resimde çocukların sahil kenarında kumdan kale yaptığı ve eğlendiği söylenebilir.

K) Ayşe ile 3 Rakamını Öğreniyorum

Ayşe'nin bisikletinin kaç tane tekerliği olduğu sorusundan ve birtakım etkinlikler aracılığıyla öğrencilere üç rakamı kavratılmaya çalışılmıştır.

L) Ayşe Bilmece Soruyor

Ayşe'nin dört tane bilmece sorduğu dinleme metninde cevapların boyanarak gösterilmesi istenmiştir. Türk kültüründe çok eski zamanlardan beri sözlü geleneğin önemli bir parçası olarak yer alan bilmeceler hem eğlenceli bir bilgi paylaşım aracı olarak nesilden nesle aktarılan hem de toplumun değerlerini, dil

zenginliğini ve kültürel birikimini yansıtan özel bir kültürel ögedir. Çocukların düşünme, analiz yapma ve problem çözme becerilerini destekleyen bilmeceler aynı zamanda dil zenginliğini ve kelime dağarcığını geliştiren birer araçtır. Bilmeceler aracılığıyla tekerleme ve kafiyeli anlatım geleneği çocuklara öğretilir. Bu, onların dildeki ritmik yapıyı ve estetiği keşfetmelerini sağlar.

4. Ünite

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görseli kültürel birikimi ve toplumsal değerleri çocuklara görsel yollarla aktarma amacı güder. Bu tema, öğrencilere Türkiye’de kutlanan önemli bayramlar, gelenekler ve kutlama biçimleri hakkında bilgi vermeyi hedefler. Kapakta bayramlarda yaşanan dayanışma ve paylaşım vurgulanmakta ve çocukların birbirine sarılması, hediyeleşme, bayramlaşma gibi görüntüler yer almaktadır. Bu durum, özel günlerin sadece bir kutlama değil, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendiren bağlar olduğunu anlatır. Bu üniteye dinî ve millî bayramlar, doğum günü kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu on dört bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Bu bölümde arkadaşların bir araya gelip doğum günü kutladığı ve hediyeleştiği görüntünün çizip boyanıp hakkında konuşması istenmiştir.

B) Kerem

23 Nisan’da doğan Kerem’in doğum günü heyecanını anlattığı dinleme metnine yer verilmiştir.

C) Kerem ve Ailesi

Görsel okuma yaptırılarak Kerem ve ailesinin bulunduğu resim hakkında konuşulması istenmiştir.

D) Doğum Günü Hazırlıkları

İlk olarak Kerem’in ailesinin bulunduğu resmin inceleyip hakkında tahmin yapılması istenmiştir. Ardından ise dinleme metninin dinletilmiştir. Dinleme metninde Kerem ve ailesi Kerem’in doğum gününü organize etmektedir.

E) Kerem'in Doğum Günü Pastası

Bu etkinlik doğum günü pastasının istenilen renklere boyanmasını içermektedir.

F) Kerem'in Doğum Günü

Dinleme metni Kerem'in doğum günü için yapılan sürprizi anlatmaktadır. İyi ki doğdun, mutlu yıllar, doğum günün kutlu olsun, iyi ki varsın gibi Türkçede doğum günü ve özel kutlama mesajlarında sıkça kullanılan kalıplaşmış cümlelere yer verilmiştir. Dinleme metninin ardından Kerem'in doğum günü resimleri hakkında konuşma etkinliği yaptırılmıştır.

G) Kerem'e Doğum Günü Hediyeleri

Bu bölümde arkadaşlarının Kerem'e verdiği hediyeler hakkında konuşma etkinliği yaptırılmıştır.

H) Kerem'e Hediye Paketi

Kerem'in hediye paketi ile ilgili boyama etkinliği yaptırılmıştır.

I) Berna'nın Kerem'e Şiir Hediyesi

Dinleme metninde Berna'nın arkadaşı Kerem'e hediye olarak yazdığı şiiri neden yazdığının tahmin edilmesi istenmiştir.

J) Arkadaşım İçin Resim Çiziyorum

Bu etkinlikte öğrencilerin en sevdikleri arkadaşları için doğum günü için resim çizmesi istenmiştir.

K) Kerem ile Çizgi Çalışması Yapıyorum

Bu bölümde çizgi çalışmasına yer verilmiştir.

L) Kerem ile 4 Rakamını Öğreniyorum

Köpeklerinin kaç tane ayağının olduğunun sorularak başlandığı ve ardından yapılan birçok etkinlikte dört sayısı kavratılmaya çalışılmıştır.

M) Kerem'in Doğum Günü Fotoğrafları

Kerem'in doğum gününde çekilen iki resim arasındaki dört farkın bulunmasının istendiği etkinlikte öğrenciler hem bilişsel ve görsel becerilerini geliştirir hem de dikkat, odaklanma ve problem çözme gibi birçok önemli yeteneği kazanır.

N) Kerem ile Fotoğraf Çerçevesi Yapalım

Bu etkinlikte öğrencilerden en sevdikleri fotoğrafa uygun fotoğraf çerçevesi yapmaları istenmiştir.

5. Ünite

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görseli öğrencilerin keşfetme, öğrenme ve çevrelerini tanıma dürtüsünü harekete geçirir. Bu ünite de tatil, Türkiye, Türkiye'nin doğal güzellikleri ve yemek kavramı üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on beş bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Seyahat eden gezginleri konu alan bu görseli öğrencilerin çizip boyaması ardından görsel hakkında konuşması istenmiştir.

B) Zehra

Dinleme metninde yedi yaşında olan ve ailesiyle Almanya'da yaşadığını söyleyen Zehra bu yaz Türkiye'ye gideceğinden bahseder ve öğrencilere Türkiye'de nerelere gittiğini sorar.

C) Haydi Başlasın Hazırlıklar

Çok heyecanlı olduğundan bahseden Zehra bugün Türkiye'ye gideceğini ve memleketteki akrabalarına hediye aldığından bahseder.

D) Türkiye Yolculuğu Başlasın

Türkiye'ye yolculuk eden Zehra ve ailesinin bulunduğu görselin boyanması ve resim hakkında konuşulması istenmiştir. Ardından dinleme metnine geçilmiştir. Metinde herkesin çok heyecanlı olduğunu ve akrabaların çok özlediğinden bahsedilmiştir.

E) Zehra ve Ailesinin Yol Macerası

Bu bölümde yer alan dinleme metninde türküler dinleyerek yola devam edildiği belirtilmiştir. Bu bölümde türkülerden bahsedilmesi oldukça önemlidir. Çünkü

türküler, Türk kültürü için çok önemli bir yere sahiptir; tarih boyunca toplumun duygularını, değerlerini, yaşanmışlıklarını ve ortak hafızasını taşıyan bir ifade biçimi olarak kabul edilirler. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki topluluklar tarafından yüzyıllar boyunca söylenmiş ve günümüze kadar ulaşan türküler, kültürel kimliği yansıtan zengin bir sözlü gelenektir. Bu bölümde son olarak Zehra'nın yolda yel değirmeni gördüğüne değinilmiş ve öğrencilerin büyüklerden yardım alınarak yel değirmeni yapması istenmiştir.

F) Zehra ve Ailesi Fethiye'de

Memlekete gelen Zehra, dedesi ve babaannesi ile kavuşmuştur. Bu bölümün görselinde Zehra'nın nenesinin baş örtüsünün kültürel unsur olduğu söylenebilir. Birçok toplumda tarihsel, kültürel ve dini bağlamlara dayanan başörtüsü, Türk kültüründe de önemli bir yere sahiptir ve kökleri Orta Asya'ya kadar dayanmaktadır. Başörtüsü, kimi zaman sosyal statü veya ailevi, etnik ya da bölgesel aidiyeti gösteren bir sembol olarak da kullanılmaktadır. Örneğin, Anadolu'nun bazı bölgelerinde başörtüsünün rengi, bağlama şekli veya süsleme tarzı, kadının yaşını, medeni durumunu veya hangi yöreden olduğunu gösterebilir. Bu yönüyle başörtüsü, kültürel kimliğin ve aidiyetin bir parçası haline gelmiştir.

G) Zehra ve Ailesi Çok Mutlu

Zehra ve ailesinin yer aldığı görsel hakkında konuşma yapılması istenmiştir. Görselde Zehra'nın kardeşi nenesinin elini öpmektedir. Türklerde el öpme kültürü, saygı, sevgi ve bağlılık ifade eden önemli bir gelenektir. Bu kültür, geçmişten günümüze toplumun büyüklerine, akrabalarına ve sevdiği kişilere gösterdiği saygının bir ifadesi olarak süregelmiştir.

H) Şimdi Hediye Zamanı

Zehra ve ailesinin dedesine ve ninesine verdiği hediyelerin yer aldığı görsel hakkında konuşma etkinliği yaptırılmıştır.

I) Zehra ve Ailesi Geziyor

Zehra ve babasının Fethiye Ölüdeniz 'de yamaç paraşütü yaptığı resmin boyanması istenmiştir.

J) Zehra ve Ailesi ile Geziyoruz

Zehra ve ailesinin kano yaptığı resmin boyanmasının ardından görsel hakkında konuşulması istenmiştir.

K) Yumurta Kolisinden Araba Yapıyoruz

Büyüklerden yardım alınarak yumurta kolisinden araba yapılması istenmiştir.

L) Tatil Bitti

Zehra dinleme metninde güzel bir tatil geçirdiğinden, güzel yerleri gezdiğinden akrabaları ziyaret ettiğinden, Almanya'daki arkadaşlarına hediye aldığından bahsetmiştir. Ayrıca dedesinin onlara zeytin, zeytinyağı ve bal hazırladığından nenesinin ise peynir yaptığından söz etmiştir. Dinleme metninde yer alan görselde ninesi arabanın arkasından su dökmektedir. Türklerde su dökme geleneği, yolculuk, yeni bir başlangıç ve hayırlı dileklerde bulunma gibi alanlarda önemli bir kültürel simgedir. Suyun akıcılığı ve temizliği, yolculuğun veya hayatın zorluklarından arınmayı, kolaylıkla akıp gitmeyi ve yenilenmeyi simgeler. Bu adet, Türk kültürünün doğaya, suya ve yaşamın sürekliliğine olan inancını ve saygısını yansıtan bir unsurdur.

M) Zehra ile Çizgi Çalışması Yapıyorum

Zehra'nın karavanda ailesinin ise karavanın önünde oturarak güneşin tadını çıkardığı bu görsel hakkında çizgi çalışması yapılması istenmiştir.

N) Zehra ile 5 Rakamını Öğreniyorum

Bir elde kaç parmak olduğu sorularak ve ardından birçok etkinlik yaptırılarak 5 rakamı kavratılmaya çalışılmıştır.

O) Resimdeki Nesnelere Bulalım

Resimde yer alan yunus, tekne, semazen, şemsiye ve sıcak hava balonunun bulunması istenmiştir. Nesnelere bulma etkinlikleri, çocukların belirli bir alana odaklanmasını ve detaylara dikkat etmesini gerektirir. Bu etkinlikler sayesinde çocuklar, dikkatlerini belirli bir süre boyunca tek bir göreve yönlendirmeyi öğrenir ve odaklanma yetenekleri güçlenir.

6. Tema

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görseli Türk kültürünü ve tarihini yaşatan unsurları tanıtmak, geçmişle bugünü bağdaştırmak ve genç kuşaklarda tarihî mirasa karşı bir merak uyandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu temanın kapak görseli, geçmişin izlerini taşıyan Nasrettin Hoca gibi önemli bir tarihi figürü içermektedir. Bu temada destanlar, efsaneler, masallar, tarihî kahramanlar üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Bu bölümde galata kulesinden uçan Hezarfen Ahmet Çelebi'nin görseline dair çizgi çalışması yapılması ardından boyanıp konuşulması istenmiştir.

B) Oğuzhan

Dinleme metninde sekiz yaşında olan Oğuzhan masal ve destan dinlemeyi çok sevdiğini ve tarih konularına çok meraklı olduğunu söylemiştir. Öğrencilere hangi etkinliklere meraklı olduğunu sormuştur.

C) Oğuzhan'ın Gizemli Dolabı

Oğuzhan, dinleme metninde odasındaki dolabın kapısını açar. Kapıyı açınca parlak bir ışığın parladığını gören Oğuzhan, dolabın içine girip aydınlık yolda etrafına bakınarak yürür. Öğrencilere Oğuzhan'ın bu yolda kimlerle karşılaşabileceği sorusu yöneltmiştir.

D) İncele, Boya, Konuş

Mustafa Kemal Atatürk'ün ve Anıtkabir'in yer aldığı görselin incelenmesi ardından görselin boyanıp hakkında konuşulması istenmiştir.

E) Oğuzhan ile Geçmişe Yolculuk

Oğuzhan'ın geçmişe yaptığı yolculuğun konu alındığı dinleme metninde Oğuzhan, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Paşa ile tanışır. Çok mutlu olduğunu belirten Oğuzhan bu devleti Atatürk'ün var ettiğini söyler. Oğuzhan, Atatürk'ün kimseye benzemediğini belirterek Atatürk'ü bir aha

göremeyeceğinden dolayı üzgünlüğünü dile getirir. Atatürk de beni ne zaman görmek istersen aynaya bak siz Türk çocukları benim birer parçamsınız ben de sizin diye yanıt vermiştir. Atatürk'ü konu alan metinler, çocuklara tarih, kimlik, değerler ve demokrasi bilinci kazandırmanın yanı sıra onları çağdaş düşünmeye ve barış içinde bir dünya hayal etmeye teşvik eder. Atatürk'ün düşünceleri, reformları ve Türk milletine kazandırdığı değerler, kültürel mirasın önemli bir parçasını oluşturur.

F) Gizli Resmi Bul

Bu etkinlikte aynı rakamların aynı renge boyanarak gizli resmin bulunması istenmiştir.

G) Oğuzhan ile Hacivat ve Karagöz'ü Süsleyelim

Hacivat ve Karagöz'ün simli boyalarla ve pullarla süslenmesi istenen etkinlik Türk kültürünün en önemli geleneksel sanat formlarından biri olan gölge oyununun kahramanlarını içermektedir. Bu karakterler ve onların sergilediği oyunlar, hem kültürel mirasın bir parçası olarak geçmişten günümüze taşınmış hem de Türk toplumunun sosyal, kültürel ve ahlaki değerlerini yansıtan önemli bir sanat biçimi olarak kabul görmüştür. Mizahi dili, toplumsal mesajları ve geleneksel yapısıyla, Türk toplumunun kültürel hafızasında yer etmiş olan bu oyunlar, Türk kültürünün derinliğini ve zenginliğini yansıtan kıymetli bir mirastır.

H) Oğuzhan ile Nasrettin Hoca

Nasreddin Hoca'nın düdük hikayesinin anlatıldığı dinleme metninde Oğuzhan para vererek Nasrettin Hoca'dan düdük istemiştir. Diğer çocuklar ise para vermeden hocadan düdük istemiştir. Nasrettin Hoca düdüğü yalnızca Oğuzhan'a verip parayı veren düdüğü çalar demiştir. "Parayı veren düdüğü çalar" ifadesi, günlük yaşamda sıkça kullanılan ve çıkar ilişkilerini anlatan bir atasözüdür. Bir fıkra değil, öğüt veya ders içeren kısa ve özlü bir deyim olarak sınıflandırılır. Bu deyim, bir kişinin istediğini elde etmek için bedel ödemesi gerektiğini ifade eder. Aynı zamanda, paranın veya maddi gücün birçok durumda öncelikli ve belirleyici bir rol oynadığını anlatır. Türk kültüründe bu tür atasözleri, toplumsal ilişkilerde dikkat edilmesi gereken durumları veya toplumun değer yargılarını aktarır.

D) Ben Nasrettin Hoca

Nasrettin Hoca, Türk Halk Bilgesi olduğunu, Sivrihisar'da doğduğunu, insanları güldüren ve düşündüren fıkraların olduğunu dinleme metninde bahsetmiştir. Bu etkinlikte öğrencilerden Nasrettin Hoca'nın yer aldığı görseli boyaması ve bildikleri bir Nasrettin Hoca fıkrasını arkadaşlarına anlatılması istenmiştir.

J) Atatürk ve ben

Bu resimde öğrencilerden Atatürk'ün yanına kendi resimlerini yapıştırarak çizgileri birleştirmesi ve boyamaları istenmiştir.

K) Oğuzhan ile 6 Rakamını Öğreniyorum

Oğuzhan elinde kaç adet balon olduğunu sormuştur. Ardından yapılan etkinliklerle beraber altı sayısı öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

L) Farkı Bulalım

Türk kültüründe halkın mizah anlayışını, toplumsal değerlerini ve kültürel kimliğini yansıtan önemli bir masal kahramanı olan Keloğlan'ın yer aldığı görselde iki resim arasındaki altı farkın bulunması istenmiştir.

7. Tema

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve Edebiyat temasının kapak görseli estetik sunumla hazırlanmış zengin renk ve desenlerden oluşmaktadır. Bu ünite boyama, figürler, renkler, simgeler ve şekiller kavramları üzerinde durulmuştur.

Bu ünite şu on dokuz bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Bir kızın mutluluğunu yansıtan resim hakkında önce noktaların birleştirilmesi ardından boyama yapıp resim hakkında konuşulması istenmiştir.

B) Rüya

Rüya, dinleme metninde yedi yaşında olduğunu, resim yapmayı çok sevdiğini ve büyüyünce ressam olmak istediğini söylemiştir. Rüya, öğrencilerden büyüyünce olmak istedikleri mesleğin resmini çizip arkadaşlarıyla paylaşmasını istemiştir.

C) Resim Atölyesi

Dinleme metninde ressamın farklı araç gereç kullandıklarını ve çeşitli türde boyalar (sulu boya, yağlı boya, pastel boya vb.) kullandıkları belirtilmiştir. Rüya resim yaparken farklı boyalar kullandığını belirtmiştir. Etkinlikte, öğrencilerin diledikleri boyayı kullanarak resim çizmesi istenmiştir.

D) Rüya ile Kırmızı Rengi Tanıyalım

Dinleme metninde Rüya, kırmızı renkli oyun hamuru ile çiçek, balon ve domates yaptığını belirtmiştir. Çevremizde birçok kırmızı renkli nesne olduğunu belirten Rüya, resimde bulunan varlıklardan kırmızı renge sahip olanların boyanmasını istemiştir.

E) Rüya ile Dikdörtgen Şeklini Tanıyalım

Dinleme metninde, dikdörtgenin tanımı yapılmıştır ve dikdörtgen şekiller hakkında örnekler verilmiştir. Öğrencilerden çevresindeki dikdörtgen şekiller hakkında örnek verip resim çizmesi istenmiştir.

F) Rüya ile Mavi Rengi Tanıyalım

Bu dinleme metninde Rüya mavi renkli kartonla kelebek, uçurtma ve kalem yaptığı belirtilmiş mavi renk örneklendirilmiştir. Bu etkinlikte öğrencilerden çevrelerindeki mavi renkli olan nesnelere söylemesi ve denizin üstündeki yunusun istenilen tondaki mavi renge boyanmasına değinilmiştir.

G) Rüya ile Üçgen Şeklini Tanıyalım

Dinleme metninde üçgen şekli tanıtılmıştır. Öğrencilerden çevresinde üçgene benzeyen nesnelere söylemesi ve bunların resimlerinin çizilmesi istenmiştir.

H) Rüya ile Sarı Rengi Tanıyalım

Bu bölümdeki dinleme etkinliğinde sarı rengi tanıtılmıştır ve resimdeki sarı renkli olan varlıkların sarıya boyanması istenmiştir.

I) Rüya ile Kare Şeklini Tanıyalım

Dinleme etkinliğinde kare şekli tanıtılmıştır ve öğrencilerden çevresindeki kare şekline benzeyen nesnelere söyleyip çizmesi istenmiştir.

J) Rüya ile Turuncu Rengi Tanıyalım

Bu bölümdeki dinleme etkinliğinde Rüya turuncu rengi çok sevdiğini ayakkabıların turuncu olduğunu ve dikkat çeken bir renk olduğu belirtmiştir. Turuncu renkli kalemle portakal, havuç, top çizen Rüya öğrencilerden çevresinde turuncu renkli olan nesnelere kendisine ve arkadaşlarına söylenmesi istenmiştir.

K) Rüya ile Daire şeklini Tanıyalım

Dinleme etkinliğinde daire şekli tanıtılmıştır ve öğrencilerden çevrelerindeki daire şekline benzeyen nesnelere söylenip resminin çizilmesi istenmiştir.

L) Rüya ile iek izelim

Bu etkinlikte çiçeklerin şekillerinin sırasına göre çizilip boyanması istenmiştir.

M) Rüya ile Cıvcıv izelim

Bu etkinlikte cıvcıvlerin şeklinin sırasına göre çizilip boyanması istenmiştir.

N) İncele Boya

Bu etkinlikte ev resminin incelenip şekillerin belirtilen yönergelere uygun boyanması istenmiştir.

O) Oluş Sırasına Göre Sırala

Bu etkinlikte resim çizen bir ressamın görüntüsünün oluş sırasına göre sıralanması istenmiştir.

P) Rüya ile Resmi Boyayalım

Bu etkinlikte resim sanatında derin bir yere sahip olan ve Osmanlı döneminde modernleşme süreci, toplumun yapısı, değişim ilgili güçlü semboller içen Osman Hamdi Bey'in resmettiği Kaplumbağa Terbiyecisi adlı eserin örnekteki gibi boyanması istenmiştir.

Q) Rüya ile 7 Rakamını ğreniyorum

Bu etkinlikte Rüya, en sevdiği masal kahramanı olan Pamuk Prenses 'in kaç tane ccesi olduğunu sormuştur. Rüya'nın sorusu ve sayfada yer alan birçok etkinlik aracılığıyla yedi sayısı öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

R) Rüya ile Maske Yapalım

Bu etkinlikte öğrencilerin büyüklerinden aldığı yardım aracılığıyla Rüya'nın Şekilleri kullanarak yaptığı maskenin yapılması istenmiştir.

S) İncele Boya

Bu etkinlikte karelerin sarıya, dairelerin turuncuya, üçgenlerin maviye, dikdörtgenlerin kırmızıya boyanması istenmiştir. Bu etkinlik aracılığıyla öğrenciler öğrendikleri renkleri pekiŐtirecektir.

8. Tema

İnsan ve Doğa

İnsan ve Doğa temasının kapak görseli doğa ve insan arasındaki etkileşimi ve uyumu yansıtılmaktadır. Bu nitede beslenme, günler, günün bölümleri, kendimizi tanıyalım, kişisel bakım, temizlik ve sağlık kavramları üzerinde durulmuştur.

Bu nitede Şu on üç bölüme yer verilmiştir:

A) Çizin, Boyayın, Konuşun

Bu bölümde birlikte gezen bir köpek ve çocuğun resmindeki noktaların birleŐtirilip boyanması ardından resim hakkında konuşulması istenmiştir.

B) Mustafa

Dinleme metninde Mustafa altı yaşında olduğunu, sarı ve düz saçlara, büyük mavi gözlere sahip olduğunu belirtmiştir Dinleme metniyle alakalı olan resim hakkında konuşma etkinliği yaptırılmıştır.

C) Resim Atölyesi

Herkesin kendini tanıması ve boş bırakılan yüzün herkesin kendi özelliklerine göre çizilmesi istenmiştir.

D) Mustafa'nın Bir Günü

Mustafa'nın sabahın erken saatlerinde nasıl bir düzeni olduğunu anlatan dinleme metnine yer verilmiştir. Dinleme metninde anlatılan konularla alakalı görseller sayfada bulunmaktadır.

E) İncele ve Kutucukları Boya

Etkinlikte yer alan resimlerin sabah, öğlen ve akşama göre belirlenen renklerle boyanması istenmiştir.

F) Sağlıklı Besinler

Bu etkinlikte görselde yer alan sağlıklı besinlerin boyanarak Mustafa'ya doğru giden yolun bulunması istenmiştir.

G) Bugün Ne Yiyelim?

Bu etkinlikte öğrencilerden sabah, öğle ve akşam yemek istedikleri yiyeceklerin tabaklara çizilmesi istenmiştir.

H) Resmi İncele ve Hakkında Konuş

Bu etkinlikte Mustafa ve ailesinin akşam yemeği vakti resmedilen görüntülerinin konuşulması istenmiştir.

I) Resmi İncele ve Hakkında Konuş

Bu etkinlikte akşam yemeğinden sonra Mustafa ve ailesinin vakit geçirdiği görüntülerin yorumlanması istenmiştir.

J) Mustafa ile Çizelim Boyayalım

Bu etkinlikte noktaların birleştirilerek resmin gece ve gündüze göre boyanması istenmiştir.

K) Mustafa ile 8 Rakamını Öğreniyorum

Mustafa'nın akvaryumunda kaç tane balığın olduğunun söylenmesi ve akabindeki birçok etkinlikle sekiz rakamı öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

L) Mustafa ile 9 Rakamını Öğreniyorum

Mustafa'nın kaç tane oyuncak arabası olduğunun bulunması ve ardındaki birçok etkinlikle dokuz rakamı öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

M) Çizelim, Boyalım, Konuşalım

Bu etkinlikte rakamların olduğu yerlerin belirlenmiş olan renklere göre boyanması istenmiştir.

Tablo 4.1

Türkçe ve Türk kültürü 1. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A	<i>Pastanın</i> üzerine dört mum çiz. TTK1-85	
1A	Dört <i>çileği</i> kırmızıya boya TTK1-85	
1A	<i>Zeytin</i> TTK1-102	
1A	<i>zeytinyağı</i> TTK1-102	
1A	<i>bal</i> hazırlamış TTK1-102	
1A	bize çok güzel <i>peynirlerinden</i> yapmış TTK1-102	
1A	Tabakta kaç <i>köfte</i> var ? TTK1- 104	
1A	Keyifle <i>çaylarını</i> içti. TTK1- 158	
1B	<i>Kahvaltısını</i> yapan Mustafa ellerini yıkadı. TTK1- 152	
1B	Mustafa <i>akşam yemeğinin</i> hazırlanmasında... TTK1- 161	
1G	<i>Oyuncak arabalarla</i> ve benimle oynamayı çok sever TTK1-14	
1G	onlarla <i>oyun oynamayı</i> çok seviyor. TTK1-20	
1G	<i>Saklambaç</i> oynayalım mı ? TTK1-20	
1G	<i>İstop</i> diye bağırır TTK1-56	
1G	<i>Oyunumuzun adı yağ satarım bal satarım</i> TTK1-60	
1G	İsmi <i>üç taş</i> . TTK1-62	
1G	Köpekleri Kangal ile <i>oyun oynadı</i> . TTK1- 158	
1G	Anne ve babası ile <i>ahşap denge oyunu</i> oynadı. TTK1- 162	
2A	benim adım <i>Aybike</i> TTK1- 12	
2A	<i>Aslı</i> TTK1-14	
2A	<i>Hakan</i> TTK1-14	
2A	<i>Alp</i> TTK1-14	
2A	benim adım <i>Ali</i> TTK1-32	
2A	Ben <i>Fatma</i> TTK1-20	
2A	Ben <i>Hasan</i> TTK1- 20	
2A	<i>Ayşe</i> - TTK1-20	
2A	<i>Yiğit</i> - TTK1-20	
2A	<i>Ali</i> , TTK1-34	
2A	<i>Mete</i> TTK1-62	

Tablo 4.1 (Devamı)

2A Zehra- TTK1-92

2A Rüya TTK1-128

2A Mustafa, TTK1-150

2A Oğuzhan, TTK1-110

2B Merhaba TTK1-20

2B Merhaba öğretmenim TTK1-33

2B Merhaba arkadaşlar TTK1-14

2B Hoş geldiniz. TTK1-34

2B Ali, öne eğilerek Rei'ye selam verir. TTK1-34

2B Memnun oldum Rei. TTK1-34

2B Teşekkür ederim. TTK1-34

2B Arkadaşlarımıza hoş geldiniz diyelim. TTK1-34

2B Tebrik ederim oyunu sen kazandın- TTK1-62

2B Teşekkür ederim Mete TTK1-62

2B Hoşcakal memleketim TTK1-102

2B İyi ki doğdun Kerem TTK1-76

2B Mutlu yıllar sana TTK1-76

2B Doğum günün kutlu olsun TTK1-76

2B Nice mutlu yıllara TTK1-82

2B Çocuklar hoş geldiniz TTK1-96

2B Merhaba TTK1-92

2B Merhaba TTK1- 128

2B Merhaba. TTK1- 150

2B Merhaba Çocuklar TTK1- 119

2B Merhaba TTK1- 110

2C Annemin adı Aslı. TTK1- 14

2C Babamın adı Hakan. TTK1-14

2CKardeşimin adı Alp. TTK1-14

2C Dedem ile babaannemi görmek için sabırsızlanıyorum TTK1-96

2C annesi TTK1-158

2C babası TTK1-158

2E Misafir edeceğiniz arkadaşınızı evinize davet edin. TTK1-34

Tablo 4.1 (Devamı)

2E Berna'nın Kerem'e Şiir <i>Hediyesi</i> TTK1-82
2E Almanya'daki arkadaşlarıma <i>hediyeler</i> aldık. TTK1-102
2E Memleketteki akrabalarımıza <i>hediye</i> almayı unutmadık, TTK1-93
3A <i>farklı konuşulan dil bir engel değildir, sevgi en güzel dildir, yeter ki anlamayı bil-</i> TTK1- 40
3A <i>Çöplerimizi çöp kovasına atalım</i> TTK1-55
3A <i>Çevremizi temiz tutalım</i> - TTK1-55
3A Mustafa <i>elini yüzünü yıkadı, temiz kıyafetleri giydi, öğle yemeğini yedikten sonra elini yıkadı, dişlerini de fırçalamayı</i> unutmadı. TTK1- 156
3A Mustafa evi temizleme işinde annesi ve babasına <i>yardım etti</i> . TTK1- 158
3C <i>Siz Gazi Mustafa Kemal Paşasınız, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Kurucusunuz. Bize bu devleti siz armağan ettiniz.</i> TTK1-114
3C <i>Beni ne vakit görmek istersen aynaya bak. Siz Türk çocukları benim birer parçamsınız. Ben de sizin.</i> TTK1- 114
4A Babası ona en sevdiği hikaye kitabından <i>hikaye</i> okudu. TT1- 162
4A Aybike'nin <i>Şiiri</i> TTK1- 16
4A Ali'nin <i>Şiiri</i> TTK1- 40
4B <i>doğum günü şarkısı</i> söylediler TTK1-76
4B Babamın hazırladığı <i>türkülerden oluşan müzikleri</i> dinleyerek yolculuğumuza devam ettik. TTK1-95
4C <i>Resim yapmayı</i> çok seviyorum. TTK1- 128
4C <i>Osman Hamdi Beyin Kaplumbağa Terbiyecisi</i> adlı resmi örnekteki gibi boyayalım. TTK1- 142
4C Rei, <i>origami</i> yapıyor. TTK1-37
4D <i>Hacivat ve Karagöz</i> TTK1- 116
5A <i>23 Nisan</i> TTK1-72
5B <i>Bilmeceleri</i> dinleyin, cevapları boyayın TTK1-66
5B <i>Masal ve destan</i> dinlemeyi çok seviyorum. TTK1- 110
5B <i>Nasrettin Hocam</i> bana da düdüğü alır mısın ? TTK1- 118
5B <i>Parayı veren düdüğü çalar</i> . TTK1 – 118
5B <i>Türk Halk Bilgesiyim</i> . TTK1- 119
5B İnsanları güldüren ve düşündüren pek çok <i>fıkralarım</i> vardır. TTK1- 119
5B <i>Keloğlan</i> TTK1- 122
5E <i>Doğum günü kutlaması</i> için her şey hazır TTK1-74
7 Fethiye <i>Ölüdeniz</i> 'deyiz. TTK1- 99
7 Biz geçen gün babamla <i>Sultanahmet</i> 'e gittik. TTK1- 33

Tablo 4.1 (Devamı)

7 Biz yaz tatilinde *Fethiye* 'ye gittik. TTK1- 33

7 Ailemle birlikte *İzmir* 'de yaşıyorum ttk1- 52

7 Bugün *Türkiye* 'ye gidiyoruz TTK1-93

7 *Sivrihisar* 'da doğdum. TTK1- 119

8 *Rei*, TTK1-34

8 *Uzakdoğu* TTK- 140

8 *Japon* TTK1- 40

8 *Almanya* TTK1-92

Türkçe ve Türk Kültürü 1. Sınıf ders kitabında “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 46, “Günlük Yaşam” kategorisinde 18, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” ve “Gelenekler ve Folklor” kategorilerinde 9’ar, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 7, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 6 ve “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 4 öge bulunmaktadır.

TTK1 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Kişiler Arası İlişkiler ve Günlük Yaşam kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Kültürel Çeşitlilik ve Coğrafya ve Mekan kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur.

Bu durum, kitabın hedef kitlesi olan küçük yaş grubundaki öğrencilerin, öncelikle temel iletişim becerileri, sosyal etkileşim kuralları ve gündelik yaşama dair pratiklerle tanıştırılmasının amaçlandığını göstermektedir.

4.3. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 2. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nde bulunan 2. seviyedeki ders kitabının üniteleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve Ailem temasının kapak görselinde sıcak ve samimi bir aile tablosu yer almaktadır. Bu ünite ile aileyle iletişim, ana dili Türkçe, arkadaşlık ve dostluk kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite ile şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Efe ve Ailesi

Efe ve Ailesinin anlatıldığı dinleme metninde gün içerisinde kullanılan bazı ifadeler öğrencilere sorulmuştur. Ardından Efe ve ailesinin tanıtılması istenmiştir. E, L, A harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

B) Türkçe'miz

Bu şiir, Türkçenin değerini ve korunması gerektiğini vurgulayan bir içeriğe sahiptir. Ana fikir olarak, Türkçeyi doğru, temiz ve dikkatli bir şekilde kullanmanın önemi üzerinde durulmaktadır. Şiir, Türkçeyi günlük hayatta doğru ve etkili kullanmanın gerekliliğini, dilin yozlaşmasını önlemek adına yapılması gerekenleri dile getirir. Şiir, dinletildikten sonra hangi duyguların hissedildiğine dair bir çiçek seçilmesi ve boyanması istenmiştir. Ardından K,İ, N harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Öğrenilenlerin pekiştirilmesi için heceleri eşleştirme etkinliği yaptırılmıştır. Ardından noktaları birleştirilerek harflerin renginin kediye göre boyanması istenmiştir.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam

Çevre Farklılıklar ve Birlikte Yaşam ünitesinin kapak görseli farklılıklara rağmen bir arada uyum içerisinde yaşayan çeşitli insanlardan oluşmaktadır. Bu ünite anlaşma, ben ve çevrem, farklı diller, farklı kültürler, kültürler arası iletişim kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Efe'nin Sınıf Arkadaşları

Dinleme metninde Efe ve sınıf arkadaşlarının iyi anlaşmalarından, oyun oynadıklarından, Efe'nin arkadaşlarının Alman, Fransız gibi farklı etnik gruplardan olduğunu ve Efe'nin arkadaşlarına Türkçe öğrettiğinden bahsedilmiştir. Resim karşılaştırma etkinliğinin ardından O, M, U harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

B) Buğday, Un, Ekmek

Dinleme metninde kuraklık yaşayan bir köyün çektiği sıkıntılar konu alınmıştır. Köylüler birbirine yardım edip sıkıntıların üstesinden gelmek istemiştir. Kurnaz köylü bencillik yapıp buğdayını kendine saklamış ardından bunun yanlış olduğunu fark etmiş köylülerle paylayıp kuraklığın üstünden gelinmiştir. Ardından T, Ü, Y harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Bu etkinlikte ilk önce bulmacadaki kelimelerin bulunması ardından görselde bulunan resimlerin altına adlarının yazılması istenmiştir.

3. Tema

Oyun ve Eğlence

Oyun ve Eğlence temasının kapak görseli parkta neşe içinde birlikte oyun oynayan çocuklardan oluşmaktadır. Bu ünite de ezgili oyunlar, mani, manili oyunlar, tekerlemeli oyunlar kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Oyun Zamanı

Dinleme metninde Efe arkadaşlarına çatlak patlak adındaki oyunun nasıl oynanacağı anlatılmaktadır. Bu etkinlikten sonra sayfadaki resimlerin incelenmesi ve oyunların adlarının söylenmesi istenmiştir. Oynan oyunlar için gülücük işaretinin oynanmayan oyunlar için asık surat işaretinin boyanması istenmiştir. Ardından Ö, R, I harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

B) Saklambaç

Bu dinleme metni saklambaç oynayan öğrencileri anlatmaktadır. Metnin ardından D, S, B harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Tema sonu etkinliğinde ilk olarak kelimelerin bulmacadaki yere yazılması istenmiştir. Ardından Hacivat ve Karagöz'ün resminin boyanması ve karakterler hakkında ailelerden bilgi edinilmesi istenmiştir.

4. Tema

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar adlı temanın kapak görseli Türk bayrağı önünde mutlu bayramlar yazısını tutan neşeli öğrencilerden oluşmaktadır. Bu ünite de dinî ve millî bayramlar, düğün, gelenek ve görenekler kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) 23 Nisan

23 Nisan'ın önemi hakkındaki şiir dinletildikten sonra öğrencilere 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda neler yaptığı ve şu ana kadar öğrendikleri harflerin hangilerinin şiirde bulunduğu sorulmuştur. Ardından Z, Ç, G harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

B) Bayram şarkısı

Bayram şarkısında bayram günün mutluluğundan ve o gün yapılanlardan bahsedilmiştir. Ardından öğrencilere Ramazan ve Kurban Bayramlarında ailesiyle neler yaptığı ve resimlerdeki çocukların ailesiyle neler yaptığı sorulmuştur. ř, C, P harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Bu etkinlikte ilk önce görselde bulunan resimlerin adlarının yazılması istenmiştir. Daha sonra panoda bulunan kelimelerin sečilerek kutlama kartı yazılması istenmiştir.

5. Tema

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görselinde Ankara, İstanbul, Sivas ve Kayseri tabelasının önünde yöresel kıyafetler giyen ve elinde memleketlerine özgü yiyecek tutan

çocuklar bulunmaktadır. Bu ünite de şehirlerimiz, tatil, Türk mutfağı, Türkiye, Türkiye'nin doğal güzellikleri ve yolculuk kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Akşam Yemeğinde Misafir var

Efe ve ailesinin, Maria ve ailesini misafir ettiği bu dinleme metninde Efe'nin ailesinin hazırladığı yemeklerden bahsedilmiştir. Metnin ardından öğrencilere dinlediklerini anlamaya yönelik olarak Efe'nin hangi tatlıyı sevdiği sorulmuştur. Ardından öğrencilere en sevdikleri Türk yemeğinin, tatlısının ve içeceğin ne olduğu sorulmuş ve cevaplarının resim olarak yapıştirılması istenmiştir. H, V, Ğ harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

B) Menemen Tarifi

Dinleme metninde size Türk kahvaltısının vazgeçilmez yemeği menemenin tarifi verilmiştir. Dinlediğini anlama sorusu olarak resimde bulunan fakat menemen tarifinde yer almayan malzemelerin resminin işaretlenmesi istenmiştir. F ve J harfleri hakkında birçok hece çalışması ve etkinlik yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Dört adet etkinlik verilen tema sonunda ilk etkinlik yiyecek-içecek resimlerinin adının bulmacadaki yere yazılmasıyla alakalıdır. İkinci etkinlikte Konya'nın etli ekmeğini çok ... gibi verilen cümlelerin yanındaki uygun kelimelerle tamamlanması istenmiştir. Üçüncü etkinlikte farklı renkte gösterilen harflerin sırasıyla aşağıdaki kutucuklara yerleştirilmesi ve ortaya çıkan okuma ve yazma öğrendim cümlesinin okunması istenmiştir. Dördüncü etkinlikte ise Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Minik Kuş isimli şiiri aracılığıyla yazma çalışması yaptırılmıştır.

D) Serbest Okuma Metni

Komşu komşu metnine yer verilmiştir.

6. Tema

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak resminde dede, torunlarına Keloğlan Masalı okumaktadır. Masalı dikkatle ve neşeyle dinleyen çocuklar Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan Keloğlan Masalı aracılığıyla pek çok kültürel değer ve öğreti kazanmaktadır. Bu masallar, Türk kültürünün değerlerini nesilden nesle aktaran bir köprü görevi görür. Bu ünite de destanlar, efsaneler, masallar ve tarihî kahramanlar kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Keloğlan (Dinleme Metni)

Ayşe Benekkaya tarafından kaleme alınan ve düzenlenen dinleme metninde Keloğlan'ın annesinin geçinmek için yaptığı ipleri Keloğlan'a vermesi, Keloğlan'ın tüyleri satacarken hayvanlara zarar vermemesi karşılığında çocuklara vermesi ve Keloğlan'ın hayvan sevgisine değinilmektedir. Metin ana fikir olarak iyilik eden iyilik bulur atasözünü yansıtmaktadır. Keloğlan masalları, bu masalda da olduğu gibi toplumda görülen adaletsizlikleri, çıkarıcılığı ve diğer yanlış davranışları eleştirir. Keloğlan, bazen güçlülere alt eden, bazen haksızlığa karşı duran bir karakter olarak çıkar karşımıza. Bu, çocukların adalet duygusunu ve eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağlar. Keloğlan masallarında iyilik, dürüstlük, yardımseverlik gibi ahlaki değerler ön plandadır. Keloğlan karakteri, zorlukları iyiliğiyle aşarak çocuklara ahlaki dersler verir. Bu yönüyle masallar, toplumsal değerleri genç nesillere aktarmada bir köprü görevi görür. Metnin ardından metin altı sorularına yer verilmiştir.

B) Padişah ve Tuz (Okuma metni)

Türkçe ve Türk kültürü setinin ilk okuma metni olan Padişah ve Tuz masalı halk edebiyatında sıkça karşılaşılan bir halk hikayesidir ve genellikle sevginin değeri ile alçakgönüllülüğün önemine vurgu yapar. Bu masal, sadece bir hikâye değil; aynı zamanda değerler, gelenekler ve kültürel anlayışlar açısından önemli dersler içeren bir metindir. Tuz gibi sıradan bir öge üzerinden, hayattaki küçük ama vazgeçilmez şeylerin kıymetinin bilinmesi gerektiğini vurgular. Özellikle çocuklara anlatılarak nesilden nesle aktarılan bu tür masallar, kültürün

devamlılığını sağlar. Metinden sonra okuduğunu anlamaya yönelik metin altı soruları sorulmuş ve çeşitli etkinlikler yaptırılmıştır.

C) Tema Sonu Etkinliği

Resimdeki eksik harfleri tamamlama, kelimeleri alfabetik sıralarına göre kutucuklara yazma, bu bölümde neler öğrendiğini yazma, yanılmaca oyunu oynama ve bilmeceyi cevaplama etkinliği yaptırılmıştır.

7. Tema

Sanat ve Edebiyat temasının kapak resminde farklı oyuncak figürleri bulunmaktadır. Görselde robot oyuncak bebekler, oyuncak araba, ayı, top, davul, uçurtma ve dinozor gibi çeşitli çocuk oyuncakları yer alıyor. Çocukların dikkatini çekecek canlı renkler ve sevimli figürler kullanılarak onların ilgisini sanat ve edebiyatla ilgili konulara çekmek amaçlanmıştır. Bu üniteye el sanatları, oyuncak bebek yapma, oyuncak yapımı kavramları üzerinde durulmuştur.

Bu üniteye şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Bez Bebekler (Dinleme Metni)

Türk kültürünün bir parçası olan bez bebekler tanıtılmıştır. Bez bebekler, Türk kültüründe hem tarihsel hem de kültürel anlamda önemli bir yere sahiptir. Geleneksel el yapımı bez bebekler, Anadolu'da geçmişten günümüze çocukların oynadığı oyuncaklar arasında yer alır. Bez bebeklerin kıyafetleri, genellikle yaptıkları yörenin geleneksel giysilerini yansıtır. Anadolu'nun farklı bölgelerinde bez bebeklerin giysilerinde kullanılan desenler, renkler ve detaylar o bölgenin kültürel özelliklerini temsil eder. . Metinde Türkiye'nin farklı şehirlerinde yapılan Soğanlı, Damal ve Keles bebekler hakkında bilgi verilmiştir. Metinden sonra metin altı sorularıyla beraber konuyla alakalı çeşitli etkinlikler yaptırılmıştır. Dil bilgisi konusu olarak kelimeleri hecelerine ayırma ve kelimeleri kısa çizgi ile bölme etkinliklerine yer verilmiştir.

B) Sevgi'nin Oyuncakları (Okuma Metni)

Rıfat Ilgaz tarafından kaleme alınan Sevgi'nin Oyuncakları adlı şiire yer verilmiştir. Şiirde Sevgi karakterinin oyuncakları kendi el emeğiyle yapmasının

önemi vurgulanmaktadır. Metnin ardından metin altı sorularının cevaplanması ve etkinliklerin yapılması istenmiştir.

C) Kuklanı Oynat

Bu etkinlikle öğrencilerden kendi yaptıkları kuklaları Ece'nin verdiği yönergelere göre oynatması istenmiştir. "Kuklanı Oynat" gibi oyunlar, öğrencilerin yaratıcı, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyen eğlenceli bir öğrenme deneyimidir. Hem bireysel hem de grup çalışmalarıyla çocukların motor becerileri gibi farklı yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanır. Bu tür etkinlikler, sınıf içinde aktif katılımı teşvik ederek eğitimi daha keyifli ve etkili hale getirir.

D) Tema Sonu Etkinliği

Resimdeki oyuncanın adını yazma, cümleleri uygun yüz ifadeleri ile eşleştirme, satır sonunda hecelere doğru ayrılan kelimeleri bulma, kağıttan oyuncak yapma ve bilmece cevaplama gibi etkinliklere yer verilmiştir.

8. Ünite

İnsan ve Doğa

İnsan ve Doğa temasının kapak görseli çeşitli meyvelerden, farklı hayvanlardan oluşmaktadır. Görselin ortasında yüzünü yıkayan, banyo eden, dişini fırçalayan çocuklara yer verilmiştir. Görselde insan ve doğa arasındaki uyum gözler önüne serilmiştir. Bu ünite de aylar, beslenme, hayvanlar, kişisel bakım, meyveler, sağlık, sebzeler, temizlik kavramları üzerinde durulmuştur.

Bu ünite de şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Vücudumuz (Okuma Metni)

Ali Osman Atak tarafından kaleme alınan Vücudumuz şiirinde vücudun parçaları anlatılmaktadır. Öğrencilerin vücudunun parçalarını ve işleyişini bilmesi, sağlığını korumak, daha verimli bir yaşam sürdürmek, kendine daha saygılı ve bilinçli yaklaşmak gibi birçok önemli fayda sağlar. Bu yalnızca fiziksel sağlık için değil, psikolojik ve duygusal denge için de çok önemlidir. Hem bireysel hem

de toplumsal düzeyde sağlıklı bir yaşam sürdürülebilmesi için vücuda dair bilgi sahibi olunması önemlidir. Şiirin ardından metin altı sorularına ve çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

B) Vitaminlerin Ziyareti (Dinleme Metni)

Ayşen Oy tarafından kaleme alınan metninde vücudun düzgün çalışabilmesi için ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için oldukça önemli olan vitaminler konu alınmıştır. Her bir vitaminin vücutta farklı bir rolü vardır, bu yüzden vitaminlerin yeterli miktarda alınması, genel sağlık için son derece önemlidir. Metinde dengesiz beslenen bir çocuğun hastalanmasından sonra yemek seçmemesi gerektiğini fark etmesi ve farklı vitaminleri kapsayan gıdaları tüketmesi gerektiği anlatılmaktadır. Metnin ardından metin altı sorulara ve çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

C) Tema Sonu Etkinliği

Öğrenilenleri kontrol etme, boş bırakılan yerlere uygun ifadeler yazma, “nesi var?” oyunu oynama ve bilmece çözme etkinliklerine yer verilmiştir.

Tablo 4.2.

Türkçe ve Türk kültürü 2. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A ekmek TTK2- 25		
1A kiraz, TTK2-28		
1A limon TTK2- 28		
1A Nar TTK2- 32		
1A mısır, TTK2-42		
1A yumurta TTK2- 42		
1A lokum, TTK2-45		
1A Buğday, TTK2-47		
1A un TTK2-47		
1A ekmek TTK2-47		
1A Çay TTK2- 56		
1A kayısı TTK2- 70		

Tablo 4.2 (Devamı)

1A <i>domates</i> TTK2- 74
1A <i>soğan</i> , TTK2-72
1A <i>sarımsak</i> TTK2- 72
1A <i>balkabağı</i> TTK2- 80
1A <i>bademli börek</i> TTK2- 81
1A <i>ballı süt</i> TTK2- 72
1A <i>kiraz</i> , TTK2-87
1A <i>üzüm</i> TTK2- 87
1A <i>çikolata</i> , TTK2-90
1A <i>reçel</i> TTK2-90
1A <i>Ayça Türk çayı</i> içiyor. TTK2- 91
1A <i>çekirdek</i> ,TTK2-91
1A <i>çörek</i> ,TTK2-91
1A <i>çilekli süt</i> TTK2- 91
1A <i>Gözleme</i> yiyor. TTK2- 95
1A <i>şeker</i> TTK2-98
1A <i>şiş kebab</i> TTK2- 98
1A <i>incir</i> TTK2- 102
1A <i>sucuk</i> yiyor TTK2- 103
1A <i>pazardan patates</i> aldı. TTK2- 106
1A <i>Mercimek çorbası</i> ,TTK2-106
1A <i>lahmacun</i> ,TTK2-106
1A <i>baklava</i> ikram edeceğiz, TTK2-106
1A <i>Ayranımızı</i> da unutmayalım.TTK2-106
1A Bugün size Türk kahvaltısının vazgeçilmez yemeği <i>menemenin</i> tarifini vereceğim. TTK2- 122
1A <i>köfte</i> TTK2- 124
1A <i>Fındık</i> , TTK2-125
1A <i>fıstık</i> TTK2- 125
1A <i>Kaju</i> TTK2-127
1A <i>Sivas köftesi</i> yenir. TTK2- 129
1A <i>Konya'nın etli ekmeği</i> TTK2-129

Tablo 4.2 (Devamı)

1A Gaziantep'e gittiğimizde *baklava*- TTK2- 129

1A *Türk çayı* TTK2- 129

1A *Mantı* TTK2- 129

1A *ayva* TTK2- 136

1A *biber* TTK2- 136

1A *Ayran* Türklere ait bir içecektir. TTK2- 148

1A *Kola* TTK2- 148

1A *tuz* TTK2-152

1A *şeker* TTK2- 155

1A *balık* TTK2- 155

1A *Makarna*- TTK2- 171

1A *Et*, TTK2-187

1A *patates*, TTK2-187

1A *salata*, TTK2-187

1A *fasulye*, TTK2-187

1A *balık*, TTK2-187

1A *pırasa* TTK2- 187

1A *yumurta*, TTK2-187

1A *süt*, TTK2-187

1A *sebze*, TTK2-187

1A *tavuk*, TTK2-187

1A *makarna* TTK2- 187

1A *Patates kızartması*, TTK2-190

1A *hamburger*, TTK2-190

1A *makarna*, TTK2- 190

1A, *tereyağı*, TTK2-190

1A *havuç vardı*. TTK2- 190

1A *buğday* TTK2-190

1A *ceviz* TTK2- 190

1A *Portakal*, TTK2-190

1A *mandalina*, TTK2-190

1A *brokoli* , TTK2-190

Tablo 4.2 (Devamı)

1A yeşil biber TTK2-190

1A çilek, TTK2-199

1A patates, TTK2-199

1A elma, TTK2-199

1A lahana, TTK2-199

1A salatalık, TTK2-199

1A şeftali, TTK2- 199

1A armut, TTK2-200

1A patlıcan, TTK2-200

1A çilek TTK2- 200

1A Kabak, TTK2-202

1A lahana, TTK2-202

1A pırasa, TTK2- 202

1A elma, TTK2-193

1A portakal, TTK2-193

1A salatalık, TTK2-193

1A yumurta, TTK2-193

1A pırasa, TTK2-193

1A patates, TTK2-193

1A muz, TTK2-193

1A soğan, TTK2-193

1A domates, TTK2-193

1A şeftali, TTK2-193

1A havuç, TTK2-193

1A çilek, TTK2-193

1A marul, TTK2-193

1A peynir TTK2- 193

1A pasta TTK2- 194

1B ailesi bize akşam yemeğine gelecek.

1B Eline sağlık, TTK2-111

1B Türk kahvaltısı, TTK2-122

1B tavuk makarna TTK2- 187

Tablo 4.2 (Devamı)

1B Annem harika bir <i>kahvaltı</i> hazırlamıştı. TTK2- 190
1B <i>Afiyet olsun</i> TTK2- 195
1E <i>Hatice Hanım</i> TTK2- 193
1E <i>Kemal Bey-</i> TTK2- 198
1G <i>çatlak patlak</i> oynamak istiyoruz. TTK2- 61
1G <i>Saklambaç</i> , TTK2-37
1G <i>Sobe, sobe, sobe</i> TTK2- 72
1G <i>seksek</i> TTK2- 78
1G <i>bu oyunun adı Nesi Var ?</i> TTK2- 203
1G <i>Haydi seninle bir oyun oynayalım. Bu oyunda sana verilen harflerle başlayan isim, hayvan, bitki, şehir, ülke bulmalısın.</i> TTK2- 136
1G <i>bu oyunun adı Yanıltmaca.</i> TTK2- 156
1G <i>kuklanı oynat oyununa sen de katıl.</i> TTK2- 174
1H <i>Futbol</i> oynuyoruz TTK2- 37
2A <i>benim adım Efe</i> , TTK2-14
2A <i>Yıldız</i> . TTK2- 14
2A <i>Ece</i> , TTK2-14
2A <i>Mete</i> , TTK2-14
2A <i>Ülkü</i> , TTK2-37
2A <i>Çetin</i> , TTK2-91
2A <i>Ayça</i> , TTK2-91
2A <i>Anıl</i> , TTK2 -71
2A <i>Gizem</i> , TTK2-95
2A <i>Şener</i> TTK2- 99
2A <i>Cemil</i> , TTK2-103
2A <i>Pelin</i> , TTK2-106
2A <i>Volkan</i> , TTK2-117
2A <i>Veli</i> TTK2-117
2A <i>Selim</i> TTK2- 117
2A <i>Fatma</i> , TTK2-125
2A <i>Ali</i> TTK2- 136
2A <i>Bilal</i> TTK2- 136

Tablo 4.2 (Devamı)

2A benim adım <i>Ülker</i> . TTK2- 154
2A <i>Sevgi</i> , TTK2-169
2A <i>Hatice</i> TTK2- 193
2A Ben <i>Kemal</i> TTK2- 197
2B <i>Merhaba</i> TTK2- 14
2B Güne <i>günaydın</i> diyerek başlarız. TTK2- 14
2B Kahvaltıdan sonra <i>Afiyet olsun</i> deriz. TTK2- 14
2B <i>İyi günler</i> , TTK2-14
2B <i>Hoşca kal</i> , TTK2-14
2B <i>Allahaısmarladık</i> deriz. TTK2- 14
2B <i>Kolay gelsin</i> , TTK2-111
2B <i>Teşekkürler</i> , TTK2-111
2B <i>Hoş geldiniz</i> , TTK2-122
2B <i>Kal sağlıcakla</i> TTK2- 141
2B <i>geçmiş olsun</i> TTK2- 190
2B <i>Allah'a emanet ol</i> , TTK2-204
2B <i>görüşmek üzere</i> TTK2- 204
2B <i>Günaydın</i> , TTK2- 177
2C <i>Annemin adı Hatice, babamın adı Kemal</i> . TTK2-14
2C <i>Kız kardeşim Ece, Erkek kardeşim Mete</i> . TTK2- 14
2C <i>Anneannem ve dedem</i> bizimle aynı şehirde yaşıyor. TTK2 -14
2C <i>Babaannem ve büyükbabam</i> , TTK2-14
2C <i>Efe abi</i> , TTK2-61
2C <i>Teyzem</i> , TTK2-88
2C <i>babaannesinden</i> . TTK2- 138
2C <i>Annem ve babam</i> , TTK2-152
2E <i>Kocası padişahı davet etmiş, padişah daveti kabul etmiş. Hazırlıklar yapılmış. Yemekler yapılmış</i> . TTK2- 150
2E <i>Anne bak, ağabeyim bana bu posteri hediye etti</i> . TTK2- 187
3A <i>Özür dilemiş</i> TTK2-47
3A <i>Kurnaz köylü de birlik olmanın önemini anlamış</i> TTK2-47
3A <i>Kötülere karşı mücadele eder, iyilerin ve haksızlığa uğrayanların yanında olur. Hayvan ve doğa severdir</i> . TTK2- 138

Tablo 4.2 (Devamı)

3A Köpeğe kötü davranmayın, onu rahat bırakın demiş. TTK2- 141

3A bu iyiliğini hiç unutmayacağım. Herkes senin gibi hayvanları korumalı ve sevmeli demiş. TTK2- 141

3A Biliyor musun, Keloğlan masalları, döner, baklava, yoğurt, Karagöz Hacivat ve daha birçok şey Türk kültürüne yani bize aittir. Kültürümüzü de tıpkı Efe'nin çiçeği gibi korutmalı ve yaşatmalıyız. TTK2- 146

3A bu sözü duyan padişah kızını tanır. Hatasını anlar. Kızından af diler. Ailece tuz kadar sevgileriyle yaşarlar. TTK2-150

3A Kişisel temizliğimiz için düzenli olarak banyo yapmalıyız. TTK2- 202

3A Bugün sokakta yaşayan iki hayvanı sahiplendik. TTK2- 197

3A Güneş sağlığın temeli, iyi gıdalar yemeli, makine gibidir vücut, iyi koru çok temiz tut. TTK2- 184

3A Vücuda iyi bakalım, temiz mendil kullanalım. Temiz hava temiz suyu, unutmayalım uykuyu. TTK2- 184

3A Vücudumuzu tanımalı ve korumalıyız. TTK2- 187

3A Sağlıklı beslenmeye dikkat ederim. TTK2- 187

3A Sağlıklı beslenmek için sebze ve meyve yemeliyiz. TTK2- 202

3B Efe'den arkadaş, günaydın gibi birçok Türkçe kelime öğrendim. TTK2-37

3B İşte size alfabe : a, b, c TTK2- 134

3B Türkçe ve Türk kültürü derslerine gelirim. TTK2- 146

3B Borchshöhe İlkokulu'na gidiyorum. TTK2- 154

3B Bugün derste öğrendik. Vücudumuz üç bölümdür ; Baş, gövde, kollar, bacaklar. TTK2- 183

3C Evimizde Türkçe konuşuyoruz, Ana dilim Türkçedir. TTK2- 14

3C Türk, TTK2-37

3C Atatürk, TTK2-85

3C Türkiye'yi kurtaran Atatürk TTK2- 68

3C Volkan vatanını çok seviyor TTK2- 117

4A Türkçedir ana dilimiz
Gözümüz kulağımız elimiz
Onu doğru kullanalım
Bozulmasın dilimiz
Akıcı ve arı sözcükler çoğalmalı
Yazarken konuşurken çok dikkatli olunmalı
Pek güzeldir Türkçemiz
Onu geliştirmeliyiz
Hep iyiye doğruya çaba göstermeliyiz (Ali Hallaç) TTK2- 23

4A Vücudumuz adlı şiiri öğrendim. TTK2- 183

4A Aşağıdaki şiiri oku. TTK2- 193

4A Sevgi'nin Oyuncakları- Rifat Ilgaz TTK2- 169

Tablo 4.2 (Devamı)

4A <i>Fazıl Hüsnü Dağlarca- Minik Kuş</i> TTK2- 131
4B <i>Kukuli - Abur Cubur Şarkısı</i> TTK2- 18
4B <i>Keloğlan türkü</i> söylüyor TTK2- 139
4B <i>Şarkıyı dinle ve sen de söyle.</i> TTK2- 195
4B <i>Şarkıyı dinle.</i> TTK2- 199
4B <i>Karekodu okut, şarkımızı dinle.</i> TTK2 -13
4D <i>Hacivat ve Karagöz ile tanıştırmak isterim.</i> TTK2- 82
4D <i>Bale yaparım.</i> TTK2- 146
4E <i>Fotoğraflardaki oyuncaklara bez bebek denir. Bu bez bebekler Türk Kültürüne aittir. Türkiye'nin farklı şehirlerinde farklı bez bebekler vardır.</i> TTK2- 163
4E <i>Soğanlı bebek</i> TTK2-163
4E <i>Evlerde köy kadınları tarafından yapılırım. Beni yapabilmeniz için tahta ve metal bir çubuğa çubuk üzerine sarılan havlu ve renkli kumaşlara ihtiyacınız var. Beni çizebilmeniz için siyah dudaklarımı çizebilmeniz için kırmızı kaleminiz olmalı.</i> TTK2- 163
4E <i>Damalı bebek,</i> TTK2-163
4E <i>Saya üç etek adlı Türk kültürüne ait kıyafetleri giyerim. Gövdemde Türklere ait motifin yer aldığı tor adlı kıyafet bulunur.</i>
4E <i>1996 yılında Japonya'da yapılan bir yarışmada el ile yapılan bez bebekler içinde dünya birincisi oldum.</i> TTK2- 163
4E <i>Keles bebek,</i> TTK2-163
4E <i>13 parçadan oluşan yörük Türkmen kıyafetleri giyerim. Türk motiflerini başımdaki başlıkta görebilirsiniz,</i> TTK2-163
4E <i>Fabrikalarda değil evlerde elle yapılırım. Beni yapabilmeniz için özel dokuma kumaşlara ihtiyacınız var.</i> TTK2- 163
4E <i>Çankırı, İzmir, Kars, Diyarbakır geleneksel kız ve erkek kıyafetleri</i> TTK2- 166
4E <i>oyuncaklarını kendi yapar.</i> TTK2- 169
4E <i>kukla yapacaklar,</i> TTK2-172
4E <i>Bez bebek, karton bebek, taş bebek</i> TTK2- 179
4E <i>seninle kağıttan bir oyuncak yapacağız.</i> TTK2- 180
4E <i>Annesi yünden ipler yaparmış.</i> TTK2- 141
5A <i>Sevinçliyiz hepimiz taşı bugün neşemiz eğleniriz güleriz yaşa 23 Nisan süsleriz biz her yanı geldi çocuk bayramı Atatürk armağanı yaşasın 23 Nisan</i> TTK2- 85
5A <i>Hoş geldin Ramazan</i> TTK2- 73
5A <i>Erkenden kalkıp giyiniriz, büyüklerin elinden öperiz, sevdiklerimize gideriz,</i> TTK2- 96
5A <i>Ramazan ve Kurban Bayramlarında sen ailenle neler yapıyorsun ?</i> TTK2- 96
5A <i>Şeker bayramı çok güzel</i> TTK2-99

Tablo 4.2 (Devamı)

5B *Al elek*
Elekle ele ,
Ak keke ele,
Al keke ele TTK2- 26

5B *Ali ile ilke,*
Aile el ele,
İki keklik ala,
Ali keklik ala TTK2- 29

5B *Nane al anne,*
Nine kekik ne ?,
Nil anla nineni,
Kekikli ninnini TTK2- 33

5B *Mama,*
Mama ona mama alma elma ,
Elma,
Ona elma al. TTK2- 43

5B *Numan, Okan, Ali kokulu mum al,* TTK2-46

5B *Kulak, el, kol, komik kukla ol.* TTK2- 46

5B *Köylüler el ele vermişler* TTK2-47

5B *Umut Mete Talat, tatilini unutma. Mutlu mutlu anlat, tane tane anlat* TTK2- 50

5B *Ülke ile İlke,*
Ütülü etek al,
Tülin ile Utku,
Kokulu elma al. TTK2- 53

5B *Aylin oyun oyna,*
elini elime koy oyna.
Aylin uykuyu unutma,
Yatakta uyu unutma TTK2-57

5B *Çatlak patlak*
yusyuvurlak
kremalı börek
sütlü çörek
çek dostum
çek beni
benden çek... TTK2- 61

5B *Öykü,*
öykünü anlat,
önlük tak öyle anlat.
Öyle öte möte yok.
Tak tik tök. TTK2- 64

5B *Kara kartal yere konar,*
Kara kartal et mi ara ?
Ömer, Rana, Eray, Kara kartala et at ! TTK2- 68

5B *Ilık ılık ırmak,*
ırmakta kayıklar,
kayıkta bir tırtıl,
tırtıl, mır mır uyur TTK2- 71

Tablo 4.2 (Devamı)

5B *Ala,*
Güzel geyik,
Gözleri ela geyik.
Ara sıra bize gel,
Günler seninle güzel. TTK2- 95

5B *Mini mini minicik*
Cici ceylan gelecek.
Cici ceylan gelince
Cem yanına gidecek TTK2- 103

5B *Patlıcan kebab alalım,*
Parasını verelim.
Limonlu pasta alalım,
Tatlı tatlı yiyelim. TTK2- 106

5B *Horuz ü ürü ü öter,*
hindi gulu gulu der
Halit hepsini besler,
hindi horoz iştahla yer. TTK2- 114

5B *Küçük kurbağa,*
kuyruğun nerede ?
Kuyruğum yok,
yüzerim dere. TTK2- 120

5B *Allı kiraz,*
ballı kiraz,
bana gel biraz,
kiraz vakti geldi,
ebe seni seçti., TTK2-193

5B *Bilmeceler seni bekliyor.* TTK2- 180

5B *Top adlı tekerlemeyi oku.* TTK2- 171

5B *Annen sana masal okuyor.* TTK2- 176

5B *Keloğlan Masalları* TTK2- 133

5B *Türk kültürüne ait bir masal kahramanı olan Keloğlan 'ın,* TTK2-137

5B *Türk çocuklarının en sevdiği masal kahramanlarından biridir.* TTK2- 138

5B *Efe, masal okuyor* TTK2- 139

5B *Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde,* TTK2- 141

5B *Yılan birden konuşmaya başlamış.* TTK2- 141

5B *Daha önce dinlediğin Keloğlan masalı ile şimdi dinlediğin Keloğlan masalı arasındaki benzerlikleri anlat.* TTK2- 142

5B *Elimde Türk masalları* adlı kitap var. TTK2- 144

5B *Padişah ve Tuz* TTK2- 149

5G *Yemekleri ayırt etmeden yersen daha hızlı büyürsün ve boyun daha da uzar.* TTK2-190

5H *bu bir menekşe ve bana ait. Onu çok seviyorum. Yaşaması için rüzgardan ve fazla güneş ışığından koruyorum.* TTK2- 145

Tablo 4.2 (Devamı)

6D <i>Karekodu okut</i> , TTK2-199
7 <i>Türkiye’de de çok akrabamız var</i> . TTK2- 14
7 <i>Tokat</i> TTK2- 58
7 <i>Van’a yolculuk var</i> TTK2 -117
7 <i>Sivas’ta</i> TTK2- 125
7 <i>Konya</i> , TTK2-129
7 <i>Gaziantep</i> , TTK2-129
7 <i>Kayseri</i> , TTK2-129
7 <i>Ankara</i> TTK2- 136
7 <i>Bolu</i> TTK2- 136
7 <i>İstanbul</i> TTK2- 158
7 <i>Yaz tatilinde Türkiye’de gidilecek yerlere bir yeri daha ekledim</i> . TTK2- 160
7 <i>En son listeye Anıtkabir ziyaretini eklemiştik</i> . TTK2-160
7 <i>Bu müze Samsun’da bulunuyor</i> . TTK2- 160
7 <i>Belediye Evleri Mahallesi, Girne Sokak. Canik/Samsun</i> TTK2- 161
7 <i>Kayserinin Soğanlı köyünde yaşıyorum</i> . TTK2- 163
7 <i>Ben Ardahan’ın damalı ilçesinde</i> , TTK2-163
7 <i>Bursa’nın Keles ilçesinde yaşıyorum</i> . TTK2- 163
8 <i>Belçika’nın Brüksel şehrinde yaşıyoruz</i> . TTK2- 14
8 <i>Anvers’te yaşıyor</i> . TTK2- 14
8 <i>Oliver, Maria</i> TTK2- 37
8- <i>Bonjour</i> , TTK2-37
8 <i>Je m’appelle</i> TTK2- 37
8 <i>Sınıfımızda Alman, Fransız arkadaşlarımız var</i> . TTK2- 37
8 <i>Efe, Oliver, Maria ve ben çok iyi anlaşıyoruz. Kültürlerimizin, dillerimizin, ana dillerimizin farklı olması bizim için hiç sorun olmadı</i> . TTK2-37
8 <i>Alman</i> TTK2- 58
8 <i>Onların sevdiği Belçika yemekleri var. Waffle ve yahni</i> , TTK2-111
8 <i>Türk alfabesi ile yaşadığın ülkenin alfabesini sırasıyla yaz, karşılaştı ve farklı harflerin altını çiz</i> . TTK2- 135
8 <i>Almanya</i> TTK2- 136
8 <i>Bremen’de doğdum</i> . TTK2- 154
8 <i>Amerika, Afrika ve Asya’da yaşarım</i> . TTK2- 201

Tablo 4.2 (Devamı)

8 Belçika'dan selamlar. TTK2- 204

8 Japonya, TTK2-163

Türkçe ve Türk Kültürü 2. Sınıf ders kitabında Türkçe ve Türk Kültürü 2. Sınıf ders kitabında “Günlük Yaşam” kategorisinde 120, “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 46, “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 39, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 27, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 24, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 17, “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 15 ve “Sosyal Yaşam” kategorisinde ise 1 öge bulunmaktadır.

TTK2 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Günlük Yaşam ve Kişiler Arasındaki İlişkiler kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sosyal Yaşam ve Kültürel Çeşitlilik kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur.

Bu dağılım, kitabın erken yaş grubuna hitap etmesiyle ilişkilidir; zira bu düzeyde, öğrencilerin dil ve sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla soyut temalardan çok, somut ve gündelik yaşamla ilişkilendirilebilecek içeriklere öncelik verilmiştir.

4.4. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 3. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nde bulunan 3. seviyedeki ders kitabının üniteleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve Ailem temasının kapak görselinde aile mensuplarının yer aldığı aile portresine yer verilmiştir. Bu üniteye akrabalar, büyüklerimiz, saygı, sevgi kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Ailemiz

Mehmet Necati ÖNGAY tarafından kaleme alınan Ailemiz şiirine yer verilmiştir. Bu şiir aile bireylerini ve bir arada olmanın önemini ele alan çocuk şiiridir. Şiirde aile üyeleri sıralanarak ailedeki çeşitlilik ve beraberlik vurgulanmıştır. Metin, çocukların okuma ve anlama becerilerini geliştirmeye yönelik basit ve akıcı bir dil kullanarak yazılmıştır. Ayrıca samimi bir üslupla aile değerlerine dikkat çekmektedir. Şiirin ardından okuduğunu anlamaya yönelik metin altı sorularına

yer verilmiştir. Ardından aile mensupları hakkında eşleştirme etkinliği yaptırılmıştır.

B) Ahmet'in Günlüğü

H Kağan Keskin tarafından kaleme alınan metin bir günlük yazısıdır ve Ahmet'in ailesiyle birlikte Belçika'dan Türkiye'ye köylerine yaptığı yaz tatilini ziyaretini anlatmaktadır. Geleneksel köy yaşamının samimi yönlerini ve yardımlaşma duygusunu ele alan metin köydeki yaşamın doğallığını ve güzelliklerini vurgular. Metnin ardından okuduğunu anlamaya yönelik sorular ve etkinlikler verilmiştir.

C) Ezgi ile Sevgi (Dinleme Metni)

Bu metinde Ezgi ile Sevgi'nin aile ilişkileri anlatılmaktadır. Ezgi ile Sevgi anneannelerini çok seven ve özleyen iki kardeştir. Anneannelerine kavuştuktan sonra ondan masal anlatmaları isterler. Anneanneleri de Çirkin Ördek Yavrusu adlı masalı anlatır. Hikayenin ardından okuduğunu anlamaya yönelik metin altı soruları sorulmuştur.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam temasının kapak görseli çocuklara çevre duyarlılığı, kültürel farkındalık ve birlikte yaşama becerisi gibi önemli değerleri aktarmayı amaçlamaktadır. Bu ünite de anlaşma, evrensel değerler, kültürler arası iletişim, paylaşma, saygı, sevgi, uzlaşma kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu iki bölüme yer verilmiştir:

A) Gülme Komşuna Gelir Başına

Süleyman Bulut tarafından yazılan eserde keklik ve tavşanın komşuluğu anlatılmaktadır. Hikaye, insanların başkalarının talihsizliklerine gülmenin, sonunda kendilerinin de aynı duruma düşebileceğini, anlatan bir ders verir. Başkalarına gülmenin kötü sonuçlar doğurabileceğini ve empatiyle yaklaşmanın önemini vurgulandığı hikaye aynı zamanda kötü durumda olan birini küçümsememek gerektiği anlatır. Metnin ardından metin ile ilgili etkinlikler, kelimeleri eşleştirme etkinliği, zıt anlam bulma etkinliği, atasözleri tamamlama etkinliği ve bulmaca etkinliği yer almaktadır.

B) Dostluk

Necdet Neydim tarafından kaleme alınan dostluk şiiri, hayvanlar ve insanlar arasındaki dostluğun önemi ve samimiyetini vurgulamaktadır. Hayvanlar ve insanlar arasındaki dostluğun kıymetini ve arasındaki derin bağı anlatan şiir evrensel bir mesaj vermektedir. Metnin ardından şiirle ilgili ve değerler eğitimi ile ilgili birçok etkinliğe yer verilmiştir.

3. Ünite

Oyun ve Eğlence

Oyun ve Eğlence temasının kapak görseli birlikte neşe içinde oyun oynayan, birlikteliğin güzelliğini ve önemini vurgulayan çocuklardan oluşmaktadır. Bu ünite de fıkra, mani, ninni, şarkı söyleme, tekerleme üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir :

A) Yağ Satarım Bal Satarım

Yağ satarım bal satarım adlı oyunun nasıl oynanacağı anlatılmıştır. Yağ satarım bal satarım bir tekerleme olup aynı zamanda geleneksel bir çocuk oyununun adıdır. Bu tür tekerleme ve oyunlar hem dil gelişimine katkıda bulunur hem de çocuklar arasındaki sosyal etkileşimi destekler. Oyunun okulun uygun bir yerinde öğretmen rehberliğinde oynatılması istenmiş ve oyun ile alakalı etkinlikler yaptırılmıştır.

B) Bülbül Kafeste

Bülbül Kafeste adlı oyunun nasıl oynanacağı anlatılmıştır. Bülbül Kafeste oyunu, çocuklar arasında oynanan geleneksel bir grup oyunudur. Eğlenceli olduğu kadar eğitici yönleri de bulunan bu oyun hem fiziksel hem de sosyal gelişme katkıda bulunur. Okulun uygun bir yerinde öğretmen rehberliğinde bu oyunun oynanması ve oyun ile alakalı etkinliklerin yaptırılması yönergesi verilmiştir.

C) Zeynep'in Kalemi

Zeynep sınıfta arkadaşları ile oldukça eğlenceli ve öğretici olan Göster-Anlat oyunu oynamaktadır. Oyun hakkında örnek verilmiş ve diğer öğrencilerden de

istedikleri bir eşyayı sınıfta anlatmaları ve ardından arkadaşların sorularına cevap vermesi istenmiştir. Oyunun ardından Zeynep'in kalemi parçasına göre soruların cevaplanması istenmiştir.

D) Oyun Günlüğü (Dinleme Metni)

Bestami Yazgan tarafından kaleme alınan Oyun Günlüğü adlı şiirde yer verilmiştir. Metinde uzun eşek, kovalamaca gibi çocuk oyunlarından bahsedilmiştir. Metnin ardından şiir hakkında etkinlikler yaptırılmıştır.

4. Ünite

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görseli Türk kültürüne özgü önemli tarihi olaylar ve kutlamalarla ilişkilendirilmiştir. Görselin üst bölümünde Cumhuriyet Bayramı gibi bir milli bayramı kutlayan çocuklar Türk bayrakları taşıyor. Çocukların coşkusu ve birlikteliği ulusal bayramların ruhunu yansıtıyor. Görselin alt bölümünde ise Kurtuluş Savaşı yıllarına atıfta bulunulmuş. Kadın bir figür, öküzle çekilen bir kağnyı sürüyor; bu, o dönemin fedakarlığını ve Türk milletinin bağımsızlık mücadelesindeki rolünü simgeliyor. Ayrıca Bandırma Vapuru detayı, Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkarak Milli Mücadele'yi başlattığı sürece gönderme yapıyor. Bu ünite de dinî ve millî bayramlar, düğün, gelenek ve görenekler, kına gecesi kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Metinde Türk kültüründe önemli yere sahip olan iki milli bayram olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı tanıtılarak bu bayramların tarihi ve kültürel anlamlarını çocuklara aktarmayı hedefliyor. İlk olarak Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi sonucunda Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle başlayan bu bayramın önemine vurgu yapıyor. Atatürk ve arkadaşlarının kurduğu Cumhuriyet'in halkın kendi kendine yönetmesi anlamına geldiği belirtiliyor. Bayramın her yıl Türk çocukları ve millet tarafından coşkuyla kutlandığı ifade ediliyor. Görselde de öğrencilerin sınıfta hazırlık yaparak bayraklarla süslemeleri yer alıyor. Etkinlik kısmında ise çocuklara Cumhuriyetin anlamını ve Cumhuriyet Bayramı kutlama yöntemlerini düşünmeleri ve tartışmaları öneriliyor. Daha sonra 23 Nisan 1920'de Türkiye

Büyük Millet Meclisi'nin açılışını temsil eden bayram anlatılmıştır. Bu bayramın Atatürk tarafından tüm dünya çocuklarına armağan edildiği vurgulanıyor. Bayramın sadece Türk çocuklarına değil, diğer ülkelerdeki çocuklara da mutluluk getirdiği ve bazı yabancı çocukların bu kutlamalara katılmak için Türkiye'ye geldiği anlatılıyor. Metin 23 Nisan'ın çocuk bayramı olarak dünyada eşsiz bir bayram olduğunu ifade ediyor. Metnin ardından çocuklara başka bir çocuk bayramı duyup duymadıkları ve Atatürk'ün bu bayramı neden çocuklara armağan etmiş olabileceği hakkında fikir yürütmeleri için sorular soruluyor.

B) 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramını anlatan metin, bu bayramın tarihsel değerini ve önemini anlatmaktadır. Metinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Bandırma Vapuru ile Samsun'a çıkmasının, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinin başlangıcı olduğu vurgulanmıştır. Metin, Türk milletinin işgale karşı nasıl direnişe geçtiğini ve bağımsızlık ruhunun nasıl yeşerdiğini anlatmıştır. Atatürk'ün Samsun'a çıkışı, milli mücadelenin fitilini ateşlediği ve halkın bilinçlenmesi konusunda önemli bir olay olduğuna değinilmiştir. Bu olay, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Metnin yer aldığı sayfadaki görselde Atatürk'ün güçlü ve kararlı duruşu ile Bandırma Vapurunun yer alması metni destekleyen unsurlar olmuştur. Metnin ardından öğrencilerin 19 Mayıs bayramına katılıp katılmadığı ve eğer katıldılarsa izlenimlerinin paylaşması istenerek konuya dair bir etkileşim sağlanmak istenmiştir. Bu etkinlik aracılığıyla çocukların milli bayramlara olan farkındalıkları ve tarih bilinçleri artırılması amaçlanmıştır. Metnin ardından kelimelerin eş anlamlarını eşleştirme, kelimeler ile anlamlarını eşleştirme, kelimeleri uygun boşluklara yerleştirme ve eksik olan noktalama işaretlerini tamamlama etkinlikleri yer almaktadır. Bu tür etkinlikler öğrencilerde tarih bilinci geliştirme, milli değerlere sahip çıkma ve Atatürk'ün mücadelesini anlama açısından önemlidir. Kelime etkinlikleri ise dil gelişimi, kelime haznesini genişletmek ve öğrenme süreci açısından oldukça önemlidir.

C) 30 Ağustos Zafer Bayramı

Bu metin 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın önemini ve anlamını öğrencilere aktarmayı amaçlıyor. Metin, çocuklara tarihsel bir zaferi anlatırken bu zaferin neden Zafer Bayramı olarak kutlandığını vurguluyor. Atatürk'ün önderliğinde

kazanılan bu büyük zaferin, milletin bağımsızlığı ve özgürlüğü için ne denli önemli olduğu belirtilmiştir. Metnin yer aldığı görselde savaş dönemi atmosferi canlandırılmış. Askerler, cephe şartları, kadınların cepheye destekleri gibi unsurlar çocukların o dönemi hayal etmesine yardımcı olmakla beraber öğrenmeyi kalıcı hale getirmektedir. Metnin kanımca eksik olan yanı zaferin kazanıldığı Büyük Taarruz hakkında fazla detay vermemesidir. Eğer detay verilirse öğrenciler olayın tarihsel bağlamını daha iyi anlar. Metnin ardından sorulan sorularla öğrencilerin düşünmesi ve sınıf içi tartışmalara katılmasına olanak tanır. Soruları düşünerek konuşan öğrencilerden milli değerleri ve bağımsızlık kavramını kendi cümleleriyle ifade etmeleri beklenir.

D) Bayrak

Bu şiir, Türk milletinin bağımsızlık, özgürlük ve vatan sevgisi gibi değerlerini güçlü bir şekilde ifade etmektedir. Bayrak, bir milletin bağımsızlığının ve egemenliğinin simgesidir. Bayrak şiiri, bu sembole yüklenen anlamı vurgulayarak bireylerde milli kimlik ve aidiyet duygusunu güçlendirir. Özellikle genç nesillerin vatan sevgisini pekiştirir. Metnin ardından şiir hakkında soru cevaplama , eş anlamlı kelime eşleştirme, doğru-yanlış bulma, kelime sıralama, bulmaca çözme ve bayramları tarih sırasına göre doldurma etkinliklerine yer verilmiştir.

5. Tema

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görseli Anıtkabir, Kız Kulesi, Sultanahmet Cami, Galata Kulesi gibi Türk tarihini, kültürü ve mimari mirasını yansıtan önemli tarihi yapılardan oluşmaktadır. Türkiye'nin çok katmanlı kültürel yapısını gözler önüne seren , farklı tarihlerde inşa edilmesine rağmen geçmişin ve geleceğin kesişim noktasında yer alan ve Türk milletinin tarihi sürecini yansıtan bu yapılar halkın belleğinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu ünite de dünya ülkeleri ve Türkiye, şehirlerimiz, Türk mutfağı, Türkiye'nin doğal güzellikleri, yolculuk, yöresel lezzetler yer almaktadır. Bu temada yer alan Sultanahmet Camisi, Ayasofya, Topkapı Sarayı, Anıtkabir ve Kurtuluş Savaşı Müzesi metinlerinde bulunan karekodu kullanarak sanal tur yapılabilmesi, öğrencilerin teknoloji ile öğrenmesini destekleyen modern bir yaklaşımdır.

Bu ünite de Şu dokuz bölüme yer verilmiştir:

A) Sultanahmet Camisi

Bu metinde Sultanahmet Cami, dünyada bilinen adıyla Mavi Caminin 17. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapıldığına, Türk ve İslam kültürünün en önemli eserlerinden biri olduğuna ve turistlerin yoğun olarak ziyaret edip büyülediğinden bahsedilmektedir. Metnin bulunduğu sayfada öğrencilerin rahatlıkla ulaşım sanal olarak gezebilecekleri Sultanahmet Camisi'nin karekodu yer almaktadır.

B) Ayasofya

Bu metinde Ayasofya hakkında önemli tarihi ve kültürel bilgiler aktarılmaktadır. Ayasofya'nın Sultanahmet Camisi'nin yakınında bulunduğu, Bizans İmparatorluğu döneminde yapıldığı, İstanbul'un fethine kadar kilise olarak kullanıldığı, 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethedince camiye çevrildiğı, 1935 yılında müze olarak ziyarete açıldığı ve 1500 yıldır sapasağlam ayakta durduğundan bahsedilmiştir. Metnin bulunduğu sayfada öğrencilerin rahatlıkla ulaşım sanal olarak gezebilecekleri Ayasofya'nın karekodu yer almaktadır.

C) Tarihi Yarımada

Bu metinde Sultanahmet Camisi ve Ayasofya'nın tarihi yarımada da yer aldığından, tarihi yarımada nın İstanbul'un ilk kurulduğu ve geliştiğı bölgenin adı olduğundan bahsedilmektedir. Tarihi yarımada yı gösteren görselin incelenmesi istenmiştir.

D) Topkapı Sarayı

Bu metinde Osmanlı İmparatorluğunun 600 yıl hüküm sürdüğü süre boyunca imparatorluğun 400 yıl Topkapı Sarayından yürütüldüğü, padişahların sarayda yaşadığı, sarayın Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırıldığı ve 1924 yılında müzeye dönüŐtürüldüğünden bahsedilmiştir. Metnin bulunduğu sayfada öğrencilerin rahatlıkla ulaşım sanal olarak gezebilecekleri Topkapı Sarayı'nın karekodu yer almaktadır. Metnin ardından Sultanahmet Cami, Ayasofya ve Topkapı Sarayı hakkında okuduğunu anlama etkinlikleri ve bulmaca etkinliğı yer almaktadır.

E) Boğaziçi

Bu metin, İstanbul Boğazının önemini ve güzelliklerini anlatmaktadır. İstanbul'un Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan özel bir şehir olduğu vurgulanıyor. İstanbul Boğazının hem gündüz hem de gece farklı güzelliklere sahip olduğu, köprülerin ışıklandırılmasının gece inci gibi görünmesini sağladığı belirtiliyor. İstanbul'un keşfedilecek çok fazla yeri olduğu ve dünyanın en güzel şehirlerinden biri olduğu ifade edilmektedir.

F) Kız Kulesi

Bu metinde İstanbul'un simgelerinden biri olan Kız Kulesi'nin tarihi ve kullanım alanları anlatılmaktadır. Boğazın girişinde yer alan bu yapı, tarih boyunca gözetleme kulesi, radyo istasyonu, deniz feneri, vergi noktası, savunma kalesi, hapisane ve karantina odası gibi farklı amaçlarla kullanılmıştır. Kız Kulesine dair birçok efsane bulunmaktadır. Batı anlatımları, Kız Kulesi'ni sevgilisi Hera'ya kavuşmak için yüzerken boğulan Leander'in Kulesi olarak adlandırmaktadır. Günümüzde turizm amaçlı kullanılan kule, İstanbul'un önemli sembollerinden biridir.

G) Avrupa'dan Asya'ya

Bu metinde İstanbul gezisi sonrasında Ankara'ya yapılan yolculuk anlatılmaktadır. Ankara'nın tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olduğu ve önemli devlet kurumlarının burada bulunduğu vurgulanıyor. Metin, Ankara'nın, Türkiye'nin siyasi kalbi olduğunu ve TBMM, Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar gibi çeşitli devlet yapılarının bu şehirde yer aldığını ifade ediyor.

H) Anıtkabir

Bu metinde, Ankara'daki Anıtkabir ziyaretinden bahsediliyor. Anıtkabir'in Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün anıt mezarı olduğu vurgulanıyor. Ziyaret sırasında Anıtkabir Müzesi'nin de gezildiği, bu müzenin Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini yeniden hissettirdiği belirtiliyor. Ayrıca, öğrencilerin Anıtkabir hakkında daha fazla bilgi edinebilmeleri için bir video izlemeleri isteniyor.

I) Kurtuluş Savaşı Müzesi

Bu metin, Ankara’da bulunan Kurtuluş Savaşı Müzesi hakkında bilgi veriyor. Bu müzenin, Kurtuluş Savaşı sırasında TBMM olarak kullanılan bina olduğu belirtiliyor. Cumhuriyet’in İlanı, Ankara’nın başkent oluşu ve İstiklal Marşı’nın kabulü gibi önemli kararların burada alındığı vurgulanıyor. Müzenin, Kurtuluş Savaşı’nın anıları yaşattığı ve ziyaret edenlerde derin duygular uyandırdığı ifade ediliyor. Ayrıca ziyaretçilere müzenin sanal turunu yapabilmeleri için karekod okutma önerisi de sunuluyor. Metnin ardından bulmaca çözme, haritadan Ankara’yı ve İstanbul’u bulup boyama, Sultanahmet Camisi resimleri arasındaki yedi farkı bulma, Türkiye’de tarihi ve doğal güzellik olan yerlerin gezilmesinin anlatılması ve Türkiye’deki hem tarihi hem de kültürel hazinelerin resimlerine bakıp isimlerini hatırlama etkinlikleri yapılmıştır.

6. Tema

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görselinin üst kısmında atın üzerinde bulunan hükümdar ve onun yanında geleneksel kıyafetler giyen ordu, alt kısımda ise boğayı sakinleştirmeye çalışan bir insana yer verilmiştir. Bu ünite de destanlar ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu üzerinde durulmuştur.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Boğaç Han

Boğaç Han, Türk destanlarında ve halk edebiyatında önemli bir figürdür. Bu animasyon filmi, TRT Çocuk kanalında yayımlanan ve Türk halk kültürünün önemli figürlerinden biri olan Boğaç Han’ı tanıtmaktadır. Kahramanlık ve değerler üzerine kurulu olan filmde Boğaç Han, bir kahraman olarak ; cesaret, adalet, sadakat ve halkını koruma gibi özelliklerle öne çıkar. Filmde bir boğayla dövüşen ve mücadeleyi kazanan kahramana Dedem Korkut " Boğaç" adını vermiştir. Boğaç Han gibi figürlerin öğrencilere tanıtılması tarih ve kültür bilincini artırır. Öğrenciler bu tür sözlü anlatımlar sayesinde geçmişin kahramanlarını tanıırken, aynı zamanda toplumsal değerler ve ahlaki ilkeler hakkında da bilgi sahibi olurlar. Filmdeki kahramanlık, dürüstlük ve adalet gibi

temalar öğrencilere değerler eğitimi açısından önemli mesajlar verir. Bu tür yapımlar, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması açısından oldukça değerli bir kaynaktır. Boğaç Han filminden sonraki sayfalarda film ile ilgili sorular, iki resim arasındaki 7 farkı bulma ve kelimeleri anlamlarıyla eşleştirme etkinlikleri bulunmaktadır.

B) Kavaklı Çınar Hikayesi

Abbas Çınar tarafından kaleme alınan bu metin, Osmanlı padişahı Orhan Gazi'nin 6 Nisan 1326'da Bursa'yı fethetmesini ve bu fetihle ilişkili olan Geyikli Baba'nın hikayesini anlatmaktadır. Fetih sonrası Orhan Gazi'yi tebrik etmek için gelenler arasında Geyikli Baba yoktur, bu durum Orhan Gazi'yi üzer. Geyikli Baba haber alındığında elinde bir ağaç fidanı gelir ve bu fidanı zaferin hatırasına şehre girdiği yere diker. Rivayete göre bu fidan günümüzde Bursa'daki Kavaklı Cami önündeki ulu çınar ağacıdır. Metinden sonra metin ile ilgili resimleri hikayeye göre sıralama etkinliği, kelimeleri uygun yerlere yerleştirme etkinliği, resim boyama ve konuşma etkinliği yer almaktadır.

C) Değirmen Çöreği Efsanesi

Hasan Latif Sarıyüce tarafından kaleme alınan bu metin, Değirmen Çöreği Efsanesini anlatmaktadır. Efsaneye göre özellikle Çorum, Yozgat ve Kırşehir yörelerinde köy değirmenlerinde yapılan çöreklerin , tuz maya ve yumurta gibi malzemeler kullanılmadan bile tatlı olmasının sırrı açıklanmaktadır. Hikayede bir gün yaşlı bir adam değirmene gelir ve aç olduğunu söyler. Değirmenci, çörek yapmak için hiçbir malzeme olmadığını belirtir. Ancak yaşlı adam sadece unla hamur yapmasını ister ve çöreği pişirirken dua okur. Bu çörek tatlı olur ve değirmende yapılan çöreklerin tatlı olmasının sırrının manevi güçten kaynaklandığı düşünülür. Bu efsane, Anadolu kültüründe manevi değerlerin ve duaların ne kadar önemli olduğunu vurgular. Efsane, günlük hayatta sıradan malzemelerle yapılan bir yiyeceğin, manevi dokunuşla nasıl özel ve lezzetli hale gelebileceğini anlatmaktadır. Eğitim materyali olarak değerlendirildiğinde, öğrencilere kültürel miras, inançların yaşam üzerindeki etkisi ve dayanışma gibi kavramları öğretmek için değerli bir kaynaktır. Ayrıca, sade bir yaşam felsefesinin ve inancın önemini de vurgulamaktadır. Metinden sonra kavramları tanımları ile eşleştirme, metin altı

soruları cevaplama, haritadan efsanelerin geçtiği şehirleri bulma ve Türkiye'deki akrabaların yaşadığı yerleri bulma etkinlikleri yer almaktadır.

D) Üzümün Parası

Eren Sarı tarafından kaleme alınan bu metin, Kanuni Sultan Süleyman döneminde geçen bir rivayeti anlatmaktadır. Kanuni'nin ordusu Balkanlarda ilerlerken, askerlerden biri bir bağdan üzüm koparır ve sahibini bulamadığı için parasını bir kese içinde asmanın dalına bırakır. Köylü, bu durumu Kanuni'ye iletmek için ordunun peşinden gider. Kanuni'nin huzuruna çıkarak, üzümün parasının dalda bırakıldığını ama askerlerin bahçeden geçmesinin kabul edilemez olduğunu söyler. Köylü, Kanuni'nin ordusunun disiplini ve dürüstlüğüne hayran kalır ve bu ordu için "Bu ordunun sırtı yere gelmez" der. Buna şaşırarak Kanuni, askeri huzuruna çağırarak görevine son verir. Bu duruma köyle de şaşırır ve askerin haram yemediğini ve üzümün parası ödediğini belirtir. Kanuni ise, eğer parasını asmamış olsaydı daha ağır ceza alacağını söyler ve parasıyla olsa bile izinsiz mal almanın yanlış olduğunu böyle bir askerle zafer kazanılmayacağı belirtir. Bu hikaye, Osmanlı ordusunun disiplinini, dürüstlüğü ve adalet anlayışını yansıtan önemli bir efsanedir. Bu tür anlatılar, öğrencilere dürüstlük, adalet ve sorumluluk gibi değerleri öğretmek için kullanılabilir. Aynı zamanda Osmanlı kültürünün ve tarihinin önemli ahlaki unsurlarını genç nesillere aktarmak için de kıymetlidir. Hikayeden sonra doğru-yanlış bulma, metin hakkında konuşma ve bulmaca çözme etkinliklerine yer verilmiştir.

7. Tema

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat temasının kapak görselinde yöresel kıyafetleri ile davul eşliğinde dans eden bir topluluğa ve çeşitli müzik aletlerinin resmine yer verilmiştir. Bu ünite de bağlama, çocuk şarkıları, kopuz, sazlar, Türk müziği ve ut üzerinde durulmuştur.

Bu ünite de şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) Türk Müziği

Bu metinde Türklerin tarih boyunca müziğe ilgisinin olduğu , Orta Asya'da bulunurken törenlerde ve yas günlerinde kopuz çalarak duyguların dile getirildiğini, göç ettikleri yerlere müzik kültürlerini taşıdıkları, Selçuklu ve

Osmanlı döneminde ilerleme kaydedildiğini ve kendi yaşantılarına göre müziği şekillendirdiklerinden bahsedilmiştir.

B) Kopuz

Bu metinde bağlamının atası olan kopuzun önemli ve eski bir Türk çalgısı olduğundan, Dede Korkut tarafından bulunduğu, kutsal olduğundan, elden ele bile verilmediğinden ve günümüzde pek kullanılmadığından onun yerine bağlama çalındığından söz edilmiştir. Metnin alt kısmında kopuz çalgısının sesini dinleyebilmek için karekod uygulaması bulunmaktadır.

C) Bağlama

Bu metinde telli bir Türk çalgısı olan ve Türkiye’de kullanımı çok yaygın olan bağlama anlatılmaktadır. Bağlamanın atası kopuzdur ve tekne, göğüs, sap olmak üzere üç bölümden meydana gelir. Tekne kısmı dut ağacından, göğüs kısmı ladin ağacından ve sap kısmı da gürgen ağacından yapılan bağlamanın üzerinde üç grup ikili tel bulunmakta ve mızrap ile çalınmaktadır. Metnin alt kısmında bağlama hakkında daha fazla bilgi edinilebilmesi için karekod uygulaması bulunmaktadır.

D) Kabak Kemane

Bu metinde, kökleri ilk Türk devletlerine dayanan bir çalgı olan Kabak Kemanenin su kabağından yapılan, Türk Müziği’nde kullanılan tek, telli, yaylı ve deri kapaklı saz olma özelliği taşıyan, genel olarak Batı Anadolu’da kullanılan, Hatay’da "hegit" Güney Doğu Anadolu’da ise "rübaba" olarak bilindiğine değinilmiştir. Metnin alt kısmında kabak kemane hakkında daha fazla bilgi edinilebilmesi için karekod uygulaması bulunmaktadır.

E) Karadeniz Kemeçesi

Bu metinde, yaylı bir Türk halk müziği olan Karadeniz Kemeçesinin tek bir ağaç parçasından yapıldığı, diğer bütün halk çalgıları gibi standart ölçüleri olmadığı ve Karadeniz müziğinin vazgeçilmez çalgısı olduğundan bahsedilmiştir. Metnin alt kısmında Karadeniz kemeçesi hakkında daha fazla bilgi edinilebilmesi için karekod uygulaması bulunmaktadır.

F) Zurna

Bu metinde yüksek sesiyle bilinen zurnanın nefesli bir çalgı olup genellikle davul ile çalındığı, Türkiye'nin hemen her bölgesinin müziğinde kullanıldığı ve üç bin yıllık bir geçmişi olduğu düşünüldüğünden bahsedilmiştir. Metnin alt kısmında kopuz çalgısının sesini dinleyebilmek için karekod uygulaması bulunmaktadır.

8. Tema

İnsan ve Doğa

İnsan ve Doğa temasının kapak görseli neşeli bir şekilde kardan adam yapıp onunla oynayan çocuklardan oluşmaktadır. Bu ünite de ağaçlar, bitkiler, hayvanlar, iklimler, kıyafetler, mevsimler, orman, yağış üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) İlkbahar

Bu metinde ilkbahar mevsimi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

B) Yaz

Bu metinde yaz mevsimi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

C) Sonbahar

Bu metinde sonbahar mevsimi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

D) Kış

Bu metinde kış mevsimi hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

E) Mevsimler ve Hayvanlar

Bu metinde kış uykusuna yatan ayı, kaplumbağa, yılan, yarasa, kurbağa ve kışın sıcak yerlere göç eden leylek, yaban kazı, balina, bildircin ve bazı tür kelebeklerden bahsedilmiştir.

F) Giyeceklerimiz

İlkbahar, yaz, sonbahar ve kış mevsiminde giyilen kıyafetlerin resimlerinin incelenmesi istenmiştir.

G) İklimler

Dört mevsimin yaşandığı bir ülke olan Türkiye’de üç tür iklimin bulunduğu ve bunların Karasal iklim, Akdeniz iklimi ve Karadeniz iklimi olduğundan detaylı bir şekilde bahsedilmiştir.

Tablo 4.3.

Türkçe ve Türk kültürü 3. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A bahçeden <i>domates, biber, salatalık</i> topladık. TTK3- 19		
1A Ninem topladığımız <i>sebzelerle</i> çok güzel bir yemek yaptı. TTK3- 19		
1A <i>çikolata</i> TTK3- 19		
1A Arkasından <i>çaylar</i> geldi. TTK3- 19		
1A Annem salça yapmak için <i>domates</i> toplayacak. TTK3- 19		
1A <i>çorba, lokma</i> TTK3- 40		
1A Bir <i>çörek</i> yapılır TTK3-106		
1A Hamurundan <i>tuz, maya, yumurta, kabartıcı</i> TTK3- 106		
1A Bir salkım <i>üzüm</i> koparır. TTK3-110		
1B Ailece <i>akşam yemeğini</i> yedik. TTK3- 19		
1B Haydi çocuklar <i>yemek zamanı</i> TTK3- 51		
1B <i>Kahvaltımı</i> yaparım. TTK3- 58		
1E <i>Sevgili kardeşler</i> , TTK3-24		
1E Boğaç Han TTK3- 98		
1G <i>Saklambaç</i> oynamak için avluya attık kendimizi. TTK3-19		
1G <i>Bülbül kafeste</i> TTK3- 49		
1G <i>Şimdiki oyunumuzun adı sözcük içinde sözcük</i> . TTK3- 53		
1G Aşağıda Zeynep arkadaşları ile <i>göster anlat oyunu</i> oynamaktadır. TTK3- 55		
1G <i>Uzun eşek oynardık</i> gün boyu. TTK3- 59		

Tablo 4.3 (Devamı)

1G Fedakarlığı öğrenirdik <i>kovalamaca oynarken.</i> TTK3- 59
1G Haydi bir <i>oyun oynayalım.</i> TTK3- 128
1H <i>Ok atmaya merak salmıştı</i> TTK3-98
2A benim adım <i>Ahmet</i> TTK3- 12
2A <i>Ezgi ile Sevgi için bir başka sevinç sebebi var.</i> TTK3- 24
2A <i>Ben Ali</i> TTK3- 28
2A <i>Zeynep</i> TTK3- 58
2A <i>Ben Elif</i> TTK3-133
2B <i>Merhaba arkadaşlar.</i> TTK3-12
2B <i>İyi günler</i> TTK3- 24
2B <i>Merhaba çocuklar</i> TTK3- 28
2B <i>Günaydın derim.</i> TTK3- 39
2B <i>Görüşmek üzere, hoşcakalın.</i> TTK3- 43
2B <i>Merhaba arkadaşlar.</i> TTK3-55
2B <i>Merhaba arkadaşlar.</i> TTK3- 58
2B <i>Merhaba arkadaşlar.</i> TTK3-78
2B <i>Hoşcakalın.</i> TTK3- 94
2B <i>Hoşcakalın arkadaşlar.</i> TTK3- 150
2C <i>bu benim Mehmet Amcam. Babamın erkek kardeşidir.</i> TTK3-12
2C <i>işte benim Ali dayım. O annemin erkek kardeşidir.</i> TTK3- 13
2C <i>Bu benim Ayşe teyzem. O annemin kız kardeşidir.</i> TTK3-14
2C <i>Bu benim Nesrin Halam. O babamın kız kardeşidir.</i> TTK3- 14
2C <i>İşte büyükannem ve büyükbabam. Onlar babamın annesi ve babasıdır.</i> TTK3-14
2C <i>Canım dedem ve ninem, dedem annemin babasıdır, ninem de annemin annesidir</i> TTK3-14
2C <i>Büyükanne, büyükbaba, baba, oğul, anne, kız, ağabey, abla, amca, teyze, hala</i> TTK3- 16
2C <i>dayım, halam, teyzem, amcam, büyükbabam, büyükannem</i> TTK3-18
2C <i>biz de dayımın çocukları ile</i> TTK3- 19
2C <i>Annemin kardeşi erkek dayımdır.</i> TTK3- 23
2C <i>Bugün anneanneleri geliyor.</i> TTK3- 24
2C <i>Bi de teyzeleri var ezgilerin hem de anneannelerine çok benzeyen</i> TTK3- 24
2C <i>Teyze demek anne yarısı demek</i> TTK3- 24
2C <i>Annelerin yeğenlerini, anneannelerin torunlarını</i> TTK3- 24

Tablo 4.3 (Devamı)

2C <i>İki torunu daha var anneannelerin</i> TTK3- 24
2C <i>benim tatlı torunlarım</i> TTK3-24
2C <i>Murat abim ile Fuat abim</i> TTK3- 24
2C <i>Anneannemi çok özledim</i> TTK3- 24
2C <i>Annenize çok söyledim sizi de alayım gideyim diye fakat babanız izin vermemiş</i> TTK3-24
2C <i>Annen, baban, ablan yanında olursa</i> TTK3- 24
2C <i>Eniştem</i> TTK3-24
2C <i>teyzem de babamın baldızı</i> TTK3- 24
2C <i>insanın eşinin akrabaları kendi akrabası sayılır</i> TTK3-24
2C <i>amcamız ve halamız yok</i> TTK3- 24
2C <i>ben senin annenim bunlar da kardeşlerin</i> TTK3- 24
2C <i>Dedem buraya uzun zaman önce gelmiş.</i> TTK3- 28
2C <i>Babam burda doğmuş</i> TTK3- 28
2E <i>onlara getirdiğimiz çikolatadan ikram ettik.</i> TTK3-19
2E <i>armağanlar alırız</i> TTK3- 24
2E <i>Köyümüzdeki Mustafa Dayı bana hediye etmiştir.</i> TTK3-55
3A <i>İşte böyle hepimiz toptan bir aileyiz. Küme yıldızlar gibi bir arada yaşarız. İyiliği kucaklar, kötülükten kaçarız.</i> TTK3-16
3A <i>Büyüklere saygı göstermeliyiz.</i> TTK3- 23
3A <i>Burada akrabalık, komşuluk, yardımlaşma çok farklı çok. Ne çok özlemişim ülkemi.</i> TTK3- 19
3A <i>Bayramlarda akrabaları ziyaret ederiz.</i> TTK3- 23
3A <i>Misafirlerimize iyi davranmalıyız.</i> TTK3- 23
3A <i>Türklerde aile çok önemlidir.</i> TTK3- 23
3A <i>Küçüklerimizi sevmeli ve korumalıyız.</i> TTK3- 23
3A <i>Aynı ülkede yaşıyoruz. Aynı okula gidiyoruz. Aynı zamanda bu ülkenin vatandaşlarıyız. Kültürlerimiz farklı. Birbirimizi çok seviyoruz.</i> TTK3-28
3A <i>Biz komşularımızla yardımlaşırız.</i> TTK3- 29
3A <i>Birlikte yaşamamanın yolunun sevgi, saygı, dayanışma ve paylaşmadan geçtiğini öğrendik.</i> TTK3- 34
3A <i>Büyüklerimize saygı göstermeliyiz.</i> TTK3- 37
3A <i>Sevgi paylaşıldıkça çoğalır.</i> TTK3- 37
3A <i>Çocuklar sevgi ile büyür.</i> TTK3- 37
3A <i>Farklılıklar bizim zenginliğimizdir.</i> TTK3- 37

Tablo 4.3 (Devamı)

3A Birbirimize karşı anlayışlı olmalıyız. TTK3- 37
3A İnanç özgürlüğüne saygı duymalıyız. TTK3- 39
3A Topluları dayanışma güçlendirir. TTK3- 39
3A Biz Avrupa'ya Türkiye'deki değerlerimizi taşıdık. Türkiye'de bizim kasabamızda yoksullara yardım edilir. Bir tas çorba bile paylaşılır. Biz burada da benzerini yapıyoruz. İhtiyacı olanlara derneğimizde yiyecek dağıtıyoruz. TTK3- 40
3A Zor zamanlarda insanlar yardımlaşmalı. TTK3- 40
3A Çocuklar yemeğin hazırlanmasında annelerine yardım ederler. TTK3- 52
3A Parasıyla da olsa izinsiz mal alınmaz TTK3- 110
3A Türklerde kopuz kutsal sayılmış hatta elden ele bile verilmezmiş. TTK3-116
3C Atatürk ve TBMM'deki arkadaşları TTK3- 64
3C 23 Nisan 1920 yılında TBMM Ankara'da açılmıştır. TTK3- 65
3C Ülkemizi kurtarmak için halkımızı bilinçlendirmesi gerekiyordu. Öyle de yaptı. Atatürk'ün komutasında kurtuluşa inanan halkımız ülkemizi işgalden kurtardı. TTK3-66
3C Atatürk önderliğinde halkımız çok büyük bir zafer kazanmıştır. TTK3-70
3C Türk tarihi, zaferlerle doludur. Bu zaferlerin arkasında yatan güç vatanımıza olan bağlılığımız ve sonsuz sevgimizdir. TTK3- 71
3C Yıldızın var ayın var, her şeyimde payın var, kucaklayıp beni sar, ay yıldızlı bayrağım TTK3- 71
3C Türk tarihi kahramanlıklarla doludur. TTK3- 74
3C Atatürk Türklerin kalbindedir. TTK3- 74
3C 1453'te Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethedince TTK3-79
3C Osmanlı İmparatorluğu 600 yıl hüküm sürmüştür. İmparatorluk 400 yıl boyunca Topkapı Sarayından yönetilmiştir. TTK3-81
3C Gördüğümüz muhteşem eserler, günümüze kadar atalarımız tarafından korunmuştur. Onlar tarihe, sanata ve kültüre önem vermişlerdir. TTK3- 81
3C Ankara binlerce yıldır farklı medeniyetlere ev sahipleri yapmış şehirdir. Adeta Anadolu'nun kalbidir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Türkiye'mizin başkenti olmuştur. Ankara'nın her köşesinde vatan ve millet sevgisinin izlerini görebilirsiniz. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar gibi devlet kurumları Ankara'da bulunmaktadır. TTK3- 88
3C Burası Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün kabridir. TTK3- 89
3C Anıtkabir Müzesi milletimizin bağımsızlık için verdiği mücadeleyi bize adeta yeniden yaşattı. Burayı ne kadar anlatsam azdır. TTK3-89
3C bu meclis binasında bizler için birçok önemli karar alınmıştır. Cumhuriyet'in ilanı, Ankara'nın başkent ilan edilmesi, İstiklal Marşı'mızın kabulü ve ilk anayasanın kabulü bu önemli kararlar arasındadır. Ancak en önemli karar ise Kurtuluş Savaşı'nın ilanıdır. Müzenin adı da buradan gelmektedir. Müzeyi ziyaret edenler içeri girer girmez duygulanırlar. TTK3- 90
3C Türklerin şimdiye kadar 16 devlet kurmuş büyük bir millet olduğunu görürüz. Atalarımız yiğit ve dürüst insanlarmış. Sözleri ve davranışları ile örnek kişilermiş.

Tablo 4.3 (Devamı)

Onların tarihteki yolculuğundan gurur duyarız. TTK3- 97

3C Güzel ülkem Türkiye ! Gezip görülecek o kadar çok yer var ki ! Umarım siz de Türkiye'yi her ziyaretinizde farklı yerleri görüp gezersiniz. TTK3- 94

3C Orhan Gazi 6 Nisan 1326'da Bursa'yı fethetmiştir. TTK3- 101

3C Dedelerimiz, büyük devletler kurmuşlar ve yönetmişler. İnsanlara ve doğaya saygı duymuşlar. Fethettikleri yerleri güzelleştirip geliştirmişler. Oradaki insanların daha iyi yaşamaları için çalışmışlardır. Okullar, hastaneler, Pazar yerleri kurmuşlar. İnsanların barış içinde yaşamaları için adaletli davranmışlar. Böyle bir milletin çocukları olmak ne güzel değil mi ? TTK3-105

3C Dilimiz ne kadar zengin değil mi ? TTK3- 107

3C Kanuni Sultan Süleyman. TTK3- 110

3C bu ordunun sırtı yere gelmez TTK3- 110

3C Tarihimize övüneceğimiz daha çok olay vardır. TTK3- 112

3C Bizler büyük bir milletin çocuklarıyız. Tarihimize övünelim, gurur duyalım ve milletimizi yüceltelim. TTK3-112

4A Hadi bakalım bu şiiri sesli olarak okuyun. TTK3- 16

4A Ahmet'in günlüğüne göre doldurun. TTK3- 20

4A Kelimelerin zıt anlamlarını buluttan seçip TTK3- 32

4A Dostluk şiiri TTK3- 36

4A Şimdi şiiri tekrar dinleyerek aşağıda unutulmuş kelimeleri yerine yazın. TTK3- 60

4A Bayrak şiiri TTK3- 71

4A Üzümün Parası TTK3- 110

4B Bağlama, telli bir Türk halk çalgısıdır. TTK3-117

4B Bağlamanın atası kopuzdur. TTK3-117

4B Bağlama ; tekne, göğüs ve sap olmak üzere üç bölümden oluşur. TTK3-117

4B Kabak Kemane, kökleri ilk Türk devletlerine dayanan bir çalgıdır. TTK3-118

4B Türk Müziği'nde kullanılan tek, telli, yaylı ve deri kapaklı saz olma özelliği taşır.

4B Batı Anadolu'da sıklıkla kullanılan bu çalgı Hatay'da hegit, Güney Doğu Anadolu'da ise rübaba olarak bilinir. TTK3-118

4B Müzik, kültürel zenginliktir. TTK3- 118

4B Karadeniz Kemençesi yaylı bir Türk halk müziği çalgısıdır. TTK3- 119

4B diğer bütün halk çalgıları gibi Karadeniz Kemençesinin de standart ölçüleri yoktur. TTK3- 119

4B Karadeniz müziğinin vazgeçilmez çalgısıdır. TTK3- 119

4B Zurna, yüksek sebebiyle bilinen nefesli bir çalgıdır. TTK3- 121

4B Yüksek sesi sebebiyle genellikle davulla beraber çalınır. TTK3- 121

Tablo 4.3 (Devamı)

4B Üç bin yıllık geçmişi olduğu düşünülen zurna, Türkiye'nin hemen her bölgesinin müziğinde kullanılır. TTK3- 121
4B Türkiye'de Ramazan ayında ve birçok yörede düğünlerde <i>davul çalınır</i> . TTK3- 130
4B Orta Asya'da iken törenlerde, yas tutukları günlerde <i>kopuz çalarak</i> duygularını ifade etmişlerdir TTK3-115
4B <i>Türk müziği Osmanlı ve Selçuklu döneminde daha da gelişme göstermiştir</i> . TTK3-115
4B Türkler göç ettikleri yerlere <i>müzik kültürünü</i> götürmüşlerdir. TTK3- 115
4B <i>Kopuz</i> , eski bir Türk çalgısıdır. TTK3-116,
4B Dede Korkut obayı etrafına toplamış <i>kopuz çalıyor</i> . TTK3- 127
4C Ne dersiniz bununla ilgili bir <i>film</i> izleyelim mi ? TTK3- 97
5A <i>Lokma dağıtma geleneğimizi</i> burada da sürdürüyoruz. TTK3- 40
5A <i>Her milletin kutladığı özel günler vardır. Bu özel günlere bayram denir. Bayramlar dini ve milli olmak üzere ikiye ayrılır</i> . TTK3- 64
5A bu bayramlardan birisi de <i>29 Ekim Cumhuriyet Bayramıdır</i> . TTK3- 64
5A Sıradaki bayramımız, <i>23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı</i> . TTK3-65
5A işte size birliğimizi sağlayan bir bayram daha : <i>19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı</i> TTK3-66
5A Bir diğer milli bayramımız ise <i>30 Ağustos Zafer Bayramıdır</i> . TTK3- 70
5A <i>Her 30 Ağustos Zafer Bayramı'nda elimize şanlı bayrağımızı alır, sokaklara çıkarız</i> . TTK3- 70
5A <i>Ramazan ayı</i> , TTK3-130
5B <i>Oyunlarda söylenen bildiğin başka şayışmalar nelerdir ?</i> TTK3- 61
5B <i>Bulmacadan</i> TTK3- 15
5B <i>Açıl susam açıl</i> TTK3- 24
5B <i>Göz açıp kapayıncaya kadar geçer</i> TTK3- 24
5B <i>masalımızın adı çirkin ördek yavrusu</i> TTK3-24
5B işte size bir <i>bulmaca</i> TTK3- 25
5B <i>Gülme komşuna gelir başına</i> TTK3- 30
5B Aşağıdaki <i>atasözleri</i> kelime kutusundaki kelimelerle tamamlayalım. TTK3- 34
5B Arkadaşlar biraz da <i>bulmacaya</i> ne dersiniz ? TTK3- 34
5B <i>Yağ satarım, bal satarım,</i> <i>Ustam ölmüş ben satarım.</i>
<i>Ustamın kürkü sarıdır, satsam on beş liradır.</i>
<i>Zam-bak zum-bak dön arkana iyi bak.</i> TTK3- 47
5B <i>El değer etek değmezdi</i> . TTK3- 59

Tablo 4.3 (Devamı)

5B Görebilmek için en güzel rüyaları her <i>gece portakalı sayıp baş ucuna koyardık.</i> TTK3- 59
5B Aşağıda sizler için güzel bir <i>bulmaca</i> hazırlanmış. TTK3-75
5B Aşağıda harika bir <i>bulmaca</i> var. TTK3-91
5B Aşağıdaki <i>bulmaca</i> bazı kelimeler saklanmış. TTK3-85
5B Kız Kulesi hakkında pek çok <i>efsane</i> vardır. TTK3-87
5B <i>Değirmen Çöreği Efsanesi</i> TTK3- 106
5B <i>Dedem korkut gelsin bu oğlana ad koysun. Bayındır hanı ak meydanında bir boğayla mücadele ederek onu yendim bunun için senin adın boğaç olsun</i> TTK3- 98
5B Batı kaynakları burayı sevgilisi Hera'ya kavuşmak için yüzerken boğulan <i>Leander 'in Kulesi</i> olarak tanıtır. TTK3- 87
5B Kahramanlık ve yiğitlik Türklerde çok önemlidir. Bunları bize <i>Dede Korkut</i> anlatır. TTK3-97
5B <i>Söylenceye göre bu fetihde Orhan Gazi 'ye Geyikli Baba isminde bir bilge adamın yardım ettiği ileri sürülür.</i> TTK3- 101
5B <i>Bu ağaç fidanının günümüzde Bursa'daki Kavaklı Cami önündeki ulu çınar ağacı olduğu rivayet edilir.</i> TTK3-101
5B <i>Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu alan hayali hikaye</i> TTK3-101
5B <i>Kopuzun dede korkut tarafından bulunduğu söylenir.</i> TTK3- 116
5B <i>Yiğitler yiğidi Boğaç Han</i> TTK3-98
5C Adını ben verdim yaşını <i>Allah versin</i> TTK3- 98
5C Yemeden önce yaşlı adam <i>ellerini açtı, kısa bir dua okudu.</i> TTK3-106
5C <i>Her kim ki iyilik yapar, fakiri sevindirir, düşküne yardım ederse Allah onun dileklerini kabul eder.</i> TTK3-98
5E Ülkemizde her yıl 23 Nisan coşkuyla <i>kutlanmaktadır.</i> TTK3- 65
5E. Bu yüzden 19 Mayıs bağımsızlığımız için çok özel bir gündür. Bizler bugünü uzun yıllardır coşkuyla <i>kutlamaktayız.</i> TTK3- 66
5E Elif, bir <i>bayram kutlaması</i> için tören alanına gitmek istiyor. TTK3- 72
5E Cumhuriyet Bayramı'nı coşku ile <i>kutlarız.</i> TTK3- 74
5F Burada <i>halk oyunları</i> kursuna gidiyorum. TTK3- 29
5F Hans ve Alice'e <i>zeybek oynamayı</i> öğreteceğim. TTK3- 29
6A <i>Kaftan</i> TTK3- 98
6D Sultanahmet Camisi'ni <i>karekodu okutarak</i> gezebilirsiniz. TTK3- 78
6D Ayasofya'yı yandaki <i>karekodu okutarak sanal olarak</i> gezebilirsiniz. TTK3-79
6D Kurtuluş Savaşı müzesini gezmeye ne dersiniz? <i>Karekodu okutarak müzeyi sanal olarak</i> gezebilirsiniz. TTK3- 90
6D Anıtkabir Müzesi videosunu izlemek için <i>karekodu okutun.</i> TTK3- 89
6D Filmi izlemek için <i>karekodu okutun.</i> TTK3- 98

Tablo 4.3 (Devamı)

6D O zaman <i>karekodu okutarak</i> dinleyin. TTK3-116
6D Kabak Kemane hakkında daha fazla bilgi bu videoda var. İzlemek için <i>karekodu okutun</i> . TTK3- 118
6D Bağlama hakkında daha fazla bilgi bu videoda var. İzlemek için <i>karekodu okutun</i> . TTK3- 117
6D Karadeniz Kemeçesi hakkında daha fazla bilgi bu videoda var. İzlemek için <i>karekodu okutun</i> . TTK3- 119
6D Zurnanın sesini merak ettiniz mi? O halde <i>karekodu okutun</i> . TTK3-121
6D Yukarıda öğrendiğiniz çalgıların resimlerini <i>internetten bulun</i> . TTK3- 128
6D Yukarıda öğrendiğiniz çalgıların seslerini <i>internetten bulun ve taşınabilir bir belleğe kaydedin. Sınıfta bilgisayara veya mobil cihaza bağlanarak bu çalgıların seslerini sayışma ile seçtiğiniz bir arkadaşınıza dinletin</i> . TTK3- 129
7 Türkiye'deki akrabalarınız kimlerdir ? TTK3- 17
7 Burası <i>Emirdağ'a bağlı Yavuz köyü</i> . TTK3- 19
7 Yaz aylarını <i>Antalya'da geçirdiği için</i> TTK3-24
7 Bizleri <i>İstanbul ve Ankara'ya</i> götürdü. TTK3- 78
7 <i>İstanbul gezimize Sultanahmet camisinden başladık. Sonra Ayasofya'ya oradan da Topkapı Sarayına geçtik</i> . TTK3- 78
7 <i>Ayasofya, Sultanahmet Caminin yakınındadır</i> . TTK3-79
7 <i>İstanbul'un fethine kadar kilise olarak kullanılmıştır</i> . TTK3-79
7 <i>Sultanahmet Camisi ve Ayasofya İstanbul'da tarihi yarımada</i> da yer alır. TTK3- 80
7 <i>Tarihi yarımada İstanbul'un ilk kurulduğu ve geliştiği bölgenin adıdır</i> . TTK3-80
7 <i>Tarihi yarımada</i> da bir başka görülmesi gereken bir başka şaheser de <i>Topkapı Sarayıdır</i> . TTK3- 80
7 <i>Ankara'nın en güzel camisidir</i> . TTK3- 82
7 <i>Güzel İstanbul hiç gezmeyle biter mi ?</i> TTK3- 85
7 <i>Boğaziçi</i> , TTK3-86
7 <i>İstanbul Boğazı</i> TTK3- 86
7 <i>İstanbul'un sembolü olan Kız Kulesi</i> TTK3- 87
7 Eğlenceli bir yolculuktan sonra <i>Ankara'ya</i> geldik. TTK3- 88
7 <i>Ankara'da ilk olarak Anıtkabir'e</i> gittik. TTK3- 89
7 <i>Hatay</i> , TTK3-118
7 <i>Bursa</i> , TTK3-101
7 <i>Başta Çorum olmak üzere Yozgat, Kırşehir illerinin köy değirmenlerinde</i> TTK3- 106
7 Aşağıdaki haritada <i>Bursa, Çorum, Yozgat ve Kırşehir illerini bulun</i> . TTK3- 109
8 <i>Belçika'dan</i> TTK3- 19

Tablo 4.3 (Devamı)

8 <i>Almanya'dan</i> , TTK3-24
8 <i>Münih'te yaşıyorum</i> . TTK3- 28
8 <i>Ahmed Iraklı</i> , TTK3-28
8 <i>Alice Fransız'dır</i> . TTK3-28
8 <i>Hans ise Alman'dır</i> . TTK3- 28
8 <i>Alice de bize petank (petanque) öğretecek</i> TTK3- 29
8 <i>Avrupa</i> TTK3-40
8 <i>Üstelik başka ülkelerdeki çocuklar da bu kutlamalara katılmak için Türkiye'ye gelmektedir</i> . TTK3- 65
8 <i>Bizans İmparatorluğu</i> TTK3-79
8 <i>kilise</i> , TTK3-79

Türkçe ve Türk Kültürü 3. Sınıf ders kitabında “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 47, “Kişiler Arası İlişkiler” ve “Gelenekler ve Folklor” kategorilerinde 45’er, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 26, “Günlük Yaşam” kategorisinde 22, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 21, “Sosyal Yaşam” kategorisinde 13 ve “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 11 öge bulunmaktadır.

TTK3 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Değerler ve Eğitimi ve Gelenekler ve Folklor/ Kişiler Arasındaki İlişkiler kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Kültürel Çeşitlilik ve Sosyal Yaşam kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu durum, öğrencilerin değer bilinci ve kültürel kimlik kazanmalarının hedeflendiğini bu amaçla gelenek, görenek, toplumsal sorumluluklar ve etik davranışlara dayalı içeriklere öncelik verildiğini göstermektedir.

4.5. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 4. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nde bulunan 4. seviyedeki ders kitabının üniteleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve ailem temasının kapak görseli kalabalık bir aile portresinden oluşmaktadır. Doğum yapan bir aile üyesini tebrik eden kişiler, ortalıkta koşturan çocuklardan oluşan

resim neşeyi yansıtmaktadır. Bu ünite de akrabalar, dayanışma, meslek seçimi, soy ağacı, Türkçe üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite şu üç bölümden oluşmaktadır:

A) Bilge dedem adlı şiirde aile bağları vurgulanmaktadır. Dedenin doksan yaşında olduğundan, ailecek çalışıldığından, beraber birlik olunursa mutlu yaşanılacağından bahsedilmiştir. şiirden sonra aile bağları hakkında birtakım etkinliklere yer verilmiştir.

B) Aşık Paşa'nın, Garibnamesi'nden düzenlenen bu metin ünlü bir hakanın öleceğini anladığı zaman diliminden bahsetmektedir. Hakan, otuz oğlunu toplayarak her birinin bir ok alıp gelmesini istemiştir. Oklarını kırdıktan sonra bir ok daha kırmalarını istemiştir ta ki otuz oka kadar. Otuz oktan sonra hakanın oğulları ne kadar çabalasalar da kıramayacaklarını anlamıştır. Hakan da oğullarına bir ok yalnızken herkes kırdı ama otuz ok bir araya gelince hiç kimse kıramadı demiş ve tek başınalıktan ziyade bir araya gelen insanların daha güçlü olduğu öğüdünü vermiştir. Birbirini seven ve birlikte olanların mutlu ve güçlü olduklarını belirtmiştir.

C) Tema Sonu Etkinliği

Boş bırakılan yerlere kendi dedenizle ilgili bilgi yazma, bu temada öğrenilen kelimeleri yazma ve anne babanın düğün fotoğrafları inceleme ve bunun hakkında konuşma etkinliklerine yer verilmiştir.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşam temasının kapak görseli dünyanın farklı yerlerinde yaşayan ve farklılıklardan mutluluk duyan çocuklar yer almaktadır. Bu ünite de anlaşma, farklı diller ve kültürler, kültürler arası iletişim, kültürler arasılık üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu sekiz bölüme yer verilmiştir:

A) Ülkeler, Bayraklar, Diller

Her ülkenin farklı özelliklere sahip olduğundan, içinde farklı milletlerin yaşadığından, bayrakların ve dillerin her ülkeye özgü olduğundan bahsedilmiştir. Ardından metinde bulunan bayrakların hangi ülkeye ait olduğu ve o ülkede konuşulan resmi dilin yazılması ile ilgili etkinlik yer almaktadır.

B) Farklı Giysiler

Her milletin giydiği giysinin farklı olduğu ve bunun kültürle doğrudan ilişkisi bulunduğu belirtilmiştir. Farklı Giysiler adlı bölümde görselde bulunan Meksikalı, Hint, Eskimo, Alman, Arap, Türk, İskoç, Çinli insanların kıyafetlerinin hangi millete ait olduğunun yazılması etkinliği ve dünyadaki herkesin aynı şekilde giyinmesinin mümkün olabilmesine dair konuşma etkinliği yer almaktadır.

C) Farklı Selamlaşmalar

Bu metin, çeşitli ülkelerdeki selamlaşma kültürlerini ele almaktadır. Türklerin geleneksel selamlaşma şekilleri anlatıldıktan sonra altı farklı ülkenin selamlaşma biçimleri örnek verilmiştir :

- 1) Filipinler : Büyüklerin eli altına koyularak selamlaşılır.
- 2) Japonya : Karşıdakine boyun eğerek selam verilir.
- 3) Hindistan : Elleri birleştirilerek ‘‘namaste’’ hareketi yapılır.
- 4) Fransa : İnsanlar yanaklarından öpüşerek selamlaşır.
- 5) Tayland : Eller avuç içleri birleştirilerek baş hafifçe öne eğilir.
- 6) Tibet : Selamlaşırken birbirlerine dil çıkarır.

Farklı Selamlaşmalar adlı bölüm, öğrencilere farklı kültürleri tanıtmaya ve kültürel farkındalık kazandırma amacı taşımaktadır. Selamlaşma gibi günlük bir davranışın bile her kültürde farklı olduğu vurgulanıyor. Selamlaşma biçimleri anlatıldıktan sonra kültürel çeşitlilik bilincini arttırmak için sınıftaki arkadaşlarla selamlaşma türlerini canlandırma etkinliğine yer verilmiştir.

D) Ortak Nokta

Selam verilirken her ülkenin farklı kelimeler kullandığı bunun bütün ülkelerin ana dilinin farklı olmasından kaynaklandığını, her ülkede farklı çeşitlilikte

insanların bir arada yaşadığı ve birlikte yaşamanın farklılıklara saygı göstermek olduğu belirtilmiştir.

E) Karanlıktaki Fiil

Bu metin, Mevlana'nın "Karanlıktaki Fil" hikayesini anlatıyor. Hikayede insanlar karanlık bir odada bir fili keşfetmeye çalışır. Farklı yerlerine dokundukları için fili farklı tarif ederler: biri hortumunu, diğeri kulağını, bir başkası bacağını tutar. Her biri farklı şeyler hissedip farklı sonuçlara varır. Ancak ışık olsa, fili tam olarak görüp aynı şeyi anlayacaklardır. Bu hikaye, bireylerin sınırlı bakış açılarıyla farklı sonuçlara varabileceğini anlatır. Herkesin farklı bir parçasını gördüğü gerçeğin tamamını anlamak için geniş bir perspektif gerektiği vurgulanır. Bu, empati, anlayış ve doğru iletişim gibi kavramlara dikkat çeken önemli bir öğretilerdir. Bu hikaye, sınıfta grup çalışmaları ve tartışmalar için mükemmel bir örnek olabilir. Öğrencilere farklı bakış açılarını nasıl değerlendireceklerini öğretmek için kullanılabilir.

F) Farklı Yemekler

Kruvasanın Fransa'da yapıldığından, pizzanın dünyaya İtalya'dan yayıldığından, Bretzel'i Almanya'da herkesin bildiğinden, Amerika'da hamburgerin çok beğenildiğinden ve Türkiye'de yapılan dönerin çok meşhur olduğundan bahsedilmiştir.

G) Renklerin Oyunu

Deniz Özen tarafından yazılan Renklerin Oyunu adlı şiirde tıpkı insanlar gibi renklerin de bir araya gelince güzel şeyler oluşturduğu vurgulanmıştır.

H) Tema Sonu Çalışmaları

Bu bölümde temada öğrenilen kelimelerin yazılması, parantez içinde boş bırakılan yerlere uygun olan nokta veya virgül işareti koyulması, en sevilen Türk yemeğinin hangisi olduğunun seçilmesi, anne ve babayla Türk yemekleri hakkında konuşulması, anne ile hangi Türk yemeği yapacakları karar verilmesi ve yemek hakkındaki yönergede verilen görevlerin yerine getirilmesi istenmiştir.

3. Tema

Oyun ve Eğlence

Oyun ve Eğlence temasının kapak görseli körebe, seksek ve bilye oynayan çocuklardan oluşmaktadır. Bu ünite de bilmece, dijital oyunlar, oyun alanları, sokak oyunları, strateji oyunları, şarkı, türkü üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) Körebe

Körebe oyununda sayışmanın önemli olduğundan bahsedilmiş ve bir sayışma tekerlemesine yer verilmiştir. Ardından körebe oyunun nasıl oynanacağı anlatılmıştır.

B) Seksek

Seksek oyununun nasıl oynanacağı görsellerle birlikte detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

C) Mendil Kapmaca

Mendil kapmaca oyunun oynama aşamaları anlatılmıştır.

D) Misket

Misket oyununun nasıl oynanacağı detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

E) İsim Şehir

İsim Şehir oyununun nasıl oynanacağı anlatılmış ve ardından öğrencilerden bu oyunu oynaması istenmiştir.

F) Mızıkçı Kedi Neden Pişman

H. Kübra Tongar tarafından kaleme alınan bu masalda Ormanda mutlu bir şekilde yaşayan hayvanlar arasındaki bir keçinin oyun oynarken sürekli hile yaparak arkadaşlarını üzdüğü anlatılmaktadır. Keçi, oyunu kaybettiğinde öfke saçıyor, kazandığında ise arkadaşlarını sinirlendiriyordu. Hayvanlar, keçinin bu davranışına çözüm arayarak ona yanlısını göstermek istedi. Birgün keçi ormanda yalnız kalınca arkadaşlarının eksikliğini hissetti ve hatasını anladı. Arkadaşlarının

değerini anladıktan sonra oyunbozanlık yapmaktan vazgeçti ve mutlu bir şekilde yaşamaya devam etti. Bu masal çocuklara dürüstlük ve arkadaşlık değerlerini anlatmaktadır. Oyunbozanlık yapmanın arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkileyebileceğini ve bireyin sonunda yalnız kalabileceğini vurguluyor. Aynı zamanda, hataları fark etmenin ve değişmenin önemini de öğretiyor. Öğrencilere sosyal davranış kuralları hakkında eğitici bir mesaj veren bu masal, empati ve sorumluluk bilinci kazanmalarına yardımcı olabilir. Metinden hareketle metin altı sorularının cevaplanması istenmiştir.

G) Tema Sonu Çalışmaları

Temada öğrenilen oyunlar hakkında çeşitli etkinlikler, kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştirme etkinliği, oyunlarda söylenen tekerlemeleri araştırıp birini yazma etkinliği, aileden öğrenilen geleneksel bir oyunu yazma etkinliğine yer verilmiştir.

4. Tema

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görseli Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı yöresel kıyafetler eşliğinde tahta kaşık oyununu oynayarak kutlayan ve elinde Türk bayrağını taşıyan çocuklardan oluşmaktadır. Bu ünite de asker uğurlama, dinî ve millî bayramlar, gelenek ve görenekler, mevsimlik bayramlar üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Metin, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarını anlatmaktadır. İsviçre'den bir grup çocuk, Türkiye'ye bu özel günü kutlamak için gelir. Ankara'ya ulaştıklarında, öğretmenler tarafından karşılanırlar. Ertesi gün, TBMM'nin açılışı ve 23 Nisan'ın önemi hakkında bilgi alırlar. TBMM'yi ziyaret ettiklerinde Meclis Başkanı ile buluşurlar. Geleneksel olarak, bir çocuk Meclis Başkanı'nın koltuğuna oturtulur ve Türkiye'den bir arkadaşları bir şiir okur. Metin, 23 Nisan'ın önemini çocuklara yönelik bir dille açıklamaktadır. Eğitici ve

bilgilendirici bir içeriğe sahip olup, Türkiye'nin ulusal değerlerini ve çocuklara verilen önemi vurgulamaktadır. Ayrıca, farklı ülkelerden çocukların bu etkinliğe katılması, kültürel değişim ve dostluk mesajını pekiştirir. Bu tür metinler, çocukların tarih bilinci kazanmasını ve ulusal bayramların anlamını öğrenmelerini sağlar.

B) Dünya Çocuk Bayramı

Altan Özyüreğin yazdığı bu şiir, 23 Nisan Dünya Çocuk Bayramı'nın önemini anlatır. Dünyanın farklı yerlerinden çocukların her 23 Nisan'da Ankara'da bulunduğu ve bu buluşmanın sevgi ve dostluk dolu olduğu vurgulanıyor. Şiir, Türkiye'nin çocuklara adanmış bu özel günü dünya çocukları ile paylaştığını ifade ediyor. Ayrıca, çocukların barış ve mutluluğu için bu bayramın ne kadar önemli olduğu anlatılıyor. Bu şiir, 23 Nisan'ın uluslararası boyutunu çocuklara şiirsel bir dille anlatmaktadır. Farklı kültürlerden çocukların bir araya gelmesi, birlik ve beraberlik mesajını güçlendirir. Bu tür içerikler, çocukların dünya barışı ve kardeşlik kavramlarını anlamalarını sağlar. Etkinlik kısmı ise çocukların metni anlamalarını ve kavramsal bağlantılar kurmalarını destekleyici niteliktedir. Şiir ve etkinliklerin bir arada kullanılması, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına yardımcı olur.

C) 29 Ekim

Fethi Bolayır tarafından kaleme alınan 29 Ekim şiiri, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramının değerini anlatmaktadır.

D) Tema Sonu Çalışmaları

Doğru yanlış bulma, mektup yazarken yönergeleri takip etme ve istenilen bir devlet büyüğüne bir mektup yazma etkinlikleri yer almaktadır.

5. Tema

Gezelim Görelim

Gezelim görelim temasının kapak görselinde Kapadokya, Nemrut dağı ve Pamukkale yer almaktadır. Bu ünite de dünya ülkeleri ve Türkiye, şehirlerimiz, Türk mutfağı, Türkiye'nin doğal güzellikleri, yolculuk ve yöresel lezzetler üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de Şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) Safranbolu

Bu metin yüzlerce yıl önce planlanan mükemmel bir Şehir olan Safranbolu'yu anlatmaktadır. Safranbolu evlerinin birbirinin manzarasını kapatmayan, sokakları taş döŐemesiyle kaplı olan, ahşap panjurlu evleri bulunan, oldukça geniş olan ve duvarları genelde beyaz olan evler olduğu belirtilmektedir. Metinden sonra Safranbolu evlerinin fotoğraflarının incelenmesi ve evlerde ilginç gelen özelliklerin anlatılması istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden Safranbolu evlerinin planlarının inceleyerek kendi yaşadıkları evin planını çizmesi istenmiştir.

B) Pamukkale

Bu metinde Denizli yakınlarında yer alan Pamukkale anlatılmaktadır. Pamukkale'nin travertenleri ve Hierapolis antik kenti ile ünlü olduğu, doğal güzellikleriyle görsel bir Şölen sunduğu belirtilmektedir. Travertenlerin korunması gerektiği, travertenlerden parça koparmanın ve üstünde ayakkabı ile dolaŐmanın ona zarar verdiği vurgulanmıştır. Pamukkale'deki en dikkat çekici yerlerden birisinin Kleopatra havuzu olduğu belirtilmiştir ve istenirse bu havuzda yüzüleceği ifade edilmiştir. Metinden sonra öğrencilere travertenleri korumak için neler yapılabileceğinin araştırılması istenmiştir.

C) Hierapolis Antik Kenti

Bu metinde 2500 yıllık geçmiŐiyle Anadolu'nun doğal ve kültürel güzelliklerini yansıtan kutsal Şehir olarak bilinen Hierapolis antik kenti anlatılmaktadır. Bu kentte birçok tapınak ve dini yapı bulunduğu, tiyatrosunun 1800 yıllık geçmişe sahip olduğunu ve mitolojik kabartmaların yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca iyon sütun başlıklı ev kalıntısının oldukça görkemli olduğundan bahsedilmiştir.

D) Kapadokya

Bu metinde Kapadokya'nın benzersiz bir yapıya sahip olduğunu, birçok medeniyete ev sahipliği yaptığını, peribacalarının medeniyetlerin hikayesini anlatan resim ve süslemeler ile dolu olduğundan bahsedilmiştir.

E) Nemrut Dağı

Bu metinde güneşin doğuşunun ve batışının muhteşem olduğu Nemrut dağı anlatılmaktadır. Nemrut dağının 2150 metre yükselişte olduğu, antik mezar, anıtsal heykeller, mimari kalıntılar bulunduğu, manzarasının eşsiz olduğunu ve heykellerin boylarının yaklaşık on metre olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca heykellerin yalnızca yıkıntılarının ve başlarının görüldüğü belirtilmiştir.

F) Tema Sonu Çalışması

Tema sonu çalışmasında okuduklarını anlama ile alakalı çoktan seçmeli sorular, kroki çizme, bulmaca, gezi yazısı yazma ve tanımları örnekteki kelimelerle eşleştirme etkinliğine yer verilmiştir.

6. Tema

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görseli Türk kültürel ve tarihî mirasına dair önemli unsurları yansıtıyor. Geçmişe Açılan Kapı başlığı, okuyucuyu tarihî bir yolculuğa davet ediyor. Resimde Mevlana Celaleddin Rumi figürü, semazenler ve tasavvufi öğeler dikkat çekiyor. Yuvarlak portrelerde ise Türk-İslam düşünce ve edebiyatının önemli şahsiyetleri Yunus Emre veya Hacı Bektaş Veli yer almaktadır. Arka plandaki mimari yapı ise Anadolu'nun tarihî medrese ve tekkelerini simgeliyor. Bu kapak, öğrencilere Türk kültürel mirasını ve tarihî şahsiyetleri tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu ünite de halk hikâyeleri, tarihî kahramanlar, tarihi şahsiyetler üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu beş bölüme yer verilmiştir:

A) Hacı Bektaş Veli

Bu metin, Hacı Bektaş Veli'nin hayatı ve düşünceleri hakkında bilgiler vermektedir. Nişabur'da doğan Hacı Bektaş Veli'nin Arapça ve Farsça öğrendiği, Anadolu'ya gelerek bir dergâh kurduğu ve burada öğrenci yetiştirdiği anlatılıyor. Metinde “dergâh” kavramı da açıklanarak, dergâhların ibadet, eğitim ve toplumsal yardımlaşma yerleri olduğu vurgulanıyor. Metnin devamında, Ayşe ve Mehmet adındaki çocukların bir anlaşmazlık yaşadığı ve büyükleri tarafından Hacı Bektaş Veli'nin “İncinsen de incitme” sözüyle barışmaya teşvik edildiği bir öykü anlatılıyor. Bu bağlamda, Hacı Bektaş Veli'nin insan sevgisi ve barış gibi

öğretilerinin çocuklara aktarılması amaçlanmıştır. Metin, öğrencilere Hacı Bektaş Veli'nin insani değerlerini tanıtmak ve kültürel mirası öğretmek için tasarlanmıştır. Dergâh kültürü, toplumsal dayanışma ve insan sevgisi gibi kavramlar vurgulanarak, çocuklara barışçıl çözümler ve hoşgörü aşılarmaya çalışılıyor. Eğitim materyali, değerler eğitimi için etkili bir örnek sunmaktadır. Metinden sonra metin altı soruları ve zıt anlamlıların bulunması etkinliğine yer verilmiştir.

B) Mevlana

Bu metin Mevlana'nın hayatı ve düşünceleri hakkında bilgi vermektedir. Mevlana'nın Afganistan'da doğduğu, Konya'ya yerleşerek çevresindekileri aydınlattığını, İslam kültürünün en büyük düşünürlerinden biri olduğunu ve bütün insanlığa bir olmayı öğütleyen dünyaca tanınan değerli biri olduğundan bahsedilmiştir. Mevlana'nın ölüm yılı dönümü olan 17 aralıkta Konya'da her yıl anma törenleri düzenlendiği ve sema gösterileri yapıldığı ifade edilmiştir.

C) Yunus Emre

Yunus Emre'nin geçimini çiftçilik yaparak sağladığı, Hacı Bektaş veli dergahında odun taşıdığı, birçok şiir yazdığını, şiirlerinde iyilik ve insan sevgisini anlattığı belirtilmiştir.

D) Hacı Bayram Veli

Bu metinde Ankara'da yaşayan tüccarlardan zekat ve sadaka toplayarak bunu fakirlere, kimsesizlere, yaşlılara dağıtan Hacı Bayram Veliden bahsedilmektedir. Dil, din, ırk farkı göstermeden insanlara sevgiyle yaklaşan Hacı Bayram Veli , dergah yapılacak yerde olan tapınağın yıkılmasına bile izin vermeyen insan sevgisiyle dolu bir mutasavvıftır. Dünya malına önem vermeyen sade bir yaşam süren Hacı Bayram Veli eğitime ve ilme büyük önem vermiştir.

E) Tema Sonu Çalışması

Tema sonu çalışmasında doğru-yanlış bulma Mevlana'nın yedi öğüdünü araştırma, bilinmeyen kelimeleri sözlükten bulma ve dörtlük yazma etkinliklerine yer verilmiştir.

7. Tema

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat temasının kapak görselinde Dolmabahçe sarayı, kız kulesi ve Sultanahmet camisi yer almaktadır. Bu ünite de cami, han, medrese, mimari eserler, saray ve türbe gibi yapılar bulunmaktadır.

Bu ünite de şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) Sultanahmet Cami

Bu metinde Sultanahmet camisinin 1. Ahmet tarafında yaptırıldığı, Ayasofya'nın karşısında bulunduğu, Türkiye'nin altı minareli ilk camisi olduğunu, camideki İznik çinilerinin çok dikkat çektiğini bundan dolayı yabancı turistlerin Sultanahmet camisinin mavi cami diye adlandırdığı belirtilmiştir.

B) Kız Kulesi

Bu metinde Salacak açıklarında bulunan güzelliğiyle filmlere ve şiirlere konu olan kız kulesi ele alınmıştır. Kız kulesi eskiden fener olarak kullanırken şu anda lokanta olarak işlevine devam etmektedir. Kız kulesinin yıllara rağmen hala çok güzel gözüktüğü belirtilmiştir. Bir sürü efsaneye konu olan kız kulesi yaklaşık 18 metre yüksekliğindedir ve 5 kattan oluşmaktadır Kız kulesi hakkında en çok bilinen efsanelerden birisi İmparator Konstantin ve kızı hakkında olduğu belirtilmiştir. İmparatorun kızı için bir kâhin, onun 18 yaşında bir yılan tarafından öldürüleceğini söyler. Kızını korumak isteyen Konstantin, Boğaz'ın ortasında, yılanların ulaşamayacağını düşündüğü bir kule yaptırır ve kızını oraya yerleştirir. Ancak 18. yaş gününde gönderilen üzüm sepetinin içine gizlenen bir yılan, kızı ısırarak öldürür ve kehanet gerçekleşir. Bu olaydan sonra kule, "Kız Kulesi" olarak anılır. Efsane, kaderden kaçışın imkânsız olduğunu vurgular.

C) Dolmabahçe Sarayı

Bu metinde Dolmabahçe sarayının Abdülmecid tarafından yaptırıldığı, inşaatının 13 yıl sürdüğü ve 1856 tarihinde kullanıma açıldığı belirtilmiştir. Burada bulunan saat kulesinin oldukça dikkat çekici olduğu, merdivenlerdeki Türk saatlerinin saat başlarında altı ayrı Osmanlı marşı çaldığı vurgulanmıştır.

D) Cacabey Medresesi

Bu metinde Cacabey medresesinin Selçuklu zamanında Cacabey tarafında 1272 yılında yapıldığı belirtilmiştir. Bu medresede gökyüzü incelemelerinin yapıldığı ve gözlemevi olarak kullanıldığı vurgulanmıştır.

E) Koza Han

Bu metinde Koza Han'ın 15. yüzyılın sonlarında sultan 2. Bayezid tarafından yaptırıldığı belirtilmiştir. Koza hanın koza,ipek,kumaş gibi ürünlerin satılacağı ticaret merkezi olarak düşünüldüğü, ürünlerini satan tüccarların bu handa konaklama yaptığı belirtilmiştir. Günümüzde hala daha buradaki ticaret faaliyetlerinin devam ettiği ifade edilmiştir.

F) Tema Sonu Çalışmaları

Tema sonu çalışmasında doğru yanlış bulma, sınıf arkadaşları ile tarihi ve turistik bir mekanı ziyaret ettikten sonra ziyaret edilen mekan hakkında karton hazırlama ve bu temada karşılaşılan kelimeleri kelime avı bulmacasından bulma etkinliklerine yer verilmiştir.

8. Tema

İnsan ve Doğa

İnsan ve doğa temasının kapak görselinde kış ve yaz aylarında eğlenen insanlara yer verilmiştir. Bu ünite de afetler, hava durumu, hava tahmini ve tabiat olayları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Hava durumu ve hava tahmini

Bu metinde havanın insan yaşamında doğrudan etkisinin bulunduğu ve birçok meslek grubunun hava tahminlerini takip ettiği belirtilmiştir. Hava durumlarının sembollerinin anlamları görsellerle açıklanmıştır.

B) Üç günlük hava tahmini

Bu metinde meteorolojiden alınan hava tahminleri açıklanmıştır.

C) Yağmur ve etkileri

Bu metinde yağmurun etkilerinden bahsedilerek bilgilendirme yapılmıştır.

D) Yağmur

Nur İçözü tarafından kaleme alınan bu şiirde yağmurun olumlu etkilerinden bahsedilmiştir.

E) Fedakar Şemsiye

Derya Duman tarafından yazılan bu metinde şemsiyelerin insanları yağmurdan koruduğu belirtilmiştir. Metnin ardından metin altı sorularına yer verilmiştir.

F) Rüzgar ve etkileri

Bu metinde rüzgarın etkileri hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

G) Es Deli Rüzgar

Nur İçözü tarafından yazılan bu şiirde rüzgar hakkında bahsedilmektedir.

H) Kar ve etkileri

Bu metinde kar yağışının etkilerinden bahsedilmiş çocukların kar yağmasına çok sevindikleri dile getirilmiştir.

I) Güneş ve Etkileri

Bu metinde güneşin olumlu ve olumsuz etkilerinden bahsedilmiştir.

J) Tema Sonu Çalışması

Tema sonu çalışmalarında hava durumları hakkında birçok bilgilendirici etkinliklere yer verilmiştir.

Tablo 4.4.

Türkçe ve Türk kültürü 4. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A	bizim yaptığımız <i>döner</i> çok ünlüdür.	TTK4-35
1A	<i>pilav, salata</i>	TTK4-38
1A	<i>Baklava</i>	TTK4-46
1A	<i>Kahve, Safranbolu lokumu, kuyu kebabı, safranlı zerde, Safranbolu bükmesi, Safranbolu baklavası</i>	TTK4- 76
1A	<i>külahlı dondurma,</i>	TTK4-82

Tablo 4.4 (Devamı)

1A <i>mantar</i> , TTK4-82
1A <i>üzüm</i> , TTK4-82
1A <i>testi kebabı</i> , TTK4-83
1A <i>pekmez</i> , TTK4-134
1C <i>okullar tatil olduğu için 30 Ağustos'ta valiliğin yaptığı kutlamalara gidiyoruz</i> , TTK4-68
1E <i>Sevgili Hasan</i> , TTK4-66
1E <i>Sayın efendim</i> TTK4-59,
1E <i>Mehmet ağa</i> TTK4-107
1E <i>Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk</i> , TTK4-113
1E <i>Sayın seyirciler</i> , TTK4-122
1G <i>ben küçük arabalarla oynamak istiyorum</i> TTK4-34
1G <i>Tahterevalliye binelim mi</i> TTK4-34
1G <i>Küçük misafirlerim körebe oynar.</i> TTK4-41
1G <i>Çocuklar bazen seksek oynarlar</i> TTK4-44
1G <i>Topacı en uzun süre dönen mahallenin şampiyonu olur.</i> TTK4-46
1G <i>Hızlı koşmayı seven çocuklar mendil kapmaca oynar.</i> TTK4- 47
1G <i>Bazı çocuklar rengarenk misketlerle oynamaya bayılır.</i> TTK4- 49
1G <i>Kışın evde isim şehir oynarlarmış.</i> TTK4- 50
1G <i>Ailenizden geleneksel bir oyun öğrenin. Nasıl oynadığını yazın.</i> TTK4-56
1G <i>yoğurt yeme yarışması</i> , TTK4-65
1G <i>çuval yarışması</i> , TTK4- 65
1H <i>size çok güzel bir takla atacağım.</i> TTK4-34
1H <i>spor gösterileri yapılıyor</i> , TTK4-68
1H <i>Kar sporları birçok insanın ilgisini çeker.</i> TTK4-134
2A <i>Ben Elif</i> TTK4-12
2A <i>Ben Kerem.</i> TTK4-28
2A <i>Ayşe, Kerem ve Selin hep beraber öğrenelim</i> TTK4-34
2A <i>Elif</i> TTK4-34
2A <i>İpek öğretmenle konuşalım</i> TTK4-34
2A <i>Ahmet, Doğan, Murat</i> TTK438
2A <i>Ceren, Leyla</i> TTK438
2A <i>Kamil, Hayri, Akın, Mert</i> TTK4-46

Tablo 4.4 (Devamı)

2A ben *Kubilay* TTK4- 59

2A Hasan, TTK4-65

2A *Mustafa* TTK4-66

2A Kubilay, TTK4-68

2A *Sinem*, TTK4-68

2A Ben *Ece*, TTK4-104

2A yanımdaki arkadaşım *Efe*, TTK4-104

2A Basri TTK4- 134

2A *Sevim* TTK4-134

2B *Merhaba* arkadaşlar TTK4-12

2B *geçmiş olsun* dedeciğim, TTK4-14,

2B *sağ olun* TTTK-14.

2B *İnsanların selamlaşmaları da farklı olabilir. Türkler karşılaştıklarında birbiriyle tokalaşırlar. Bazen tokalaşır birbirlerinin yanaklarını öperler.* TTK4-30 ,

2B *Merhaba* canım *hoş geldin* TTK4-34

2B *Hoşcakalın* TTK438

2B *merhaba* TTK4-59,

2B *selamlar* TTK4-66

2B *merhaba*, TTK4-68

2B *selamlar*, TTK4-68

2B *merhaba*, TTK4-90

2B *Merhaba*, TTK4-104

2B *Merhaba*, TTK4-122

2B *İyi akşamlar*, TTK4-124

2C *Akrabalarımız arasında güçlü bir bağ var. Akrabalarımızla güzel günlerde de zor günlerde de bir araya geliyoruz.* TTK4- 13,

2C *Halamın bebeği oldu* TTK4-13,

2C *Annemle ailemizin yeni üyesini görmeye gittik* TTK4-13,

2C *Geçen yıl dedem ameliyat olmuştu* TTK4- 14,

2C *Dedem*

2C *köydeki dedemin bahçesinde renk renk açan güzel çiçekler var* TTK4-17,

2C *teyzemin düğünü olacak* TTK4-18,

2C *sizlere Türkiye’de görmediğiniz amcamdan bahsedeceğim* TTK4-20,

Tablo 4.4 (Devamı)

2C <i>amcamın oğlu</i> TTK4-65
2C <i>Amcama,</i> TTK4-66
2C <i>yengeme</i> TTK4-66
2C <i>Resimdekiler Mehmet, kardeşi, Ayşe ve dedesi</i> TTK4-90
2C <i>Ali dede</i> TTK4-90
2E <i>Memleketteki akrabalarımız için hediyeler aldık</i> TTK4-16,
2E <i>bize hediyeler verdi,</i> TTK4-61
2E <i>bize bayrak hediye ettiler,</i> TTK4-63
2E <i>ezberleyene hediye verecekmış,</i> TTK4-66
3A <i>tek yürek olduk,</i> TTK4-14
3A <i>Fidanlar gibi ormanlaşırsak mutlu yaşarız birlik olursak</i> TTK4- 15,
3A <i>Tek kişinin güçsüz bir araya gelenlerin güçlü olduğunu bilin. Birbirini severek bir arada olanlar mutlu ve güçlüdürler.</i> TTK4-22
3A <i>ben önceden farklı insanlara karşı çok ön yargılıydım. Bakalım, bunun yanlış olduğunu nasıl anlamışım ?</i> TTK4-34
3A <i>Her ülkede birçok insan birlikte yaşar. Birlikte yaşamak farklılıklara saygı göstermektir. Birbirini anlamaktır.</i> 4-A TTK4-32
3A <i>Farklılıkların bizim için zenginlik olduğunu gördük. Tıpkı insanlar gibi renkler de bir araya geldiğinde güzel şeyler ortaya çıkar.</i> TTK4-36
3A <i>incinseniz de incitmeyin birbirinizi,</i> TTK4-90
3A <i>işte böyle birbirinize iyi davranın,</i> TTK4-90
3A <i>ırk din ayrımı yapmaz,</i> TTK4-95
3A <i>İnsanlara yardım etmeyi unutmayın,</i> TTK4-96
3A <i>herkese iyi davranın,</i> TTK4-96
3A <i>bütün canlılara sevgiyle bakın,</i> TTK4-96
3A <i>her canlıyı sevin,</i> TTK4-96
3A <i>Sevmeyi öğrenirseniz mutlu yaşarsınız,</i> TTK4-96
3A <i>cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol,</i> TTK4-96
3A <i>kendinizden küçüklere öğütler verin,</i> TTK4-97
3A <i>yardım etmek,</i> TTK4-97
3A <i>insan sevgisi,</i> TTK4-97
3A <i>alçak gönüllülük,</i> TTK4-97
3A <i>Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım, sevelim sevilelim, dünya kimseye kalmaz</i> TTK4-99
3A <i>dil ,din ,ırk farkı gözetmeksizin insanlara sevgi ve saygıyla yaklaşmış,</i> TTK4-100

Tablo 4.4 (Devamı)

3A küçük çocuklarını sevin, sabredin, adil olun TTK4-100
3A Türkiye'nin çok önemli kültür hazineleri hakkında bilgi edindik. Bilgi en değerli hazinemiz. Ülkemizin bu güzelliklerine sahip çıkmamız gerekir. TTK4-117
3B ben jimnastik okuluna gittim Suriye'de TTK4-34
3B dersler ve vaazlar vermiş, TTK4-95
3B dünyanın ilk astronomi okulunu ziyaret edeceğiz, TTK4-114
3C Dedeme bir çiçeği gösterip "aa ne güzel Violet "dedim dedem de " Türkçesi menekşe yavrum." Dedi. TTK4-17,
3C Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, TTK4-60
3C Rehber bize TBMM'min açılışını ve 23 Nisan'ın önemini anlattı, TTK4-61
3C bu kocaman dünyada ülke sayısı çoktur, oysaki hiçbirinin çocuk bayramı yoktur, TTK4-62
3C saygı duruşu, TTK4-68
3C Atatürk'ün eseridir yirmi dokuz ekimler, TTK4-70
3C ben gezgin çelebi, TTK4-74
3C 1071 Malazgirt zaferi sonrası, TTK4-82
3C Osmanlı padişahı 1. Ahmet, TTK4-106
3C İstanbul'un Fethi, TTK4-110
3C Fatih Sultan Mehmet, TTK4-110
3C Sultan Abdülmecit, TTK4-111
3C Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk İstanbul'da bulunduğu zaman Dolmabahçe sarayında kaldı ve 69 numaralı odayı çalışma odası olarak kullandı, yatak odası 71 numaralı oda , TTK4-113
3C 10 Kasım 1938 yılında saat 9'u beş geçerken hayata gözlerini yumdu. Bugün ulu önderimizi hala kalplerimizde yaşıyoruz. TTK4-112
3C Sultan 2.beyazid TTK4-115
3C Mimar Garabet Bayhan, TTK4-113
3C Hacı Bektaş Veli- TTK4-90
4A Hacı Bayram Veli- TTK4-100
4A hastaneden çıkınca ona bu şiiri okudum TTK4- 15,
4A Amcam bana hep hikaye anlatır. TTK4-22
4A Haydi şimdi karanlıkta fiil hikayesini okuyalım. TTK4-32
4A Renklerin Oyunu- Deniz Özen TTK436
4A Türkiye'den bir arkadaşımız şu şiiri okudu, TTK4-61
4A mektup yazdım, TTK4-65
4A şiirler okunuyor, TTK4-68

Tablo 4.4 (Devamı)

4A <i>bugün 19 Mayıs şiiri</i> , TTK4-68
4A <i>Mektup yazarken</i> aşağıdaki planı takip edin TTK4-71
4A Türkiye’de gittiğiniz bir yerle ilgili kısa bir <i>gezi yazısı</i> yazın. TTK4-88
4A torunlarına <i>hikayeler</i> anlatmayı çok sever. TTK4-90
4A <i>Mevlana</i> , TTK4-95
4A İslam kültürünün en büyük düşünür ve <i>şairlerindendir</i> , TTK4-95
4A <i>Mevlana’nın sözleri</i> bütün insanların dikkatini çeker, TTK4-96
4A Size <i>Yunus Emre’nin hikayesini</i> anlatayım, TTK4-97
4A <i>Yunus Emre’nin iki farklı şiirinden birer dörtlük</i> , TTK4-102
4A <i>yağmur şiirini vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyun</i> , TTK4-126
4A <i>Es deli rüzgar (şiir)</i> , TTK4-131
4B <i>gençlik marşı</i> , TTK4-66
4B <i>istiklal marşı</i> , TTK4-66
4B <i>Yunus Emre’nin gel gör beni aşk neyledi ? ilahisini</i> , TTK4-100
4B Merdivendeki Türk saatleri, saat başlarında altı ayrı <i>Osmanlı marşını</i> çalmaktadır. TTK4-112
4C Nemrut dağında <i>antik mezar, anıtsal heykeller, mimari kalıntılar</i> vardır, TTK4-84
4C Atalarımız yüzlerce yıl önce Safranbolu’da mükemmel bir <i>şehir planlaması</i> yapmışlar TTK4-74
4C <i>Safranbolu evleri 2 veya 3 katlıdır, alt katta taş yığma duvar kullanılır</i> , TTK4-74
4C evlerdeki <i>Eyvan (iç terası) ve sofa (geniş hol) bölümleri</i> geçmişten izler taşır, TTK4-76
4C peribacaları medeniyetlerin hikayesini anlatan <i>resim ve süslemelerle</i> doludur. TTK4-81
4C ihtiyacımız olan bilgileri öğrenebileceğiniz bir <i>kısa film</i> buldum, TTK4-107
4C <i>ilk 6 minareli cami, 206 tane pencereyle aydınlanan kapı uzunluğu 72 genişliği 64 metre, 43 yükseklik , 23 metre 50 cm çapındadır ana kubbe, iç avlu 26 sütundan oluşan duvarla çevrili, ortasında şadırvan vardır.</i> TTK4-107
4C <i>yükseklik 25 m, 1833 yılındaki onarımda kule kapısının üstüne sultan 2. Mahmut’un tuğlasının bulunduğu kitabe yerleştirilir</i> TTK4- 110
4C <i>ana yapı bodrumla birlikte üç katlıdır, geleneksel Türk evi tipinin çok büyük boyutlardan uygulandığı bir yapıdır. Dış cephede taş, iç duvarlarında tuğla, yer döşemelerinde ahşap kullanılmıştır. 285 odası, 43 salonu, 68 tuvaleti ve 6 hamamı vardır.</i> TTK4- 111
4C <i>Merdivenlerin trabzanları kesme kristaldendir.</i> TTK4- 112
4C Dolmabahçe sarayı Osmanlı döneminin son zamanlarında yapılan en önemli <i>mimari yapılardan</i> biridir, TTK4-113
4C <i>Denize doldurularak oluşturulan arazi, Horasan denilen o dönemin çimentosu dökülerek, batı mimarisi örnek alınarak yapılan saray, ünlü kristal merdiven devletin resmi işlerine ayrılmış,</i> TTK4-113

Tablo 4.4 (Devamı)

4C denize bakan yüzü 289 m 40 cm, Kabataş'a bakan tarafı 41 m 30 cm, Beşiktaş'a bakan yüzü 138 m, saray zemini 14595 kare yer kaplar, muayede salonu 34m 60 cm , diğer bölümler 18 m 20 cm yükseklikte,TTK4-113
4C medrese Selçuklu zamanında Çakabey tarafından 1272'de yaptırılmıştır, TTK4-114
4C Kareye yakın bir dikdörtgen şeklinde inşa edilmiş, ortasında geniş bir avlusu var, avlunun ortasında şadırvanı olan bir mescit bulunuyor, TTK4- 115
4C iki katlı Koza han tam 95 odalı, TTK4-116
4C koza Han'a kemerli, kabartma taşlı ve mavi çinilerle süslü bir kapıdan girebilirsiniz. Böylece tarihi ve mimari güzelliğin tadını çıkarabilirsiniz, TTK4-116
4D Sema gösterileri yapılır, TTK4-95
4E çömlekçilik, TTK4-82
4E Elişi kağıtlarından süsler de yaparız. TTK4-34
5A Küçükler, büyüklerin elini öpüp alınlarına koyar. TTK4-30
5A Çocuk bayramı için TTK4-61
5A Sonra bir çocuğu kendi koltuğuna oturttu. 23 Nisan'da devlet büyüklerinin uyguladığı bir gelenekmiş, TTK4-61
5A 23 Nisan, TTK4-66
5A amcamın ve yengemin ellerinden öperim, TTK4-68
5B güvercinlerin peri olduğuna inanılır, TTK4-82
5B Kelimeleri bulmacadan işaretleyin TTK4-13
5B Babam diğer amcam ve dedem omuz verince o da kendi lokantasını açmış TTK4-20
5B size bir sayışma tekerlemesi söyleyeyim TTK4-42
5B Gelin size bu konuda bir masal anlatayım. TTK4 51
5B Oyunlarda söylenen tekerlemeleri araştırıp birini yazın. TTK4-56
5B peri bacalarıyla ilgili efsaneyi biliyor musunuz ? TTK4-82
5B Hasanboğuldu, Ağrı dağı, Pamukkale efsaneleri sizce hangi coğrafi bölgelerden çıkmış efsanelerdir TTK4-82
5B kelime avı bulmacasından bulun.TTK4-86
5B kız kulesiyle ilgili pek çok efsane anlatılıyor, TTK4-109
5B akli ermemek, TTK4-126
5B rüzgar eken fırtına biçer, TTK4-131
5C hepimiz onun için dua ettik TTK4-14,
5C dua ederlermiş, TTK4-82
5C zekat ve sadaka, TTK4-100
5C tapınak, TTK4-100
5C boş durmayın çalışın Allah çalışanları sever,TTK4-100

Tablo 4.4 (Devamı)

5D <i>misafirler gelinle damada para ve altın taktılar</i> TTK4-18
5E <i>şenlikler düzenlenmiş,</i> TTK4-82
5E her yıl Konya’da ölüm yıl dönemi olan 17 Aralık’a rastlayan <i>hafta anma törenleri</i> düzenlenir, TTK4-95
5E Osmanlı döneminde <i>kutlamalarda</i> kullanılmış,TTK4-110
5E 23 Nisan’ı <i>kutlamıştık</i> TTK4-59,
5E 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı <i>kutlamaları</i> için Türkiye’ye gittik, TTK4-61
5E 19 Mayıs <i>kutlamaları</i> için bize görevler verdi, TTK4-66
5E Türkiye’de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında <i>resmi törenler</i> yapılıyor, TTK4-68
5E 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nda da <i>resmî törenler</i> yapılıyor, TTK4-68
5E 30 Ağustos Zafer Bayramı’nda da <i>resmi törenler</i> yapılıyor, TTK4-68
5E <i>zafer yürüyüşü</i> yapılıyor, TTK4-68
5E 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı <i>kutlamaları</i> var, TTK4-68
5F Okulun <i>halk oyunları ekibi güzel bir gösteri yaptı,</i> TTK4-64
5F <i>Zeybek gösterisi</i> yaptık, TTK4-65
5F düğüne gelenler bol bol <i>halay çektiler</i> TTK4- 18,
6D Merak ediyorsanız <i>karekodu okutun</i> TTK4-34
6D <i>TRT Çocukta yayımlanan Rafadan Tayfayı seyrediyor musunuz ? Bakalım kahramanlarımız ne oynuyorlar ? İzlemek için karekodu okutun.</i> TTK4-46
6D <i>izlemek için karekodu okutun,</i> TTK4-64
6D <i>e postayla yazarsan çok sevinirim,</i> TTK4-66
6D <i>gençlik marşını</i> dinlemek için karekodu okutun, TTK4-67
6D <i>Hasan’ın e postası</i> geldi, TTK4-68
6D <i>izlemek için karekodu okutun</i> TTK4-82
6D Kapadokya’da <i>sanal tura</i> katılmak için karekodu okutun. TTK4-83
6D <i>http:// www.nevsehir.kulturturizm.gov.tr/ sitesinden faydalanarak</i> Kapadokya’yı tanıtan bir broşür hazırlayın TTK4-83
6D Nemrut dağını görmek için <i>karekodu okutun</i> TTK4-85
6D Mevlana müzesini gezmek ve onun zamanında kullanılan eşyaları görmek için <i>karekodu okutun</i> TTK4- 97
6D <i>yandaki karekodu okutarak ,</i> TTK4-100
6D aşağıdaki kelimelerin anlamlarını güncel Türkçe sözlükten <i>karekodu okutarak</i> bulun, TTK4-107
6D Sultanahmet camisini <i>sanal turla</i> ziyaret etmek için karekodu okutun, TTK4-107
6D Filmi izlemek için <i>karekodu okutun,</i> TTK4-107

Tablo 4.4 (Devamı)

6D Filmi izlemek için <i>karekodu okutun</i> , TTK4-107
6D kız kulesiyle ilgili videoyu izlemek için <i>karekodu okutun</i> , TTK4-110
6D Dolmabahçe sarayında <i>sanal tura katılmak için karekodu okutun</i> , TTK4-112
6D Dolmabahçe sarayını tanıtan <i>kısa filmi</i> izlemek için karekodu okutun TTK4-113
6D TRT çocuk rafadan tayfa kar zamanı bölümünü izlemek için <i>karekodu okutun</i> . TTK4-134
7 <i>Türkiye 'de ilk kez bir düğün gördüm</i> TTK4-18,
7 <i>Antalya 'da doğdu</i> TTK4-38
7 <i>Çanakkale, Giresun</i> TTK4-50
7 Ankara, TTK4-61
7 <i>Antalya</i> , TTK4-65
7 <i>Afyon 'un şükür ilçesinden Kocatepe 'ye</i> , TTK4- 68
7 ilk durağımız <i>Karabük 'ün evleriyle Şirin ilçesi Safranbolu</i> olacak, TTK4-74
7 <i>Denizli yakınlarındaki Pamukkale</i> , TTK4-78
7 <i>Kleopatra havuzu</i> ,TTK4-78
7 Hierapolis Antik kenti TTK4-79
7 <i>şimdiki durağımız masallar diyarı Kapadokya</i> , TTK4-81
7 <i>Kapadokya : Nevşehir, Aksaray ve Kayseri arasında yer alır</i> , TTK4-81
7 <i>Göre, dar, muzlara köylerden bazıları</i> , TTK4-82
7 <i>Aksaray yakınlarındaki Ihlara Vadisi</i> , TTK4-83
7 <i>Avanos</i> , TTK4-83
7 <i>Adıyaman 'da devasa heykellerin bulunduğu Nemrut dağı</i> TTK4-84,
7 <i>Konya</i> , TTK4-95
7 <i>Ankara</i> TTK4-100
7 <i>Hacı Bayram Veli camisi</i> TTK4- 100
7 ilk görevimiz <i>İstanbul 'da</i> , TTK4-104
7 <i>İlk durağımız Sultanahmet camisi, çemberli taş durağı, Firüzağa camisi, atmeydanı caddesi</i> , TTK4-104
7 <i>Ayasofya, caminin en dikkat çekici yönü mavi,yeşil ve beyaz renkli İznik çinileridir: bundan dolayı yabancı turistler buraya mavi cami der.</i> TTK4-106
7 <i>Sultan 1.Ahmet türbesi</i> ,TTK4-107
7 <i>Kız kulesi İstanbul'un mimari açıdan en güzel yapılarından biridir</i> ,TTK4-108
7 <i>Salacak</i> TTK4-108
7 <i>Eminönü iskelesi</i> , TTK4-108

Tablo 4.4 (Devamı)

7 Üsküdar iskelesi, TTK4-108
7 Dolmabahçe sarayı, TTK4-111
7 İstanbul'da Kabataş ve Beşiktaş arasında kalan sahil kesiminde, TTK4-113
7 şimdiki durağımız Kırşehir, TTK4-114
7 son durağımız Bursa'daki Koza Han TTK4-115
7 Atatürk barajı Türkiye'nin ve Avrupa'nın en büyük barajıdır. Fırat nehri üzerine kurulmuştur, TTK4-126
7 Türkiye'de Erzurum (palandöken), Kocaeli (Kartepe) ve Bursa'daki (Uludağ) kayak pistleri binlerce turist ağırlar, TTK4-134
7 Antalya, Muğla TTK4- 135
8 Ailemle Berlin'de yaşıyorum TTK4-12
8 Almanya'da yaşayan çok akrabam var TTK4-12
8 Meksikalı, Hint, Eskimo, Alman, Arap, Türk, İskoç, Çinli TTK4-29
8 Her milletin giysisi farklıdır. Giysiler ülkelerin kültürüne bağlı ve kendine özgüdür TTK4-29
8 Filipinler : Büyüklerin elini alıp alınaya koyarak selamlaşırlar.TTK4-30
8 Japonya : Japonlar birbirlerine boyun eğerek selam verirler.TTK4-30
8 Hindistan : Hindistan'da kendi ellerini kaldırıp avuçlarını birleştirirler.TTK4-30
8 Fransa : Fransa'da birbirlerinin yanaklarını öperler.TTK4-30
8 Taylandlılar : Kendi avuç içlerini birleştirip başlarını hafifçe öne eğerler. TTK4-30
8 Tibet : Birbirlerine dil çıkarırlar. TTK4-30
8 Hem de başka ülkeden Suriye'den - TTK4- 34
8 Benim adım Ahed. TTK4-34
8 En iyi kruvasan Fransa'da yapılıyor. TTK4-35
8 Pizza, dünyaya İtalya'dan yayıldı. TTK4-35
8 Britzel'i Almanya'da herkes bilir. TTK4-35
8 Amerika'da hamburger çok beğenilir. TTK4-35
8 Zürih'te yaşıyorum TTK4-59,
8 Amerikalı TTK4-59
8 Kurtis LaFrance Bey, TTK4-60
8 İsviçre'den bir grupla, TTK4-61
8 Almanya'dan gelen arkadaşımız, TTK4-65
8 Romalılar, TTK4-82

Tablo 4.4 (Devamı)

8 *Hristiyanlar* TTK4-82

8 *kilise* TTK4-82

8 *Bizans* TTK4-82

8 *Belh (Afganistan)*, TTK4-95

8 imparator *Konstantin*, TTK4-109

Türkçe ve Türk Kültürü 4. Sınıf ders kitabında “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 47, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 44, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 43, “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 39, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 34, “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 28, “Günlük Yaşam” kategorisinde 29 ve “Sosyal Yaşam” kategorisinde 20 öge bulunmaktadır.

TTK4 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Kişiler Arası İlişkiler ve Edebiyat, Sanat ve Müzik kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sosyal Yaşam ve Kültürel Çeşitlilik kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu dağılım, öğrencilerin dilsel, sosyal ve sanatsal gelişimini desteklemeye yönelik bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir.

4.6. Türkçe ve Türk Kültürü Seti’nin 5. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde Türkçe ve Türk Kültürü Seti’nde bulunan 5. seviyedeki ders kitabının üniteleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve ailem temasının kapak görseli en büyük hediye için aile olduğumu vurgulamaktadır. Bu ünite de aile tarihi, dayanışma, göç, gurbet, konsolosluk, memleket, meslek seçimi ve vatan kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) On Parmağında On Marifet

Bu metin, “On Parmaklarında On Marifet” başlıklı bir çocuk yazısıdır. Yazıda, yazarın ninesinin birçok becerikli yönü anlatılmaktadır. Ninesinin yemek yapma, örgü örme, çiçek yetiştirme gibi hünereleri öne çıkarılmakta ve ninenin günlük hayattaki üretkenliği vurgulanmaktadır. Metin boyunca “marifet” ve “beceri” kelimelerinin eş anlamlı olduğu belirtilerek dil bilgisinden bir örnek verilmiştir.

Ayrıca, metin çocuklara, aynı anlamdaki sözcüklerin “eş anlamlı kelime” olarak adlandırıldığını öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu metin, çocuklara aile bağlarını ve büyüklere saygıyı ön plana çıkaran, aynı zamanda dil eğitimi açısından temel bilgiler sunan bir içerik barındırıyor. Resimlerle desteklenmesi, çocukların dikkatini çekmek açısından olumlu bir unsurdur. Eğitici olduğu kadar sıcak ve samimi bir dille yazılmış. Bu tür metinler, çocukların hem kelime dağarcığını geliştirmesi hem de değerler eğitimi açısından önemlidir. Metinden sonra aile kavramı hakkında birçok etkinliğe yer verilmiştir.

B) Oyun Zamanı

Çeşitli meslek grupları hakkında tahmin oyununa yer verilmiştir.

C) Sevgili Günlük

Şeref Akgün tarafından yazılan bu metin, bir günlük yazısı formatında kaleme alınmış bir hikâyeyi içeriyor. İçeriğinde Almanya’dan Türkiye’ye izne gelen bir ailenin yaşadığı bir olay anlatılıyor. Yolculuk sırasında kaza yapan amcaya yardım ettikleri ve bunun ardından duygusal anlar yaşadıkları hikaye edilmiş. Ayrıca, tatilde yaşanan bu olayın, dayanışma ve aile bağlarının önemi üzerinde durduğu görülüyor.

Metin, çocuklara aile değerlerini ve yardımlaşmayı öğretmeyi amaçlayan bir ders niteliğinde. Ayrıca, günlük formatı ve eksik yerleri tamamlama etkinliğiyle hem yazma hem de dinleme becerilerini geliştirmeyi hedefliyor. Bulut içindeki kelimeler, öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde seçilmiş. Metnin, empati kurmayı ve aile bağlarını pekiştirmeyi teşvik edici bir yapısı var.

D) Oyun Zamanı: Ben Olsaydım

Bu oyunda sandalye tekniği ile kişinin kendisini metindeki amcanın yerine koyması ve olabildiğince sorulan soruları cevaplaması istenmiştir.

E) Yine Yol Göründü Gurbete

Bu dinleme metninde Barış Manço’ya ait yine yol göründü gurbete şarkısının dinlenmesi istenmiştir.

F) Hatırlayalım

Bu etkinlikte Aksu ailesinin üyelerinin fotoğraflarının altına kim olduğunun yazılması istenmiştir.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama

Çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama ünitesinin kapak görseli Mevla'nın resmi onun sözleri ve semazenlerden oluşmaktadır. Bu üniteye anlaşma, farklı diller ve kültürler, eşitlik, insan hakları, kültürler arası iletişim, kültürler arasılık, saygı ve uyum. kavramları üzerinde durulmuştur.

Bu üniteye şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) İnsanlık Ailesi

Alper Uygur tarafından kaleme alınan metinde her bireyin belirli bir grubun üyesi olarak doğduğu, toplumların birbiriyle karıştığını, kimsenin doğacağı topluluğu seçemediğini, inançlar ve fikirlere saygı gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

B) Mesneviden

Mesneviden düzenlenen bu metinde bir adam çalıştırdığı dört kişiye para verir ve bu parayla karınlarını doyurmalarını ister. Ancak bu dört kişi farklı milletlerden oldukları için aynı şeyi istemelerine rağmen anlaşamazlar. Her biri kendi dilinde “üzüm” anlamına gelen kelimeyi söyler: biri “ineb,” biri “engur,” diğeri “istafil” ve sonuncusu “vini” der. Bilge bir adam onların tartışmasını görüp durdurur ve hepsini üzüm satan bir dükkâna götürerek istediklerinin aynı şey olduğunu gösterir. Böylece anlaşmazlık sona erer. Bu hikâye Mevlana'nın “Mesnevi” adlı eserinden alınmış ve insan iletişiminin önemini vurgulamaktadır. Aynı amacı taşıyan insanlar, farklı diller ve kültürler nedeniyle anlaşmazlığa düşebilirler. Ancak bilgelik ve doğru rehberlikle, aslında herkesin aynı şeyi istediği ortaya çıkabilir. Hikâye, dil ve iletişimdeki farklılıkların bir engel değil, doğru anlaşıldığında bir zenginlik olduğunu anlatmaktadır. Ayrıca, sorunların çözümünde empati ve doğru rehberliğin önemine dikkat çekilmektedir.

C) Mevlana Celaleddin Rumi

Bu dinleme metninde Mevlana Celaleddin Rumi'nin (1207-1273), 13. yüzyılda yaşamış büyük mutasavvıf, şair ve düşünür olduğu belirtilmiştir. Mevlana Belh'te doğduğu, Şems-i Tebrizi ile tanışması, hayatında önemli bir dönüm noktası olduğu vurgulanmıştır. En önemli eseri Mesnevi olduğu ve bu eserinde tasavvufi öğretileri anlattığı belirtilmiştir. İnsan sevgisi, hoşgörü ve birlik düşünceleriyle tanınan Mevlana'nın 17 Aralık 1973'te ölmüştür.

D) Oyun Zamanı

Bu oyunda konuşma yapılmadan beden diliyle martı, şeker portakalı gibi kitapların anlatılması istenmiştir. En çok kitap adını bilen grubun kazanacağı belirtilmiştir.

E) Çocuklar Kardeş Oldu mu?

Tahsin Saray tarafından yazılan şiir barış, dostluk ve kardeşlik temasını işleyen önemli bir eserdir. Şair, çocuklar üzerinden dünyadaki saf sevgiyi ve birlikte yaşamayı vurgulamaktadır. Çocukların dil, din, ırk veya kültür ayrımı yapmaksızın kardeşçe yaşayabileceğini, bunun aslında dünyaya örnek olacak bir davranış olduğunu anlatır. Bu bağlamda şiir, evrensel bir barış çağrısıdır. "Çocuklar kardeş oldu mu, dünya barışa kavuşur" düşüncesi, eserin ana mesajıdır.

F) Boyacı Hüseyin

Boyacı Hüseyin'i konu alan gazete haberinde Hüseyin'in Avrupa sokaklarında ayakkabı boyacısı olduğunu, asıl mesleğinin tiyatro oyuncusu olduğunu, boyadığı ayakkabılar için ücret kabul etmediğini, ücret verebilmek için Türkçe konuşulması gerektiğini, sohbete paradan daha çok değer verdiği belirtilmiştir.

G) Hatırlayalım

Hatırlayalım kısmında cümlelerdeki eksik bırakılan yerleri tamamlama, yazım hatalarını düzeltme, bulmaca çözme etkinliklerine yer verilmiştir.

3. Ünite

Oyun ve Eğlence

Oyun ve eğlence temasının kapak görseli kına yakan, halay çeken insanlardan oluşmaktadır. Bu ünite de bilmece, bölgelere göre halk oyunları, dijital oyunlar, halk oyunu (folklor), hobiler, şarkı ve türkü kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu beş bölüme yer verilmiştir:

A) Halk Oyunları

Kemalettin Deniz ve Başak Uysal tarafından kaleme alınan bu metin, Anadolu halk oyunlarının insan kültürüyle nasıl bağlantılı olduğunu anlatıyor. Metinde özellikle Bar, Horon ve Zeybek oyunları örnek verilerek, farklı yörelerdeki insanların yaşam tarzları ve doğayla ilişkilerinin bu oyunlara nasıl yansıdığı açıklanıyor. Erzincan, Erzurum, Kars ve Artvin çevresinde oynanan Bar oyununda insanlar sıkıca birbirine tutunurken, Karadeniz'e özgü Horon oyunu dalgalı denizleri ve hareketli yaşamı temsil eder. Ege Bölgesi'ne özgü Zeybek ise sakin, ağır ve görkemli hareketleriyle bir yiğitliği anlatır. Anadolu insanı, bu halk oyunları ile zor şartlara karşı birlik ve beraberlik içinde hareket eder. Metin, halk oyunlarının sadece birer eğlence aracı olmadığını, aynı zamanda o yöre insanının yaşamını, kültürünü ve doğayla ilişkisini yansıtan birer kültürel miras olduğunu vurguluyor. Öğrencilere halk oyunlarının derin anlamlarını kavratmak için güzel bir anlatım dili kullanılmış. Görsellerle desteklenmiş bu metin, çocukların bölgesel oyunları tanımalarını ve kültürel değerlere karşı farkındalık kazanmalarını sağlıyor. Ayrıca, karşılaştırma soruları sayesinde öğrencilerin dikkatli okumaları ve analiz yapmaları teşvik edilmiştir.

B) Çayda Çıra (Dinleme Metni)

Çayda çıra oyununun Elazığ yöresine ait olduğu geleneksel ve karanlıkta oynanan bir halk oyunu olduğu belirtilmiştir. Genellikle düğünlerde ve özel kutlamalarda oynanan oyunda kadınlar ellerinde mum bulunan tepsiler veya küçük kaplar taşır ve mumların ışığıyla görsel bir şölen oluşturmaktadır. Yavaş tempolu ve zarif hareketlerle oynanan bu oyun, sevgi, saygı ve birlikteliği simgeler. Bu oyun bir hikayeye dayanmaktadır. Elazığ'daki düğünde ay tutulması olur ve her yer kapkaranlık olur. İnsanlar bunun uğursuzluk olduğunu belirtir. Damadın annesi pembe hatun köydeki mumları toplayarak tabaklara dizip insanlara vermiştir.

İnsanlar mumların ışığında oyun oynayamaya başlamış ve çalgıcılar bu oyuna uygun müzik bulmuştur. Böylece çayda çıra oyunu ve melodisi ortaya çıkmıştır.

C) Atabarı (Dinleme Metni)

Bu metinde bahçesi var bağı var adlı türküye yer verilmiştir. Türküden sonra halk oyunları hakkında çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

D) Dijital Oyun

Bu metinde her altı insandan birisinin dijital oyun oynadığı, dijital oyunların tasarlanabileceğini ve Türkiye’de bu bölümle ilgili eğitimler alınabileceği belirtilmiştir.

E) Hatırlayalım

Bu bölümde bu temada öğrenilenlerle ilgili etkinliklere yer verilmiştir.

4. Ünite

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görselinde Türk bayrağına yer verilmiştir. Şanlı Türk bayrağının dalgalanması vurgulanmıştır. Bu üniteye dinî ve millî bayramlar, gelenek ve görenekler, kandil geceleri, kurtuluş günleri üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) Anıtkabir’e doğru (Dinleme Metni)

Bu metinde Anıtkabir’e nasıl gidileceği anlatılmıştır.

B) Bayrak Direğinin Hikayesi (Dinleme Metni)

Bu metinde Anıtkabir’in tek parça çelikten dökülmüş Bayrak direğini Nazmi Cemal’in armağan ettiğini, bu direğin Avrupa’nın en yüksek bayrak direği olduğunu ve Kenan Yontuç’un bayrak direğinin altlığına yaptığı kabartmayla Atatürk’ün ve Türk ulusunun özelliklerini dile getirdiği belirtilmiştir. Ortadaki kılıç Türk ulusunun saldırı gücünü, miğfer savunma gücünü , meşale Türk kültürünü temsil etmektedir. Soldaki meşe dalı Türk zaferlerini, sağdaki zeytin dalı ulusumuzun barışçıl niteliğini dile getirmektedir. Atatürk yurdun bütün

olduğu ve ulusal sınırların içerisindeki dūřmanlarla sonuna kadar savaşacağımızı bildiren karara milli misak adını vermiştir.

C) Dalgalan Ey şanlı Bayrak

Cemal Oğuz cal tarafından kaleme alınan bu şiir, Türk bayrağını ve onun temsil ettiği bağımsızlık, kahramanlık ve vatan sevgisini yüceltir. şiir, bayrağın göklerde özgürce dalgalanmasını bir milletin onuru ve mücadelesinin sembolü olarak betimler. Vatan sevgisinin ve bağımsızlık bilincinin okuyucuya güçlü bir şekilde hissettirildiği şiirde yazar, Türk bayrağını sadece bir sembol olarak değil, milletin bağımsızlık mücadelesiyle özdeşleşmiş kutsal bir değer olarak ele alır.

D) Atanın Huzurunda Son Bayram (Dinleme Metni)

Bu metinde 1938 yılındaki 19 Mayıs gününde Ankara'da kutlanılan gençlik bayramı anlatılmaktadır. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışının yıl dönümü olan 19 mayısın çok önemli bir bayram olduğu vurgulanmıştır. Atatürk'ün sağlığının bozulmasına rağmen memleket işleriyle ilgilendiği belirtilmiştir. Atatürk'n 19 Mayıs 1938 tarihinde halkın karşısına en son bu bayramla çıktığı belirtilmiştir.

E) İstiklal Marşı

M. Orhan Okay tarafından kaleme alınan bu metinde İstiklal Marşı'nın yazılma sürecini ve Mehmet Akif Ersoy'un bu konudaki mütevazı ve vatansever tavrını vurguluyor. 1920 yılında İstiklal Marşı'nın yazılması için bir yarışma düzenlenmiş ve 724 kişi başvuruda bulunmuştur. Ancak Mehmet Akif Ersoy, dll bir yarışma olduğu için başta katılmamıştır. Devlet büyüklerinin ısrarı üzerine marşı yazmayı kabul etmiş ve marş, Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından Meclis'te okunarak kabul edilmiştir. Mehmet Akif Ersoy, dl bir hayır kuruluşuna bağışlamış ve İstiklal Marşı'nı Safahat adlı kitabına dahil etmemiştir. Bunun nedeni, İstiklal Marşı'nı Türk milletine armağan etmesidir. Bu metinde İstiklal Marşı'nın Türk milletinin bağımsızlık ve birlik sembolü olduğu net bir şekilde ifade edilmiştir.

F) Mehmet Akif Ersoy'un Paltosu

Ertuğrul Düzdağ tarafından kaleme alınan bu metinde Mehmet Akif Ersoy'un sade ve onurlu yaşamını, vatanına ve milletine olan bağlılığını vurgulanmaktadır.

Mehmet Akif Ersoy mütevazı bir hayat sürmüştür ve zengin biri değildir. Bir arkadaşı ona yeni bir palto almasını önerdiğinde bu konuyu önemsememiştir. Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne kısa ve eski bir palto ile gelmesi üzerine bir arkadaşı neden bu şekilde giyindiğini sormuştur. Mehmet Akif, bu soruya, “Koskoca İstiklal Marşı'nın şairi, paltosuz geziyor demesinler diye!” yanıtını vermiştir. Bu metinde Mehmet Akif Ersoy'un maddi sıkıntılarına rağmen gururunu koruyarak milletin değerlerini ön planda tutması, onun karakterinin büyüklüğü vurgulanmıştır. Bu hikaye hem fedakarlık hem de alçakgönüllülük gibi erdemleri yücelten, ilham verici bir mesaj içermektedir.

G) Hatırlayalım

Hatırlayalım bölümünde temada öğrenilen kelimelerin yazılması ve Atatürk'ün yazdığı mektuba cevap verilmesi istenmiştir.

5. Ünite

Gezelim Görelim

Gezelim görelim temasının kapak görseli Göbeklitepe, Kazdağı Milli Parkı, Truva Antik Kenti gibi önemli tarihi yapılardan oluşmaktadır. Bu ünite de şehirlerimiz, tarihî ve turistik mekânlar, Türkiye üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) 12.000 Yıl Öncesinden Gelen Ses: Göbeklitepe

Uzay Sezen tarafından kaleme alınan bu metin, Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe'nin tarihi ve arkeolojik önemi hakkında bilgi vermektedir. 12.000 yıl öncesine, yani Taş Devri'ne dayanan Göbeklitepe, dünyanın bilinen en eski tapınağı olarak kabul edilir. Metin, Göbeklitepe'nin yapılarının büyüklüğü ve taş işlemeciliğindeki ustalık ile dikkat çektiğini vurguluyor. Ayrıca, Göbeklitepe'nin 2019 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alındığı belirtiliyor. Metinde, İngiliz bir arkeolog tarafından yapılan bir yorum, “3 yaşındaki bir çocuğun oyuncak tuğlalarla bir gökdelen inşa etmesi kadar olanaksız” şeklinde tırnak içinde verilmiş. Bu ifade, Göbeklitepe'nin yapımındaki üstün beceriyi ve dönemin insanların teknoloji düzeyine dair şaşkınlığı yansıtıyor. Metin, tarihi değer taşıyan yapıların bilim insanları tarafından belirli kurallara uygun şekilde

çıkarıldığına da dikkat çekiyor. Metin, tarihi ve arkeolojik bir konuyu ilgi çekici bir şekilde sunuyor. Ayrıca, görseller ve “Bilgi Kutuları” ile metin zenginleştirilmiş. Eğitim materyali olarak etkili ve bilgilendirici olduğu söylenebilir.

B) Kazdağı Milli Parkı

Serap Şahin tarafından kaleme alınan bu metinde Kazdağı Milli Parkının Balıkesir’de bulunduğu, eski adının İda dağı olduğunu, tarihteki ilk güzellik yarışmasının burada yapıldığı, farklı ağaç türlerinin bulunduğunu ve bazı yırtıcı kuşların burada görüldüğü belirtilmiştir.

C) Türkiye (Dinleme Metni)

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan videoda kültürün, sanatın, tabiatın çok değerli ve çeşitli olduğu Türkiye tanıtılmıştır.

D) Truva Antik Kenti

Kemalettin Deniz ve Başak Uysal tarafından yazılan bu metinde Çanakkale’de bulunan ve 5.000 yaşında olan Truva Antik Kenti anlatılmaktadır. Akhalılar ve Trualılar arasındaki savaşın gidişatının tahtadan oluşan dev bir at sayesinde değiştiği ve savaşı Akhalıların kazandığı bahsedilmiştir. Bunlara ek olarak Truva Antik Kenti’nin 1938 yılından bu yana Unesco Dünya Mirası Listesi’nde yer aldığı belirtilmiştir.

E) Hattuşa

Barış Şehri Çorum tarafından yazılan metinde Hattuşa’nın Çorum’da bulunduğu, Hitit İmparatorluğunun başkentliğini yaptığını, 1986 yılında Unesco Dünya Miras Listesine dahil edildiği belirtilmiştir.

F) Üsküdar’a Gider İken (Dinleme Metni)

“Üsküdar’a Gider İken” türküsü, Türk halk müziğinin en bilinen eserlerinden biridir. Hem melodisi hem de sözleriyle hem hüzün hem de neşe barındırır. Sözlerinde Üsküdar’a giden bir kadının yaşadığı bir olay anlatılır, ancak arka planda bir dönem İstanbul’un kültürel hayatına dair izler taşır. Bu türkü, sözleri ve hikâyesi kadar İstanbul’un tarihi güzelliklerini, insan ilişkilerini ve geleneksel yapısını da yansıtır.

G) Hatırlayalım

Bu bölümde temadaki hangi yerlerin ziyaret edildiği ve afiştaki soruların yorumlanması istenmiştir.

6. Ünite

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görseli dünyadaki çeşitli coğrafyalara ve Mozart'a yer vermiştir. Bu ünite Tarihî kahramanlar, tarihte Avrupalı karakterler gözüyle Türkler ve Türk kültürü üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) Avusturya

Bu metinde başka milletlerin Türk milletlerini nasıl tanıdıklarının inceleneceği anlatılmış ve ilk durağın Avusturya olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de kâğıda karşı gösterdikleri saygının üzerine Allah’ın adının yazılmasından kaynaklandığı, Türklerin en küçük işlerini düzenli bir şekilde yaptığı, Türk atlarının Türk insanına yakın bir hayvan olduğu ve Türklerin ayları şefkatli bir şekilde terbiye ettiği, bir zamanlar Viyana’da “ Gönlü Yüce Türk” adıyla bir opera yazılıp oynandığı belirtilmiştir. Metinden sonra metin ile ilgili etkinlikler ve bağlaçlarla alakalı etkinliklere yer verilmiştir.

B) Türk Dostu Bir Müzisyen

Mozart’ın Avusturyalı bir müzisyen olduğunu, 3 yaşında piyano çaldığını, 5 yaşında ilk bestesini yaptığını, Türklere ait olan Mehter Marşından esinlenerek 1783 yılında Türk Marşını bestelediği belirtilmiştir.

C) Almanya

Bu metinde de Almanya’daki insanların Türkiye hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Franz Carl Enders Gülhane hastanesindeki hasta ve yaralı askerlere yardımcı olan Türk kadınlarının olduğu ve onların oldukça yardımsever ve insan canlısı olduğunu, Fritz Neumark tarihten Türkler’in çıkarılırsa ortada tarih diye

bir şeyin kalmayacağını, Ludwig Ross ise Türklerin suya çok önem verdiğini bunun namazdan önce temizlenmekten dolayı kaynaklandığını belirtir.

D) Fransa

Bu dinleme metninde Avrupalı bir seyyah olan George, Türk insanın dürüstlüğüne değinmiştir.

E) İtalya

Bu metinde Türklerin hayvanlara çok düşkün olduğunu ve iş hayatında çok şerefli insanlar olduklarından bahsedilmiştir.

F) Hatırlayalım

Bu bölümde temada hangi ülkelere gidildiğinin yazılması ve temada yer alan kelimelerden hareketle öykü yazılması istenmiştir.

7. Ünite

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat temasının kapak görselinde desenlerin diline yer verilmiştir. Bu ünite de dünyada Türk mimari örnekleri ve dünya ortak mirası üzerinde durulmaktadır.

Bu temada şu sekiz bölüme yer verilmiştir:

A) Desenlerin Dili

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen metinde Halı dokumacılığının Türklerin Orta Asya'dan bu yana süregelen eski bir sanatı olduğundan bahsedilmektedir. Halı ve kilimlerde yer alan desenlere “motif” denir ve bu motiflerin her biri belirli anlamlar taşır. Örneğin, kartal motifi güç ve kudreti temsil eder, küpe motifi evlenmek isteyen genç kızlara işaret eder, göz motifi nazardan koruduğuna inanılır, pıtrak motifi bolluğun simgesidir, sandık motifi evlenmek isteyen kızların çeyizini ifade eder ve ejderha motifi bereketin, suyun sembolüdür. Metin, Türk kültürünün önemli bir parçası olan halı dokumacılığının tarihsel ve sanatsal önemini vurgulamakta, aynı zamanda motiflerin sembolik anlamlarını açıklayarak kültürel değerleri öğretmektedir. Bu tür bilgiler, kültürel mirası anlamak ve gelecek nesillere aktarmak açısından son derece değerlidir.

B) Kilim (Dinleme Metni)

Bu türkü, geleneksel Türk halk edebiyatının bir parçası olarak aşk, emek ve sabır temalarını işlemektedir. Kilim dokuma metaforu üzerinden, sevginin ve özlemin duygusal derinliği anlatılmıştır. Dokuma motifleri, birer sembol olarak kullanılmış ve sevgi dolu mesajlar işlenmiştir. Türküde geçen ifadeler, halkın gündelik yaşamından ve kültürel değerlerinden izler taşır. Sadece bir halk müziği eseri olmayan kilim türküsü aynı zamanda Türk kültürünün estetik ve duygusal zenginliğini yansıtan bir değer taşıyor. Hem geleneksel sanatı hem de bireysel duyguları bir araya getirerek, dinleyenlerde derin bir etki bırakıyor.

C) Belçika’da 600 Bin Çiçekten Türk Halısı

CNN Türk tarafından yayınlanan haberde Belçika’daki Türk işçi göçünün 50. yılı kutlamaları kapsamında Brüksel’in ünlü meydanında, 600 bin begonya çiçeği kullanılarak dev bir Türk halısı motifi oluşturulduğu belirtilmektedir. Halıda Uşak halısı motifine yer verilmiştir. Brüksel Belediye Başkanı, Belçika’da yaklaşık 220 bin Türk’ün yaşadığını ve bu etkinliğin Türk kültürü ile sanatının tanıtımı için önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu etkinlik, Türk kültürünün uluslararası platformda tanıtılması ve göçmen Türk toplumunun kültürel bağlarını yaşatması açısından büyük bir önem taşımaktadır. 600 bin begonya çiçeğiyle yapılan halı motifi, Türk dokuma sanatının estetik değerlerini yansıtarak kültürel zenginliğin bir simgesi olmuştur. Belçika’da yaşayan Türk toplumu için bu tür bir etkinlik, kimliklerini ve kültürel değerlerini hatırlamak ve paylaşmak açısından anlamlıdır. Aynı zamanda, iki kültür arasında bir köprü oluşturur. Türk kültürünün evrensel değerlerini vurgulayan bu tür projeler, kültürler arası diyalog ve anlayışı artırma açısından son derece değerlidir.

D) Ebru Sanatı

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından yayınlanan metinde ebrunun bir kağıt boyama sanatı olduğu, ortaya çıkış tarihinin bilinmediği, özel bir sıvının içinde boyandığını, renklerin seçiminin sanatçının tercihine bağlı olduğunu, Avrupa’da Türk Kâğıdı veya Türk Mermer Kâğıdı olarak bilindiği belirtilmiştir.

E) Minyatür

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan bu metinde minyatürün ince işlenen ve küçük boyuta sahip olan resim sanatı olduğu, sulu boyaya benzer bir boya kullanılarak yapıldığını, kağıt ve benzeri maddeler üzerinde yapıldığını ve renklere saydamlık kazandırmak yüzeyin üzerine altın tozu sürüldüğü belirtilmiştir.

F) Bakırcılık

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan metinde bakırın çeşitli yöntemlerle işlenerek mutfak ve süs eşyalarına dönüştürülen geleneksel bir meslek olduğu, bakırdan genellikle kazan, tava, leğen, cezve gibi eşyaların üretildiği, Anadolu'nun zengin mutfak kültürünün bakır üretiminde oldukça etkili olduğu, pekmez, çiğ köfte gibi bazı yiyeceklerin yapımının yalnızca bakır kaptan gerçekleştiği, bakırcılığın yaşatılmasının kültürel unsurların devamlılığı için gerekli olduğu belirtilmiştir.

G) Hatırlayalım

Bu bölümde kelimeleri anlamlarıyla eşleştirme, cümle tamamlama ve görsel okuma etkinlikleri yer almaktadır.

8. Ünite

İnsan ve Doğa

İnsan ve doğa temasının kapak görseli var olmanın hak olduğu içeren bir mesajdan oluşmaktadır. Bu üniteye besin zinciri, bitki türleri, canlılar ve hakları, çevre, çevreye bağlı yemek kültürleri, hayvan türleri üzerinde durulmaktadır.

Bu temada şu sekiz bölüme yer verilmiştir:

A) Güvercinler Her Yerdeler!

Kudret Emiroğlu tarafından kaleme alınan bu metinde insanların güvercin sevgisinin eski zamanlara dayandığı anlatılmaktadır. Eskiden güvercinlerin posta kuşu olarak görevlendirildiği, güvercinlerin insanlara güzel haberler taşıdığı, Hacı Bektaşî Veli'nin Anadolu'ya güvercin kılığında girerek geldiğini, Hz. Muhammed'in saklandığı mağaranın bulunmamasını sağlayanın bir güvercin olduğu ve Kabe'ye güvercin konmadığını konya bile hemen yönünü değiştirdiği belirtilmiştir.

B) Turnalar ve İnsanlar

Uluslararası Turna Koruma Vakfı tarafından yayınlanan bu metinde turnaların kültürleri etkilediği, Türkiye’de Allı Turnam adında bir türkü bulunduğu, Avustralya’da turna dansı yapıldığını, Asya’da turnaların bin yıl yaşadığına inanıldığı belirtilmiştir.

C) Türk Kültüründe Kartal

Kemalettin Deniz ve Başak Uysal tarafından kaleme alınan bu metinde kartalın güç, kuvvet anlamına geldiğini ve Türk devletlerinin simgelerden olduğu belirtilmiştir. Kartalların çok yükseklerde uçtuğu, görüş alanlarının çok geniş olduğu vurgulanmıştır. Kartal deseninin elbise, amblem ve bayraklarda görebileceği, hatta bugünkü Türkiye Cumhuriyeti Emniyet Müdürlüğünün ambleminde çift başlı kartal olduğu belirtilmiştir. Türklerin, kartalın koruyucu olduğuna inandıkları ve bir efsaneye göre bir Türk büyüğünün Kartal yuvasında hayata gözlerini açtığı dile getirilmiştir.

D) Var Olmak Haktır !

T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yayınlanan videoda dünyadaki en zayıf halkayı savunmanın toplumdaki insan haklarını savunmak olduğu belirtilmiş ve hayvanların var olmasının hak olduğu, onlara iyi davranılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

E) Atlar ve Türkler

Kemalettin Deniz ve Başak Uysal tarafından yazılan bu metinde Türklerin atlarla ilişkisi anlatılmıştır. Eski zamanlarda Türklerin göç zamanlarında at üstünde yolculuk yaptığı, atın çok sevilen bir hayvan olduğunu bunun yanında kartal, kurt, keçi, şahin ve geyiğin de sevilip kutsal bir hayvan olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Türklerin hayvanlara zarar vermediği, bir hayvana vurmanın eziyet olacağını düşündükleri için atların kuyruğundan bir top yaparak atların hızlı hareket etmesini sağladığı ifade edilmiştir. Atalarımızın atlar için : ‘’ata binersen Allah’ı, attan inersen atı unutma ‘’ sözü dile getirilmiştir.

F) Biz Türkleriz

“Biz Türkleriz”, TRT Avaz kanalında sıkça yayınlanan, Türk kültürünü, tarihini ve değerlerini kutlayan anlamlı bir şarkıdır. Bu şarkı, Türk milletinin birliğini, dirliğini, tarihsel mirasını ve kültürel zenginliklerini vurgulayan bir anlam taşır. Aynı zamanda, Türk milletinin tarihsel sürecinde yaşadığı zorluklar ve elde ettiği başarılarla ilgili derin bir bağ kurar. Biz Türkleriz” şarkısı, Türk milletinin köklü geçmişini, kültürünü ve birliğini öne çıkaran bir mesaj verir. Şarkının sözleri, Türk milletinin tarih boyunca güçlü bir şekilde varlık göstermesini, milli ve kültürel değerlerine sahip çıkmasını anlatır. Aynı zamanda, Türk milletinin vatanseverlik ve aidiyet duygusunu pekiştiren bir şarkıdır. Şarkıda geçen “Biz Türkleriz, Türk’ün bayrağına can verenleriz” gibi ifadeler, Türk milletinin fedakârlıkla ve kahramanlıkla özdeşleşen geçmişine bir selam niteliğindedir.

G) Hatırlayalım

Bu bölümde verilen cümlelerin hangisinin kanıtlanabilir hangisinin kanıtlanamaz olduğunun tespit edilmesi ve bu temada öğrenilen hayvanların Türkler ve Müslümanlar için değerlerin tanımlanması yer almaktadır.

Tablo 4.5.

Türkçe ve Türk kültürü 5. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A çorba	TTK5-13	
1A baklava	TTK5-85	
1A lokum	TTK5-85	
1A Türk kahvesi	TTK5-85	
1A reçel	TTK5-103	
1A pekmez, çiğ köfte,	TTK5-127	
1G oyunu istediğiniz kadar kişiyi sandalyeye tekrar oturtarak oynayabilirsiniz,	TTK5-22	
1G en sevdiğimiz oyun ip atlama	TTK5-29	
1G her altı insandan birisi dijital oyun oynuyor,	TTK5-56	
1G bu oyunun adı çünkü oyunu.	TTK5-84	
1E Küçük Hanımlar, Küçük Beyler	TTK5-78	

Tablo 4.5 (Devamı)

1E <i>Sayın Cumhurbaşkanımız</i> TTK5-86
2A benim adım <i>Begüm</i> , TTK5-12
2A <i>Batuhan</i> , TTK5-21
2A <i>Hüseyin</i> , TTK5-40
2A ben <i>Neşe</i> , TTK5-44
2A ismim <i>Murat</i> , TTK5-62
2A <i>Nazmi Cemal</i> TTK5-64
2A <i>Kenan Yontuç</i> TTK5-64
2A <i>Ali, Nermin</i> TTK5-80
2A <i>Begüm</i> TTK5-132
2B <i>Merhaba</i> , TTK5-12
2B <i>merhaba</i> , TTK5-14
2B <i>hoşçakalın</i> TTK5-26
2B <i>merhaba</i> , TTK5-28
2B <i>merhaba</i> TTK5-44
2B <i>hoşçakalın</i> TTK5-59
2B <i>merhaba</i> , TTK5-62
2B <i>merhaba</i> , TTK5-96
2C benim tonton mu tontun bir <i>ninem</i> var, TTK5-13
2C <i>Begüm ve Batuhan'ın teyzesiyim</i> , TTK5-44
2C ben <i>Begüm ve Batuhan'ın amcasıyım</i> , TTK5-62
2C <i>Begüm ve Batuhan'ın anne ve babalarıyız</i> TTK5-80
2C ben <i>Batuhan ve Begüm'ün dedesiyim</i> , TTK5-96
2E <i>Anıtkabir'in tek parça çelikten dökülmüş Bayrak direğini Nazmi Cemal'in armağan ettiğini</i> , TTK5-64
3A <i>Her görüşe saygı göstermeli</i> TTK5-33
3A <i>biz insanlık ailesiyiz</i> TTK5-41
3A <i>Atatürk doğruyu söylemekten hiçbir zaman korkmayınız diyor</i> , TTK5-42
3A <i>bu dünyada toplumdaki en zayıf halkayı savunmak insan haklarını savunmaktır</i> TTK5-139
3A <i>var olmak haktır</i> TTK5-139
3C <i>Alâeddin Keykubat</i> TTK5-37
3C <i>Burası Türk milletinin atası gazi Mustafa Kemal'in anıt mezarıdır</i> TTK5-63

Tablo 4.5 (Devamı)

3C Ortadaki kılıç Türk ulusunun saldırı gücünü, miğfer savunma gücünü, meşale Türk kültürünü temsil etmektedir. Soldaki meşe dalı Türk zaferlerini, sağdaki zeytin dalı ulusumuzun barışçıl niteliğini dile getiriyor. TTK5-64
3C Atatürk yurdun bütün olduğu ve ulusal sınırların içerisindeki düşmanlarla sonuna kadar savaşacağımızı bildiren karara milli misak adını vermiştir. TTK5- 64
3C Türk bayrağındaki yıldız Osmanlı devleti zamanında sekiz köşeliydi TTK5-67
3C 19 Mayıs 1919 Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkışı ve Milli Mücadeleyi başlattığı tarihi. TTK5-70
3C Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmazın, TTK5-74
3C Bütün ümidim gençliktedir. TTK5-77
3C güzel şeyler yapmak için koşulların kusursuz olması gerekmiyor, unutmayın, en güzel türküler, marşlar, resimler savaşlardan ve yoksulluktan çıktı. TTK5-77
3C Memleketi ışığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli ve değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şeyler bekliyoruz. TTK5-78
3C yaşadığı dönemde Türkler, Avrupa'da güçlüydü. Bu güç Mozart'ı da etkiledi. TTK5-100
3C tarihten Türkler çıkarılırsa ortada tarih diye bir şey kalmaz, TTK5-102
3C tarihte bilinen en eski halı Türklere aittir, TTK5-115
3C Osmanlılar geçmişimdir TTK5-143
3C Şems TTK5-37
3C gel ne olursan yine gel TTK5-37
4A size günlüğümde bir sayfayı okuyacağım TTK5-21
4A mesnevi, TTK5-37
4A martı, defne adası, küçük kara balık, şeker portakalı, çocuk kalbi, kibritçi kız, iki yıl okul tatili TTK5-37
4A şimdi birlikte şiir okuyalım mı TTK5-37
4A Ahmet Kutsi Tecer- Halay şiiri TTK5-48
4A Dalgalan Ey Şanlı Bayrak- Cemal Oğuz Öcal TTK5-65
4A yazılışı farklı, anlamları aynı kelimelere eş anlamlı kelime denir, TTK5-66
4A Mehmet Akif Ersoy TTK5-73
4A Toplum için önemli kişilerin hayatından kestiler taşıyan olayların anlatıldığı metinlere anı denir. TTK5-76
4A eş sesli kelime TTK5-89
4B gitar çalabilmek TTK5-16
4B yolda Barış Manço'nun yine yol göründü gurbete şarkısını dinledik, TTK5-23
4B sizin de ailenizde dinlediğiniz sevdiğiniz şarkı ve türküler var mı ? TTK5-25
4B türkülerde tekrar edilen dizelere kavuştak denir TTK5-51

Tablo 4.5 (Devamı)

4B *İstiklal Marşı*, TTK5-73

4B ülkelerin bağımsızlık simgelerinden olan resmi makamlarca onaylanmış, çeşitli etkinliklerde seslendirilen marşa *milli marş* denir, TTK5-73

4B şimdi bir *yolculuk türküsü* dinleyelim TTK5-92

4B *Mozart Türklere ait olan mehter marşından hareketle 1883 yılında Türk marşını bestelemiştir.* TTK5-100

4B *piyano çalmak* TTK5-100

4B *türkü*, TTK5-119

4B *Allı Turnam türküsünü* duydun mu ? TTK5-135

4C *hat sanatı*, TTK5-37

4C Kenan Yontuç'un bayrak direğinin altlığına yaptığı *kabartmayla* Atatürk'ün ve Türk ulusunun özelliklerini dile getirdiği belirtilmiştir. TTK5-64

4C *Arslan, tilki, kuş, boğa resimleri kabartma şeklinde bulunuyor*, TTK5-81

4C *çizgi film* TTK5-114

4C *Ebru bir kağıt boyama sanatıdır* TTK5-123

4C Ebru sanatının *Avrupa'daki adı Türk Kâğıdı veya Türk Mermer Kâğıdı* olarak biliniyor. TTK5-123

4C *Minyatür* TTK5-126

4D *Gönlü Yüce Türk* adıyla bir *opera* yazılmış ve oynanmıştır. TTK5-97

4E *örgü*, TTK5-13

4E *ninem*in kâğıttan yaptığı kuşlardan, penguenlerden bahsetmişim, TTK5-17

4E *halı dokumacılığı* en eski sanatlardan biridir. TTK5-115

4E *kilim*, TTK5-119

4E *Uşak halısı motifi*, TTK5-122

4E *Bakırcılık* TTK5-127

5A *peki bizim milli bayramlarımızı hatırlıyor musunuz ? Zafer Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Gençlik ve Spor Bayramı, Cumhuriyet Bayramı* TTK5-69

5A *15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günüdür*, TTK5-70

5B *halk oyunlarımız, bilmecelerimiz, tekerlemelerimiz, annemizin yaptığı yemekler, ninemizin anlattığı masallar bir folklor ürünüdür.* TTK5-59

5B *on parmağında on marifet*, TTK5-13

5B *atasözü*, TTK5-34

5B bu temada öğrendiğimiz bazı kelimelerle bir *bulmaca* hazırladık, TTK5-42

5B *uzun uzun* TTK5-52

5B *Begüm tekerleme ezberliyor.* TTK5-57

5B *bilmece* TTK5-58

Tablo 4.5 (Devamı)

5B <i>bulmaca</i> TTK5-59
5B metindeki kelimelerin bazıları aşağıdaki <i>bulmacaya</i> saklanmış TTK5-76
5B <i>Nuh Tufanı</i> , TTK5-133
5B <i>bir inanişaya göre, Kabe'ye güvercin konmaz, hatta üstüne gelirse hemen yönünü değiştirir</i> TTK5-133
5B <i>Asya'da turnaların bin yıl yaşadığına inanılır</i> , TTK5-135
5B <i>Türkler kartalın koruyucu olduğuna inanırdı. Bir efsaneye göre bir Türk büyüğü Kartal yuvasında doğmuştu.</i> TTK5-136
5B <i>kartal, kurt, keçi, Şahin ve geyik kutsal kabul edilirdi</i> , TTK5-141
5B <i>ata binersen Allah'ı attan inersen atı unutma</i> , TTK5-141
5C <i>Sema etmek</i> , TTK5-37
5C <i>Hz. Muhammet</i> , TTK5-37
5C <i>İbadet etmek</i> , TTK5-37
5C <i>Türklerin kâğıda karşı gösterdikleri saygı, üzerine Allah'ın adını yazabilmesinden kaynaklanıyormuş</i> , TTK5-97
5C <i>Dinleri de her namazdan önce temizlenmelerini öğütler</i> TTK5-102
5C <i>Hz. Muhammed</i> , TTK5-133
5D <i>benim çeyiz sandığımı</i> TTK5-114
5E <i>Anıtkabir'de bizi karşılayan yüce unsurlardan biri şanlı Türk bayrağı olacak. Biliyor musunuz? Anıtkabir'deki bu ünlü bayrak direği 2013 yılında törenle yenilendi.</i> TTK5-64
5E <i>bugün, milli bayramlarımızı bayrağımızın gölgesinde, Atatürk'ün izinde, milli marşımızı söyleyerek coşkuyla kutluyoruz.</i> TTK5-77
5E <i>2019 yılı Göbeklitepe yılı ilan edildi.</i> TTK5-81
5F <i>halk oyunu oynamak</i> , TTK5-44
5F <i>Zeybek, çayda çıra, bar, halay, horon</i> TTK5-44
5F <i>Bar oyunu</i> , TTK5-46
5F <i>horon</i> , TTK5-46
5F <i>Çayda çıra oyunu</i> TTK5-49
5F <i>4.000 çeşit halk oyunu var</i> TTK5-53
5F <i>Turna dansı yapılır</i> , TTK5-135
6D <i>HTTPS://www.turkiye.gov.tr adresine girerek veya yandaki karekodu tarayarak soy ağacınızdakilerin kimler olduğunu öğrenebilirsiniz.</i> TTK5-20
6D <i>karekodu okutarak şarkıyı dinleyebilirsiniz</i> , TTK5-23
6D <i>bu karekodu okutarak siz de bir ebru yapabilirsiniz</i> TTK5-124
7 <i>Malatya</i> , TTK5-21
7 <i>Erzincan, Erzurum, Kars, Artvin</i> , TTK5-46

Tablo 4.5 (Devamı)

7 Karadeniz, TTK5-46

7 Elazığ, TTK5-49

7 Türkiye 'de, TTK5-53

7 Ankara 'da yaşıyorum. TTK5-62

7 Anıtkabir 'e gidelim TTK5-62

7 Ankara TTK5-72

7 Bursa TTK5-78

7 Göbeklitepe TTK5-81

7 Balıkesir TTK5-83

7 Şanlıurfa, TTK5-81

7 Çanakkale TTK5-88

7 Burada 5.000 yaşında bir kent var: *Truva Antik Kenti* TTK5-88

7 Çorum TTK5-91

7 İstanbul TTK5-102

7 Muğla, TTK5-102

8 Almanya TTK5-21

8 Mısır, TTK5-22

8 Hallo TTK5-29

8 Luka, TTK5-29

8 Çin, TTK5-34

8 Meksika, TTK5-34

8 İran, TTK5-34

8 İspanya, TTK5-34

8 Japonya, TTK5-34

8 Rusya, TTK5-34

8 Amerika TTK5-34

8 ineb, TTK5-35

8 engur, TTK5-35

8 traube, TTK5-35

8 istafil, TTK5-35

8 vini TTK5-35

8 Belh TTK5-37

Tablo 4.5 (Devamı)

8 *Nişabur* TTK5-37

8 *Kanada*, TTK5-37

8 *Meksika*, TTK5-37

8 *İspanya*, TTK5-37

8 *İran*, TTK5-37

8 *Çin*, TTK5-37

8 *Japonya* TTK5-37

8 *Franz custers*, TTK5-40

8 *Konzerthaus Berlin*, TTK5-44

8 *Çin seddi* TTK5-46

8 *Danimarka*, TTK5-67

8 *Arjantin*, , TTK5-67

8 *Fransa*, TTK5-67

8 *Azerbaycan*, TTK5-67

8 *Japonya*, TTK5-67

8 *Almanya* TTK5-67

8 *İngiltere*, TTK5-81

8 *Unesco* TTK5-81

8 1986 yılında *Unesco* dünya mirası listesine dahil edildi. TTK5-91

8 *Avusturya*, TTK5-96

8 *Franz Carl Endres*, TTK5-102

8 *Fritz Neumark*, TTK5-102

8 *Ludwig Ross*, TTK5-102

8 *Pretextat Lecomte* TTK5-106

8 *Edmondo de Amicis* TTK5-108

8 *İtalya*, TTK5-110

8 *Viyana'da*, TTK5-97

8 *Belçika*, TTK5-122

8 *Avustralya*, TTK5-135

8 *Özbek*, TTK5-143

8 *Kırgız*, TTK5-143

8 *Azerbaycan*, TTK5-143

Tablo 4.5 (Devamı)

8 Kazakistan, TTK5-143

8 Tatar, TTK5-143

8 Karakalpak, TTK5-143

8 Gagavuz, TTK5-143

Türkçe ve Türk Kültürü 5. Sınıf ders kitabında “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 52, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 44, “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 40, “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 23, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 22, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 17, “Günlük Yaşam” kategorisinde 12 ve “Sosyal Yaşam” kategorisinde 3 öge bulunmaktadır.

TTK5 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Kültürel Çeşitlilik ve Edebiyat, Sanat ve Müzik kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sosyal Yaşam ve Günlük Yaşam kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu durum, öğrencilerin kültürel farkındalık ve estetik duyarlılık geliştirmelerini hedefleyen bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Kitap düzeyinin artmasıyla birlikte, temel sosyal ve günlük yaşam temaları yerine daha üst düzey, kültürlerarası ve sanatsal içeriklere ağırlık verilmiştir.

4.7. Türkçe ve Türk Kültürü Seti’nin 6. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve ailem temasının kapak görseli aile samimiyetini anlatan görsellerden oluşmaktadır. Bu ünite de gurbet, hemşeri, konsolosluk, memleket, meslek seçimi, sıra ve yardımlaşma kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Türkiye ile Haberleşme

Bu metin günümüzde teknoloji sayesinde Türkiye’deki akrabalarla telefon ve internet üzerinden iletişim kurmak çok kolaylaştığını anlatmaktadır. Eskiden haberleşme için mektup, tebrik kartı ve posta kartı gibi geleneksel yöntemler kullanıldığı dile getirilmiştir. Son dönemde ise PTT’nin, özellikle bayramlarda ücretsiz tebrik kartları dağıtarak bu geleneksel iletişim araçlarını yeniden gündeme taşıdığı belirtilmiştir. Bu kartlar, yazılı mesajlarla bayram kutlamalarını daha anlamlı hale getirmektedir. Metin, geçmişten günümüze iletişim araçlarının

gelişimini anlatırken, eski geleneklerin modernleştirilerek yaşatılmasını vurguluyor. Bu hem nostaljik bir değer taşıyor hem de bireyler arası duygusal bağların güçlenmesine katkı sağlıyor. Ayrıca, PTT'nin ücretsiz tebrik kartı kampanyası, kültürel değerlerin korunması adına olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir.

B) Memleket İsterim

Cahit Sıtkı Tarancı tarafından yazılan bu şiir, bir kişinin ideal bir ülke (memleket) tasvirini içeren duygusal bir metindir. Şiirde, memleketin doğa güzellikleriyle (kuşlar, çiçekler, gökyüzü) bezeli bir diyar olması ve kardeşlik, barış gibi insani değerlerin hâkim olduğu bir yer olarak ifade edilmesi vurgulanıyor. Ayrıca herkesin eşit şekilde huzur ve mutluluk içinde yaşayabildiği, kışın kimsenin evsiz kalmadığı bir toplum hayali dile getiriliyor. Şair, kaleme aldığı şiirinde doğal güzelliklerle dolu, barışın ve kardeşliğin hüküm sürdüğü, insanların eşit, mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdüğü bir memleket özlemini dile getirmektedir.

C) Memleketim

Fikret Şeneş tarafından yazılan memleketim şarkısı, Türkiye'nin doğal güzelliklerini, tarihî zenginliklerini ve kültürel değerlerini coşkulu bir şekilde anlatan bir eserdir. Şarkıda, vatan sevgisi ve memlekete duyulan bağlılık ön plandadır. Anadolu'nun yiğit insanları, kahramanlık destanları ve Yunus Emre gibi manevi değerlerin memleketin ruhunu oluşturduğu ifade edilmektedir. Şarkı hem doğanın güzelliklerini hem de kültürel ve manevi zenginlikleri vurgular. Şarkı, Türkiye'nin eşsiz doğasını, kahramanlıklarla dolu tarihini ve derin kültürel mirasını betimleyerek memleket sevgisini güçlü bir şekilde dile getirmektedir. Vatanın her köşesinin insanlar ve değerleriyle bambaşka bir güzellik taşıdığını belirtir.

D) İnsanlarla İletişim Kurmak

Halide Yenen tarafından yazılan bu metin insanlarla iletişim kurmanın ve bağlar oluşturmanın önemini vurgulamaktadır. Aile içindeki ve yakın çevredeki iletişimin özellikle gurbette yaşayanlar için bir ihtiyaç olduğu belirtiliyor. İnsanların güçlü, zengin ya da farklı olmalarının yanında, dostluk ve paylaşımın anlam kazandığı ifade ediliyor. Ortak anılar ve duygularla güçlenen bağlar

sayesinde hayatın zorluklarını hafiflediğini ve sevince dönüştüğünü belirtmektedir. Metin, aile ve dostlarla iletişim kurmanın, bağlar güçlendirmenin, paylaşmanın ve dostluğun insan hayatına kattığı mutluluğu ve anlamı anlatmaktadır. Yakın çevredeki sevgi ve desteğin zor zamanları aşmak için vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama

Çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama temasının kapak görseli dayanışmayı ve beraberliği göstermeyi amaçlayan resimlerden oluşmaktadır. Bu üniteye adil olma, anlaşma, eşitlik, göç, insan hakları, iş birliği, kültürler arası iletişim, saygı, tanıma biçimleri ve uyum kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu altı bölüme yer verilmiştir:

A) Dünyamız

Dünyamız adlı metin, dünya nüfusunun çeşitliliği ve insan olmanın ortak değerlerini vurgulayan bir içerik sunuyor. Metnin ana teması, farklılıkların bir zenginlik olduğunun ve insanlığın ortak duyguları, düşünceleri paylaştığının altını çizmektir. Aynı zamanda Yunus Emre'nin bir şiirine yer vererek insanlar arasındaki tanışma ve sevgi bağlarının önemini ele alıyor. Dünya, farklı dinlere, dillere ve renklere sahip insanların bir arada yaşadığı bir yer olarak anlatılıyor. İnsanların dış görünüşleri farklı olsa da ortak duygular, düşünceler ve umutlar paylaştığı belirtilmiştir. Bu metin, iletişim ve anlayışın önemini çocuklara çeşitli etkinliklerle anlatmayı amaçlamaktadır.

B) Ön Yargılar

Bu metinde farklılıkların insan hayatına zenginlik kattığı ve bazı şeylerin görüldüğü gibi olmadığı belirtilmiştir. İnsanları ve varlıkları görünüşlerine göre belirtmenin yanlış olduğu vurgulanmıştır.

C) Kabak Tatlısı- Ön Yargı

Bu metinde ev misafirliğine giden bir kişinin başta kabak tatlısına ön yargılı davranıp yemediği, arkadaşının ısrarıyla tatlının tadına bakıp çok sevdiği anlatılmaktadır.

D) İnsanlara Değer Vermek

Ahmet Şerif İzgören tarafından yazılan bu metinde insanoğlunun biricik olduğunu, kişilerin aynı isimde olsa bile herkesin oldukça özel olduğu belirtilmiştir.

E) Tanışma, Tanıma, Yardımlaşma

Bu metinde yurt dışında yaşayan Türkler için çeşitli dernekler bulunduğu, derneklerin yardımlaşma amacıyla kurulduğu, 1995 yılında Almanya Türk Toplumunu adlı derneğin de barış içinde yaşayan bir toplumun birlikte yaşaması ve farklılıklara saygı duyulmasını amaçladığı belirtilmiştir.

F) Almanların En Türkü, Türklerin En Almanı!

Kemal Yalçın tarafından yazılan bu metin, Cornelius Bischoff (Kornelyus Bişof) adlı bir kişinin Türk ve Alman kültürleri arasında kurduğu bağları anlatıyor. 1928'de Almanya'da doğan Bischoff, 11 yaşında İstanbul'a yerleşmiş ve ardından Çorum'a taşınmıştır. Burada ata binmeyi ve türkü söylemeyi öğrenmiştir. İstanbul'da üniversite eğitimi aldıktan sonra 1948'de Almanya'ya dönmüş ve hayatını Türk edebiyatını Almanya'da tanıtmaya adanmıştır. Yaşar Kemal, Bischoff için "Almanların en Türkü, Türklerin en Alman'ı" demiştir. Cornelius Bischoff'un yaşamı, kültürler arası iletişim ve anlayışın önemini vurgulayan bu metin önemlisi bir örnek teşkil ediyor. Hem Türkiye'de öğrendikleri hem de Almanya'da yaptığı çalışmalar, iki toplum arasındaki bağların güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Metin, kültürel değerlerin paylaşımının ve farklılıkların birleştirici gücünün altını çiziyor.

3. Ünite

Oyun ve Eğlence

Oyun ve Eğlence temasının kapak görseli Karagöz Hacivat gibi değerlerimizden ve dünya kukla günü gösterilerinden oluşmaktadır. Bu ünite de dijital oyunlar, geleneksel Türk gölge oyunu, hobiler, lunapark, sokak oyunları, şarkı, türkü kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de Şu üç bölüme yer verilmiştir:

A) Karagöz ve Hacivat

Bu metinde Karagöz ve Hacivat'ın çocukların sevdiği oyunlardan biri olduğu ve gölge oyunu olarak bilindiği belirtilmiştir. Hacivat ve Karagöz oyununun aslında bir tür kukla oyunu olduğunu ve bu oyunda deriden ve plastikten kesilip boyanmıŐ Şekiller kullandığı ifade edilmiştir. Karagöz ve Hacivat gösterilerinin özellikle Ramazan ayında sergilendiği belirtilmiştir.

B) Diş Ağrısı

Suat Batur tarafından yazılan bu metin, Karagöz ile Hacivat arasında geöen eğlenceli bir gölge oyunu Şeklinde düzenlenmiş, “Diş Ağrısı” teması etrafında kurgulanmıştır. Çocuklara ağız ve diş sağlığının önemi, diş fıröalama alışkanlığı kazandırma ve düzenli diş hekimi kontrolünün gerekliliği gibi mesajlar sunar. Metnin mizahi dili, bu mesajların eğlenceli ve kolay anlaşılır bir Şekilde verilmesini sağlar. Hacivat, seyirciyi selamlayarak Karagöz'ü sahneye öağırır. Karagöz, diş ağrısından Őikâyet ederek oyuna katılır. Hacivat, bu durumun diş fıröalamadığı için olduğunu söyler, ancak Karagöz diş fıröalamayı yanlış anlayıp diŐiyle tartıŐtıđını anlatır. Hacivat, doğru diş fıröalama yöntemini ve düzenli diş hekimi kontrolünün önemini açıklar. Karagöz ise ağrısı yokken doktora gitmeyi gereksiz bulur, ancak Hacivat'ın açıklamalarıyla ikna olur ve birlikte diş hekimine gitmeye karar verirler. Oyun, diş sağlığının önemi mizahi bir dille vurgulanarak sona erer. Bu metin, özellikle ilkokul düzeyindeki çocukların diş sağlığı alışkanlıklarını geliştirmek için kullanılabilir. Çocuklar, Karagöz'ün komik ve yanlış davranışlarını izleyerek doğru davranışları öğrenebilir. Bu bağlamda, öğrenciler hem sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanırken hem de kendi kültürel değerleriyle tanışarak geleneksel sanat formlarına ilgi duymaya teşvik edilir.

C) Kukla Yapalım

Bu metinde 21 Mart'ın Dünya Kukla günü olarak kutlandığı, öeŐitli kukla gösterileri yapıldığı, kukla yapmanın ve oynatmanın eğlenceli bir iş olduğu belirtilmiştir.

4. Ünite

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görselinde Türkiye’de olan Kurban Bayramı’na, el öpme geleneğine, mezar ziyaretine ve bayram namazına yer verilmiştir. Bu ünite de dinî ve millî bayramlar, festivaller, gelenek ve görenekler, kandil geceleri ve kurtuluş günleri üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Dini Bayramlarımız

Bu metinde dini bayramlarımızın toplumdaki önemine değinilmiştir. Kurban Bayramı ve diğer dini bayramlarda insanların ailecek bir araya geldiği, paylaşımlar yaptığı, küs olanların barıştığı, yaşlıların ziyaret edildiği, maddi durumu iyi olan kişilerin yardıma muhtaç olanlara destek olduğu belirtilmiştir. Bu metinde yer alan görsellerde el öpme geleneği ve Türk Kızılay’ına yer verilmiştir.

B) Kurbanlık Almak

Bu metinde Kurban Bayramı öncesinde kurbanlık alındığı, kurbanlık satın alınırken pazarlık edildiği, kurban olarak koyun ,keçi, sığır ve deve kesilebildiğini, kesim öncesi hayvanların süslenip alnıyla sırtına kına yakıldığı belirtilmiştir.

C) Kurbanlık Hayvana Kına Yakmak

Bu metinde Türk toplumunda annelerin üç şeye kına yaktığı belirtilmiştir. Askere giden oğullarına kendilerini vatana adasın diye, gelin olan kızlara kendilerini yuvalarına adasınlar diye ve son olarak kurbanlık hayvanlara kına yakılmasının sebebinin ise Allah’a adanmak olduğu belirtilmiştir .

D) Arife Günü

Bu metinde bayramdan önceki güne arife günü denildiği, arife gününde misafirler ağırlanacağı için temizlik yapıldığı, mezarlıkların ziyaret edildiği ve Kur’an-ı Kerim okunduğu akabinde dua edildiği belirtilmiştir.

E) Bayram Başladı

Bu metinde Kurban Bayramı'nın süresinin dört gün olduğu, ilk günün oldukça yoğun geçtiğini, sabah erkenden kalkılıp abdest alınarak yeni kıyafetlerin giyildiğini ardından camiye gidildiği belirtilmiştir. Bayram namazının kılındıktan sonra camide bayramlaşmanın başladığı, sokakta devam edip evde aile üyelerinin birbiriyle bayramlaştığını, küçüklerin büyüklerin ellerini öptüğünü büyüklerin ise küçüklere bayram harçlığı verdiği ifade edilmiştir. Bayram namazının ardından kurbanlık hayvanın hazırlandığı, kurban duası okunduğu ve tekbir getirildiği vurgulanmıştır.

F) Kurban Eti

Bu metinde kurban etinin kesildikten sonra bir kısmının ihtiyaç sahiplerine dağıtıldığı, bir kısmının misafirlerle ev halkı arasında paylaştığı ve uzmanların eti bol sebze ile tüketilmesinin gerekliliği belirtilmiştir.

G) Kurbanın Dini ve Sosyal Yönü

Bu metin, Kurban Bayramı'nın dini ve sosyal yönlerini ele alarak onu Hristiyan kültüründeki Şükran Günü ile karşılaştırıyor. İslam inancına göre, kurban kesmek Allah'a yapılan bir ibadet ve aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir eylemdir. Kurban etlerinin ihtiyaç sahiplerine dağıtılması, bayramın sosyal boyutunu öne çıkarırken, ailelerin bir araya gelerek huzurlu bir ortamda vakit geçirmesi bayramın birleştirici yanını vurgular. Bu özelliklerin, Hristiyan kültüründeki Şükran Günü ile benzerlik taşıdığı belirtilir. Şükran Günü'nde de aileler bir araya gelerek sofralar kurar ve birlikte vakit geçirirler. Metin, kültürel değerler ve dini gelenekler üzerinden bir karşılaştırma yaparak öğrencilerde farklı bayramların anlamlarını kavrama ve karşılaştırma yetisi geliştirmeyi amaçlar. Bunun yanında, sunulan etkinlik önerisiyle, öğrencilerden çevrelerindeki Hristiyan bireylerle diyalog kurmaları ve Şükran Günü hakkında bilgi edinmeleri istenmektedir. Bu bilgiler Kurban Bayramı ile karşılaştırılarak sınıfta paylaşılacaktır. Metnin genel amacı, kültürlerarası farkındalık yaratmak ve öğrencilerin farklı inançlara ve geleneklere dair daha bilinçli bir anlayış geliştirmesini sağlamaktır. Bu yaklaşım, dinlerin bireysel ibadetin ötesinde toplumsal bağları güçlendiren rolleri olduğuna dikkat çekiyor. Ayrıca, öğrencilerin bu bilgileri etkinliklerle paylaşmaları, dinleme, sorgulama ve

kültürel değerlere saygı duyma becerilerini geliştirmeye yönelik eğitsel bir katkı sunuyor.

H) Kurban Bayramı'na Özel Yemekler

Bu metinde Kurban Bayramı'nda çeşitli et yemekleri yapıldığı belirtilmiştir ve kavurmalı tostun tarifine yer verilmiştir.

I) Kurban Bayramı ve Yardımlaşma

Bu metinde kurban bayramlarında uzakta olan ihtiyaç sahipleri için Türk Kızılay'ının her yıl kampanya düzenlediği belirtilmiştir.

J) Adak Kurbanı

Bu metinde bir dilediğin gerçekleşmesi durumunda kesilen eti yoksullara dağıtılan kurbanı adak kurbanı denildiği belirtilmiştir. Adak kurbanını kesen kişi ve zenginlerin bu eti yiyemedikleri vurgulanmıştır.

K) Akika Kurbanı

Bu metinde yeni doğan çocuğa şükretmek amacıyla kesilen kurbanı akika dendiğini, bu kurbanının ergenlik dönemine kadar kesilebildiğini ve kurbanı kesen ailenin etten yiyebildiği belirtilmiştir.

5. Ünite

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görseli ülkemizin Saat Kulesi gibi tarihi güzelliklerinden ve İskender gibi güzel yemeklerinden oluşmaktadır. Bu ünite de bölgeler, coğrafi özellikler, iklim, kültürel mekânlar ve Türkiye üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu yedi bölüme yer verilmiştir:

A) Türkiye'nin Kuzeybatısı

Bu metinde Türkiye'nin kuzeybatısında İstanbul, Bursa, Edirne, Çanakkale gibi illerin yer aldığı, Bursa'nın İskender'i ve kestane kebabı ile meşhur olduğunu, Uludağ adlı kayak merkezinin kış turizminde tercih edildiği ve İstanbul'un deniz ulaşımının çok yaygın olduğu belirtilmiştir.

B) Türkiye'nin Batısı

Bu metinde Anadolu'nun batısındaki İzmir, Denizli, Manisa, Muğla, Aydın gibi illerin olduğunu, turizm ve tarımda ön plana çıktığını, Bodrum, Didim, Kuşadası, Fethiye, Çeşme gibi tatil yörelerinin burada bulunduğunu, Efes, Pergamon, Sardes, Milet, Aphrodisias gibi antik kentlerin olduğu ve Ege mutfağının börülce salatası, baklalı enginar, otlu börek, kabak çiçeği dolması gibi sebze yemekleriyle ünlü olduğu vurgulanmıştır.

C) Türkiye'nin Güneyi

Bu metinde Anadolu'nun güneyindeki iller arasında olan Antalya, Adana, Isparta, Hatay ve Mersin'e yer verilmiştir. Antalya'nın turizm için oldukça önemli bir bölge olduğunu, Isparta'nın Türkiye'nin gül bahçesi olduğunu, Hatay'ın ünlü yemekleriyle dünya gastronomi şehirleri arasında yer aldığı ve Mersin'de her yıl Narenciye festivali düzenlendiği belirtilmiştir. Ayrıca güney mutfağından kebab, şalgam suyu, içli köfte, tantuni gibi çeşitli yemekler tanıtılmıştır.

D) Orta Anadolu

Bu metinde Orta Anadolu'da Ankara, Konya, Kayseri, Eskişehir, Sivas, Nevşehir, Yozgat gibi illerin bulunduğundan bahsedilmiştir. Konya'nın Mevlana ile meşhur olduğu, Türkçede gez dünyayı gör Konya'yı diye bir sözün bulunduğu, Eskişehir'de Balmumu Heykeller Müzesinin görülmeye değer olduğu, Kapadokya'daki peri bacalarının güzelliği, Aksaray yakınlarında Tuz Gölü'nün ziyaret edilmesi gerektiği ve son olarak Kayseri Erciyes'teki kayak merkezinin kış turizmi açısından önemi dile getirilmiştir.

E) Türkiye'nin Kuzeyi

Bu metinde Karadeniz kıyılarının Türkiye'nin en çok yağış alan bölgesi olduğunu bundan dolayı ülkenin en yeşil ve geniş ormanlarına sahip olduğu ifade edilmiştir. Karadeniz kıyılarının önde gelen illerinin Trabzon, Samsun, Rize, Ordu, Giresun ve Zonguldak olduğu belirtilmiştir. Bölgedeki Ayder ve Pokut Yaylası gibi doğal güzellikleriyle insanı büyülediği dile getirilmiştir. Karadeniz'in vazgeçilemeyen yemeğinin hamsi olduğu ve hamsiden çeşitli yemekler yapıldığı belirtilmiştir. Karadeniz bölgesinde çay ve fındıkta önemli olduğu dünya fındık üretiminin 70'ini karşıladığı belirtilmiştir. Çayların ise hem ülkenin ihtiyaçlarını karşıladığı

hem de 100'den fazla ülkeye ihraç edildiği belirtilmiştir. Karadeniz yöresinin ünlü halk oyununun horun olduğu ifade edilmiştir.

F) Anadolu'nun Doğusu

Bu metinde Anadolu'nun doğusunun Türkiye'nin en dağlık bölgesi olduğunu, bölgenin önde gelen şehirleri arasında Erzurum, Van, Malatya, Elazığ, Tunceli, Kars olduğu, Erzurum'un kış sporları ve çağ kebabı ile ünlü olduğu belirtilmiştir. Van'ın kahvaltısıyla ve kedisiyle meşhur olduğu, Van gölünün ise Türkiye'nin en büyük gölü olduğu belirtilmiştir. Malatya'nın ise kayısı ile meşhur olduğu ifade edilmiştir. Anadolu'nun doğusunda Akdamar Adası ve Kilisesi, Ani Harabeleri, Çifte Minareli Medrese gibi birçok tarihi eser olduğu dile getirilmiştir.

G) Anadolu'nun Güneydoğusu

Bu metinde Anadolu'nun güneydoğusunda Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Siirt, Batman vb. İller bulunduğu, yaz aylarında havanın çok sıcak olduğu, Dicle ve Fırat nehrinin burada bulunduğu belirtilmektedir. Anadolu'nun güneydoğusunda Adıyaman Nemrut Dağı, Peygamberler şehri Şanlıurfa, Mardin evleri gibi turistik yerlerin bulunduğu, bölgenin mutfağının oldukça zengin olduğunu ve Gaziantep mutfağının 2015 yılında UNESCO tarafından Dünya Gastronomi Şehirleri listesine eklendiği ifade edilmiştir. Kebapları, baklavası, Antep fıstığı ile Gaziantep mutfağının oldukça zengin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Hatay'ın da eskiden Gastronomi şehirleri listesine eklendiği dile getirilmiştir.

6. Ünite

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görseli Türk Milleti'nin tarihi başarılarından ve değerlerinden oluşmaktadır. Bu ünite de tarihî kahramanlar, tarihsel süreç içinde Türklerin yerleştiği bölgeler üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on üç bölüme yer verilmiştir:

A) Tarih Boyunca Türkler

Bu metinde Türklerin köklü bir geçmişe sahip olduğu, İslamiyet'in kabulünden önce Orta Asya'da köklü gelenekleriyle dünyayı derinden etkileyen Uygur, Göktürk, Asya Hun devleti gibi birçok köklü devlet kurulduğu belirtilmiştir.

B) Asya Hun Devleti

Bu metinde Türklerin kurduğu ilk devletin Orta Asya'daki Asya Hun Devleti olduğu, devletin başkentinin Ötüken, ilk hükümdarının Teoman olduğu belirtilmiştir. Teoman'dan sonra yerine oğlu Mete Han'ın geçtiğini ve Türk tarihinde onlu sisteme göre ilk düzenli orduyu kurduğu ifade edilmiştir. Dünyadaki büyük ordularda Mete Han'ın sisteminin kullanıldığı ve Çinliler' in Hun saldırılarından korunmak için Çin Seddi'ni yaptığı dile getirilmiştir.

C) Avrupa Hun Devleti

Nergis Biray tarafından yazılan bu metinde Asya Hun Devleti yıkıldıktan sonra Kavimler Göçü olduğunu, sonucunda da Avrupa devletlerinin temelini atıldığı ve Türkler tarafından Avrupa Hun devleti kurulduğu belirtilmiştir. Orta Asya'da Türklerin kendilerine has bir takvim olan 12 Hayvanlı Türk Takvimi yaptıkları da ifade edilmiştir.

D) Göktürk Devleti

Bu metinde Göktürk devletinin Türk adının yer aldığı ilk devlet olduğu, 552'de Bumin Kağan tarafından kurulduğu, başkentinin Ötüken olduğu, Göktürk alfabesi kullanılarak yazılan Orhun Abidelerinin Türk tarihi açısından oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

E) Orhun Abideleri (Göktürk Yazıtları)

Bu metinde Türk adının geçtiği ilk Türkçe metnin Orhun Abideleri olduğu ve Tonyukuk, Kül Tigin Anıtı, Bilge Kağan adında üç taşın olduğu belirtilmiştir.

F) Uygurlar

Bu metinde Uyguların yerleşik hayata geçtiğini ve ticaretle uğraştıklarını belirtmiştir.

G) Türklerin Dünya Kültür Mirasına Kattıkları

Bu metinde altın elbiseli adam, 10'luk ordu sistemi, yoğurdun dünya kültürüne armağan edilmesi ve üzeninin icadı gibi Türklerin dünya kültür mirasına kattıkları önemli gelişmelerden bahsedilmiştir. Ayrıca Türkler, ilk çağın kapanıp orta çağın açılmasını sağlayan Kavimler göçü hareketini oluşturmuştur. Bugünkü Avrupa medeniyetinin temelini oluşturan Vizigotlar, Ostrogotlar, Franklar gibi Kavimler göçünden sonra birçok devlet kurulmuştur.

H) Türklerin İslamiyet'i Kabulü

Bu metin, Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve bu süreçteki önemli gelişmeleri ele almaktadır. İslamiyet'in Arap Yarımadası'nda ortaya çıkışından kısa süre sonra Türkler arasında hızla yayıldığı ve bunun sonucunda Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçuklular gibi Türk-İslam devletlerinin kurulduğu belirtilmiştir. Büyük Selçuklular döneminde ise Nizamülmülk'ün, devlet yönetimiyle ilgili düşüncelerini aktardığı *Siyasetname* adlı eserine ve günümüzde de önemini koruyan bu eserin değerine değinilmiştir. Ayrıca, Nizamülmülk'ün kurduğu Nizamiye Medreseleri'nin, özellikle 1066 yılında Bağdat'ta açılan medresenin, modern üniversitelerin temelini oluşturduğu ifade edilmiştir.

I) Türkler Anadolu'da

Bu metin, Türklerin Anadolu'ya yerleşme süreci ile Horasan Türklerinin kültürel katkılarını konu edinmektedir. Horasan Türklerinin dünya kültürüne kazandırdığı en önemli eserlerden biri olan *Kutadgu Bilig* tanıtılmakta; eserin, insanlara mutluluğa ulaşmanın yollarını öğreten bir öğüt kitabı olduğu ve adının "Mutluluk Veren Bilgi" anlamına geldiği belirtilmektedir. Ayrıca, Büyük Selçuklu Devleti'nin Bizans ile mücadelesi ve 1071 Malazgirt Zaferi'yle Sultan Alparslan'ın Anadolu'nun kapılarını Türklere açtığı aktarılmaktadır. Bu zaferle Anadolu'da yeni bir dönem başlamış, kurulan beyliklerin ardından 1299'da Osmanlı Beyliği yükselmiş ve bu beylik zamanla üç kıtaya yayılan büyük bir imparatorluğa dönüşmüştür. Metin, Türklerin sadece askeri alanda değil, kültürel alanda da önemli izler bıraktığını ortaya koyarak, Anadolu'nun Türk tarihi açısından stratejik ve kültürel önemine dikkat çekmektedir.

J) Osmanlı Devleti

Bu metinde Osmanlı Devleti'nin kurucusunun Osman Bey olduğunu, Fatih Sultan Mehmet gibi bazı padişahların dünya tarihine yön verdiğini, Fatih'in 1453 İstanbul Fethi aracılığıyla orta çağın sona erip yeni çağın başladığı ve son olarak Fatih'in şahi adı verilen büyük toprakları yaptırdığı belirtilmiştir. Kanuni zamanında ise Osmanlı'nın üç kıtaya hüküm sürdüğü ve özellikle Fransa ile ilişkilerin geliştiği dile getirilmiştir.

K) Osmanlı Devleti'nden Türkiye'ye

Bu metin, Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda başlayan güç kaybını ve I. Dünya Savaşı'na uzanan süreci ele almaktadır. 1914-1918 yılları arasında yaşanan bu savaşta, Çanakkale Savaşları Türk ordusunun büyük fedakârlıkları ve Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğiyle kazanılmıştır. Bu zafer, yalnızca askerî bir başarı değil, aynı zamanda Türk milletinin insani ve ahlaki değerlerinin bir göstergesi olarak sunulmuştur. Metin, Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişte yaşanan mücadeleleri ve kültürel mirası vurgularken, kullanılan görsellerle de tarih bilinci ve kültürel farkındalığı desteklemektedir.

L) Fransız General Guro'nun Bir Anısı

İbrahim Sarı'nın kaleme aldığı bu metin, Çanakkale Savaşı sırasında yaşanan bir olay üzerinden Türk askerinin kahramanlık ve yüksek insani değerlerini gözler önüne sermektedir. Fransız General Guro'nun tanıklık ettiği bu olayda, bir Türk askeri yaralı bir düşman askerine yardım etmiş, kendi giysisini kullanarak onun yarasını sarmıştır. Yaralı askerin cebinden çıkan yaşlı bir kadın fotoğrafı üzerine, Türk askeri bu davranışını "O, annesine kavuşsun diye yarasını sardım" sözleriyle açıklamıştır. Bu olay, Türk kültüründe derin kökleri olan merhamet, yardımseverlik ve insan sevgisinin savaş ortamında dahi nasıl yaşatıldığını göstermektedir. Savaşın en çetin anlarında bile düşmana insanca yaklaşmak, Türk milletinin kültürel ve ahlaki değerlerinin bir yansımasıdır. Metin ayrıca, 1917'deki ekmek dağıtımındaki kesintiler gibi toplumsal zorluklara değinerek, dönemin ağır yaşam koşullarını da ortaya koymaktadır.

Bu tür anlatılar, Türk kültürünün vicdan, merhamet ve insani sorumluluk gibi değerleri nasıl gelecek kuşaklara aktardığını göstermesi bakımından önemli bir işlev üstlenmektedir. Çanakkale Savaşı, bu yönüyle yalnızca bir askerî zafer

değil, aynı zamanda Türk milletinin köklü kültürel mirasını ve insanlık anlayışını yansıtan tarihî bir dönüm noktasıdır.

M) Kadınlar İçin Seçme ve Seçilme Hakkı

Cemile Burcu Kartal tarafından yazılan bu metinde Türkiye’de kadınlara seçme ve seçilme hakkının pek çok Avrupa ülkesinden önce tanındığı, 1930’da belediye, 1932’de muhtarlık, 1934’te ise TBMM seçimlerinde kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanındığı belirtilmiştir.

7. Ünite

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat temasının kapak görseli Nazım Hikmet, Barış Manço, Mehmet Akif Ersoy, Neşet Ertaş, Necip Fazıl Kısakürek gibi önemli sanatçılardan oluşmaktadır. Bu üniteye Türk edebiyatı, şair ve yazarlar üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu sekiz bölüme yer verilmiştir:

A) Sanat Nedir

Bu metinde sanat kelimesinin kelime anlamının üretmek olduğu, insanların farklı yollarla ifade ettiği şeylerin sanat olduğu, her şeyin sanat olamayacağı, yapılan şeylerin sanat eseri olabilmesi için güzel ve özgün olması gerektiği vurgulanmıştır. Sanat dalları arasında edebiyat, müzik, resim, mimari, sinema olduğu ifade edilmiştir.

B) Mehmet Akif Ersoy

Bu metinde Mehmet Akif’in hayatı anlatılmaktadır. Mehmet Akif Baytar mektebini birincilikle bitiren, şiirle uğraşan, Kurtuluş Savaşı yıllarında yurdun düşmandan kurtulması için çalışan, Burdur Milletvekili olarak TBMM kurucuları arasında yer alan ve İstiklal Marşını kaleme alan önemli bir şahsiyettir.

C) Sakarya Türküsü - Necip Fazıl Kısakürek

Necip Fazıl Kısakürek, Türk şiirinde önemli şairlerinden biridir. Onun en ünlü şiirlerinden biri Sakarya Türküsüdür. Necip Fazıl Kısakürek’in “Sakarya Türküsü” adlı şiiri, derin bir anlam ve duygu yüklü bir eserdir. Şair, bu şiirde

Sakarya Nehri'ni bir metafor olarak kullanarak, Türk milletinin tarih boyunca yaşadığı zorlukları, mücadele ruhunu ve yeniden dirilişini anlatır.

D) Dünyayı Verelim Çocuklara- Nazım Hikmet

Nazım Hikmet'in "Dünyayı Verelim Çocuklara" adlı şiiri, barış, umut, sevgi ve çocuklar için daha güzel bir dünya özlemini dile getiren etkileyici bir eserdir. Şair, bu şiirde dünyayı çocukların saf ve temiz gözlerinden görmeyi ve onların geleceği için savaşımsız, adil ve mutlu bir düzen kurmayı hayal eder. Nazım Hikmet, dünyayı çocuklara vererek onların bir oyuncak gibi onunla oynamalarını ve sevinç içinde yaşamalarını hayal eder. Çocukların saf ve tertemiz dünyasında savaşların, nefretin, kötülüğün yerinin olmadığını, onların bu dünyayı bir çiçek gibi büyüteceğini söyler. Şair, çocukların bu dünyayı büyütürken onu daha güzel, daha yaşanabilir bir hale getireceğine inanır.

E) Barış Manço

Barış Manço, 2 Ocak 1943'te doğmuş ve Türk müziğinin unutulmaz isimlerinden biri olmuştur. Sanatla iç içe bir ailede büyüyen Manço, müziğe olan yeteneğini daha genç yaşlarda keşfetmiştir. Galatasaray Lisesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra, Belçika'da Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim ve grafik tasarım eğitimi görmüş, ancak asıl tutkusunun müzik olduğunu hiçbir zaman unutmamıştır. Müzik kariyerine lise yıllarında başlamış olan Barış Manço, 1960'larda yurt dışında farklı gruplarla çalışmış, 1970'lerde ise Türkiye'ye dönerek Kurtalan Ekspres grubunu kurmuştur. Anadolu rock türünde öncü bir sanatçı olarak Türk halk müziği motiflerini modern rock ve pop ile harmanlayan bir tarz yaratmış ve bu yönüyle geniş kitlelere ulaşmıştır. "Dağlar Dağlar," "Gülpembe," "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" ve "Halil İbrahim Sofrası" gibi pek çok unutulmaz eseri Türk müziğine kazandırmıştır. Şarkılarında insana, doğaya, dostluğa ve sevgiye dair evrensel temaları işlerken, kimi zaman da toplumun aksayan yönlerine dair ince mesajlar vermiştir. Barış Manço sadece müzisyen olarak değil, aynı zamanda televizyon programcısı olarak da tanınmıştır. 1988'de başlayan ve yıllarca süren "7'den 77'ye" adlı programı, genç yaşlı herkes tarafından büyük bir ilgiyle izlenmiş ve eğitim içerikli yapısıyla Türk televizyonculuğunda bir efsane haline gelmiştir. Bu program sayesinde Türkiye'nin pek çok kültürel ve tarihi zenginliğini tanıtmakla kalmamış, dünya

genelinde de kültürel bir köprü kurmuştur. Sadece Türkiye’de değil, yurtdışında da büyük bir hayran kitlesine sahip olan Barış Manço, 1991 yılında “Devlet Sanatçısı” unvanı almıştır. Barış ve kardeşlik mesajları içeren müziği, yaşadığı dönemde uluslararası bir yankı uyandırmış ve pek çok dile çevrilmiştir. Onun eserleri, barışa, sevgiye ve insanlığa adanmış bir yaşamın en güzel yansımalarıdır.

F) Neşet Ertaş

Bu metinde Neşet Ertaş’ın hayatı, müzik kariyeri, aldığı unvanlar ve ölümsüz eserleri kaleme alınmıştır. Bozkırın Tenekesi olarak da bilinen Neşet Ertaş, 1938 yılında Kırşehir’in Çiçekdağı ilçesine bağlı Kırıllar köyünde doğmuş, halk müziği ile iç içe büyümüş bir sanatçıdır. Babası Muharrem Ertaş, onun en büyük ilham kaynağı olmuş, müzik hayatına başlamasında önemli bir rol oynamıştır. Küçük yaşlarda bağlama ve keman çalmayı öğrenen sanatçı, halkın gönlünde taht kuracak eserler üretmiştir. 14 yaşında İstanbul’a gelen Neşet Ertaş, babasının yazdığı “Neden Garip Garip Ötersin Bülbül” adlı türküyle ilk plağını yapmış ve müzik dünyasında tanınmaya başlamıştır. Uzun yıllar Türkiye’de ve yurt dışında çalışmalarına devam eden sanatçı, özellikle Almanya’da sağlık sorunları nedeniyle uzun süre yaşamıştır. 2000 yılında yeniden sahnelere dönen Neşet Ertaş, Kültür Bakanlığı tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” ilan edilmiştir. 2012 yılında İzmir’de vefat etmiştir. Sanatçının “Gönül Dağı,” “Mühür Gözlüm,” “Yazımı Kışa Çevirdim” gibi eserleri, Türk halk müziği repertuarında çok önemli bir yere sahiptir.

G) Mimar Kemaleddin Bey

Bu metinde Kemaleddin Bey’in 1870’te İstanbul Teknik Üniversitesi’nde okuduğu, mimar Vedat Tek ile birinci milli mimarlık akımını başlattığı, Türkiye’de Gazi Orta Muallim Mektebi (Gazi Üniversitesi) , Ankara Palas Konukevi gibi birçok esere imza attığı belirtilmiştir. Ayrıca 20 TL’lik kâğıt paranın arka yüzünde Mimar Kemaleddin Bey’in resmi bulunmaktadır.

8. Ünite

İnsan ve Doğa

İnsan ve doğa temasının kapak görseli güzel çevreden ve doğal güzelliklerden oluşmaktadır. Bu ünite de çevre felaketleri, çevre kirliliği, çevreye bağlı yemek kültürleri, çevreyi koruma, tarihî kültürel yeme alışkanlıkları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dokuz bölüme yer verilmiştir:

A) Orman ve biz

Bu metinde ormanların doğaya güzellik verdiğini, doğanın akciğeri olduğunu, oksijen üretiminin temel kaynağı olduğunu, milyonlarca canlıya ev sahipliği yaptığı belirtilmiştir.

B) Orman Yurdun Temelidir- Aşık Veysel

Aşık Veysel'in "Orman Yurdun Temelidir" adlı şiiri, doğa sevgisini ve ormanların insan hayatındaki önemini etkileyici bir şekilde vurgular. Şiir, yalnızca bir doğa tasviri değil, aynı zamanda insanlara ormanların korunması gerektiği konusunda bir uyarı niteliği taşır.

C) Ormanlar

Ormanlar adlı şarkı çevre bilincini aşlamayı ve doğaya duyulan sevgiyi ifade etmeyi amaçlayan anlamlı bir eserdir. Şarkının neşeli ve akılda kalıcı yapısı, dinleyicilere çevre sevgisini etkili bir şekilde aktarmaktadır. Bu şarkı hem çocuklara hem de yetişkinlere doğayı sevdirmek ve çevre bilinci oluşturmak adına başarılı bir araçtır. Doğaya duyulan sevgiyi bireylerin kalbine yerleştirmeyi amaçlayan bu eser, çevre duyarlılığı konusunda kalıcı bir etki bırakır.

D) Ağaç

İbrahim Minnetoğlu tarafından yazılan bu şiirde doğanın insana sunduğu güzellikler ve ağacın insan hayatındaki yeri etkileyici bir şekilde ifade edilmektedir. Şair, ağacı sadece bir doğa unsuru olarak değil, aynı zamanda yaşamın ve dayanıklılığın bir simgesi olarak ele alır. Ağaç, sabrı, gücü ve doğanın sürekliliğini temsil ederken, insanın doğayla olan bağını da derin bir anlamla işler. Şiir, yalın ama duygu yüklü diliyle okuyucuyu doğaya saygı duymaya ve

onu korumaya teşvik eder. Minnetoğlu'nun doğayı bir ilham kaynağı olarak yüceltmesi, şiiire evrensel ve zamansız bir anlam kazandırır.

E) Yürüyen Köşk

Bu metin, Atatürk'ün doğaya ve özellikle ağaçlara olan sevgisini ve çevreye verdiği önemi anlatmaktadır. Yürüyen Köşk hikayesi, Atatürk'ün bir çınar ağacının dallarını kesmek yerine, köşkün yerini değiştirme talimatı vermesiyle başlar. Bu olay, çevreye duyulan saygının ve doğal güzelliklerin korunmasının ne kadar değerli olduğunu gösterir. Köşk, raylar üzerinde 4,80 metre yana kaydırılarak ağacın kesilmesi engellenmiş ve “Yürüyen Köşk” olarak anılmaya başlanmıştır. Ayrıca metinde, Osmanlı zamanında da ağaç sevgisinin güçlü olduğu, İngiliz şair Lady Craven'in bu konuda yaptığı gözlemlerle desteklenmektedir. Türklerin doğal güzelliklere olan saygısı, yabancılar tarafından da fark edilmiş ve övgüyle ifade edilmiştir. Bu olay hem tarihi hem de çevresel bilinç açısından önemli bir örnektir. Doğayı korumanın bireysel ve toplumsal bilinçle mümkün olabileceğini vurgular. Atatürk'ün ileri görüşlülüğü ve çevre sevgisi, bugün için de ilham verici bir mesaj taşır.

F) Osmanlı'nın Çiçekleri

Bu metinde Türk kültüründe ağaçlar gibi çiçeklere de büyük önem verildiğinden bahsedilmektedir. Osmanlı zamanında padişah bahçelerinin çiçeklerle dolu olduğu, Fatih Sultan'ın çiçekleri çok sevdiği, Kanuni döneminde ise çiçek kültürünün geliştiği ifade edilmektedir. Ayrıca Avrupa'dan gelenlerin Türk topraklarından çiçek ve bitki tohumu götürdüğünü ve Avrupa'da çiçek merakının arttığı dile getirilmiştir.

G) Türklerin Çiçekleri

Fransız seyyah ve diplomat Philippe du Fresnecanaye Türklerin Çiçekleri çok sevdiğini, padişahın sarayında her kokudan çiçek bulunduğunu ifade etmiştir. İngiliz mimar ve ressam Thomas Allom ise 19.yüzyılda İstanbul'da çoğu evin bahçeli olduğunu ve birçok çiçek bulunduğunu dile getirir. Ayrıca Türklerin güle değer verdiğini ve Türklere ait çiçek dili olduğunu belirtir. Umudu portakal

çiçeğinin, umutsuzluğu kadife çiçeğini, değişmezliği ise horozibiğinin temsil ettiğini dile getirir.

H) Lale, Avrupa'ya Nasıl Gitti, Biliyor muydunuz?

Bu metin, lalenin Avrupa'ya ulaşma hikayesini ve Türkiye'deki önemini anlatmaktadır. 1562 yılında İstanbul'dan Hollanda'ya kumaş taşıyan bir geminin, yükleri arasında bulunan lale soğanlarını Anvers Limanı'na götürmesiyle lalenin Avrupa'da tanınmaya başladığı belirtilmiştir. Başlangıçta sebze sanılan bu soğanlar ekilip büyütülmüş ve zamanla Avrupa'da büyük ilgi görmüştür. Günümüzde ise Türkiye'nin Konya iline bağlı Çumra ilçesi, lale üretiminin merkezi olarak öne çıkmakta; buradan hem yurt içine hem de yurt dışına lale gönderilmektedir. Ayrıca İstanbul'da Lale Festivali düzenlenmekte ve lale, Türkiye'nin kültürel zenginliğinin bir parçası olarak ön plana çıkmaktadır. Metin, lalelerin tarihsel ve kültürel yolculuğunu vurgulamaktadır.

I) Ortak Evimiz Dünyayı Koruyalım

Bu metin Türk kültüründe doğa, ağaçlar ve çiçeklere verilen önemi, bu değerlere yönelik kurulan vakıflar üzerinden anlatmaktadır. İlk olarak “Dinlenme için Bahçe Vakfı” tanıtılmıştır; bu vakfın, insanların dinlenmesi ve doğayla iç içe vakit geçirebilmesi amacıyla kurulduğu, ağaç ve çiçeklerle bezenmiş özel bir araziye kapsadığı belirtilmiştir. İkinci olarak, 1594 yılında Bursa-İznik'te kurulan “Herkesine Meyve Vakfı” anlatılmaktadır. Bu vakıf, elma ve armut ağaçlarıyla dolu bahçelerden, dileyen herkesin belirli bir miktarda meyve yiyebilmesi ve götürebilmesi için oluşturulmuştur. Günümüzde de doğayı ve ağaçları korumak için kurulan vakıflar bulunduğu belirtilmiştir. Bu vakıflardan en bilinenin Tema olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında ÇEKÜL vakfının da Tema gibi Anadolu'nun her yerinde ağaç dikimi yaptığı belirtilmiştir.

Tablo 4.6.

Türkçe ve Türk kültürü 6. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A <i>elma</i> , TTK6-21		
1A <i>portakal</i> , TTK6-21		

Tablo 4.6 (Devamı)

1A <i>havuç</i> , TTK6-21
1A <i>erik reçeli</i> , TTK6-28
1A <i>çikolata</i> , TTK6-37
1A <i>pizza</i> , TTK6-38
1A <i>lahmacun</i> , TTK6-38
1A <i>kabak tatlısı</i> , TTK6-38
1A <i>peynirli pide</i> , TTK6-58
1A <i>kol böreği</i> , TTK6-58
1A <i>kavurma</i> , TTK6-75
1A <i>etler</i> , TTK6-77
1A <i>kavurmalı tost, terbiyeli şiş, kaburga dolması, sebzeli haşlama, yahni</i> , TTK6-78
1A <i>İskender kebabı</i> , TTK6-89
1A <i>kestane şekeri</i> , TTK6-89
1A <i>baklalı enginar</i> , TTK6-92
1A <i>börülce salatası</i> , TTK6-92
1A <i>otlu börek</i> , TTK6-92
1A <i>kabak çiçeği dolması</i> , TTK6-92
1A <i>Adana kebabı</i> , TTK6-94
1A <i>şalgam suyu</i> , TTK6-94
1A <i>dondurma</i> , TTK6-94
1A <i>tepsi kebabı</i> , TTK6-94
1A <i>içli köfte</i> , TTK6-94
1A <i>künefe</i> , TTK6-94
1A <i>gül reçeli</i> , TTK6-94
1A <i>tantuni kebabı</i> , TTK6-94
1A <i>kerebiç tatlısı</i> , TTK6-94
1A <i>hamsi</i> , TTK6-97
1A <i>pilav</i> , TTK6-97
1A <i>dolma</i> , TTK6-97
1A <i>peynir</i> , TTK6-97
1A <i>tereyağı</i> , TTK6-97
1A <i>çay</i> , TTK6-98

Tablo 4.6 (Devamı)

1A <i>fındık</i> , TTK6-98
1A <i>çağ kebabı</i> , TTK6-99
1A <i>kayısı</i> , TTK6-100
1A <i>kebab</i> , TTK6-102
1A <i>baklava</i> , TTK6-102
1A <i>Antep fıstığı</i> , TTK6-102
1E <i>Sade Ali Efendiciğim</i> , TTK6-58
1E <i>Gül Hanım</i> , TTK6-99
1E <i>Ertuğrul Bey</i> , TTK6-116
1E <i>Osman Bey</i> , TTK6-116
1G <i>Bakkal-manav oyunu</i> TTK6-13
1G <i>parmak oyunu (hamsi) 'nin sözlerini yazın</i> , TTK6-98
1G <i>bu sayfadaki evimiz dünya oyununu oynayın</i> , TTK6-159
2A <i>Murat</i> , TTK6-13
2A <i>Burcu</i> , TTK6-13
2A <i>Efe</i> , TTK6-16
2A <i>Murat</i> , TTK6-20
2A <i>Burcu</i> , TTK6-21
2A <i>Yunus</i> , TTK6-25
2A <i>Emrah</i> , TTK6-25
2A <i>Mecnun</i> , TTK6-25
2A <i>leyla</i> , TTK6-25
2A <i>Mehmet</i> , TTK6-39
2A <i>Hasibe parlar</i> , TTK6-72
2A <i>Ahmet</i> , TTK6-75
2A <i>benim adım Ahmet</i> , TTK6-87
2A <i>Sevgi</i> , TTK6-87
2A <i>benim adım Bülent</i> , TTK6-95
2A <i>Bülent</i> , TTK6-102
2A <i>Muharrem Ertaş</i> , TTK6-136
2B <i>hoş geldiniz</i> , TTK6-20
2B <i>Merhaba</i> , TTK6-87

Tablo 4.6 (Devamı)

2B <i>Merhaba</i> , TTK6-95
2C Murat'ın <i>halasının oğludur</i> , TTK6-16
2C Mustafa <i>Amca</i> , TTK6-75
2C <i>Ahmet'in babasıyım</i> , TTK6-95
2C <i>Ahmet'in annesiyim</i> , TTK6-99
2E <i>ücretsiz tebrik kartları dağıtılıyor</i> , TTK6-18
3A <i>ortak özelliklerimizin farkında olmalı, farklılıklarımızın zenginlik olduğunu unutmamalıyız</i> , TTK6-32
3A <i>farklılıklar toplum hayatına zenginlik katar</i> , TTK6-36
3A <i>bir toplumdaki farklılıklar o toplum için zenginliktir</i> , TTK6-46
3A <i>ön yargılı olmak iyi bir şey değildir</i> , TTK6-46
3A <i>ön yargılar bize çeşitli zararlar verebilir</i> , TTK6-46
3A <i>bir araya gelirse zor işlerin üstesinden gelebiliriz</i> , TTK6-46
3A <i>dinleyerek birbirimizi daha iyi tanıyabiliriz</i> , TTK6-46
3A <i>Atatürk ağaçları büyük bir sevgiyle beslerdi</i> , TTK6-154
3A <i>Türk kültüründe ağaçlar gibi çiçeklere de büyük önem verilmiştir</i> , TTK6-155
3B <i>Türkçe ve Türk kültürü dersi</i> , TTK6-64
3B <i>Nizamiye Medreseleri</i> , TTK6-114
3C <i>Türkler köklü bir geçmişe sahiptir</i> , TTK6-108
3C <i>Türklerin kurduğu ilk devlet Orta Asya'daki Asya Hun Devleti'dir</i> . TTK6-109
3C <i>Teoman</i> , TTK6-109
3C <i>Mete Han</i> , TTK6-109
3C <i>Kavimler Göçü</i> , TTK6-110
3C <i>12 Hayvanlı Türk Takvimi</i> , TTK6-111
3C <i>Göktürk alfabesi kullanılarak yazılan Orhun Abideleri Türk tarihi açısından çok önemlidir</i> , TTK6-111
3C <i>Tonyukuk anıtı</i> , TTK6-111
3C <i>Kül tigin anıtı</i> , TTK6-111
3C <i>Bilge Kağan anıtı</i> , TTK6-111
3C <i>Karahanlılar</i> , TTK6-114
3C <i>Gazneliler</i> , TTK6-114
3C <i>Büyük Selçuklular</i> , TTK6-114
3C <i>Fatih Sultan Mehmet</i> , TTK6-116

Tablo 4.6 (Devamı)

3C <i>Osmanlı Devleti, Türk tarihindeki en önemli mücadelelerden biri 1915 yılındaki Çanakkale Savaşlarıdır, TTK6-117</i>
3C <i>Mustafa Kemal Atatürk, TTK6-117</i>
3C <i>Çanakkale Savaşı büyük yokluklar içinde kazanılmıştır, TTK6-118</i>
3C <i>Türk milleti Mustafa Kemal önderliğinde kurtuluş mücadelesini başlamıştır, TTK6-119</i>
3C <i>Türkiye’de kadınlara seçme ve seçilme hakkının pek çok Avrupa ülkesinden önce tanındığı, 1930’da belediye, 1932’de muhtarlık, 1934’te ise TBMM seçimlerinde kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanındığı belirtilmiştir, TTK6-120</i>
4A <i>Memleket İsterim- Cahit Sıtkı Tarancı, TTK6-22</i>
4A <i>bakın Yunus Emre bir şiirinde ne demiş, TTK6-33</i>
4A <i>Yaşar Kemal,TTK6-45</i>
4A <i>şiir söyleyerek gelir, TTK6-54</i>
4A <i>Mevlana,TTK6-96</i>
4A <i>Nizamülmülk- Siyasetname, TTK6-114</i>
4A <i>Kutadgu Bilig, TTK6-115</i>
4A <i>Mehmet Akif Ersoy TTK6-129</i>
4A <i>Nazım’ın bir şiirini okumaya, TTK6-133</i>
4A <i>Barış Manço’nun biyografisi, TTK6-134</i>
4A <i>Orman Yurdun Temelidir (şiir) TTK6-147</i>
4B <i>şarkı, TTK6-54</i>
4B <i>türkü, TTK6-54</i>
4B <i>Memleketim şarkısını dinleyin, TTK6-25</i>
4B <i>müzik, TTK6-58</i>
4B <i>İstiklal Marşı, TTK6-130</i>
4B <i>en ünlü şiirlerinden biri Sakarya Türküsü, TTK6-132</i>
4B <i>Japonya’daki ilk konserini verir, TTK6-134</i>
4B <i>Barış Manço’nun nane limon kabuğu şarkısı, TTK6-135</i>
4B <i>Neşet Ertaş, TTK6-136</i>
4B <i>bağlama, TTK6-136</i>
4B <i>keman,TTK6-136</i>
4B <i>“Neden Garip garip ötersin Bülbül” adlı türküyle ilk plağını yaptı, TTK6-137</i>
4B <i>Neşet Ertaş’ın türküleri pek çok sanatçı tarafından söylenmektedir, TTK6-137</i>
4C <i>Barış Manço ilk ve tek filmi Baba Bizi Eversene de oynar, TTK6-134</i>

Tablo 4.6 (Devamı)

4C Mimar Vedat tek ile <i>birinci milli mimarlık akımını</i> başlattı, TTK6-138
4C <i>çeşitli sanat dalları vardır. Edebiyat , müzik, mimari, resim, sanat faaliyetleri hayatımıza renk katar,</i> TTK6-138
4D karagöz gösterileri özellikle Ramazan ayında sergilenir, TTK6-51
4D Karagöz oynatmaya ne dersiniz ?TTK6-53
4D <i>Karagöz oyununa benzer bir oyun da orta oyunudur,</i> TTK6-58
4D <i>pek çok kukla çeşidi vardır. Gölge kuklası, ip kuklası, el kuklası, parmak kuklası bunlara örnek verilebilir,</i> TTK6-59
5A özellikle dini bayramlarda, TTK6-18
5A <i>dini bayramların toplumumuzda ayrı bir yeri vardır. Bu bayramlardan biri de Kurban Bayramıdır,</i> TTK6-69
5A <i>kurbanlık hayvan kurban edilmeden önce güzelce süslenir ; hayvanın alınına ve sırtına kına yakılır,</i> TTK6-71
5A <i>Türk toplumunda anneler askere giden oğullarına, gelin olan kızlara ve kurbanlık hayvana kına yakarlar. Bunun sebebi askerlerin kendilerini vatana adanması, gelinlerin yuvalarına adanması ve kurbanlık hayvanın ise Allah'a adanmasındadır,</i> TTK6-72
5A bayramdan önceki güne arife günü denir, TTK6-73
5A arife günü mezarlıklar ziyaret edilir, TTK6-73
5A küçükler büyüklerin ellerinden öper, TTK6-75
5A büyükler de küçüklere bayram harçlığı verir, TTK6-75
5A <i>Türk kültüründe ağacın önemi şu örnekte de görülür : Yeni doğan çocuk için bir ağaç dikme geleneği vardır,</i> TTK6-146
5B <i>aşağıdaki atasözlerini örnekteki gibi eşleştirin,</i> TTK6-41
5B komşu komşunun külüne muhtaçtır, TTK6-41
5B bir elin nesi var iki elin sesi var, TTK6-41
5B yalnız taş duvar olmaz, TTK6-41
5B birlikten kuvvet doğar, ağaç yapraklarıyla gürler, TTK6-41
5B bulmaca, TTK6-83
5B leyleği havada görmek TTK6-104
5B Bulmaca, TTK6-160
5C mezarlıklarda Kur'an-ı Kerim okunur ve dua edilir TTK6-73
5C bayram namazı için camiye gidilir, TTK6-74
5C abdest alınır, TTK6-74
5C kurban duası okunur, TTK6-75
5C tekbir getirilir, TTK6-75
5C İslam dinine göre kurban kesmek maddi durumu iyi olanlar için bir borçtur, TTK6-77

Tablo 4.6 (Devamı)

5C kurban kesmek Allah için yapılan ibadettir, TTK6-77
5C Kurban Bayramı'nda kesilen kurbanın dışında iki kurban daha vardır. Bunlar adak kurbanı ile akika kurbanıdır, TTK6-82
5C Yararatılanı, yaratandan ötürü hoş görmek ilkesi etkilidir, TTK6-145
5C İslam dini de ağaca çok önem vermiştir, TTK6-145
5C Hz. Muhammet'in şu sözü dikkat çekicidir : Kıyamet kopmakta iken bile, elinde bir ağaç fidanı olan eğer zaman buluyorsa onu diksin, TTK6-145
5C Türklerdeki bitki ve ağaç sevgisinde İslam dini de çok etkili olmuştur, TTK6-160
5E bu kartlara yazdığımız yazılarla bayram kutlaması yapıyoruz, TTK6-18
5E 21 Mart dünya kukla günü olarak kutlanıyor, TTK6-60
5E Narenciye Festivali,TTK6-94
5E İstanbul Lale Festivali, TTK6-157
5F dans, TTK6-58
5F ünlü halk oyunu horon, TTK6-98
6D akrabalarıyla telefon veya internet aracılığı ile görüşüyorlar, TTK6-18
6D aşağıdaki karekodu okutarak, TTK6-25
6D İnternette Karagöz Hacivat videoları izleyin, TTK6-54
6D oyunla ilgili olarak bu kitabın yazarına bir e posta gönderecek olsanız ona neler yazardınız? TTK6-57
6D verilen karekodu okutarak bir bayram namazı videosu da izleyebilirsiniz, TTK6-74
6D Bodrum Su Altı Müzesiyle ilgili sanal gezintiye katılın, TTK6-91
6D karekodu okutarak videoyu izleyin, TTK6-98
6D Aşağıdaki karekodu okutarak canlı yayında Van kedilerini izleyin, TTK6-100
6D Karekodu okutun, Açılan bağlantıdaki illerden birinde sanal gezinti yapın, TTK6-104
6D daha ayrıntılı bilgi için karekodu okutun ve açılan portalı inceleyin, TTK6-107
6D karekodu okutarak ilk Türk devletlerini anlatan sunuyu inceleyin, TTK6-108
6D Karekodu okutarak ses dosyasındaki iki sesi dinleyin, TTK6-127
6D Karekodu okutarak Mehmet Akif Ersoy'la ilgili videoyu dinleyin,TTK6-130
6D Karekodu okutarak videoyu izleyin, TTK6-131
6D karekodu okutun, TTK6-132
6D karekodu okutarak Barış Manço'nun biyografisini dinleyin ve izleyin , TTK6-134
6D Karekodu okutarak Barış Manço'nun nane limon kabuğu şarkısını dinleyin, TTK6-135
6D verilen karekodu okutarak şarkıyı dinleyin, TTK6-150
6D Karekodu okutarak Tema vakfının sayfasını inceleyin, TTK6-159

Tablo 4.6 (Devamı)

---

7 *Türkiye'ye*, TTK6-14

---

7 *Afyonkarahisar'ın Emirdağ İlçesi*, TTK6-14

---

7 *İstanbul'daki Sirkeci Garı*, TTK6-15

---

7 *Edirne*, TTK6-16

---

7 *Türkiye'deki* TTK6-18

---

7 *İstanbul*, TTK6-45

---

7 *Çorum*, TTK6-45

---

7 *Adana*, TTK6-72

---

7 *Ankara*, TTK6-87

---

7 *İstanbul*, TTK6-89

---

7 *Bursa*, TTK6-89

---

7 *Edirne*, TTK6-89

---

7 *Çanakkale*, TTK6-89

---

7 *Uludağ*, TTK6-89

---

7 *Aydın*, TTK6-91

---

7 *Ankara*, TTK6-91

---

7 *Afyonkarahisar*, TTK6-91

---

7 *Denizli*, TTK6-91

---

7 *İzmir*, TTK6-91

---

7 *Manisa*, TTK6-91

---

7 *Muğla*, TTK6-91

---

7 *Bodrum*, TTK6-91

---

7 *Didim*, TTK6-91

---

7 *Kuşadası*, TTK6-91

---

7 *Fethiye*, TTK6-91

---

7 *Çeşme*, TTK6-91

---

7 *Mersin*, TTK6-93

---

7 *Antalya*, TTK6-93

---

7 *Adana*, TTK6-93

---

7 *Isparta*, TTK6-93

---

7 *Hatay*, TTK6-93

---

7 *Mersin*, TTK6-93

Tablo 4.6 (Devamı)

---

7 Mersin , TTK6-94

---

7 Adana, TTK6-94

---

7 Kahramanmaraş,TTK6-94

---

7 Hatay, TTK6-94

---

7 Isparta, TTK6-94

---

7 Mersin,TTK6-94

---

7 Ankara, TTK6-95

---

7 Konya, TTK6-95

---

7 Kayseri, TTK6-95

---

7 Eskişehir, TTK6-95

---

7 Sivas, TTK6-95

---

7 Nevşehir, TTK6-95

---

7 Yozgat,TTK6-95

---

7 Antik kent : Efes, Pergamon, Sardes,Milet, Aphrodisias, TTK6-92

---

7 Konya, TTK6-95

---

7 Kayseri, TTK6-95

---

7 Eskişehir, TTK6-95

---

7 Sivas, TTK6-95

---

7 Nevşehir, TTK6-95

---

7 Yozgat,TTK6-95

---

7 Kapadokya, TTK6-96

---

7 Nevşehir peri bacaları, TTK6-96

---

7 Eskişehir- Balmumu Heykeller Müzesi,TTK6-96

---

7 Aksaray, TTK6-96

---

7 Tuz Gölü, TTK6-96

---

7 Kayseri-Erciyes Kayak Merkezi,TTK6-96

---

7 Trabzon, TTK6-97

---

7 Samsun, TTK6-97

---

7 Rize, TTK6-97

---

7 Ordu,TTK6-97

---

7 Giresun,TTK6-97

---

7 Zonguldak, TTK6-97

Tablo 4.6 (Devamı)

---

7 Erzurum, TTK6-99

---

7 Van, TTK6-99

7-Malatya, TTK6-99

---

7 Elazığ, TTK6-99

---

7 Tunceli, TTK6-99

---

7 Kars, TTK6-99

---

7 Palandöken, TTK6-99

---

7 Van, TTK6-100

---

7 Malatya,TTK6-100

---

7 Gaziantep, TTK6-101

---

7 Diyarbakır,TTK6-101

---

7 Şanlıurfa, TTK6-101

---

7 Mardin, TTK6-101

---

7 Adıyaman, TTK6-101

---

7 Siirt, TTK6-101

---

7 Batman,TTK6-101

---

7 Mardin, TTK6-101

---

7 Hatay, TTK6-102

---

7 Gaziantep, TTK6-102

---

7 Eskişehir,TTK6-104

---

7 Bursa, TTK6-104

---

7 İstanbul, TTK6-104

---

7 Balıkesir, TTK6-104

---

7 İzmir, TTK6-104

---

7 Bilecik, TTK6-116

---

7 Burdur, TTK6-130

---

7 Ankara, TTK6-130

---

7 Moda, TTK6-134

---

7 Ankara, TTK6-134

---

7 Kırşehir, TTK6-136

---

7 İstanbul, TTK6-137

---

7 Ankara, TTK6-137

Tablo 4.6 (Devamı)

7 Yalova, TTK6-154
7 Konya'nın Çumra ilçesi, TTK6-157
7 Bursa, TTK6-158
7 İznik, TTK6-158
8 Berlin, TTK6-13
8 Almanya, TTK6-14
8 Antonio Guterres, TTK6-34
8 Libya, TTK6-35
8 Kanada, TTK6-35
8 Surinam, TTK6-35
8 Cornelius Bischoff, TTK6-45
8 Harburg, TTK6-45
8 Kurban Bayramı bu yönüyle <i>Hristiyanlıktaki şükran gününe</i> benzer, TTK6-77
8 Orta Asya, Afrika, Balkanlar, Orta Doğu, TTK6-79
8 Ötüken, TTK6-109
8 Çin Seddi, TTK6-109
8 Vizigotlar, Ostrogotlar, Franklar, TTK6-113
8 Bağdat, TTK6-114
8 Horasan, TTK6-115
8 İngiltere, TTK6-116
8 Londra Kulesi, TTK6-116
8 General Guro, TTK6-118
8 Belçika, TTK6-134
8 Fransa, TTK6-134
8 Almanya, TTK6-134
8 Bulgaristan, TTK6-134
8 Belçika, TTK6-134
8 Japonya, TTK6-134
8 Manço, <i>Türk-Japon dostluğu etkinlikleri kapsamında Japonya'ya gider</i> , TTK6-134
8 Almanya, TTK6-137
8 İngiliz şair ve seyyah Lady Craven, TTK6-154
8 Philippe du Fresnecanaye, TTK6-155

Tablo 4.6 (Devamı)

8 *Thomas Allom*, TTK6-156

8 *Hollanda*, TTK6-157

8 *Anvers Limanı*, TTK6-157

Türkçe ve Türk Kültürü 6. Sınıf ders kitabında “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 97, “Günlük Yaşam” kategorisinde 46, “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 39, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 37, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 33, “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 32, “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 25 ve “Sosyal Yaşam” kategorisinde 19 öge bulunmaktadır.

TTK6 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Coğrafya ve Mekan ve Günlük Yaşam kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sosyal Yaşam ve Kişiler Arası İlişkiler kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu dağılım, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine paralel olarak, kültürel aktarımın daha çok mekânsal farkındalık ve çevresel unsurlar üzerinden gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu düzeyde, bireyler arası ilişkilerden ziyade, yaşanan çevrenin kültürel ve coğrafi boyutuna odaklanılmıştır.

4.8. Türkçe ve Türk Kültürü Seti’nin 7. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

1. Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve ailem temasının kapak görseli sıcak ve samimi aile görsellerinden oluşmaktadır. Bu üniteye büyükelçilik, gelecek, gelenekler, hayaller, inançlar, konsolosluk, kurallar, meslek seçimi, sorumluluk kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu beş bölüme yer verilmiştir:

A) Aile

Gökhan Tok’un yazdığı metinde aile kavramının üzerinde durulmuştur. Ailenin toplumun en küçük birimi olduğu, toplumun koşullarına ve yaşadığı çağa göre çeşitli şekiller alabildiğinden bahsedilmiştir. Afrika’da bir aile modeliyle Avrupa’daki bir aile modelinin farklı olacağı, günümüzdeki modern bir aileyle bundan beş yüz yol önce yaşayan ailenin de farklı olacağı vurgulanmıştır. Toplumun değişiminin ailenin de değişimi anlamına geldiği ifade edilmiştir. Metinden sonra metin altı soruları, aile ile ilgili şifreli bulmaca çözümü, akrabalık adlarını anlamları ile eşleştirme etkinliğe yer verilmiştir.

B) Annem

Galip Naşir Arı tarafından kaleme alınan bu şiirde anne şefkati ve sıcaklığı dile getirilmiştir.

C) Ninni

Mircan Kaya tarafından kaleme alınan bu ninni geleneksel Anadolu ninnilerinden farklı olarak, hikâye anlatıcı bir yapıya sahiptir. Mircan Kaya'nın yorumu, ninninin melankolik ve epik ruhunu koruyarak modern bir dokunuş katar. Sakin melodisi ve sıcak vokaliyle dinleyiciyi geçmişe götüren eser, sadece bir uyutma şarkısı değil, aynı zamanda kültürel hafızayı yaşatan önemli bir halk ezgisidir.

D) Diş Hediği

Bu metinde Türk kültüründe çocuğun diş çıkarmasının kutlanan bir olay olduğu, aile içinde büyük bir mutluluğun olduğunu ve diş hediğinin pişirildiği belirtilmiştir. Diş hediği töreninde çocuğun önüne her biri ayrı mesleği temsil eden bıçak, kalem, kitap, ekmek gibi nesnelere bırakıldığı ve çocuk hangisini seçerse o mesleği yapacağına inanılır.

E) Türkçemiz

Rıfat Ilgaz tarafından kaleme alınan şiir, Türkçenin halkın kimliği ve kültürel mirası olduğunu vurgulayan güçlü bir eserdir. Şair, yapay ve süslü dilden ziyade, yaşayan ve halkın içinden gelen Türkçeyi savunur. Türküleri, ninnilerinizi benimsememiz gerektiğini söyleyen şair yabancı sözcüklerin Türkçemizde yer almaması gerektiğini ifade eder. Yalın ama etkileyici üslubuyla, dilin korunması ve nesilden nesle aktarılması gerektiğini hatırlatır. Dil bilincini güçlendiren ve anadilin değerini vurgulayan şiir, edebi ve toplumsal açıdan önemli bir mesaj taşır.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama

Çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama ünitesinin kapak görselinde Çingene Kızı mozaığı, Mevlana, kuş evleri gibi çeşitli kültürel değerlere yer verilmiştir. Bu ünite

anlaşma, barış, cinsiyetler, eşitlik, göç, insan hakları, iş birliği, kültürler arası iletişim, ortak yaşam, saygı, sorumluluklar ve uyum kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dokuz bölüme yer verilmiştir:

A) Çingene Kızı

Mehmet Kurudayıoğlu tarafından kaleme alınan bu metinde Gaziantep’te bulunan Çingene Kızı mozaiği anlatılmaktadır. Mozaiğin farklı renklerdeki küçük parçaların yan yana getirilmesi ile oluşturulduğu, yeryüzü mozaiğinin insanlığın ortak mirasını ve kültürünü oluşturduğu belirtilmiştir.

B) Zebra ile At

Bayram Baş tarafından yazılan şiirde zebra ile atın yaşam tarzlarını karşılaştırarak insan hayatına dair bir mesaj veriliyor. Zebra doğada özgürce dolaşırken, at insan eliyle bakılıp rahat bir yaşam sürüyor. Ancak şiir, her canlının kendi doğasına uygun bir ortamda huzur bulduğunu vurguluyor. Bu bağlamda, şiir “insan yaşadığı yere ve yaşam biçimine uygun olmalıdır, aksi takdirde huzur bulamaz” mesajını veriyor. Zebranın at olamayacağı gibi, insanın da kendisi olmaktan vazgeçmemesi gerektiğini anlatıyor.

C) Toko

Naz Elkorek tarafından yazışma metinde Toko adındaki kuşun kocaman gagası yüzünden kendisini yalnız ve suçlu hissettiği bundan dolayı kendisi gibi büyük havalı kuş bulmak için dünyayı gezmek üzere uzun bir yolculuğa çıkacağı belirtilmiştir.

D) Bir Dünya Düşünürüm

Coşkun Ertepina tarafından kaleme alınan “Bir Dünya Düşünürüm” adlı şiiri, barış, kardeşlik ve sevgi dolu bir dünya hayalini anlatan etkileyici bir eserdir. Şair, insanların savaşızsız, ayırım yapmadan ve huzur içinde yaşadığı bir dünya özlemini dile getirir. Şiirde doğa, insan sevgisi ve umut dolu bir gelecek vurgulanır.

E) Osmanlı Devleti'nde Birlikte Yaşama Kültürü

Fethi Gedikli tarafından kaleme alınan metinde Osmanlı Devleti'nin farklı dini ve etnik kökenlerden gelen insanlarla barış içinde yaşama kültürünü nasıl benimsediğini anlatılıyor. Osmanlı'nın yönetimi altındaki Müslüman olmayan topluluklara hoşgörüyle yaklaştığı, onların haklarını koruduğu ve dinî özgürlüklerini garanti altına aldığı vurgulanıyor. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethinden sonra Hristiyan ve Yahudilere güvence verdiği, Bosna'da ise gayrimüslim topluluklara özgürlük tanındığını gösteren belgeler verdiği belirtiliyor. Osmanlı Devleti, "millet sistemi" adı verilen yönetim anlayışıyla farklı din ve kültürlerden toplulukların bir arada yaşamasını sağlamıştır. Osmanlı padişahları, gayrimüslimlere dinî özgürlük tanımış ve onları koruma altına almıştır. Bu hoşgörülü yaklaşım, Osmanlı'nın farklı toplumları bir arada tutmasını sağlamış ve bugün hâlâ hayranlık uyandıran bir örnek olarak gösterilmektedir.

F) Yunus Emre

Bu metinde birlikte yaşama kültürünün evrensel değerlerimizden biri olduğu, insanoğlunun din, dil, ırk fark etmeksizin benimsemesi gereken değerler olduğu bu değerlerin başında saygı değerinin geldiği belirtilmiştir. Mevlana'nın saygı konusunda iyi bir örnek olduğu ve Yunus Emre'nin de bu konu hakkında güzel sözleri olduğu belirtilmiştir.

G) Atalarımızdan Zarif Bir Esinti : Kuş Evleri

Nurten Bengi Aksoy tarafından yazılan bu metinde kuş evlerinin merhamet ve sevgi gibi yüce duyguları sembolize ettiği belirtilmiştir. Kuş evlerinin kuşlar için bir barınak olduğu aynı zamanda mimari şaheser olduğu vurgulanmıştır.

H) Aç Kalan Hayvanlar Besleniyor

Bu metinde İstanbul Büyükşehir Belediyesinin soğuktaki aç hayvanları beslediği, mama bıraktığını, tıbbi müdahaleye ihtiyacı olan hayvanlara ise veteriner hekimin ilgilendiği belirtilmiştir.

D) Tarihimizden İlginç Vakıflar

Bu metinde vakfın bir malın veya bir gelirin kişinin özel mülkiyetinden çıkarılarak hayır hizmetine tahsis edildiği, atalarımızın leylek vakfi ve suyu

soğutan vakıf kurduğu belirtilmiştir. Leylek vakfının leyleklerin beslenmesi için, suyu soğutan vakfın ise halkın soğuk su içmesini sağladığı ifade edilmiştir. Bu metinden sonra öğrencilerin hayal dünyasını geliştirebilecekleri etkinliklere yer verilmiştir. Bunlardan ilki toplum yararına bir vakıf kurulsaydı nasıl bir vakıf kuruldu sorusunu değerlendirilmeleri olmuştur. İkincisinde ise insanın sorumlulukları hakkında bir konuşma taslağı hazırlanması istenmiştir.

3. Ünite

Oyun ve Eğlence

Oyun ve eğlence temasının kapak görselinde birbirinden çeşitli oyunlara yer verilmiştir. Bu üniteye eğlence, hobiler, lunapark, şarkı ve türkü üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu dört bölüme yer verilmiştir :

A) Yedi Kiremit

Metin, geleneksel bir çocuk oyunu olan yedi kiremiti ve bu oyunun çocuklar arasındaki dostluk, adalet ve centilmenlik değerlerle ilişkisini anlatmaktadır. Çocuklar mahallede bir araya gelerek takımlarını oluşturur ve oyuna başlar. Oyunun amacı, üst üste dizilmiş kiremitleri devirmek ve rakip takımın engellemesine rağmen tekrar dizmektir. İlk atışı yapacak takım, taş havaya atılarak belirlenir. Oyunun ilerleyen anlarında Ahmet, düşen rakibini vurma fırsatı yakalar ancak onun zor durumda olduğunu görünce vurmaz. Bunun yerine dostluğu seçer ve arkadaşına yardımcı olur. Metin, sadece bir oyun anlatımı sunmakla kalmayıp, rekabetin içinde dahi dostluk ve adaletin önemini vurgulamaktadır.

B) Çocukluk

Cahit Sıtkı Tarancı tarafından yazılan bu şiirde şairin geçmişe duyduğu özlemi ve çocukluk yıllarına olan saf, mutlu anıları anlatılmaktadır. Şiirde, çocukluk dönemi masumiyet, oyunlar, doğa ve hayal dünyası üzerinden anlatılır. Tarancı, yetişkinliğin getirdiği sorumluluklardan ve hayatın ağırlığından kaçış olarak çocukluğu bir sığınak gibi sunar. Genel olarak şiir, çocukluk yıllarının geri dönülmez güzelliğini ve yetişkinliğin ona duyduğu özlemi etkileyici bir şekilde yansıtan başarılı bir nostaljik eserdir.

C) Eski Oyunlar, Yeni Oyunsuzluklar

Gökhan Özcan tarafından yazılan bu metinde geçmişteki çocukluk yıllarının güzelliğinden bahsedilmektedir. Eskiden kısıtlı imkanlarla kağıt parçalarından yapılan çeşitli oyuncakların olduğunu şimdi ise adının konulmadığı bir oyunsuzluğun oynandığı belirtilmiştir. Çocukların artık ekrana kitlendiğini, telefon oyunlarına düşkün olduğunu ve bunun ilerde ağır bir faturasının çıkacağı ifade edilmiştir.

D) Gönlüm Çocukluğumda Kaldı

Ali Göçer tarafından kaleme alınan bu şiirde geçmişe duyulan özlem, çocukluk yıllarının saflığı ve masumiyeti vurgulanmaktadır. Şiirde, çocukluk dönemi sıcak ve mutlu anılarla idealize edilirken, yağ satarım bal satarım, istop, saklambaç, topaç, bilye, beştaş, körebe gibi çocuk oyunlarına duyulan özlem dile getirilmiştir.

4. Ünite

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve Kutlamalar temasının kapak görselinde Ramazan Bayramı, el öpme geleneği, ramazan pidesi, hurma, iftar yemeği gibi önemli geleneklere yer verilmiştir. Bu ünite de dinî ve millî bayramlar, festivaller, gelenek ve görenekler, kandil geceleri, kurtuluş günleri üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on iki bölüme yer verilmiştir:

A) Oruç

Halil Altuntaş tarafından yazılan bu metinde oruçun belirli bir süre yiyecek ve içecekten uzak durulması gereken bir ibadet olduğunu, bütün dinlerde rastlandığını, her Müslüman için zorunlu bir ibadet niteliğinde olanının Ramazan orucu olduğunu, orucun aynı zamanda çirkin sözlerden uzak durmak olduğu ve bir sabır eğitimi olduğu belirtilmiştir.

B) Diş Kirası

Vahap Akbaş tarafından kaleme alınan bu metin Ramazan ayına özgü eski bir gelenek olan “Diş Kirası”nı anlatmaktadır. Bu gelenek, iftara davet edilen

misafirlere ev sahipleri tarafından küçük hediyeler verilmesiyle sürdürülmektedir. Metinde, hem bu geleneğin anlamı ve önemi vurgulanmakta hem de çocukların bu durumu nasıl deneyimlediği anlatılmaktadır. Gelenek, misafirperverlik, paylaşma ve dayanışma gibi değerleri öne çıkarmakta ve toplumsal ilişkileri güçlendirmektedir. Anlatım sade ve akıcı olup, özellikle çocukların gözünden aktarılması geleneğe ilgili sıcak bir atmosfer oluşturmuştur. Ramazan ayında, iftara davet edilen misafirlere küçük hediyeler verilmesi anlamına gelen “Diş Kirası” geleneğini dile getiren metinde anlatıcı ve arkadaşları, bir Ramazan akşamı iftara davet edilir ve yemek sonrası ev sahibi onlara hediyeler vererek bu geleneği yaşatır. Çocuklar, bu duruma çok sevinir ve kendilerini özel hissederler. Metin, misafirperverlik ve paylaşma kültürünün önemini vurgulayarak, geçmişten günümüze taşınan bu güzel geleneği okuyucuya tanıtmaktadır.

C) Tekne Orucu

Bu metinde küçük çocukların tüm gün oruç tutamadığı öğle yemeğiyle birlikte oruçlarını açtığını bunu da tekne orucu dendiği belirtilmiştir.

D) Oruç Satmak

Bu metinde çocukların tam gün tuttıklarını ilk orucun çok kıymetli olduğu, aile büyüklerinin bu orucu satın almak istediği ve çocukların da en çok parayı verene orucunu sattıkları belirtilmiştir.

E) Sahur

Bu metinde oruç tutmaya hazırlık için insanların güneş doğmadan yediği yemeğe sahur dendiği ve sahur vakti evlerde şenlik havasının hakim olduğu belirtilmiştir.

F) Ramazan Davulcusu

Bu metinde ramazan gecesinde insanları sahura kaldırmak için davul çalındığını, bu geleneğin Osmanlı'dan bize miras olduğunu, günümüzde de hala yaşatılan bir gelenek olduğu belirtilmiştir.

G) Mahya

Bu metinde ramazan ayında camilerdeki minare aralarına ışıklı yazılar asıldığı buna mahya denildiğinden bahsedilmektedir. Mahyalarda Kur'an-ı Kerim'den ayetler ya da özlü sözler yer aldığı belirtilmiştir.

H) İftar

Bu metinde iftarın oruç açmak anlamına geldiği, akşam ezanı okununca iftar vaktinin başladığı, orucun su ve hurma ile açıldığını, iftar sonrasında birliktelik demek olduğu ve yakınlarla güzel yemekler yerken doyumsuz sohbetler edildiği belirtilmiştir.

D) Bayram Hazırlığı

Bu metinde bayramların Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğu, Ramazan'ın son günlerine doğru bayram hazırlığı başladığı, evlerin temizlendiği ve kıyafet alışverişi yapıldığı söylenmiştir.

J) Arife Günü

Bu metinde arife gününün bayramdan bir önceki gün olduğu, vefat etmiş yakınların ziyaret edildiği ve dualar okunduğu belirtilmiştir.

K) Ramazan Bayramı

Bu metinde Ramazan Bayramının diğer adının Şeker Bayramı olduğunu, bayram gezmesi yapıldığını, küçüklerin büyüklerin ellerini öptüğü, büyüklerin küçüklere bayram harçlığı verdiğini belirtilmiştir. Ayrıca bayram ziyaretlerinde çocukların şeker toplamasının kültürümüzde bir bayram geleneği olduğu dile getirilmiştir.

L) Bayram Kutlaması

Bu metinde eskiden bayramlarda insanların yakınlarına tebrik kartı gönderdiği, kartta günün anlamını ifade eden görselin ve notların yer aldığını günümüzde ise bu geleneğin yerini telefon mesajlaşmalarının aldığı belirtilmiştir. Etkinlik olarak öğrencilerden bir yakınları için tebrik kartı hazırlanması istenmiştir.

5. Tema

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görselinde Van gölü, Ağrı dağı, Tuz gölü, Uludağ gibi Türkiye'nin önemli doğal coğrafi oluşumları yer almaktadır. Bu ünite de coğrafi özellikler, dağlar, ırmaklar, ovalar, Türkiye üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on üç bölüme yer verilmiştir:

A) Allı Turnam

“Allı Turnam”, Muzaffer Sarısözen tarafından derlenmiş ve Türk halk müziğinde önemli bir yer edinmiş eserlerden biridir. Gurbet, hasret ve özlem temalarını işleyen türküde, Anadolu kültüründe sevda ve ayrılığın elçisi olarak kabul edilen turna kuşu simgesel bir anlam taşır. Duygusal derinliği ve içten sözleriyle halkın ortak duygularına hitap eden bu eser, bağlama eşliğinde söylenen dokunaklı ezgisiyle de öne çıkar. “Allı Turnam”, Türk halk müziğinin zengin kültürel birikimini ve duygusal anlatım gücünü yansıtan değerli bir kültürel miras örneğidir.

B) Ağrı Dağı Efsanesi

Bu metin, Ağrı Dağı'nın Türkiye'nin en yüksek dağı olduğu bilgisini vererek başlıyor. Dağın kültürel önemine değinerek türkülere, efsanelere ve kitaplara konu olduğunu belirtiyor. Metinde anlatılan Ağrı Dağı Efsanesi, 18. yüzyılda Beyazıt bölgesinde geçmektedir. Mahmut Han adlı bir paşanın kır atı, Ağrı Dağı'nın eteklerinde yaşayan Ahmet'in evine gelir. Evin sahibi Sofi, Ahmet'i tanımadığını söyler. Sofi, atı üç kez uzak bir yere bırakır ancak her seferinde geri döner. Sonunda Sofi, atın gerçek sahibinin Ahmet olduğunu kabul eder ve ancak Ahmet'in kendisi gelip alırsa ona verilebileceğini söyler. Efsane, dönemin sosyal yapısını ve töre anlayışını yansıtır. Atın sahibine geri dönmesi, sadakat ve aidiyet kavramlarını vurgular. Geleneklere bağlılığın önemli olduğunu gösterirken, Anadolu kültüründe misafirperverlik ve güven gibi değerlerin de altını çizer.

C) Van Gölü

Bu metinde Van gölünün Türkiye'nin en büyük gölü olduğunu, sularının tuzlu ve sodalı olduğundan bahsedilmektedir.

D) Uçan Balık İnci Kefali

Bu metinde Van Gölü'nün tuzlu ve sodalı sularında yaşayabilen tek canlının inci kefali olduğunu, vücudunun parlak gümüş renkli pullarla kaplı olduğunu, her yıl sürüler halinde göç ettiğini ve göçün Van gölünün suyundan kaynaklı olarak üreyemediklerinden dolayı yaptıkları belirtilmiştir. Üredikten sonra tekrar göle döndüklerini, bu benzersiz döngünün her yıl nisandan temmuza kadar olduğu vurgulanmıştır.

E) Erciyes Dağı

Bu metinde Erciyes'in Kayseri sınırları içerisinde yer aldığını ve buranın ünlü bir kayak merkezi olduğu belirtilmiştir.

F) Çukurova

Bu metinde Çukurova'nın Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay illerini içine alan bir bölge olduğu ve Türkiye'nin pamuk deposu olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte Çukurova'nın sahip olduğu sulak alanlarıyla da önemli bir yer olduğu ifade edilmiştir.

G) Koşma

Karacaoğlan'ın Çukurova'yı konu alan koşması onun doğa sevgisini ve bölgeye olan bağlılığını gösteren önemli bir eserdir. Çukurova, verimli toprakları, sıcak iklimi ve güzellikleriyle Karacaoğlan'ın şiirlerinde sıkça yer alır. Karacaoğlan, Çukurova'yı adeta bir cennet gibi tasvir eder. Yemyeşil doğası, bereketli toprakları, ırmakları ve kuş cıvıltılarıyla canlı bir manzara çizer. Sade, akıcı ve halkın konuştuğu dille yazılan koşmada doğal benzetmeler ve güçlü betimlemeler kullanılmıştır.

H) Toroslar

Torosların, Türkiye'nin Akdeniz kıyılarına paralel olarak uzandığı, içinde birçok sıradağı barındırdığı, yörük diyarı olduğunu ve yörüklerin konargöçer bir hayat sürdürdüğü belirtilmiştir. Yörüklerin ağırlıklı olarak hayvancılık yaptıklarını, et ve süt ürünlerinde uzmanlaştıkları ifade edilmiştir.

D) Tuz Gölü

Bu metinde tuz gölünün Ankara, Konya ve Aksaray illerinin sınırının kesiştiği yerde bulunduğu, Türkiye'nin tuz ihtiyacının önemli bir kısmının bu gölden sağlandığını ve dünyanın en büyük flamingo kolonisine ev sahipliği yaptığı belirtilmiştir.

J) Ilgaz Dağları

Bu metinde Ilgaz dağlarının kuzeyin heybetli dağlarından biri olduğunu, Kastamonu ve Çankırı illeri sınırları içinde bulunduğunu, en yüksek zirvesinin Büyükhacat tepesi olduğu belirtilmiştir.

K) Uludağ

Bu metinde Uludağ'ın Bursa il sınırları içerisinde bulunduğunu, kış turizm bölgesi olduğunu, Keşiş Dağı olarak anıldığını, Marmara Bölgesi'nin en yüksek noktası ve Türkiye'nin en büyük kayak merkezi olduğu ifade edilmiştir.

L) Telli Otobüsle Uludağ'a Çıkıyoruz

Taşkın Soysal tarafından yazılan bu metinde yağın kardan dolayı sevinçli olan ve okul dönemini başarılı bir şekilde bitiren kardeşlerin hikayesi anlatılmaktadır. Aile, çocuklarını karne hediyesi olarak Uludağ'a götürmüştür. Gezmeye giden çocuklar babalarının tabiriyle telli otobüs denilen teleferiğe binerek Bursa manzarasının tadını çıkarmışlardır. Ardından kızağa binerek doyusuya eğlenmişlerdir.

6. Ünite

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görselinde yardımlaşmayı içeren giysi kumbarası, askıda ekmek kampanyası, Türk Kızılay'ının yaptığı destekler yer almaktadır. Bu üniteye Türklerin İslamiyet'i kabulü, İslam ve birlikte yaşama kültürü, tarihî kahramanlar üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu on iki bölüm yer almaktadır:

A) Geçmişten Günümüze Yardımlaşma

Bu bölümde sümbül efendi cami ve laleli camide yer alan taşların görseline yer verilmiş ve bu taşların hangi amaçla yapıldığı sorularak öğrencilere görsel okuma yaptırılmıştır. Ayrıca öğrencilere yaptıkları gezilerde görseldekilere benzer taşlar görüp görmedikleri sorulmuştur.

B) Osmanlılarda Yardımlaşma ve Dayanışma

Bu metinde Osmanlılarda yardımlaşmanın toplumda önemli olduğu, sadaka kültürünün yardımlaşmada önemli bir araç olduğu bunun da yapılmasının yollarından birisinin sadaka taşları olduğu belirtilmiştir. Sadaka taşlarının cami, türbe, hastane gibi yerlerin yanında kurulduğu, başkalarına yardım etmek isteyen insanların bu taşların altındaki oyuklara gizlice bıraktığı ifade edilmiştir. Ayrıca camilerin duvarlarına açılan sadaka deliklerinin de yardım için önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır.

C) Tarihten Bir Hikaye

Bu metinde atalarımızın yardımlaşma ve dayanışma konusunda hassa olduklarını ve özellikle ticaret hayatındaki dayanışmanın oldukça güçlü olduğu belirtilmiştir.

D) Fatih Çarşıda

Yavuz Bahadıroğlu tarafından yazılan bu metinde Fatih Sultan Mehmet'in kıyafet değiştirerek sıradan bir insan gibi sabah erkenden çarşıya gittiğini, alışveriş yaptığını ve esnafların hepsinin benden alışveriş yaptırısan diğer esnaflardan da yap onlar siftah etmemişlerdir denilmesinden mutluluk duyduğu anlatılmıştır.

E) Zimem Defterleri

Bu metinde Osmanlılarda yardımlaşma örneklerinden birinin de Zimem Defterleri olduğu, Zimemin borç ya da veresiyle defteri olduğu, parası olmayanların alışverişini bu deftere yazıldığı, zenginlerin ramazan ayında fakirlerin defterdeki borçlarını ödediği belirtilmiştir.

F) Devlet Büyüklerinin Yardımı

Bu metinde Osmanlılarda devlet yöneticilerinin de yardım yaptıklarını, din ve ırk ayrımı yapmaksızın yoksullara yardım ettiğini, her ramazan ayında fakir

Müslümanlara, Paskalya 'da fakir Hristiyanlara, Roş Aşana Bayramı'nda ise fakir Yahudilere yardım edildiğinden bahsedilmiştir.

G) Günümüzde Türk Toplumunda Yardımlaşma

Bu metinde Türkiye'de bulunan bir fırında veya markette “askıda ekmek” yazısının olduğu, ihtiyaç dahilinde para ödenmeden bu ekmeğinin alınabileceği belirtilmiştir. Askıda ekmek uygulamasının sadaka taşlarının bugünkü hali olduğu ve Osmanlı döneminden günümüze kalan güzel geleneklerden biri olduğu dile getirilmiştir.

H) Askıda Neler Var?

Bu metinde askıda sadece ekmek değil yardımlaşmak isteyen insanların bilet gibi sanatsal yönlerini geliştirebilecekleri etkinliklere katılabilecekleri belirtilmiştir. Bu metinden sonra öğrencilerin yaşadıkları şehirde buna benzer uygulama olup bulunduğu sorulmuştur.

I) Yardım Kumbaraları

Bu metinde Türkiye'de yardımlaşmanın bir başka yolunun da yardım kumbaraları olduğu, bunların en yaygının çeşitli vakıflarının alışveriş alanlarına bıraktığı para kumbaraları olduğu, yardım kumbaralarının son dönemde çeşitlendiği, sokaklarda giysi kumbaraları, kitap kumbaraları, oyuncak kumbaraları gibi çeşitli yardım alanlarıyla karşılaşabileceği belirtilmiştir. Bu metinde sonra öğrencilerden yardımlaşmak için bir proje geliştirmeleri istenmiştir. Buna ek olarak çeşitli yönergelerle öğrencilerinin ihtiyaç analizi çıkarıp soruları cevaplanması beklenmiştir.

J) Bir Şey Yap

Mustafa Kutlu'nun bu şiiri, toplumsal sorumluluk ve bireysel iyilik yapma gerekliliğini vurgulayan bir çağrı niteliğindedir. Pasif kalmanın yeterli olmadığını, insanın çevresine ve topluma faydalı olması gerektiğini sade ve etkileyici bir dille anlatır. Emir kiplerinin kullanımı, okuyucuyu doğrudan harekete geçmeye teşvik eder. Şiirde, iyiliğin küçük bir adımla başlayabileceği ve insanın dünyaya katkı sunmasının kültürel bir sorumluluk olduğu hatırlatılır. Anadolu kültüründe köklü bir gelenek olan “imece” ve “yardımlaşma” anlayışı da

bu temayla örtüşmektedir. Ayrıca, şiirin sonunda yer verilen bir araştırmayla iyilik yapmanın insanı mutlu ettiği bilimsel olarak da desteklenmiştir.

K) Türkiye Cumhuriyeti'nin İnsanı Yardımları

Bu metinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ihtiyacı olan ülkelere yardım yaptığı ve 2018 raporuna göre Türkiye'nin dünyada en çok insanı yardım yapan ülke olduğu belirtilmiştir.

L) Küresel Yardım Kuruluşumuz Kızılay

Bu metinde Kızılay'ın ülkemizde ve dünyadaki birçok yardım organizasyonun öncüsü olduğu, son 10 yılda 78 farklı ülkeye yardım yaptığı ve yardımların halen sürdürüldüğü belirtilmiştir.

7. Ünite

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat temasının kapak görselinde Evliya Çelebi, Yunus Emre, Mimar Sinan ve Yaşar Kemal gibi sanat ve edebiyat dünyasının önemli sanatçılara yer verilmiştir. Bu ünite de dünya mirasına Türklerin katkıları, Türk edebiyatı, şair ve yazarlar üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Gezmeye Nasıl Karar Verdim?

Melis Sincer tarafından kaleme alınan metin, Evliya Çelebi'nin seyahatleri ve geziye başlama hikâyesini anlatıyor. Evliya Çelebi, Osmanlı topraklarını gezip gözlemlerini Seyahatname adlı eserinde toplamış bir gezgindir. Metinde, öğrencilere geçmişe yolculuk yapabilecekleri bir geziye çıkacaklarını ve bu yolculuğun bir zaman makinesi aracılığıyla gerçekleşeceğini anlatıyor. Ayrıca, gezgin olma kararını nasıl verdiğini açıklıyor: Bir gece rüyasında Peygamber Efendimizi gördüğünü, ona “şefaât” dilemek isterken yanlılıkla “seyahat” dediğini ve bu olaydan sonra elli yıl boyunca 47 ülke ve 257 şehir gezdiğini belirtiyor. Metin, Evliya Çelebi'nin hayatını, seyahat tutkusunu ve eserini öğrencilere eğlenceli bir şekilde tanıtmayı amaçlıyor.

B) Orhun Yazıtları

Bu metin, Orhun Yazıtlarının tarihsel ve kültürel önemini anlatmaktadır. Orhun Yazıtları, Göktürkler dönemine ait olup Türkçenin bilinen en eski yazılı belgeleri arasındadır. Bu yazıtlar, Türklerin devlet yönetimi, sosyal yapısı ve tarihsel gelişimi hakkında önemli bilgiler içermektedir. Bilge Kağan, Kül Tigin ve Tonyukuk adına dikilen bu yazıtlar, 1889 yılında Moğolistan'daki Orhun Vadisi'nde bulunmuş ve 1893'te Danimarkalı dilbilimci V. Thomsen tarafından çözülmüştür. Metinde ayrıca yazıtların içeriğinden bir alıntıya yer verilerek dönemin siyasi ve toplumsal yapısına dair ipuçları sunulmuştur.

Orhun Yazıtları, yalnızca tarihî bir belge olmanın ötesinde, Türk milletinin köklü kültürel değerlerini, töre anlayışını, bağımsızlık ve birlik duygusunu gelecek kuşaklara aktaran bir kültür mirasıdır. Bu yazıtlar, yazılı kültür yoluyla aktarılan ilk örneklerden biri olarak Türk kimliğinin oluşumuna ve kültürel devamlılığa önemli katkı sağlamıştır.

Ek olarak, öğrencilere yönelik etkinlik önerileri ile yazıtların keşfi ve Göktürk alfabesinin incelenmesi teşvik edilmektedir. Özellikle, "Google Haritalar" kullanarak yazıtların sanal ortamda incelenmesi önerisi, dijital çağın eğitim yöntemlerine uygun bir yaklaşımdır. Ayrıca, bilinmeyen bir alfabenin nasıl çözülebileceğine dair tartışma sorusu, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkili bir tekniktir. Bu sayede kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması ve tarih bilincinin güçlenmesi sağlanmaktadır.

C) Çifte Minareli Medrese

Bu metinde Selçuklu eseri olan Erzurum'un sembolü haline gelen çifte minareli medrese anlatılmaktadır. Bu medreseye aynı zamanda Hatuniye Medresesi de denmektedir. Mimarisiyle görenleri hayrete düşüren medresede yer alan ve Selçukluların simgesi olan çift başlı kartal ile hayat ağacı figürlerinin oldukça dikkat çekici olduğu dile getirilmiştir.

D) Yunus Emre

Bu metinde Yunus Emre'nin tasavvuf ve halk şairi olduğu, Sarıköy'de yetiştiği, Ankara'nın Nallıhan ilçesindeki Taptuk Emre Dergâhında yaşadığı belirtilmiştir. Unesco tarafından 1991 yılı Yunus Emre'nin doğumunun 750. yılı olarak anılmıştır. Ayrıca Yunus Emre'den çeşitli seçmelere yer verilmiştir.

E) Mimar Sinan

Bu metinde Türk mimarisinde meşhur bir isim olan Mimar Sinan'ın yaşam hikayesi anlatılmaktadır. Mimar Sinan'ın Kayseri'de doğduğu, Osmanlı'nın baş mimari ve inşaat mühendisi olduğu, yapıtlarıyla geçmişte ve günümüzde dünyaca tanındığı bahsedilmektedir. Başyapıtının “ustalık eserim” dediği Selimiye Camisi olduğu ve toplam 365 eser verdiği belirtilmiştir. Ayrıca Selimiye Cami'nin 2011 yılında Unesco Dünya Mirası Listesine alındığı dile getirilmiştir.

F) Eğri Minare

Süleyman Faruk Göncüoğlu ve Zeliha Kumbasar tarafından yazılan bu metin, Mimar Sinan'ın zekâsını ve insan psikolojisini anlama yeteneğini anlatan bir hikâyedir. Süleymaniye Camii'nin açılış günü, bir çocuk minarenin eğri olduğunu söyler. Bunu duyan Mimar Sinan, işçilerine uzun halatlar bağlatıp çekmelerini söyler. Çocuk, minarenin düzeldiğini görünce ikna olur. Mimar Sinan, minarenin aslında eğri olmadığını ancak çocuğun zihninde bu düşüncenin yer etmemesi için böyle bir yöntem kullandığını açıklar. Hikâye, Mimar Sinan'ın sadece bir mimar değil, aynı zamanda insan algısını iyi bilen biri olduğunu gösterir. Onun inceliği ve anlayışı, toplumsal inançların nasıl şekillendiğine dair de bir mesaj içerir.

G) Mostar Köprüsü

Halide Sert tarafından yazılan bu metinde Mostar Köprüsü'nün Bosna Hersek'in Mostar şehrinden geçen Neretva Nehri üzerinde bulunduğu, Mimar Hayreddin tarafından 1566 yolunda inşa edildiği, 2005 yılında Unesco tarafından dünya mirası ilan edildiği belirtilmiştir.

H) Tac Mahal

Engin Beksaç tarafından yazılan bu metinde Tac Mahal'in Hindistan'ın Agra şehrinde yer aldığı, 1631 yılında inşa edilen bir anıt mezarı olduğunu, İslam türbe mimarisinin en önemli eserlerinden biri olarak kabul edildiği, bu eserin yapımında Mimar Sinan'ın öğrencilerinin de yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca İsviçre'de bulunan New 7 Wonders Vakfı'nın dünyanın yedi harikası arasında Tac Mahal'e yer verdikleri ifade edilmiştir.

D) Taşı Dantel Gibi İşlemek: İshak Paşa Sarayı

Bu metin, Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde bulunan İshak Paşa Sarayı'nın tarihi ve mimari özelliklerini tanıtıyor. Sarayın, Doğubayazıt'a 7 km uzaklıkta, ovaya hakim bir tepede yer aldığı belirtiliyor. Osmanlı döneminde Bayezid Sancağının yönetim merkezi olarak kullanılan yapı, 1685 yılında Çolak Abdi Paşa tarafından inşa edilmeye başlanmış ve 99 yıl sonra, 1784'te Küçük İshak Paşa zamanında tamamlanmıştır. Metinde, sarayın taş duvarlarının içinde boşluklar bulunduğu ve bunun, gelişmiş bir kalorifer tesisatını andıran bir sisteme sahip olduğu vurgulanıyor. Ayrıca, okuyucuların sanal tur yaparak sarayı gezebilmeleri için bir QR kod eklenmiş. Açıklayıcı bir dil kullanılan metin, görsellerle desteklenerek sarayın tarihi ve mimari önemini öne çıkarıyor.

J) Ömer Seyfettin

Bu metinde Ömer Seyfettin'in Türk kısa hikayeciliğinin öncülerinden olduğu, genç yaşında hayatını kaybettiği, birçok unutulmaz eser bıraktığı belirtilmiştir. Ayrıca dinleme etkinliği olarak Ömer Seyfettin'in Kaşığı hikayesi yer almaktadır. Hikayenin sonunu tahmin etme ve dinlenen metinde geçen kelimeleri anlamlarıyla eşleştirme etkinliklerine yer verilmiştir.

K) Sait Faik Abasıyanık

Metin, ünlü Türk hikâye yazarı Sait Faik Abasıyanık'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi vermektedir. 1906'da Adapazarı'nda doğan ve 1954'te İstanbul'da vefat eden yazarın, 1952'de yayımlanan Son Kuşlar adlı hikâyesinden bir alıntıya yer verilmiştir. Alıntıda, doğanın ve insan hayatının değişimine vurgu yapılmakta, geçmişte var olan doğal güzelliklerin ve değerlerin yok olacağı anlatılmaktadır. Metinde ayrıca, kelime bilgisi ve dilbilgisi etkinlikleri bulunmaktadır. Öğrencilerden bazı kelimelerin anlamlarını yazmaları, “-da -de” eklerinin kullanımlarını incelemeleri ve bu ekleri içeren cümleler oluşturmaları istenmektedir. Aynı zamanda, hikâyeyi dinleyebilmeleri için bir QR kod sunulmuştur. Metin, Sait Faik'in edebi kişiliğini tanıtarak doğaya ve insana dair duyarlılığını vurgulayan bir anlatı sunmaktadır.

8.Ünite

İnsan ve Doğa

İnsan ve Doğa temasının kapak görselinde kırkyama sanatı, aşure, geri dönüşüm, senin olanı istemiyorum benim olanı paylaşmak istiyorum projesine yer verilmiştir. Bu ünite de atıklar ve geri dönüşüm, çevre, evde geri dönüşüm, kişisel sorumluluklar, Türk kültüründe geri dönüşüm üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu beş bölüm yer almaktadır:

A) Burada Hiçbir Şey Boşa Gitmiyor

Taşkın Soysal tarafından yazılan bu metinde köyde geçirilen bir yaz tatili deneyimini anlatarak doğal yaşamın israfı nasıl önlediğini vurgulamaktadır. Anlatıcı, sabah erken saatlerde uyanıp babaannesine yardım etmekte, köy hayatının düzenine ayak uydurmaktadır. Kahvaltıda taze ve doğal besinler tüketilmekte, hiçbir şey israf edilmemektedir. Babaannesi, anlatıcıya geri dönüşümün köy hayatındaki önemini açıklamaktadır. Karpuz kabuklarının inekler ve tavuklar için yem olarak kullanıldığını, bayat ekmeklerin değerlendirildiğini, kedilere özel yiyecek ayrıldığını anlatır. Köyde hiçbir şeyin çöpe atılmadığını ve her şeyin bir şekilde geri dönüştürüldüğünü vurgular. Anlatıcı, bu bilinçli yaşam tarzından etkilenerek şehirde insanların bunu nasıl uygulayabileceğini düşünmeye başlar. Metin, doğaya duyarlı ve sürdürülebilir bir yaşam biçimini anlatırken, şehir hayatındaki israfa dikkat çekmektedir.

B) Kırkyama

Zahide İmer tarafından yazılan bu metinde, kırkyamanın geleneksel Türk el sanatlarından biri olduğu, halk arasında kırk pare ve yamalı bohça adlarıyla bilindiği, yokluk dönemlerinde ihtiyaç gidermek amacıyla ortaya çıktığı belirtilmiştir. Atık ya da kullanılmış kumaşlardan yeni ürünler üretilmesinden dolayı, kırkyamanın bugünkü anlamıyla bir geri kazanım sanatı olduğu da ifade edilmiştir. Kırkyama, sadece ekonomik bir çözüm olmanın ötesinde, kültürel değerlerin ve estetik anlayışın kuşaktan kuşağa aktarılmasında da önemli bir rol üstlenmiştir. Her bir parça kumaş, geçmişe dair bir hatırayı ve yaşanmışlıkları simgeler. Bu yönüyle kırkyama, Türk kültüründe dayanışma, üretkenlik ve tasarruf gibi değerlerin somut bir yansımasıdır. Aynı zamanda bu sanat, el

becerisi ve sabır gerektiren yapısıyla geleneksel motiflerin ve desenlerin yaşatılmasına katkı sağlayarak kültür aktarımının da bir aracı olmuştur.

C) Köyden Çıkan Nişantaşı Markası

Şükrü Oktay Kılıç ve Güray Ervin tarafından yazılan bu metin, geleneksel “çaput kilim dokumacılığının geri dönüşüm sanatı olarak önemini anlatıyor. Eskiden kadınların eski kıyafetleri keserek dokuma yapmasıyla ortaya çıkan bu kilimler, günümüzde modern tasarımlarla dünyaca tanınan bir marka hâline gelmiştir. Metinde, Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi Yasin Sert’in geri dönüşümle ilgili fikirler geliştirdiği ve Balıkesir’in Sarıbeyler köyünde 71 yaşındaki Faize Yoldaş ile tanışarak onun çaput dokuma bilgisinden ilham aldığı anlatılıyor. Geleneksel kilim dokumacılığını modern tasarımlarla birleştirerek sürdürülebilir bir marka oluşturduğu vurgulanıyor. Metin, geleneksel el sanatlarının modern dünyada nasıl değerlendirilebileceğini ve sürdürülebilir tasarımların nasıl ortaya çıkabileceğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

D) Orman

Zeki Tunaboşlu tarafından kaleme alınan “Orman” şiiri, ormanların doğaya ve insanlara sunduğu güzellikleri ve faydaları vurgulayan didaktik bir eserdir. Şiir, ormanların temiz hava, hoş kokular, kuş cıvıltıları ve serin kaynak sularıyla insan ruhuna ve bedenine sağlık ve huzur verdiğini anlatır. Aynı zamanda, ormanların bulutları çekerek yağmurun kaynağı olduğunu ve suların doğuşuna katkı sağladığını ifade eder. Ormanların temiz hava sağlayan, sağlık ve hayat dolu bir kaynak olduğunu vurgulanır. Bu şiirde ormanların ekolojik ve estetik önemini sade ve etkileyici bir dille anlatırken, okuyucuyu ormanları sevmeye ve korumaya teşvik eder.

E) Aşure

Bu metin, Anadolu kültüründe önemli bir yere sahip olan aşure geleneğini anlatmaktadır. Aşurenin, buğday, fasulye, nohut, kayısı, incir gibi bakliyat ve yemişlerin birlikte kaynatılmasıyla hazırlanan bir tatlı olduğu belirtilmektedir.

Metinde, aşurenin sadece bir yiyecek olmanın ötesinde, Anadolu insanının tutumlu ve israftan uzak yaşama anlayışını yansıtan bir gelenek olduğu

vurgulanıyor. Hicri takvime göre Muharrem ayında pişirilip dağıtılan aşure, paylaşma ve dayanışma kültürünü temsil etmektedir. Metnin sonunda, okuyuculara kendi yaşadıkları yerde aşureye benzer geleneklerin olup olmadığı sorularak etkileşim sağlanmak istenmektedir. Metin, aşurenin tarihsel ve kültürel önemini vurgularken, bu geleneğin sürdürülmesi gerektiğini de ifade etmektedir.

Ünite sonunda, öğrencilere gıda israfını önleme konusunda yönergeler verilmiş ve plastiklerin çevre üzerindeki etkileriyle ilgili bir münazara yapmaları istenmiştir. Bir grup plastiklerin doğaya zarar verdiğini savunurken, diğer grup plastiklerin doğru kullanıldığında çözümün bir parçası olabileceğini ileri sürmektedir. Bu etkinlik, çevre bilinci ve tasarruf gibi kültürel değerlerin öğrencilere aktarılmasına katkı sağlar. Ayrıca, geçmişte israfı önlemek için benimsenen tutumlar ve doğayla uyumlu yaşam biçimleri hatırlatılarak kültürel mirasın sürdürülebilirlik perspektifiyle ele alınmasına da imkân tanır.

Tablo 4.7.

Türkçe ve Türk kültürü 7. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A horoz şekeri, TTK7-60		
1A pilav, TTK7-78		
1A su, TTK7-81		
1A hurma, TTK7-81		
1A peynir, TTK7-100		
1A süt, TTK7-100		
1A un, TTK7-113		
1A yağ, TTK7-113		
1A buğday, TTK7-154		
1A fasulye, TTK7-154		
1A nohut, TTK7-154		
1A kayısı, TTK7-154		
1A incir, TTK7-154		
1B kahvaltı, TTK7-85		
1G kelime oyunu, TTK7-52		

Tablo 4.7 (Devamı)

1G <i>yedi kiremit oynamayı severdik</i> , TTK7-55
1G <i>sandalye kapmaca oyunu</i> , TTK7-57
1G <i>eşini bul oyunu</i> , TTK7-58
1G <i>heykel oyunu</i> , TTK7-59
1G <i>Neredesin Buradayım Oyunu</i> , TTK7-61
1G <i>Şapka Oyunu</i> , TTK7-62
1G <i>saklambaç</i> , TTK7-65
1G <i>kale</i> , TTK7-65
1G <i>topaç</i> , TTK7-65
1G <i>bilye</i> , TTK7-65
1G <i>istop</i> , TTK7-65
1G <i>beştaş</i> , TTK7-65
1G <i>deve cüce</i> , TTK7-65
1G <i>sek sek</i> , TTK7-65
1G <i>körebe</i> , TTK7-65
1G <i>yağ satarım bal satarım</i> , TTK7-65
1G <i>kutu kutu pense</i> , TTK7-65
2A <i>ben Hakan</i> , TTK7-13
2A <i>Ayşe</i> , TTK7-24
2A <i>Mehmet</i> , TTK7-55
2A <i>Ahmet</i> TTK7-56
2A <i>Mahmut</i> , TTK7-94
2A <i>Yasin Sert</i> , TTK7-151
2A <i>Faize Yoldaş</i> , TTK7-151
2B <i>Merhaba</i> , TTK7-13
2B <i>Merhaba Arkadaşlar</i> , TTK7-147
2C <i>babaannem</i> , TTK7-19
2C <i>anneannem</i> , TTK7-19
2C <i>ağabey</i> , TTK7-55
2C <i>Affan Dede</i> , TTK7-60
2C <i>Şefik amca</i> , TTK7-76
2E <i>diş kirası olarak adlandırılan bu hediyeler</i> , TTK7-76
3A <i>ancak her şeyden önce kendi kültürümüzü iyi bilmeliyiz.</i> , TTK7-35
3A <i>farklılıklara saygı duymak hem kendimizle hem de diğer insanlarla barış içinde</i>

Tablo 4.7 (Devamı)

yaşamamızı sağlar, TTK7-37

3A barış içinde birlikte yaşamak insanlık için önemli bir erdemdir. Dini, dili, ırkı her ne olursa olsun herkes insandır. Atalarımız birlikte yaşama kültürünün en güzel örneklerini vermişlerdir, TTK7-38

3A hayattaki kazanmaktan daha önemli şeyler vardır. Bunlardan biri de dostluktur, TTK7-56

3A Türk kültürü geri dönüşüm bakımından oldukça zengindir, TTK7-149

3A bizim kültürümüzde birlikte yaşadığımız canlılara saygı duymak esastır, TTK7-153

3B beş yıllık bir eğitimin ardından yazılım mühendisi olarak mezun oldum, TTK7-23

3C Türkçem istiridyedeki kum tanesi gibi içinde büyümüş, inciye dönüşmüş TTK7-20

3C dilimiz öylesine güzel ki, TTK7-21

3C her sözün en güzeli Türkçemizde, TTK7-21

3C sev Türkçeni, TTK7-21

3C dilini sevenleri sev, TTK7-21

3C Bunun farkında olan Türk milleti tarihte ulaştığı her yere barışçıl bir anlayışla gitmiştir. Bu anlayış Mustafa Kemal Atatürk'ün “ yurtta barış, dünyada barış” sözüyle taçlanmış, TTK7-37

3C Fatih Sultan Mehmet, TTK7-113

3C Orhun Yazıtları Türklerin tarihteki ilk yazılı kaynakları, TTK7-130

3C Evliya Çelebi, TTK7-129

4A Faruk Nafiz Çamlıbel'e ait bu şiir , TTK7-20

4A Türkçemiz şiiri, TTK7-21

4A şiirden hareketle nasıl bir dünya düşündüğünüzü aşağıdaki boşluğa yazın, TTK7-37

4A Mevlana, TTK7-39

4A Yunus Emre, TTK7-39

4A aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayın, TTK7-60

4A şiir, TTK7-65

4A şiir (koşma- Karacaoğlan), TTK7-99

4A Yunus Emre, TTK7-132

4A şiir, TTK7-132

4A Türk edebiyatı, usta kalemler ve unutulmaz eserlerin doruk noktasıdır, TTK7-140

4A Ömer Seyfettin- Kaşığı TTK7-141

4A Sait Faik Abasıyanık- Son Kuşlar TTK7-142

4A şiirden hareketle, TTK7-152

4B dilli düdüğ şarkısı , TTK7-64

4B Barış Manço'nun bugün bayram şarkısı, TTK7-84

Tablo 4.7 (Devamı)

4B <i>Allı Turnam türküsü</i> , TTK7-92
4B <i>ninni</i> , TTK7-18
4B <i>Cinuçen Tanrıkörür tarafından bestelenerek Türk sanat müziğine kazandırılmıştır</i> , TTK7-20
4B <i>türkü</i> , TTK7-24
4B <i>davul, zurna</i> , TTK7-25
4B <i>Ilgaz Anadolu'nun sen yüce bir dağısın</i> , TTK7-103
4C <i>Çingene Kız Mozaiği</i> , TTK7-34
4C <i>Türklerde, İslamiyet öncesine ait kuş evi örnekleri de vardır. 15. Yüzyıldan sonra klasik Osmanlı döneminde kuş evlerinin sayısı giderek artmıştır</i> , TTK7-40
4C <i>Bursa Uludağ tanıtım filmi</i> , TTK7-104
4C <i>çifte minareli medrese mimarisıyla görenleri hayrete düşüren önemli bir eserdir</i> , TTK7-131
4C <i>medresenin kapısında bulunan süslemeler büyük bir derinlik ve estetiğe sahiptir</i> , TTK7-131
4C <i>Türk mimarisi deyince akla ilk gelen kişi Mimar Sinan'dır</i> , TTK7- 133
4C <i>Osmanlı baş mimarı</i> , TTK7-133
4C <i>başyapıtı ustalık eserim dediği Selimiye Cami</i> , TTK7-133
4C <i>Şehzade camisi</i> , TTK7-135
4C <i>Mağlova su kemeri</i> , TTK7-135
4C <i>Mihrimah sultan camisi</i> , TTK7-135
4C <i>Rüstem Paşa Camisi</i> , TTK7-135
4C <i>Atik valide camisi</i> , TTK7-135
4C <i>Süleymaniye camisi</i> , TTK7-135
4C <i>Mimar Hayreddin inşa etmiş</i> , TTK7-137
4C <i>İslam türbe mimarisinin en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilir</i> , TTK7-138
4C <i>İshak Paşa Sarayı</i> , TTK7-139
4E <i>kırkyama geleneksel Türk el sanatlarından biridir</i> , TTK7-149
4E <i>kırkyamaya bugünkü anlamı ile geri kazanım sanatı da denilebilir</i> , TTK7-149
4E <i>çaput kilim dokumacılığı da Türklerde bir geri kazanım sanatıdır</i> , TTK7-151
5A <i>Türk kültüründe ad, hiçbir zaman gelişigüzel seçilmez. Çocuğun doğduğu zaman, kimi kişilere karşı duyulan hayranlık, gelenekler, moda, kültür değişimleri gibi unsurlar isim seçilmesinde önemlidir</i> . TTK7-14
5A <i>diş hediği</i> , TTK7-19
5A <i>hedik yemeği</i> , TTK7-19
5A <i>diş hediği töreninde çocuğun önüne her biri ayrı mesleği temsil eden bıçak, kalem, kitap, ekme gibi nesnelere bırakılır, giysi oyuncak gibi hediyeler verir</i> , TTK7-19
5A <i>diş hediği töreninde çocuğun önüne her biri ayrı mesleği temsil eden bıçak, kalem, kitap, ekme gibi nesnelere bırakılır, giysi oyuncak gibi hediyeler verir</i> , TTK7-19

Tablo 4.7 (Devamı)

5A <i>ata binme geleneği</i> , TTK7-25
5A <i>hoş geldin Ramazan</i> , TTK7-73
5A <i>bir Ramazan geleneği olan dış kirası çocukları çok sevindirir</i> , TTK7-76
5A <i>güzel geleneklerimizden biri eve gelen misafiri iyi bir şekilde ağırlamaktır</i> , TTK7-76
5A <i>Osmanlı döneminde zengin köşk ve konaklarda iftar daveti verilirdi</i> , TTK7-76
5A <i>davul çalma geleneği Osmanlı'dan bize mirastır</i> , TTK7-78
5A <i>on bir ayın sultanı hoş geldin evimize</i> , TTK7-78
5A <i>Ramazan Bayramı</i> , TTK7-85
5A <i>Şeker Bayramı</i> , TTK7-85
5A <i>ellerini öperler</i> , TTK7-85
5A <i>harçlık</i> , TTK7-85
5A <i>çocukların şeker toplaması kültürümüzde bir bayram geleneğidir</i> , TTK7-85
5A <i>tebrik kartı geleneği</i> , TTK7-86
5A <i>Ramazan</i> , TTK7-117
5A <i>askıda ekmek geleneği</i> , TTK7-118
5A <i>sadaka taşı geleneği</i> , TTK7-118
5A <i>aşure geleneği</i> , TTK7-154
5A <i>aşure geleneği</i> , TTK7-154
5C <i>Muharrem ayı</i> , TTK7-154
5B <i>Türk kültüründe turnalar haberci olarak görülür</i> , TTK7-92
5B <i>bulmaca</i> , TTK7-15
5B <i>türkü, ninni, ağıt</i> , TTK7-21
5B <i>atasözü ve deyimleri bulabilecek misiniz ?</i> , TTK7-64
5B <i>mani</i> , TTK7-78
5B <i>bulmaca</i> , TTK7-85
5B <i>efsane</i> , TTK7-94
5B <i>atasözlerimiz, atalarımızın binlerce yıllık birikimini ifade ederler. Dilimizde hemen hemen her konuda söylenmiş atasözlerimiz vardır</i> , TTK7-155
5C <i>Kibleye doğru dönmüş, sağ kulağına üç kez ezan ve sol kulağına da üç kez kamet okumuş</i> , TTK7-14
5C <i>hayır duası</i> , TTK7-19
5C <i>dualarla evden alınmış</i> , TTK7-25
5C <i>Müslümanlar arasında kuşlara bakmanın sevap, kuş yuvasını dağıtmanın günah olduğu inancı yaygındır</i> , TTK7-40
5C <i>Türkler masumiyetinden dolayı güvercinlere dindarca bir hürmet besliyor</i> , TTK7-40
5C <i>akşam ezanı</i> , TTK7-55

Tablo 4.7 (Devamı)

5C ramazan orucu, TTK7-74
5C iftar, TTK7-76
5C sevap kazanmak, TTK7-76
5C tekne orucu, TTK7-77
5C oruç satmak TTK7-77
5C sahur, TTK7-78
5C besmele, TTK7-78
5C Kur'an ı Kerim, TTK7- 79
5C Oruç tut sıhhat bul, TTK7-79
5C İslam kardeşliktir, TTK7- 79
5C şefaata'ya resulallah, TTK7-79
5C güzel söz sadakadır, TTK7- 79
5C din güzel ahlaktır, TTK7-79
5C ramazan berekettir, TTK7-79
5C iftar, TTK7-81
5C akşam ezanı, TTK7-81
5C dua edilir, TTK7-84
5C Hab, TTK7-94
5C sadaka, TTK7-112
5C Komşusu açken tok yatan bizden değildir (Hz . Muhammed), TTK7- 112
5C sabah namazı, TTK7-129
5C şefaata dilemek, TTK7-129
5C Peygamber Efendi, TTK7-129
5D kız isteme, TTK7- 24
5D söz, TTK7-24
5D nişan, TTK7-24
5D düğün, TTK7-24
5D kına gecesi, TTK7-24
5D üç gün üç gece köy düğünü, TTK7-25
5F halay çektik, dans ettik, TTK7-27
6D karekodu okutarak ninniye dinleyebilirsiniz, TTK7-18
6D Karekodu okutarak diş hediğinin anlatıldığı videoyu izleyebilirsiniz, TTK7-19
6D aşağıdaki karekodu okutarak türküyü dinleyin, TTK7-24
6D Karekodu okutarak yedi kiremit oyununun nasıl oynandığını izleyebilirsiniz, TTK7-56

Tablo 4.7 (Devamı)

6D <i>bu oyunu video üzerinden öğreneceğiz, gelin hep birlikte izleyelim</i> , TTK7-62
6D <i>Karekodu okutarak manileri dinleyin</i> , TTK7-80
6D <i>Karekodu takip ederek haberin devamını okuyun</i> , TTK7-83
6D <i>karekodu okutarak barış Manço'nun bugün bayram şarkısını dinleyin</i> , TTK7-84
6D <i>bu türküyü karekodu okutarak dinleyin</i> , TTK7-92
6D <i>bu efsanenin tamamını karekodu takip ederek okuyun</i> , TTK7-94
6D <i>afişi hazırlarken karekod okutarak verirken bilgilerden faydalanabilirsiniz</i> , TTK7-97
6D <i>Türkçe sözlükler ağ sayfasından yararlanın</i> , TTK7-99
6D <i>karekodu okutarak şarkıyı dinleyin</i> , TTK7-103
6D <i>karekodu okutarak Bursa Uludağ tanıtım filmini izleyin</i> , TTK7-104
6D <i>karekodu okutarak videoyu izleyin</i> , TTK7-112
6D <i>Karekodu okutarak videoyu izleyin</i> , TTK7-116
6D <i>Karekodu okutarak videoyu izleyin</i> , TTK7-116
6D <i>Google Haritaları kullanarak taşları daha yakından görebilirsiniz</i> , TTK7-130
6D <i>Karekodu okutarak İshak Paşa Sarayı'nı gezebilirsiniz</i> , TTK7-139
6D <i>Karekodu okutarak Ömer Seyfettin'in Kaşığı hikayesini dinleyin</i> , TTK7-141
6D <i>Sait Faik'in Son Kuşlar adlı hikayesini karekodu okutarak dinleyebilirsiniz</i> , TTK7-142
6D <i>karekodu takip ederek haberi okuyun</i> , TTK7-151
6D <i>haber devamını karekodu takip ederek okuyun</i> , TTK7-153
7 <i>Gaziantep</i> , TTK7-34
7 <i>İzmir Ödemiş</i> , TTK7-44
7 <i>Aydın Atça</i> , TTK7-44
7 <i>Göbeklitepe</i> , TTK7-91
7 <i>Ağrı Dağı</i> , TTK7-94
7 <i>Sorik köyü</i> , TTK7-94
7 <i>Van Gölü</i> , TTK7-95
7 <i>Erciyes Dağı</i> , TTK7-96
7 <i>Kayseri</i> , TTK7-96
7 <i>Çukurova</i> , TTK7-98
7 <i>Adana</i> , TTK7-98
7 <i>Mersin</i> , TTK7-98
7 <i>Osmaniye</i> , TTK7-98
7 <i>Hatay</i> , TTK7-98
7 <i>Toroslar</i> , TTK7-100

Tablo 4.7 (Devamı)

7 Tuz gölü, TTK7-102
7 Ankara, TTK7-102
7 Konya, TTK7-102
7 Aksaray, TTK7-102
7 Ilgaz dağı, TTK7-103
7 Kastamonu, TTK7- 103
7 Çankırı, TTK7-103
7 İstanbul, TTK7-104
7 Uludağ, TTK7-104
7 Bursa, TTK7-104
7 Erzurum, TTK7-131
7 Eskişehir, TTK7-132
7 Sivrihisar, TTK7-132
7 Sarıköy, TTK7-132
7 Ankara, TTK7-132
7 Nallıhan, TTK7-132
7 Kayseri, TTK7-133
7 Üsküdar, TTK7-135
7 Tekirdağ, TTK7-135
7 Gönen, TTK7-141
7 Adapazarı, TTK7-142
7 Balıkesir'in Sarıbeyler köyü, TTK7-151
8 Afrika, TTK7-15
8 Avrupa, TTK7-15
8 yaşadığınız bölgedeki diğer kültürlere ait düğünler ile Türk düğünlerini karşılaştırın, TTK7-27
8 BEM VINDO, TTK7-31
8 BIENVENIDOS, TTK7-31
8 ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ, TTK7-31
8 WILLKOMMEN, TTK7-31
8 ПРИВЕТ, TTK7-31

Tablo 4.7 (Devamı)

8 你好, TTK7-31
8 السلام عليكم, TTK7-31
8 BENVENUTO, TTK7-31
8 もしもし, TTK7-31
8 dünyadaki farklı ülkeleri, farklı kültürleri tanımalıyız. TTK7-35
8 Lady Montegu, TTK7-40
8 yaşadığınız ülkede insanların kutladıkları bayramları araştırın. Bu bayramlardan bir tanesini Ramazan Bayramı ile karşılaştırın, TTK7-87
8 Suriye, TTK7-100
8 Irak, TTK7-100
8 Paskalya, TTK7-117
8 Roş Aşana Bayramı, TTK7-117
8 V.Thomsen, W.Radloff, TTK7- 130
8 Bosna Hersek, TTK7-137
8 Mostar, TTK7-137
8 Neretva Nehri, TTK7-137
8 Tac Mahal, TTK7-138
8 Hindistan, TTK7-138
8 Agra şehri, TTK7-138
8 İsviçre, TTK7-138

Türkçe ve Türk Kültürü 7. Sınıf ders kitabında “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 66, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 45, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 37, “Günlük Yaşam” kategorisinde 33, “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 28, “Sosyal Yaşam” kategorisinde 23, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 17 ve “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 16 öge bulunmaktadır.

TTK7 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Gelenekler ve Folklor ve Edebiyat, Sanat ve Müzik kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Kişiler Arası İlişkiler ve Değerler Eğitimi kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu durum, öğrencilerin geleneksel kültür, edebi miras ve sanatsal duyarlılık gibi üst düzey kavramlarla buluşturulmasını amaçlayan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu düzeyde, bireysel ilişkilerden ziyade geleneklerin ve estetik değerlerin aktarımına odaklanılmıştır.

4.9. Türkçe ve Türk Kültürü Seti'nin 8. Seviyesindeki Ders Kitabıyla İlgili Bulgular

1.Ünite

Ben ve Ailem

Ben ve ailem temasının kapak görselinde samimi aile ilişkileri yer almaktadır. Bu üniteye büyükelçilik, eğitim, konsolosluk, meslek seçimi ve Türkiye'de eğitim konuları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Kitabımla Neler Yapabilirim?

Bu bölümde Yusuf'a verilen kitapçıkta Türkiye'nin eğitimle ilgili yaptığı çalışmaların anlatıldığı belirtilmiştir. Ardından öğrencilere yaz okulu ifadesinin neleri çağrıştırdığı sorulmuştur.

B) Türkçe Yaz Okulu

Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe Yaz Okulu, her yıl dünyanın farklı ülkelerinden gelen öğrencilere Türkiye'de Türkçe öğrenme ve Türk kültürünü yakından tanıma fırsatı sunan bir programdır. Bu programda iletişim dili olarak yalnız Türkçe'nin kullanılması esastır. Bu program kapsamında, katılımcılar Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde yoğun Türkçe dil eğitimi alırken, aynı zamanda buldukları ve ziyaret ettikleri bölgelerin tarihî ve turistik mekânlarını gezerek kültürel deneyimlerini zenginleştirirler. Program süresince, farklı kültürlerden gelen öğrenciler gruplara ayrılarak Türkiye'nin 20'den fazla şehrinde seçkin üniversitelerde misafir edilirler. Bir ayı aşkın süre boyunca yoğun Türkçe kurslarına katılan öğrenciler, hafta sonları civar bölgeleri gezme, geleneksel el sanatlarıyla uğraşan ustalarla tanışma ve bu sanatları deneyimleme fırsatı bulurlar. Programın sonunda, tüm katılımcılar İstanbul'da bir araya gelerek şehrin tarihî ve turistik yerlerini ziyaret eder ve ardından birçok deneyim kazanarak ülkelerine birer kültür elçisi olarak geri döner.

C) Hacivat ile Karagöz

Bu metinde söylenenleri hep yanlış anlayan Karagöz ve onun akli başında olan arkadaşı Hacivat'ın başrolde olduğu kukla gösterisine Hacivat ile Karagöz halk tiyatrosu adı verildiği , gerçek oyuncular yerine kuklaların sahne aldığı bir gölge

oyunu olduğu, 18. yüzyıldan itibaren yaygınlaştığı ve Osmanlı İmparatorluğu'nda çokça oynandığı belirtilmiştir.

D) Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirme çalışmalarında öğrenilen kelimelerin bulunması, adı duyulan devlet kurumlarının adlarının yazılması, öğrenilen en ilginç bilginin yazılması, gurur duyulan bölümün yazılması istenmiştir. Ardından temadan öğrenilenlerden yola çıkılarak bir konuşma etkinliği hazırlanması istenmiştir.

2. Ünite

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama temasının kapak görselinde Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk, Ayla filmi ve Kore Savaşı gazisine yer verilmiştir. Bu ünite de anlaşma, barış, cinsiyet, eşitlik, göç, inançlar, insan hakları, iş birliği, kültürler arası iletişim, ortak yaşam, saygı, sorumluluklar ve uyum kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Aşık Veysel

Bu metinde Aşık Veysel'in 20. yüzyıl Türk aşık şiirinin Türkiye'de en önemli temsilcilerden biri olduğu, çocuk yaşta gözleri kaybeden Aşık Veysel'in sazı ile hayata tutunduğu, engelli bireylerin toplumda neler yapabileceğinin göstergesi olduğu belirtilmiştir. Bunlara ek olarak şiirlerinin konu bakımından zengin olduğu, toplumsal sorunlar, doğa ve birçok konunun şiirinde yer aldığı belirtilmiştir.

B) Fatih Sultan Mehmet'in Fermanı

İ. Hakkı Uzunçarşılı tarafından yazılan bu metinde Fatih Sultan Mehmet'in 29 Mayıs 1453 tarihinde İstanbul'u fethettiği, Ortodoksları huzuruna kabul ettiği ve Ortodoksların da sultana bağlılıklarını ifade ettiği belirtilmiştir. Bunun karşılığında Fatih Sultan Mehmet Ortodokslara istedikleri gibi ibadet etme, yaşama, geleneklerini sürdürme yetkisi vermiştir.

C) Fatih Sultan Mehmet ve Bosnalı Rahipler

Fatih Sultan Mehmet, 28 Mayıs 1463 tarihinde Bosna-Hersek'in Fojnica şehrinde Katolik Fransisken rahiplerine yönelik bir ferman yayımlamıştır. Bu ferman ile Bosnalı Fransiskenlerin dinî özgürlükleri ve hakları resmî olarak güvence altına alınmış; inanç ve ibadetlerini serbestçe yerine getirmeleri sağlanmıştır. Fatih Sultan Mehmet, bu topluluğa zarar verilmemesini ve dinî uygulamalarına müdahale edilmemesini emretmiş, zor durumda olanların da güven içinde yaşayabileceklerini açıkça ifade etmiştir. Bu belge, Osmanlı Devleti'nin hoşgörü temelli yönetim anlayışını ve çok kültürlü toplumsal yapısını yansıtan önemli bir tarihî kanıttır. Farklı inanç ve kültürlerin bir arada barış içinde yaşamasını teşvik eden bu yaklaşım, dönemin dünya devletleriyle karşılaştırıldığında ileri bir toplumsal düzen anlayışını ortaya koymaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in bu uygulaması, yalnızca tarihî bir hoşgörü örneği değil, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin toplumsal barışa katkı sunduğunu gösteren önemli bir modeldir. Günümüz çok kültürlü toplumlarına da örnek teşkil edecek nitelikte olan bu yaklaşım, farklılıkların bir zenginlik unsuru olarak kabul edilmesi gerektiğini genç kuşaklara aktarma açısından da büyük bir eğitimsel değere sahiptir.

D) 150 Bin Yahudi'yi Kurtan Osmanlı Padişahı II. Bayezid

Bernard Lewis tarafından yazılan bu metin, Osmanlı Padişahı II. Bayezid'in 1492'de İspanya'dan sürgün edilen yaklaşık 150 bin Yahudi'yi kurtarma hikayesini anlatıyor. İspanya'da zulme uğrayan Yahudilere Osmanlı Devleti kapılarını açmış, onları güvenle Osmanlı topraklarına getirmiştir. II. Bayezid, Yahudilerin göçü için donanmalarını göndermiş ve onlara güvenli bir yaşam sunmuştur. Ayrıca, İspanya Krallığı'nın Yahudileri kovmasını eleştirerek, bu durumun Osmanlı'nın gücünü artıracaklarını belirtmiştir. Metin, Osmanlı Devleti'nin dinî hoşgörüsünü ve farklı milletlere yönelik korumacı siyaset anlayışını vurgulamaktadır. II. Bayezid'in Yahudilere yardım etmesi, Osmanlı'nın müsamahakar ve insan odaklı yönetim anlayışını gösteriyor. Aynı zamanda, devletin stratejik çıkarlarını da düşünerek göç eden Yahudilerin ekonomik ve kültürel katkılarını önemsemesi dikkat çekicidir.

E) Albert Einstein'ın Atatürk'e Mektubu

Bu metinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 1930'larda Nazi zulmünden kaçan binlerce Yahudi bilim insanını mülteci olarak kabul ettiği anlatılmaktadır. Bu bilim

insanlarının çoğunun İstanbul ve Ankara üniversitelerinin çeşitli bölümlerine profesör olarak atandığını belirtilmiştir. Bilim insanlarının kabul edilmesinde Albert Einstein'ın Atatürk'e yazdığı mektubun oldukça etkili olduğu ifade edilmiştir.

F) Kore Savaşı

Mim Kemal Öke tarafından yazılan bu metinde Kore'nin 2. dünya savaşı sonrası soğuk savaş döneminin ilk çatışma alanı olduğu belirtilmiştir. Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmasından dolayı Birleşmiş Milletlerin de içinde bulunduğu üç yıllık bir savaş süreci yaşandığı, Türkiye'nin Güney Kore'ye yardım ettiği, yaklaşık 20 bin Türk askerinin görev yaptığı ve bu sayede Türk milletinin Kore insanının takdirini kazandığı belirtilmiştir.

G) Ayla

Ayla filminin hikayesinin anlatıldığı bu metinde Kore savaşına asker gönderilen Süleyman ile savaş sırasında öksüz kalan Ayla'nın hikayesi anlatılmaktadır. Ayla ile Süleyman arasında samimi bir bağ kurulduğu, ikilinin arasındaki ilişkinin baba-kız ilişkisine döndüğü ve Süleyman beyin 60 yıl geçtikten sonra Ayla'yı yeniden görebilmek için harekete geçtiği anlatılmaktadır.

H) Türkiye'de 4,5 Milyon Göçmen Yaşıyor

Bu gazete haberinde İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün verilerine yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre Suriyeli sığınmacılar Türkiye nüfusunun yüzde dörtten fazlasını oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler'in rakamlarına göre 2. Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük insanlık göçünün yaşandığı ve Türkiye'nin sınırlarında ek güvenlik önlemleri alarak göçmen kaçakçılıyla mücadele ettiği belirtilmiştir.

I) Dünyanın En Cömert ve En Çok Sığınmacıya Ev Sahipliği Yapan Ülkesi: TÜRKİYE

Türkiye, insani yardımlar ve mülteci ev sahipliğinde dünyada öncü konumdadır. 2016'da "Dünyanın En Cömert Ülkesi" unvanını almış, 4,8 milyon Suriyeliye ev sahipliği yaparak 25 milyar dolar harcamıştır. AFAD koordinasyonunda sağlık,

eğitim ve meslek kursları gibi kapsamlı hizmetler sunulmuş, bu model 2015'te BM tarafından "En İyi Kamu Hizmeti Ödülü" ile ödüllendirilmiştir.

J) Fikir Alışverişine Çok Önem Verirdi

Salih Bozok ve Ahmet Bekir Palazoğlu tarafından yazılan bu metinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün fikir alışverişine verdiği önem vurgulanmaktadır. Atatürk, kararlarını almadan önce çevresindeki kişilere danışır, onların görüş ve önerilerini dinlerdi. Kendisini eleştirenlere bile hoşgörüyüyle yaklaşır ve farklı görüşlere değer verirdi. Metinde anlatılan bir anıda, Atatürk'ün sürekli başkalarının fikirlerini sormasına şaşıran biri, kararını zaten verdiğini düşünerek Atatürk'e bu durumu ifade eder. Atatürk ise alaycı bir gülümsemeyle, "Bazen hiç umulmadık adamlardan çok şeyler öğrendiğini" ve "Hiç kimsenin fikrini değersiz görmemek gerektiğini" belirtir. Amacının, kendi fikrini uygulasa bile herkesi dikkatle dinlemek olduğunu söyler. Bu tutumunu hayatının sonuna kadar değiştirmeyen Atatürk, demokratik ve kapsayıcı liderlik anlayışını benimsemiş ve çevresindeki insanların düşüncelerine daima değer vermiştir.

K) Dünya Barışı

Dr. Tefvik Rüştü Aras ve Ahmet Bekir Palazoğlu tarafından yazılan bu metin, Mustafa Kemal Atatürk'ün dünya barışı konusundaki görüşleri ve barışçıl yaklaşımını ele alınmaktadır. Atatürk, savaşın ancak milletin hayatı tehlikede olduğunda ve meşru savunma durumunda gerekli olabileceğini vurgulamış; savaşın bir zorunluluk ve hayatiyet meselesi olmadıkça cinayet sayılacağını belirtmiştir. Atatürk'ün barışçıl vizyonu, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesiyle özdeşleşmiş ve tüm dünyada barışın sağlanması gerektiğini savunmuştur. Batı ülkelerinin "bağımsızlık" değerine verdiği önemi takdir eden Atatürk, Türkiye'nin de bağımsızlık ve egemenliğini koruyarak dünya barışına katkı sağlaması gerektiğini ifade etmiştir. Atatürk'ün nihai hedefi, tüm dünyada barış ve dirliğin sağlanmasıdır. Onun bu anlayışı gerek iç politikada gerekse dış politikada barışçıl ve diplomatik yaklaşımların benimsenmesine zemin hazırlamıştır.

3. Tema

Oyun ve Eğlence

Oyun ve Eğlence temasının kapak görselinde oyun oynayan çocuklara yer verilmiştir. Bu ünite de hobiler, kelime avı, kelime oyunları, lunapark ve şehir avı üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu dört bölüme yer verilmiştir:

A) Oyunun Geçmişi ve Etkileri

Bu metinde oyunların geçmişinin çok eski tarihlere dayandığından bahsedilmektedir. Sek sek oyununun izine eski Mısır harabelerinde rastlandığı ve Türklerin oynadığı oyunlar ile ilgili yazılı bilgilere Dede Korkut Hikayeleri ve Evliya Çelebi Seyahatname 'sinde rastlanabileceği belirtilmiştir. Oyunların ait olduğu toplumun izini taşıdığı, toplumsal kültürün gelişiminde önemli olduğu, milli ve evrensel yönlerinin bulunduğu ifade edilmiştir.

B) Bir Deyim Hikayesi

İskender Pala tarafından kaleme alınan bu metin, “ateş pahası” deyiminin kökenine dair kültürel bir anlatıyı içermektedir. Anlatıya göre, Osmanlı padişahı ve maiyeti avdan döndüklerinde, geceyi geçirmek üzere bir oduncunun kulübesine misafir olurlar. Kulübe sahibi oduncu, misafirlerinin üşümemesi için sabaha kadar ocağa büyük odunlar atarak kulübeyi sıcak tutar. Padişah ve beraberindekiler geceyi konforlu bir şekilde geçirir. Ertesi sabah padişah, gösterilen bu misafirperverliğin karşılığında ne kadar borcu olduğunu sorduğunda oduncu, bin altın talep eder. Bu yüksek miktar karşısında padişahın adamları büyük bir şaşkınlık yaşar. Zamanla bu olay halk arasında yayılmış ve bir mal veya hizmetin gerçek değerinin çok üzerinde bir fiyatla sunulmasını ifade etmek için “ateş pahası” deyimini kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlatı, Osmanlı dönemi toplumsal yapısında misafirperverlik, hakkaniyet ve değer algısı gibi kültürel unsurların nasıl şekillendiğine dair önemli bir örnek sunar. Ayrıca, günlük dilde kullanılan deyimlerin kökeninde tarihsel ve kültürel olayların yer aldığına işaret ederek, dil aracılığıyla kültür aktarımının nasıl sağlandığını da ortaya koymaktadır.

C) Geleneksel Çocuk Oyunlarımız

Ülkemizde oynanan çocuk oyunları oyunun türüne göre sınıflandırılmıştır.

Dokuz bölümden oluşan oyunlar şunlardır:

Aşık - Bilye Oyunları

Atlama - Sıçrama - Sekme Oyunları

Değnek Oyunları

Ezgili Oyunlar

Dilsiz - Şaşırtma - Şaka Oyunları

Saklama - Saklanma Oyunları

Koşma - Kovalama - Kapma Oyunları

Top Oyunları

Taş Oyunları

D) Mendil Kapmaca Oynayalım

Genellikle açık alanda oynanan ve hız, dikkat ve strateji gerektiren geleneksel bir çocuk oyunu olan mendil kapmaca oyununun nasıl oynanacağı detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

4. Tema

Bayramlar ve Kutlamalar

Bayramlar ve kutlamalar temasının kapak görselinde nevruz bayramı, aile toplanması gibi geleneksel değerlere yer verilmiştir. Bu ünite de dinî ve millî bayramlar, festivaller, gelenek ve görenekler, kandil geceleri ve kurtuluş günleri üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu iki bölüme yer verilmiştir:

A) Nevruz

Ali Akbaş tarafından yazılan Nevruz şiiri, cemrenin düşmesini konu almaktadır. Şiirde baharın gelişini ve doğanın uyanışını simgeleyen Nevruz zamanı herkesin mutlu olduğu ve ozanların kopuz okuduğu bahsedilmektedir.

B) Kandillerimiz

Gülnehal Yolcu'nun "Kandillerimiz" adlı şiiri, İslami gelenekte önemli yere sahip olan kandil gecelerini çocuklara yönelik sade ve duygusal bir dille anlatmaktadır.

Şiir, Miraç, Regaib, Berat ve Mevlid kandilleri gibi İslam dünyasında özel anlamlar taşıyan geceleri vurgulamakta ve bu gecelerin manevi havasını yansıtmaktadır. “Kandillerimiz” şiiri, çocuklara kandil gecelerinin manevi değerini anlatan, huzur ve umut dolu bir metin olarak değerlendirilebilir. Özellikle çocuk dergilerinde yer alması, dini ve kültürel değerleri erken yaşta kazandırma amacını ortaya koymaktadır.

5. Tema

Gezelim Görelim

Gezelim Görelim temasının kapak görselinde Taç Mahal, Mostar Köprüsü, Nizamiye Medreseleri gibi kültürel mirası dünyaya tanıtan önemli yapılardan oluşmaktadır. Bu ünite de komşular, kültürel mekânlar, turizm, Türkiye üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu sekiz bölüme yer verilmiştir:

A) Asya ve Avrupa Arasında Bir Köprü: Türkiye

Bu metinde Türkiye'nin Asya ve Avrupa kıtaları üzerinde topraklarının olduğuna, Asya kıtası üzerinde bulunan kısmına Anadolu dendiğine, Avrupa kıtası üzerinde bulunan bölüme Trakya dendiği, Çanakkale ve İstanbul boğazının iki bölgeyi birbirinden ayırdığı ve Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir köprü görevi gördüğü belirtilmiştir .

B) Türkiye'nin Komşuları

Bu metinde Türkiye'nin sekiz ülkeyle komşu olduğundan bahsedilmiştir. Komşu olan ülkeler arasında Gürcistan, İran, Irak, Ermenistan, Suriye, Yunanistan, Nahçıvan ve Bulgaristan olduğu belirtilmiştir.

C) Dünyadaki Türk İzleri

Prof. Dr. İnci Macun tarafından kaleme alınan bu metinde Babür İmparatoru Şah Cihan'ın eşi Mümtaz Mahal'e olan sevgisi nedeniyle Tac Mahal'i yaptırdığından bahsedilmektedir. Eşi vefat ettiğinde, beyaz mermerden bir türbe inşa ettirmiş ve türbenin karşı tarafına tamamen siyah mermerden bir türbe yaptırmıştır. Bu türbenin eşinin güzelliği kadar güzel ve zarif olmasını istemiştir. Böylece Tac Mahal ortaya çıkmıştır. Tac Mahal'in yapımında 20.000 işçi çalışmış ve Mimar

Ahmet başta olmak üzere birçok farklı ülkeden usta katkı sağlamıştır. Yapının süslemelerinde değerli taşlar kullanılmış ve Yasin Suresi yazılmıştır. Tac Mahal, mimarisi ve eşsiz özellikleri nedeniyle günümüzde de çok sayıda ziyaretçi çekmektedir.

D) Mostar Köprüsü

Bu metinde Mostar Köprüsü'nün, Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayrettin tarafından 1557- 1566 yılları arasında inşa edildiği, İslam medeniyetinin simgesi olarak hilal şeklinde yapıldığını, Allah'ın 99 ismini temsil edilmesi için 99 basamaklı olarak tasarlandığı ve Bosna Hersek'te bulunduğu bahsedilmektedir.

E) Nizamiye Medreseleri

Ahmet Yaşar Ocak tarafından yazılan bu metinde Nizamiye Medreselerinin Selçuklu Devleti Dönemi'nde kurulmuş yükseköğretim kurumları olduğu, bu eğitim kurumlarının ünlü vezir Nizamülmülk'ün adıyla anıldığı, Gazali ve Ömer Hayyam gibi önemli ilim insanlarının yetiştiği ve Paris ve Oxford gibi önemli üniversitelere ilham kaynağı olduğundan bahsedilmektedir.

F) Gül Baba Türbesi

Semavi Eyice tarafından yazılan bu metinde Budapeşte'de bulunan Gül Baba Türbesinin 16. yüzyılda yapılmış türbe ve Bektaşî tekkesi olduğu ve Türk-Macar dostluğunun bir simgesi olarak varlığını hala daha sürdürdüğünden bahsedilmektedir.

G) Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

Bu metinde Tika'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin bir kurumu olduğu ve geniş bir coğrafyada kalkınmaya yönelik ekonomik, sosyal, kültürel birçok alanda projeler gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

H) Restorasyon Projeleri

Gül Baba Türbesinin ve Karagöz Bey Medresesinin Tika tarafından restore edildiği belirtilmiş ve eserlerin proje öncesi ve sonrasına dair görüntülerine yer verilmiştir.

6. Tema

Geçmişe Açılan Kapı

Geçmişe Açılan Kapı temasının kapak görselinde Mete Han, Kaşgarlı Mahmut, Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İbn-i Sina, Uluğ Bey gibi Türk tarihine ve kültürüne önemli katkılarda bulunmuş tarihi şahsiyetler yer almaktadır. Bu ünite de Osmanlı toplumunda birlikte yaşama kültürü ve tarihi kahramanlar üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu on bölüme yer verilmiştir:

A) Mete Han

Bu metinde Mete Han'ın büyük Türk devletlerinden biri olan Asya Hun devletinin hükümdarı olduğu, Mete Han tarafından kurulan onlu askeri sistemin günümüzdeki orduların temelini oluşturduğu, bu sisteme göre 10.000 kişiden oluşan askeri birliğe tümen adı verildiğinden ve bu sistemin ordumuzda halen kullanıldığından bahsedilmektedir.

B) Kaşgarlı Mahmut

Zeynep Korkmaz tarafından yazılan bu metinde Kaşgarlı Mahmut'un büyük bir dil ve kültür bilgini olduğundan, Divan-U Lugati't Türk adlı Türk dilinin ilk sözlüğü kabul edilen eseriyle Türk dili tarihinin aydınlatılmasına büyük bir katkı sağladığından ve Türkçenin anlatım gücünü gösterdiğinden bahsedilmiştir.

C) Osman Bey

Prof. Dr. Erhan Afyoncu tarafından yazılan bu metinde Osman Bey'in Dursun Fakih'i devletin ilk kadısı olarak görevlendirildiğinden bahsedilmektedir. Kadının devlet yönetiminde adaleti temsil ettiği, bağımsız olarak görev yaptığı, padişahın bile kadılara karışmadığından bahsedilmiştir. Osmanlı mahkemelerinde güçlü ve zengin kimsenin kaydırılmadığı ve kimseye inançlarından dolayı ayırım yapılmadığı ifade edilmiştir. Osman Bey'den itibaren devam eden bu güçlü adalet anlayışı Osmanlı halkının yüzyıllar boyunca mutlu ve huzurlu yaşamasına teşkil olmuştur.

D) Fatih Sultan Mehmet

Selahattin Tansel tarafından yazılan bu metinde Fatih Sultan Mehmet'in çağ kapatıp yeni bir çağ açan büyük bir padişah olduğundan, farklı dinlere inanan

insanlara saygı gösterdiğinden ve Osmanlı Devleti'nde yaşayan tüm insanların inançlarını özgürce yaşadığından bahsedilmiştir.

E) Muhteşem Süleyman

Yılmaz Öztuna tarafından yazılan bu metinde Türklerin kendisine Kanuni ve Gazi, Avrupalıların ise Muhteşem Süleyman dedikleri Süleyman Han'dan bahsedilmektedir. Babasından devraldığı Osmanlı topraklarını yaptığı fetihlerle iki katına çıkaran Süleyman'ın yaşadığı yüzyıl dünya tarihine “ Türk Asrı” olarak geçti. Bu asırda İbrahim Paşa, Lütfü Paşa, Sokullu Mehmet Paşa, Baki, Fuzuli, Mimar Sinan, Barbaros Hayrettin Paşa gibi dahi devlet adamları, bilginler ve sanatçılar yetişmiştir.

F) Atatürk

Bu metin, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk ve dünya tarihindeki önemini, liderlik vasıflarını ve uluslararası düzeydeki etkisini ele almaktadır. Atatürk, kısa yaşamına rağmen yürüttüğü bağımsızlık mücadelesi ve gerçekleştirdiği köklü reformlarla Türkiye'yi çağdaş ve bağımsız bir devlet haline getirmiştir. Onun liderliği yalnızca Türkiye'de değil, dünya genelinde de takdirle karşılanmış; dönemin önemli devlet adamları ve uluslararası yayın organları tarafından büyük bir saygıyla anılmıştır. Özellikle Franklin Roosevelt, Atatürk'ü dünyanın en kıymetli devlet adamlarından biri olarak tanımlamış; İngiliz *Observer* dergisi ise çağdaş dünyada Atatürk kadar saygı uyandıran bir ismin bulunmadığını belirtmiştir. Bu görüşler, Atatürk'ün evrensel değerlere dayalı liderlik anlayışını ve küresel etkisini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca Atatürk, gerçekleştirdiği reformlarla Türk kültürünün çağdaşlaşmasını ve evrensel medeniyetler seviyesine ulaşmasını hedeflemiş; kültürel kimliğin korunarak modernleşmesine öncülük etmiştir. Böylece Türkiye'nin hem ulusal hem de evrensel kültürel değerler arasında köprü kuran bir ülke olmasını sağlamıştır.

G) Farabi

İbrahim Agah Çubukçu tarafından yazılan bu metinde Farabi'nin 870 yılında Türkistan'ın Farab şehrinde doğduğu, yaşamı boyunca 160 civarında eser yazdığı, eserlerinin müzik, tıp, sosyoloji, ahlak, siyaset ve mantıkla ilgili olduğu,

dünyadaki ilk bilim ansiklopedisini yazdığı, kanun adlı müzik aletini icat ettiği ve hava titreşimleri ile ilgili ilk mantıklı açıklamaları yaptığı belirtilmiştir.

H) El-Cezeri

Prof. Dr. Yavuz Unat'ın metninde, 12. yüzyılda yaşamış bilim insanı El-Cezerî'nin hayatı ve icatları ele alınmaktadır. Diyarbakır'daki Artuklu Sarayı'nda görev yapan El-Cezerî, elektrik kullanmadan çalışan mekanik cihazlar geliştirmiştir. Otomatik kuşlar, yüzebilen kayıklar, su ve abdest makineleri, şifreli kilitler ve robotlar gibi icatlarını *Makine Yapımında Yararlı Bilgiler ve Uygulamalar* adlı eserinde toplamıştır. Metinde özellikle su pompası ve abdest otomatı ayrıntılı olarak açıklanarak, El-Cezerî'nin mühendislikteki öncülüğü vurgulanmıştır.

I) Uluğ Bey

Bu metin, 15. yüzyılda yaşamış ünlü astronom ve matematikçi Uluğ Bey hakkında bilgi vermektedir. Aynı zamanda Timur Devleti'nin sultanı olan Uluğ Bey, bilimsel çalışmalarını desteklemiş ve önemli keşiflerde bulunmuştur. Semerkant'ta büyük bir rasathane kurmuş ve burada gökbilimle ilgili araştırmalar yapmıştır. En önemli eserlerinden biri olan "Zîc" adlı yıldız kataloğunda 1018 farklı yıldızın koordinatlarını belirlemiştir. Ayrıca, bir yılın uzunluğunu 365 gün 5 saat 49 dakika 15 saniye olarak hesaplamış ve bu değer günümüz ölçümlerine oldukça yakın çıkmıştır. Metinde, Uluslararası Astronomi Derneği'nin Ay'ın bir bölgesine "Uluğ Bey Krateri" adını verdiği de belirtilmektedir. Uluğ Bey, yalnızca bir devlet adamı değil, aynı zamanda bilime büyük katkılarda bulunan önemli bir bilim insanıdır. Onun çalışmaları, modern astronomi ve matematik için bir temel oluşturmuş, rasathanelerin bilim dünyasında nasıl bir rol oynayabileceğini göstermiştir. Devlet adamı olarak, bilimi desteklemesi ve bilim insanlarına özgür bir çalışma ortamı sunması, onun vizyoner bir lider olduğunu göstermektedir. Gökbilim çalışmaları sayesinde, takvim hesaplamaları, coğrafya ve denizcilik gibi alanlarda önemli gelişmeler sağlanmış olabilir.

J) Cahit Arf

Bu metinde matematiğe olan katkıları nedeniyle portresi 10 TL'lik kâğıt paralarda yer alan Cahit Arf anlatılmaktadır. Cahit Arf, bilimi teşvik eden

çalışmaları ve üstün zekâsıyla Türkiye'nin en önemli bilim insanlarından biri olarak kabul edilir.

7. Tema

Sanat ve Edebiyat

Sanat ve Edebiyat temasının kapak görselinde TRT 1, Bilim Çocuk Dergisi, Türkiye Büyük Millet Meclisine yer verilmiştir. Bu üniteye Türkçe basılı yayınlar, Türkçe televizyon kanalları üzerinde durulmaktadır.

Bu üniteye şu on bir bölüme yer verilmiştir:

A) Türkiye'de Televizyonculuğun Doğuşu ve Gelişimi

Metin, Türkiye'de radyo ve televizyon yayıncılığının gelişim sürecini anlatmaktadır. Radyo yayınları, Batı ülkeleriyle aynı dönemde başlamış olsa da televizyon yayıncılığı daha geç başlamıştır. Bunun nedeni, televizyon yayınlarının yüksek maliyet gerektirmesidir. Türkiye'de televizyon yayıncılığıyla ilgili ilk çalışmalar 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (İTÜ) başlamıştır ve 1970 yılına kadar İTÜ tarafından sürdürülmüştür. TRT ise televizyon yayınlarına 1968 yılında başlamıştır. TRT'nin ilk yayını 30 Ocak 1968'de gerçekleştirilmiş ve ilk yıllarda eğitim, kültür ve haber içerikleri ön planda olmuştur. 1980'lerden itibaren renkli yayınlar başlamış, daha fazla kanal açılmış ve yayın içerikleri çeşitlenmiştir. Bu bağlamda bu metnin Türkiye'de televizyonculuğun teknik ve kurumsal gelişim sürecini açıklayan önemli bir kaynak niteliğinde olduğu söylenebilir. Televizyonun, eğitimi ve kültürel gelişimi destekleyen bir araç olarak nasıl evrildiği net bir şekilde görülmektedir. TRT'nin başlangıçta eğitici ve kültürel programlar üretmeye odaklanması, televizyonun sadece bir eğlence aracı olmadığını, aynı zamanda toplumun bilgi seviyesini artıran bir mecra olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak 1980'lerden itibaren özel kanalların yayına başlamasıyla birlikte televizyon yayıncılığı daha geniş bir kitleye hitap etmiş ve içerik çeşitlenmiştir.

B) TRT Kanalları

Bu metin, TRT'nin farklı içerik ve amaçlarla yayın yapan kanallarını tanıtmaktadır. 1990'larda özel televizyonların yayına başlamasıyla TRT, daha çeşitli alanlarda yayınlar yapmak için birçok yeni kanal açmıştır.

- TRT 1: Aile kanalıdır, eğitim, kültür, drama, müzik, eğlence ve haber programları içerir.
- TRT 2: Kültür ve sanat kanalıdır, özellikle sanat eserlerini ve Türk sinemasını öne çıkarır.
- TRT Belgesel: Tarih, doğa, çevre, spor, bilim ve teknoloji gibi konularda belgeseller yayınlar.
- TRT GAP: Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yönelik programlar hazırlar.
- TRT Okul: Ortaöğretim ve üniversite öğrencileri için eğitim programları sunar.
- TRT Avaz: Türk Cumhuriyetleri ile kültürel ve ticari ilişkileri güçlendirmeyi hedefler.
- TRT World: Türkiye'yi ve Türk kültürünü dünyaya tanıtmayı amaçlayan uluslararası yayın kanalıdır.

Bu bağlamda, TRT'nin farklı kitlelere yönelik çok çeşitli içerikler sunduğunu söylenebilir. Eğitici, kültürel ve bölgesel yayınlar yaparak hem yerel hem de uluslararası izleyicilere hitap eden bir medya kuruluşu olan TRT, özellikle TRT Belgesel, TRT Okul ve TRT Avaz gibi kanallar aracılığıyla eğitime ve kültürel bağlara katkı sağlamaktadır.

C) TRT Çocuk

Çocukların hedef kitle olduğu ve çocuk merkezli yayın yapan tematik bir kanal olan TRT çocuk, 3-12 yaş grubunun fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Çocukların toplumsal, bilimsel ve teknolojik konularda bilgi sahibi olmalarını sağlayacak içerikler üreten TRT çocuk, çocukların yaratıcı ve eleştireci düşünebilme yetilerini geliştirir. Milli eğitimin temel amaçlarına da uygun olan kanal aracılığıyla çocuklar hem eğlenceyi hem de eğitimi birleştiren yayınlar izler.

D) TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi

Bu metinde TRT Yayıncılık Tarihi Müzesinin 1927'de başlayan radyo yayıncılığında günümüze kadar, başta radyo ve televizyon olmak üzere yeni medyadan üç boyutlu yayınlara kadar tüm alanların teknolojisi ile sergilendiği bir müze olduğu belirtilmiştir. Müzenin içerisinde uygulamalı dört yayın stüdyosu,

eğitim ve izleme salonu ve araştırma kütüphanesinin bulunduğu ifade edilmiştir. Aynı zamanda TRT arşivlerinden seçme ürünlerin de sergilendiği belirtilmiştir.

E) TRT Arşivi

Bu metinde, TRT'nin Arşiv Projesi kapsamında, son yarım asra tanıklık eden arşivini kullanıma açtığından bahsedilmiştir.

F) İlk Gazete

Bu metinde Takvim-i Vekayi'nin Osmanlı Devleti sınırları dahilinde 1831'de yayımlanmaya başlanan ilk Osmanlı- Türk resmi gazetesi olduğu ve Sultan II. Mahmut Dönemi'nde yayımlanmaya başlandığı söylenmiştir. Gazetenin haftalık olarak ve Arapça, Ermenice, Fransızca gibi birçok farklı baskılarının da yayımlandığı belirtilmiştir.

G) Resmi Gazete

Bu metinde T.C Resmi Gazete'nin Türkiye'nin 7 Ekim 1920 günü kurulduğunu ve 7 Şubat 1921 tarihinden itibaren çıkmaya başlayan resmi bir gazete olduğu belirtilmiştir. Resmi Gazete'nin amacının Meclis ve cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yasa, kararname, yönetmenlik, genelge gibi kararları yayınlamak olduğu, Eylül 2018'de son kez basılı olarak yayımlandığını ve o tarihten itibaren günümüzde de yalnızca elektronik ortamda yayımlandığı ifade edilmiştir.

H) Çocuk Dergileri

Bu metin, Türkiye'de çocuklara yönelik yayımlanan çeşitli dergileri tanıtıyor ve içeriklerini özetliyor.

- Bilim Çocuk: TÜBİTAK tarafından yayımlanan bu dergi, çocuklara bilimi sevdirmeyi ve merak duygularını geliştirmeyi amaçlıyor. Deneyler, buluşlar ve bilim insanların hayatları gibi konular içeriyor.
- TRT Çocuk Dergisi: 2008 yılından beri yayımlanıyor ve çizgi kahramanlar ile karikatürler içererek çocukların ilgisini çekmeye çalışıyor. Kültürel ve bilimsel bilgiler de sunuyor.
- Diyanet Çocuk Dergisi: Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanıyor ve çocuklara kültürel ve dini değerleri yaşlarına uygun bir dille aktarıyor. Hikâyeler, bulmacalar ve oyunlar içeriyor.

- PTT Çocuk Dergisi: Aylık olarak yayımlanıyor ve çocuklara çeşitli konularda bilgi veriyor. Ücretsiz dağıtılıyor ve özellikle posta ve telgraf gibi iletişim araçları hakkında içerikler sunuyor.

Bu dergiler, çocukların eğitimine katkı sağlamayı, bilim, kültür ve değerler hakkında bilgi edinmelerini amaçlayan önemli yayınlardır. Farklı ilgi alanlarına hitap eden içeriklere sahip olmaları, çocukların hem eğlenmesini hem de öğrenmesini sağlıyor. Özellikle ücretsiz olanlar, her çocuğa ulaşabilmesi açısından avantajlıdır.

D) Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

EBA, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan ve öğrencilere ve öğretmenlere ücretsiz hizmet sunan bir dijital eğitim platformudur. Ders içerikleri, e-kitaplar, videolar ve etkileşim odaklı materyallerle uzaktan eğitim sürecine destek olmakta, her zaman her yerden erişilebilen öğrenme imkânı sağlamaktadır. Bilimsel dayanaklı içerik ve modern teknolojik Türkiye’de dijital eğitimin gelişimine önemli katkı sunmaktadır.

J) Yurt Dışında Soydaşlarımızın Yayımladığı Türkçe Gazeteler

Bu metin, yurt dışında Türkçe yayımlanan bazı gazeteleri tanıtmaktadır. Ana Sözü gazetesi, Moldova’da Gagavuz Türkçesi ile yayımlanmakta ve kültür, ekonomi, politika gibi konulara yer vermektedir. Kosova Haber gazetesi, Kosova’daki gelişmeleri Türkçe olarak aktarmaktadır. Merhaba gazetesi 1990’dan beri yayın yapan, ücretsiz dağıtılan bir yerel gazetedir. Avrupa’nın Sesi gazetesi, Almanya’da yayımlanmakta ve Avrupa, Türkiye ve Balkanlardan haberler sunmaktadır. Post gazetesi ise İsviçre’de yayınlanmakta olup hem Türkiye’den hem de İsviçre’den haberler derlemektedir. Bu gazeteler, yurt dışında yaşayan Türk toplulukları için önemli birer bilgi ve iletişim kaynağıdır. Buldukları ülkelerde Türkçe yayın yaparak kültürel kimliği korumaya katkıda bulunmakta, anadilinde haber alma imkânı sunmaktadırlar. Aynı zamanda, Türkiye ile olan bağların sürdürülmesine yardımcı olmaktadır. Bu tür yayınların devamlılığı, yurt dışındaki Türk topluluklarının kültürel bütünlüğü açısından önemlidir.

K) Gazete Okumanın Yararları

Bu metinde gazetelerin önemine değinilmiştir. Gazeteler aracılığıyla insanların ülkemizde ve dış ülkelerde yaşanan olaylar hakkında bilgi sahibi olduğu belirtilmiştir. Gazete okuyan insanların kelime dağarcığının geliştiği, okuma alışkanlığı kazandığı, kültürlü ve bilgili hale geldiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda farklı bakış açılarının kazanıldığı ve çevreye karşı daha duyarlı hale geldiği belirtilmiştir.

8. Tema

İnsan ve Doğa

İnsan ve Doğa temasının kapak görseli birbirinden farklı güzellikte çiçeklerden oluşmaktadır. Bu ünite de atıklar ve geri dönüşüm, çevre, evde geri dönüşüm, kişisel sorumluluklar, Türk kültüründe geri dönüşüm üzerinde durulmaktadır.

Bu ünite de şu beş bölüme yer verilmiştir:

A) Van Kedisi

Bu metin, Van kedisinin fiziksel ve davranışsal özelliklerini tanıtmaktadır. Van kedisinin en dikkat çekici özelliği, genetik bir bozukluk sonucu oluşan farklı göz renkleridir (biri mavi, diğeri kehribar). Tüyleri mevsime göre değişir, kışın kabarık ve uzun, yazın daha kısa olur. Temizliğe önem veren bu kediler, suyu ve yüzmeyi severler. Avcılık içgüdüleri gelişmiştir, hareketlidir ve oyun oynamaktan hoşlanır. Sahiplerine sadık ve zeki olup, hatta patileriyle yiyeceklerinin sıcaklığını bile kontrol edebilirler. Ayrıca kavun, karpuz ve dondurma gibi yiyecekleri yemeyi sevdiği belirtilmiştir.

B) Tiftik Keçisi

Metin Ankara keçisi olarak da bilinen tiftik keçisinin özelliklerinden bahsetmektedir. Uzun yıllardan beri Anadolu'da yaşayan bir hayvan türü olan tiftik keçisinden tiftik adı verilen bir yün elde edilir. Batı ülkelerinde "mohair" olarak adlandırılan tiftik bütün dünyaya ülkemizden yayılan önemli bir üründür. Tekstil alanında tiftikler oldukça önemli bir malzemedir. Bunlara ek olarak Meşhur seyyah Evliya Çelebi, Seyahatname adlı kitabında tiftik keçisinden bahseder. Ünlü seyyah bu keçinin yalnızca Ankara'da bulunduğunu kitabında belirtir.

C) Denizli Horozu

Metin, Denizli'ye özgü Denizli horozunun siyah sürmeli gözleri, uzun ve ahenkli ötüşü gibi belirgin özelliklerini anlatıyor. Eskiden alarm yerine insanların uyanmasını sağlayan bu horoz, zamanla Denizli ile özdeşleşmiş ve türkülere konu olmuştur.

D) Kangal Köpeği

Metin, Sivas'ın Kangal ilçesine özgü olan Kangal Köpeği'nin cesur, hızlı, çevik, sadık ve güçlü özelliklerini anlatıyor. Çoban köpeği olarak bilinen Sivas Kangalı, sürüleri koruma konusunda önemli bir role sahiptir. Ayrıca, Evliya Çelebi Seyahatname adlı eserinde Kangal köpeğini "aslan kadar kuvvetli" olarak tanımlamıştır.

E) Sana Bir Şey Öğreteceğim

H. Salih Zengin'in Gazoz Kapağı adlı kitabındaki Sana Bir Şey Öğreteceğim metni düşündürücü bir anlatı sunar. Metinde, çocuğun sahip olduğu pratik bilgi ve el becerileri vurgulanmakta; ancak bunun yanı sıra, gözlem ve deneyim yoluyla edinilen bilginin de hayati öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Anlatıcı, çocuğa yalnızca akademik bilgiyle yetinmemesi gerektiğini, doğayı ve çevresini bilinçli bir şekilde gözlemlemesi gerektiğini aktarmaktadır. Öğrenme süreci, yalnızca formel eğitim kapsamında ele alınmamakta, aynı zamanda bireyin duyuşal ve sezgisel yönleriyle de desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kuşların kanat çırpışlarını, kelebeklerin uçuşunu, toprağa basmanın anlamını ve yağmuru ellerinde hissetmeyi öğrenmek, bireyin çevresiyle bütünleşmesini sağlayan temel unsurlar olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda metin, eğitim anlayışına eleştirel bir perspektiften yaklaşarak bilişsel öğrenmenin yanı sıra duyuşal ve deneyimsel öğrenmenin önemini de ön plana çıkarmaktadır. Metnin temel mesajı, bireyin yalnızca bilgi edinmekle yetinmemesi, aynı zamanda dünyaya farklı bir perspektiften bakmayı öğrenmesi gerektiğidir. Anlatıcının en önemli öğretisi olarak "pencereden bakmayı" vurgulaması, bireyin bilinçli bir gözlemci olması gerektiğini, doğayı ve çevresini anlamlandırarak yaşamla bütünleşmesi gerektiğini ifade etmektedir. Böylece metin, eğitimin yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmadığını, aynı zamanda bireyin dünyayla kurduğu bağın niteliğini belirleyen bir süreç olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.8.

Türkçe ve Türk kültürü 8. ders kitabı ile ilgili bulgular

Alt Öge Kodu	Kültürel Öğelerin Aktarılış Şekli	Kitap Kodu- Sayfa No
1A	<i>Türk lokumu</i> , TTK8-14	
1A	<i>karpuz</i> , TTK8-92	
1A	<i>incir</i> , TTK8-92	
1A	<i>höşmerim tatlısı</i> , TTK8-93	
1A	<i>aside tatlısı</i> , TTK8-93	
1A	<i>dondurma</i> , TTK8-95	
1A	<i>ayran</i> , TTK8-95	
1A	<i>tost</i> , TTK8-95	
1A	<i>çağ kebabı</i> , TTK8-95	
1A	<i>baklava</i> , TTK8-95	
1A	<i>fıstık</i> , TTK8-95	
1A	<i>çiğ köfte</i> , TTK8-95	
1A	<i>balık</i> , TTK8-95	
1A	<i>tarhana</i> , TTK8-95	
1A	<i>fındık</i> , TTK8-95	
1A	<i>bal</i> , TTK8-95	
1A	<i>sarımsak</i> , TTK8-95	
1A	<i>kır pidesi</i> , TTK8-95	
1A	<i>lokum</i> , TTK8-95	
1A	<i>aside tatlısı</i> , TTK8-95	
1A	<i>kaymak</i> , TTK8-95	
1A	<i>sucuk</i> , TTK8-95	
1A	<i>yumurta</i> , TTK8-115	
1A	<i>çörek</i> , TTK8-115	
1A	<i>Diyarbakır karpuzu</i> , TTK8-121	
1A	<i>kayısı reçeli</i> , TTK8-126	
1A	<i>fasulye</i> , TTK8-128	
1A	<i>nohut</i> , TTK8-128	

Tablo 4.8 (Devamı)

1A <i>Aşure</i> , TTK8-128
1A <i>buğday</i> , TTK8-130
1A <i>kuru fasulye</i> , TTK8-130
1A <i>pirinç</i> , TTK8-130
1A <i>kuru kayısı</i> , TTK8-130
1A <i>incir</i> , TTK8-130
1A <i>üzüm</i> , TTK8-130
1A <i>çay</i> , TTK8-155
1B <i>yemekten önce ellerini yıkamayı unutma canım</i> , TTK8-126
1B <i>Ellerine sağlık</i> , TTK8-139
1B <i>afiyet olsun</i> , TTK8-139
1E <i>Sevgili kardeşim</i> , TTK8-31
1E <i>Süleyman Bey</i> , TTK8-68
1E <i>sevgili yavrum</i> , TTK8-90
1E <i>Sevgili arkadaşlar</i> , TTK8-148
1E <i>Ulu Önder Atatürk'e</i> , TTK8-165
1G <i>kelime oyunları</i> , TTK8-85
1G <i>devamını getir oyunu</i> , TTK8-89
1G <i>sek sek</i> , TTK8-97
1G <i>topaç çevirme</i> , TTK8-97
1G <i>sopayla çember sürme</i> , TTK8-97
1G <i>saklambaç</i> , TTK8-97
1G <i>körebe</i> , TTK8-97
1G <i>bilye</i> , TTK8-106
1G <i>birdirbir</i> , TTK8-106
1G <i>seksek</i> , TTK8-106
1G <i>uzuneşek</i> , TTK8-106
1G <i>ip atlama oyunları</i> , TTK8-106
1G <i>çelik-çomak</i> , TTK8-106
1G <i>değnek sektirmece</i> , TTK8-106
1G <i>aç kapıyı bezirgan başı</i> , TTK8-106
1G <i>yağ satarım bal satarım</i> , TTK8-106

Tablo 4.8 (Devamı)

1G *çatlak patlak*, TTK8-106

1G *develer geliyor Mardin'den*, TTK8-106

1G *el kızartmaca*, TTK8- 106

1G *sıcak-soğuk*, TTK8-106

1G *saklambaç*, TTK8-106

1G *yağlı kayış*, TTK8-106

1G *yüziük oyunu*, TTK8-106

1G *mendil kapmaca*, TTK8-106

1G *esir almaca*, TTK8-106

1G *ara kestim*, TTK8-106

1G *yakan top*, TTK8-106

1G *dalya*, TTK8-106

1G *can*, TTK8-106

1G *istop*, TTK8-106

1G *üçtaş*, TTK8-106

1G *beştaş*, TTK8-106

1G *dokuztaş*, TTK8-106

1G *satranç*, TTK8-106

1G *mangala*, TTK8-106

1G *çayda çıra oyunu*, TTK8-121

2A *Yusuf*, TTK8-22

2A *benim adım Ceren*, TTK8-45

2A *Ayla*, TTK8-68

2A *Cerenciğim*, TTK8-71

2A *Ceyda*, TTK8-121

2B *Merhaba*, TTK8-15

2B *Merhaba*, TTK8-31

2B *hoş geldin*, TTK8-31

2B *Merhaba arkadaşlar*, TTK8-45

2B *İyi günler*, TTK8-67

2B *Merhaba*, TTK8-70

2B *Merhaba*, TTK8-77

Tablo 4.8 (Devamı)

2B <i>Merhaba, arkadaşlar</i> , TTK8-113
2C <i>Evlad</i> , TTK8-40
2C <i>Babacığım</i> , TTK8-40
2C <i>Anne</i> , TTK8-67
2C <i>dedem</i> , TTK8-69
2C <i>Ayşe Teyze</i> , TTK8-90
2C <i>Amcamlar</i> , TTK8-119
2C <i>Yusuf'un amcası Dursun</i> , TTK8-120
2C <i>Sevgili Anneciğim ve Babacığım</i> , TTK8-216
3A <i>meğerse atalarımız tarihte din, dil ayrımı yapmaksızın herkese yardım etmiş</i> , TTK8-71
3A <i>birçok insana Türkiye sahip çıkıyor</i> , TTK8-71
3A <i>Fatih Sultan Mehmet döneminde Osmanlı Devleti'nde yaşayan tüm insanlar inançlarını özgürce yaşamış ve birbirilerine saygı göstermişlerdir</i> , TTK8-161
3B <i>Nizamiye Medreseleri</i> , TTK8-149
3B <i>Paris ve Oxford üniversiteleri</i> , TTK8-149
3B <i>Türkiye'de yaz okuluna katılmak ne güzel bir fikirmiş</i> , TTK8-201
3C <i>Fatih Sultan Mehmet</i> , TTK8-55
3C <i>Türkiye'nin Kore savaşındaki başarısı</i> , TTK8-67
3C <i>İİ Bayezid</i> , TTK8-59
3C <i>Mustafa Kemal</i> , TTK8-78
3C <i>ünlü vezir Nizamülmülk</i> , TTK8-149
3C <i>Gazali</i> , TTK8-149
3C <i>Mete Han</i> , TTK8-159
3C <i>onlu askeri sistem</i> , TTK8-159
3C <i>Fatih Sultan Mehmet</i> , TTK8-161
3C <i>Süleyman Han</i> , TTK8-162
3C <i>İbrahim Paşa</i> , TTK8-162
3C <i>Lütfü Paşa</i> , TTK8-162
3C <i>Sokullu Mehmet Paşa</i> , TTK8-162
3C <i>Barbaros Hayrettin Paşa</i> , TTK8-162
3C <i>Atatürk</i> , TTK8-164
3C <i>İbn-i Sina</i> , TTK8-166

Tablo 4.8 (Devamı)

3C <i>Farabi</i> , TTK8-167
3C <i>El Cezeri</i> , TTK8-169
3C <i>Uluğ Bey</i> , TTK8-170
3C <i>Ali Kuşçu</i> , TTK8-171
3C <i>Ord. Prof. Dr. Cahit Art</i> , TTK8-173
3C <i>Takvim-i Vekayi ilk Osmanlı-Türk resmi gazetesidir</i> , TTK8-190
3C <i>Sultan II. Mahmut</i> , TTK8-190
3C <i>T.C Resmi Gazete</i> , TTK8-191
3C <i>Mevlana'nın oyun görünüşte akla uymaz ama çocuk oyunla akıllanır</i> , TTK8-97
4A <i>Aşık Veysel'in şiirleri</i> , TTK8-51
4A <i>öykü</i> , TTK8-56
4A <i>mektup yazın</i> , TTK8-90
4A <i>rumuz</i> , TTK8- 90
4A <i>Dede Korkut Hikayeleri</i> , TTK8-97
4A <i>Evliya Çelebi Seyahatnamesi</i> , TTK8-97
4A <i>Arkadaşımızla deyim hikayesi yazıyoruz</i> , TTK8-105
4A <i>Dede Korkut</i> , TTK8-115
4A <i>şiir</i> , TTK8-115
4A <i>güzel hikayeler</i> , TTK8-119
4A <i>Ömer Hayyam</i> , TTK8-149
4A <i>Kaşgarlı Mahmut</i> , TTK8-160
4A <i>Divanu Lügati't Türk</i> , TTK8-160
4A <i>Baki</i> , TTK8-162
4A <i>Fuzuli</i> , TTK8-162
4A <i>mektup yazın</i> , TTK8-165
4A <i>Van kedinizin özelliklerini anlatan kısa bir mektup yazın</i> , TTK8-217
4A <i>Evliya Çelebi- Seyahatname</i> , TTK8-218
4B <i>Uzun İnce Bir Yoldayım- Aşık Veysel</i> , TTK8-99
4B <i>Domates Biber Patlıcan- Barış Manço</i> , TTK8-99
4B <i>Kopuz</i> , TTK8-114
4B <i>davul ve zurna</i> , TTK8-126
4B <i>Denizli'nin Horozları türküsü</i> , TTK8-219

Tablo 4.8 (Devamı)

4B <i>Aşık Veysel- Çiçeklerin Dili türküsü</i> , TTK8-210
4B <i>Zeki Müren'in seslendirdiği şarkıyı dinleyin</i> , TTK8-187
4C <i>Türkiye- Güney Kore ortak yapımı olan Ayla isimindeki film vizyona girmiş</i> , TTK8-67
4C <i>Şeyh Edebali ve Ertuğrul gazi türbeleri</i> , TTK8-93
4C <i>kilim</i> , TTK8-95
4C <i>Selimiye Cami</i> , TTK8-95
4C <i>Veysel Karani Türbesi</i> , TTK8-95
4C <i>Ani Harabeleri</i> , TTK8-95
4C <i>Safranbolu evleri</i> , TTK8-95
4C <i>Sultanahmet Cami</i> , TTK8-95
4C <i>Midas tapınağı</i> , TTK8-95
4C <i>el dokuması bir halı festival masraf</i>
4C <i>Mimar Ahmet inşa etmiş</i> , TTK8-146
4C <i>bu eşsiz yapının beyaz mermerden yapılan dört duvarı vardır. Yapının mermerleri üzerinde ise akik, kristal, firuze, yakut, zümrüt, elmas, Sedef gibi değerli taşlar kullanılmıştır</i> , TTK8-146
4C <i>Mimar Hayrettin tarafından 1557- 1566 yılları arasında inşa edilmiştir</i> , TTK8-148
4C <i>30 metre uzunluğunda, 4 metre genişliğinde olan köprü</i> , TTK8-148
4C <i>Gül Baba Türbesi</i> , TTK8-150
4C <i>Klasik Osmanlı türbe üslubuna uygun biçimde sekizgen bir yapı olarak kesme taşlardan inşa edilmiştir</i> , TTK8-150
4C <i>TİKA'nın yaptığı restorasyon projeleri</i> , TTK8-154
4C <i>Beşikçizade Tekkesi'nin restorasyonunu</i> , TTK8-155
4C <i>animasyon</i> , TTK8-155
4C <i>Fetih 1453 Filmi</i> , TTK8-161
4C <i>Mimar Sinan</i> , TTK8-162
4C <i>Atatürk Heykeli</i> , TTK8-163
4C <i>Atatürk Büstü</i> , TTK8-163
4C <i>Atatürk Caddesi</i> , TTK8-163
4C <i>Atatürk Anıtı</i> , TTK8-163
4C <i>Atatürk Meydanı</i> , TTK8-163
4C <i>İbn-i Sina'nın yaşam öyküsünü ve bilime katkılarını anlatan kısa film</i> , TTK8-166
4C <i>El-Cezeri'nin yaşam öyküsünü ve icatlarını anlatan animasyon</i> , TTK8-169

Tablo 4.8 (Devamı)

4C Ord. Prof. Dr. Cahit Art'ın yaşam öyküsünü ve bilime katkılarını anlatan kısa film, TTK8-173
4C Ali Kuşçu'nun yaşam öyküsünü ve bilime katkılarını anlatan kısa film, TTK8-171
4D Karagöz- Hacivat gösterisi, TTK8-33
4D Kukla gösterisi, TTK8-35
5A Ramazan Bayramı, TTK8-31
5A Kurban Bayramı, TTK8-31
5A kandiller, TTK8-31
5A aşure günü, TTK8-31
5A TRTAVAZ kanalında “ Ortak Miras: Nevruz Bayramı Nasıl Kutlanıyor ? “ isimli bir belgesel izledim, TTK8-114
5A Nevruz bayramı, TTK8-115
5A Hidrellez, bütün Türk dünyasında bilinen mevsimlik bayramlarımızdan biridir, TTK8-118
5A Miraç Kandili, TTK8-132
5A Regaip Kandili, TTK8-132
5A Berat Kandili, TTK8-132
5A Mevlid kandili, TTK8-132
5A Kadir Gecesi, TTK8-134
5A milli ve dini bayramlar, TTK8-137
5A aşure dağıtmak, TTK8-138
5B Hızır ve İlyas peygamber, Hızır Peygamber'in baharda zor durumda olan insanlara yardım ettiğine ; Allah'ın da takdiriyle bolluk, bereket ve sağlık dağıttığına inanılır, TTK8-118
5B Ağzım kulaklarıma vardı TTK8-14
5B bulmacalar, TTK8-86
5B Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz, TTK8-97
5B dört gözle beklemek, TTK8-100
5B atasözü, TTK8-100
5B deyim, TTK8-101
5B Atasözünü ve Deyimi Görselleştirme, TTK8-102
5B Atasözü Tamamlama, TTK8-103
5B mani, TTK8-126
5B bulmaca, TTK8-136
5B bulmaca, TTK8-215

Tablo 4.8 (Devamı)

5C hac ibadeti, TTK8-31
5C İslamiyet inancı, TTK8-60
5C Kur'an-ı Kerim, TTK8-60
5C ayet, TTK8-60
5C Allah'a şükretmek, TTK8-131
5C elleri duada buluşturan, TTK8-132
5C namaz, TTK8-132
5C Yüce Allah, TTK8-134
5C Hz. Peygamber, TTK8-134
5C Ramazan ayının son on gününde daha çok dua eder, TTK8-134
5C namaz kılar, TTK8-134
5C tövbe ederiz, TTK8-134
5C Sevgili Peygamberimiz, TTK8-135
5C bol bol namaz kılar, TTK8-135
5C dua eder, TTK8-135
5C sadaka veririz, TTK8-135
5C Yasin suresi yazılıdır, TTK8-146
5C İslam medeniyetinin simgesi olarak hilal şeklinde yapılmış ve Allah'ın 99 ismini temsil etmesi için 99 basamaklı olarak tasarlanmıştır, TTK8-148
5C "İlim, müminin yitik malıdır. Onu nerede bulursa almalıdır." (Hz. Muhammed) , TTK8-172
5C " Eğer bilmiyorsanız bilenlere sorunuz." (Enbiya,7) , " TTK8-172
5C Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu ? " (Zümer,9) TTK8-172
5E şimdiki haberimiz 8. Diyarbakır Kültür ve Karpuz Festivali'nden, TTK8-120
5E Aydın Deve Güreşleri Festivali, TTK8-124
5E Malatya Kayısı Festivali, TTK8-124
5E Bostan Korkuluğu festivali, TTK8-128
5E 29.Ankara Uluslararası Film Festivali,TTK8-188
6D Lütfen sağ köşedeki QR kodu QR kod okuyucu bir programla okutarak metni dinleyin, TTK8-128
6D Yandaki kodu okutarak yolculuğumuza başlayalım, TTK8-147
6D izlemek için karekodu okutun, TTK8-155
6D izlemek için karekodu okutun, TTK8-166
6D izlemek için karekodu okutun,TTK8-169

Tablo 4.8 (Devamı)

6D izlemek için yandaki kodu okutun, TTK8-171
6D izlemek için karekodu okutun, TTK8-173
6D Yandaki QR kodu taratarak Türkiye'deki ilk televizyon yayını hakkındaki videoya ulaşın, TTK8-180
6D Yandaki QR kodu taratarak TRT'nin ilk yayın akışına ulaşın, TTK8-183
6D Karekodu okutarak TRT yayıncılık tarihi müzesini 360 derece sanal turla gezin, TTK8-186
6D Karekodu okutarak TRT arşivinden Zeki Müren ile ilgili videoyu izleyin, TTK8-187
6D QR kodu taratarak, TTK8-198
6D dinlemek için yandaki kodu okutun, TTK8-210
6D Sonra da bunları ailesine tanıtmak için bir e-posta hazırladı, TTK8-216
6D dinlemek için yandaki kodu okutun, TTK8-219
7 İstanbul, TTK8-55
7 Ankara, TTK8-80
7 Nemrut dağı, TTK8-92
7 Ihlara vadisi, TTK8-92
7 Yedigöller milli parkı, TTK8-95
7 Truva antik kenti, TTK8-95
7 Pamukkale travertenleri, TTK8-95
7 balıklı göl, TTK8-95
7 Sümela manastırı, TTK8-95
7 Ayder ve Çamlıhemşin yaylaları, TTK8-95
7 peribacaları, TTK8-95
7 Efes ve Bergama Antik Kenti, TTK8-95
7 Keban baraj gölü, TTK8-95
7 İzmir, TTK8-128
7 Urla, TTK8-128
7 Diyarbakır, TTK8-168
7 Taksim, TTK8-179
7 Beyoğlu, TTK8-179
7 Ankara, TTK8-188
7 İstanbul, TTK8-204
7 Muğla, TTK8-204

Tablo 4.8 (Devamı)

7 Isparta, TTK8-204
7 Antalya, TTK8-204
7 Nevşehir, TTK8-204
7 Şanlıurfa, TTK8-204
7 Erzincan, TTK8-204
7 Sivas'ın Kangal ilçesi, TTK8-220
7 Eskişehir, TTK8-221
7 Ankara, TTK8-221
7 Sivas, TTK8-221
7 Kars, TTK8-221
7 Balıkesir, TTK8-221
7 Denizli, TTK8-221
7 Aksaray, TTK8-221
7 Van, TTK8-221
8 Berlin, TTK8-33
8 Ortodoks cemaati, TTK8-55
8 Milodraz TTK8-58
8 Bosnalı Fransiskanlar, TTK8-58
8 İspanyollar, TTK8-59
8 Yahudiler, TTK8-59
8 İspanya, TTK8-59
8 Portekiz, TTK8-59
8 Kuzey Afrika, TTK8-59
8 Yahudi bilim insanı, TTK8-61
8 Albert Einstein, TTK8-61
8 Güney Kore, TTK8-64
8 Kuzey Kore, TTK8-64
8 Türkiye- Güney Kore kardeşliğinin nasıl başladığı anlatılıyormuş, TTK8-67
8 Suriyeli, TTK8-71
8 Iraklı, TTK8-71
8 Yemenli , TTK8-71
8 Balkanlar, TTK8-80

Tablo 4.8 (Devamı)

---

8 *İran*, TTK8-80

---

8 *Asya*, TTK8-80

---

8 *New York Sun gazetesi editörü John B. Bogart*, TTK8-122

---

8 *Alman Arkadaşı Hans*, TTK8-143

---

8 *Gürcistan*, TTK8-144

---

8 *İran*, TTK8-144

---

8 *Irak*, TTK8-144

---

8 *Ermenistan*, TTK8-144

---

8 *Suriye*, TTK8-144

---

8 *Yunanistan*, TTK8-144

---

8 *Nahçıvan*, TTK8-144

---

8 *Bulgaristan*, TTK8-144

---

8 *Tac Mahal*, TTK8-146

---

8 *Bağdat*, TTK8-146

---

8 *Buhara*, TTK8-146

---

8 *Semerkant*, TTK8-146

---

8 *Şiraz*, TK8-146

---

8 *Mostar şehri*, TTK8-148

---

8 *Bosna Hersek*, TTK8-148

---

8 *Bağdat*, TTK8-149

---

8 *Macaristan*, TTK8-150

---

8 *Budapeşte*, TTK8-150

---

8 *Orta Asya*, TTK8-153

---

8 *Balkanlar*, TTK8-153

---

8 *Afrika*, TTK8-153

---

8 *Latin Amerika*, TTK8-153

---

8 *Güney Asya*, TTK8-153

---

8 *Mostar*, TTK8-154

---

8 *Atatürk Heykeli, Washington, ABD*, TTK8-163

---

8 *Atatürk Büstü, Havana, Küba*, TTK8-163

---

8 *Atatürk Caddesi, Utrecht Hollanda*, TTK8-163

---

8 *Atatürk Anıtı, Albany, Avustralya*, TTK8-163

Tablo 4.8 (Devamı)

8 Atatürk Meydanı, <i>Cheratte, Belçika</i> , TTK8-163
8 <i>Franklin Roosevelt</i> , TTK8-164
8 <i>Observer Dergisi</i> , TTK8-164
8 <i>İngiltere</i> , TTK8-164
8 <i>Winston Churchill</i> , TTK8-164
8 <i>Elefterios Venizelos</i> , TTK8-164
8 <i>Türkistan'ın Farab şehri</i> , TTK8-167
8 <i>Buhara</i> , TTK8-167
8 <i>Semerkant</i> , TTK8-167
8 <i>Merv</i> , TTK8-167
8 <i>Belh</i> , TTK8-167
8 <i>Özbekistan</i> , TTK8-170
8 <i>Almanya</i> , TTK8-179
8 <i>Saskia Lankhoorn (Hollandalı çok yönlü piyanist) </i> , TTK8-188
8 <i>Moldova</i> , TTK8-195
8 <i>Kosova</i> , TTK8-195
8 <i>Almanya</i> , TTK8-195
8 <i>İsviçre</i> , TTK8-195
8 <i>Batı ülkelerinde “ mohair” olarak adlandırılan bu tiftik</i> , TTK8-218

Türkçe ve Türk Kültürü 8. Sınıf ders kitabında “Günlük Yaşam” kategorisinde 83, “Kültürel Çeşitlilik” kategorisinde 68, “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde 56, “Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 51, “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 35, “Değerler ve Eğitimi” kategorisinde 30, “Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 21 ve “Sosyal Yaşam” kategorisinde 15 öge bulunmaktadır.

TTK8 kitabında kültürel aktarım, ağırlıklı olarak Günlük Yaşam ve Kültürel Çeşitlilik kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sosyal Yaşam ve Kişiler Arası İlişkiler kategorileri nispeten daha az yer bulmuştur. Bu dağılım, öğrencilerin kültürlerarası farkındalık kazanmasını ve günlük yaşam pratikleri üzerinden kültürel etkileşimleri kavramasını hedefleyen bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu düzeyde, bireyler arası ilişkiler yerine kültürler arası etkileşim ve toplumsal çeşitlilik temaları ön plana çıkmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarına yönelik hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında yer alan kültürel öğeler, Okur ve Keskin (2013) tarafından geliştirilen “Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler” sınıflandırması temel alınarak sistematik bir biçimde incelenmiştir. Bu doğrultuda, TTK1’den TTK8’e kadar olan ders kitaplarındaki kültürel öğeler sekiz ana kategori çerçevesinde analiz edilerek, kültürel aktarımın kapsamı ve tematik dağılımı ortaya konmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırmanın ilk sorusu olan “Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında hangi kültürel öğeler bulunmaktadır?” sorusuna ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Alt sınıf düzeylerinde (TTK1–TTK2), kültürel aktarımın daha çok ‘Kişiler Arası İlişkiler’ ve ‘Günlük Yaşam’ kategorilerinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin yaş düzeyine uygun olarak sosyal etkileşim kalıpları, görgü kuralları ve aile çevresine dayalı içeriklerle kültürel değerlere aşinalık kazanmasının hedeflendiğini göstermektedir.

Orta sınıf düzeylerinde (TTK3–TTK5), ‘Değerler ve Eğitim’, ‘Gelenekler ve Folklor’ ile ‘Edebiyat, Sanat ve Müzik’ kategorilerinde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Bu dağılım, kültürel mirasın ve milli değerlerin aktarımına yönelik yapılandırılmış bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bununla birlikte, ‘Sosyal Yaşam’ kategorisinin birçok düzeyde sınırlı kalması, toplumsal yapılar ve sosyal kurumlara ilişkin içeriklerin görece geri planda tutulduğunu düşündürmektedir.

Üst sınıf düzeylerinde (TTK6–TTK8), kültürel aktarımın odağı önemli ölçüde değişmektedir. ‘Kültürel Çeşitlilik’, ‘Coğrafya ve Mekan’ ve ‘Edebiyat, Sanat ve Müzik’ kategorilerinin frekansında dikkat çekici bir artış görülmüştür. Özellikle TTK8’de ‘Kültürel Çeşitlilik’ kategorisinin 68 frekansa ulaşması çokkültürlülük, kültürlerarası etkileşim ve uluslararası bağlamlarda kültürle karşılaşma temalarının öne çıktığını göstermektedir. Bu eğilim, üst düzey öğrencilere kültürlerarası farkındalık, estetik duyarlılık ve toplumsal çeşitlilik konularında daha derinlemesine bir kavrayış kazandırma amacını yansıtmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, sınıf düzeyi yükseldikçe kültürel aktarımda daha soyut, kapsayıcı ve kavramsal derinlik içeren temalara yer verildiği; alt düzeylerde ise daha somut, gündelik ve birey temelli içeriklerin ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Bu yapı, öğrencilerin yaş ve bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alınarak kültürel kazanımların sistemli biçimde yapılandırıldığını ortaya koymaktadır.

Elde edilen analiz sonucu doğrultusunda, araştırmanın ikinci sorusu olan “Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında bulunan Türk kültür unsurlarına ait bilgilendirmenin seviyesi nedir ?” sorusuna ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tanıttıcı ve yüzeysel bilgilendirme baskın:

Kitaplarda kültürel unsurlar genellikle isim düzeyinde tanıtılmakta ve bu öğelerin “ne olduğuna” dair temel bilgiler sunulmaktadır. Ancak, bu unsurların tarihsel ve toplumsal bağlamı ile kültürel anlam derinliğine ilişkin ayrıntılara daha sınırlı düzeyde yer verildiği görülmektedir.

Erken yaş gruplarında (TTK1–TTK2) bilgilendirme daha somut ve sınırlı:

Yaş grubuna uygun olarak kültürel içerikler daha çok görseller, kısa ifadeler ve basit tanımlar üzerinden sunulmaktadır. Bu nedenle derinlemesine bilgi aktarımı değil, kültürel farkındalık oluşturma önceliklidir.

Orta sınıf düzeylerinde (TTK3–TTK5) kültürel açıklamalar artmakta:

Kültürel içerikler biraz daha açıklayıcı hale gelmekte, ancak hâlâ birçok unsur bağlamdan kopuk biçimde verilmektedir. "Bayramlarda ne yapılır?" gibi geleneksel örnekler var, ancak çoğu zaman neden yapıldığına dair bir derinlik eksik kalmakta.

Üst sınıf düzeylerinde (TTK6–TTK8) içerikler çeşitleniyor, ancak sistematik bir derinlik hâlâ sınırlı:

“Kültürel Çeşitlilik”, “Kimlik” gibi konulara metinlerde yer verilmekle birlikte, kültürel öğelerin ele alınışında eleştirel, yorumlayıcı ya da çok yönlü açıklamalara daha sınırlı şekilde yer verildiği gözlemlenmektedir. Bilgilendirme düzeyi artmakla birlikte, içeriklerin anlam derinliği ve bakış açısı çeşitliliği açısından daha da geliştirilmesi gerektiği ifade edilebilir. Öğrencilerin yaş grubu dikkate alındığında bu durum anlaşılabilir olsa da kültürel öğelerin bağlam içinde ve işlevsel bir biçimde sunulması gerektiği düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, çalışmada “Türkçe ve Türk Kültürü Seti ders kitapları kültürel unsurların aktarımı açısından yeterli düzeyde midir?” sorusu da kapsamlı

bir şekilde ele alınmıştır. Yapılan analizler, kültürel aktarımın niceliksel olarak zengin olmasına karşın, kapsam ve dağılım açısından dengeli bir yapı sergilemediğini ortaya koymuştur. Bazı kültürel kategoriler (örneğin, *Kişiler Arası İlişkiler*, *Edebiyat*, *Sanat ve Müzik* ve *Kültürel Çeşitlilik*) belirli kitaplarda yoğun bir şekilde temsil edilirken, *Sosyal Yaşam*, *Değerler Eğitimi* ve *Coğrafya ve Mekân* gibi önemli alanların bazı kitaplarda sınırlı düzeyde yer aldığı ya da hiç işlenmediği belirlenmiştir. Örneğin, TTK1’de *Sosyal Yaşam* kategorisine hiç yer verilmemiş, TTK2 ve TTK3’te *Kültürel Çeşitlilik* sınırlı düzeyde kalmış, TTK8’de ise *Kişiler Arası İlişkiler* ve *Sosyal Yaşam* konularının arka planda kaldığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, TTK4 kitabının kültürel öğeleri daha dengeli bir biçimde sunduğu, buna karşın TTK5’te *Değerler Eğitimi* kategorisinin neredeyse hiç öne çıkmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, kültürel öğelerin aktarımında bazı alanlara yoğunlaşılırken, diğer önemli kültürel unsurların yeterince temsil edilmediğini ve bu nedenle aktarımın bütüncül bir yapıya ulaşamadığını göstermektedir.

Son olarak, “Kültürel öğelerin ders kitaplarında temsili ve dağılımı dengeli bir biçimde gerçekleştirilmiş midir?” sorusuna yönelik olarak, kültürel öğelerin temsili ve dağılımında belirgin bir dengesizlik olduğu tespit edilmiştir. Alt sınıflarda daha çok somut ve günlük yaşamla ilişkili içeriklere yer verilmişken, üst sınıflarda soyut ve kavramsal içerikler ön plana çıkmıştır. Bu durum, yaş gruplarının gelişim özellikleriyle uyumlu olmakla birlikte, bazı kültürel temaların sürekli geri planda kalması, öğrencilerin kültürel farkındalıklarının çok boyutlu gelişimini sınırlayabilecek bir durum olarak değerlendirilmiştir.

5.2. Öneriler

1- Kültürel Öge Dağılımının Dengelenmesi

Ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların, yaş gruplarına uygun olmakla birlikte, tüm kategorileri kapsayacak şekilde daha dengeli bir yapıda sunulması gerekmektedir. Özellikle “Sosyal Yaşam”, “Değerler Eğitimi” ve “Kültürel Çeşitlilik” gibi alanlara daha fazla yer verilmelidir. Kültürel öğelerin dengesiz dağılımı, öğrencilerin kültürü çok yönlü şekilde kavramasını güçleştirebilir. Bu durum, özellikle iki dilli Türk çocuklarının kültürel kimlik gelişiminde sınırlılıklar yaratabilir. Bu nedenle, kültürel aktarımın yalnızca niceliksel yoğunlukla değil, aynı zamanda tema bazında dengeli, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir anlayışla yapılandırılması gerekmektedir.

2- Bilgilendirme Düzeyinin Artırılması

Üst sınıf düzeylerinde kültürel öğelerin yalnızca tanıtıcı bir yaklaşımla sunulmaması gerekmektedir. Bundan dolayı, kültürel içeriklerin anlamsal derinlik kazandıracak şekilde ve ilişkişel bir yaklaşımla sunulması, öğrencilerin analitik düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

3- Çokkültürlülük ve Kültürlerarası Etkileşimin Güçlendirilmesi

Özellikle günümüz dünyasında kültürlerarası etkileşimlerin artmasıyla birlikte, ders kitaplarında farklı kültürlere dair bilgilendirici içerikler verilmesi öğrencilerin kendi kültürleriyle karşılaştırmalı analiz yapmasına olanak sağlayacaktır. Bu sayede öğrenciler, kültürel arası hoşgörü yetisini geliştirebilir.

4- Kültür Aktarımında Etkinlik ve Uygulama Temelli Yaklaşım

Ders kitaplarında kültürel unsurların aktarımı, yalnızca metinler aracılığıyla değil, etkinlik ve uygulamalar yoluyla da sağlanmalıdır. Drama uygulamaları, yaratıcı yazma, görsel okuma ve tartışma gibi yöntemlerle öğrencilerin kültürel içerikleri doğrudan katılım göstermeleri sağlanabilir.

5- Görsel ve Materyal Desteğinin Artırılması

Kültürel öğelerin belirginleştirilmesine fayda sağlamak amacıyla kitaplarda kullanılan görsel materyallerin sayısı ve kalitesi yükseltilmelidir. Özellikle tarihî eserler, geleneksel kıyafetler, coğrafi bölgeler ve kültürel mekânları tanıtan yetkin ve tanıtıcı görseller sunulmalıdır.

6- Dil ve Kültür İlişkinin Güçlendirilmesi

Ders kitaplarında atasözleri, deyimler, tekerlemeler, bilmeceler, halk hikâyeleri ve efsaneler gibi sözlü kültür öğelerine daha sık yer verilerek, öğrencilerin Türk dilinin kültürel boyutunu da öğrenmeleri sağlanmalıdır. Bu, kültürün dil vasıtasıyla daha devamlı ve etkili bir biçimde aktarılmasına katkıda bulunacaktır.

7- Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Zenginleştirilmesi

Kültürel aktarımın başarısını ölçmek için kitaplarda değerlendirme araçları yer almalıdır. Bu araçlar kültürel farkındalık ve kültür aktarımı gibi kriterleri de içerecek biçimde ele alınmalıdır. Bu, öğrencilerin kültürel edinimlerinin somut olarak ölçülebilmesine olanak tanıyacaktır.

KAYNAKLAR

- Açık, F. ve Demir, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (30), 51-72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16971/177327>
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp
- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim (7. baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1980). *Dil yanlışları*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95–106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlls/issue/9937/122941>
- Arıcı, B. ve Kırkılıç, H. A. (2017). Yurt dışında görev yapan Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(41), 480–500. <https://doi.org/10.16992/ASOS.12043>
- Ateşal, Z. (2014). 8-10. sınıf “Türkçe ve Türk Kültürü” ders kitabının hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Turkophone*, 1(1), 62–73. <https://dergipark.org.tr/en/pub/turkophone/issue/18997/200511>
- Aydoğdu, C., & Karasu, G. (2016, July 12–15). *Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk çocukların eğitim sorunları*. Turkish Migration Conference (pp. 111–117), Viyana, Austria. <https://avesis.anadolu.edu.tr/yayin/88eafbd2-13bb-4edd-8182-1509ba3ab616/bati-avrupa-ulkelerinde-yasayan-turk-cocuklarinegitim-sorunlari>
- Bağcı Ayrancı, B., Mete, F. ve Keskin, H. (2017). İki dilli Türk çocukları için “Türkçe ve Türk Kültürü” kitaplarının şekil açısından değerlendirilmesi. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 2(2), 15–55. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/441183>
- Banguoğlu, T. (2024). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (2004). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde İlkeler, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30. Erişim adresi : <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16660/329608>
- Barın, E. ve Demir, C. (2010). *Türk dil bilgisi 1: Ses bilgisi (2. baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.

- Bican, G. (2017). *Danimarka'da Türkçe-Danca konuşan öğrencilerin dil görünümünün iki dillilik temelinde incelenmesi*. (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/350743>
- Bulut, M. (2013). Türkçe eğitimi ve öğretiminde dil ve kültür aktarımı aracı olarak atasözleri ve deyimlerin önemi. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(13), 559-575. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.5993>
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 297-311. https://doi.org/10.9761/jasss_461
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Alfa.
- Chomsky, N. (2019). *Sentaktik yapılar* (M. Y. Erişen, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. (Orijinal eser 1957 yılında yayımlanmıştır)
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Çakır, M. (2002). Almanya'daki Çok Kültürlü Ortamlarda Türkçenin Anadili Olarak Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1, 39-57. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/1408>
- Çarkıt, C. (2020). Ortaokul Türkçe derslerinde kültür aktarımına yönelik uygulamalar. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1380-1389. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.4017>
- Çavuşoğlu, A. (2006). Ana Dili, Edinimi, Önemi ve Geliştirilmesi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 37-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatilahiyat/issue/68394/1066391>
- Çelik, N. (2017). Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi (ULUTURKAD)*, 2(1), 21-33. <https://dergipark.org.tr/en/pub/uluturkad/issue/83088/1415513>
- Çelik, Y. ve Gülcü, İ. (2016). Yurtdışında kullanılan Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 287-296. <https://dergipark.org.tr/en/pub/buefad/issue/24349/258089>

- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 269-283.
- Çetin, F. ve Güleç, İ. (2014, Haziran). *Almanya'daki Türk çocukları için hazırlanmış "Türkçe temel 2" ders kitabının içerik açısından incelenmesi. III. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuş bildiri*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya. https://egitim.sakarya.edu.tr/sites/egitim.sakarya.edu.tr/file/Seak_Bildiriler_Kitabi1.pdf
- Çiçek, S., ve Asar, A. (2023). Ana Dili Olarak Türkçe Öğretiminde Eşdizimsel Farkındalık ve Ortaokul Öğrencilerinin Eşdizimsel Yeterlikleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 176–191. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1207239>
- Cummins, J. (1979). Linguistic Interdependence and the Educational Development of Bilingual Children. *Review of Educational Research*, Washington.
- Demirbaş, H. (2014). *Eğitim-kültür açısından Avrupa'daki Türk çocukları: Sorunlar ve çözümler*. Ankara : Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ekmekçi, V. ve Karadüz, A. (2015). Yurt dışında yaşayan iki dilli çocuklar için hazırlanan Türkçe ve Türk kültürü dersi kitabına eleştirel bir bakış. *Turkish Studies*, 10(15), 361–378. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8976>
- Elbir, B. ve Aka, F., N. (2015). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi”. *Turkish Studies*, 10 (12), 371-386. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8425>
- Er, K. O (2006). The effects of culture in foreign language curriculum. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*. 39(1), 1-14. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000128
- Ergin, M. (2024). *Üniversiteler İçin Türk Dili* (2. baskı). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Erişek, Ö. ve Yücel, F. (2002). Dil öğretiminde yazınsal metinlerin yeri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 63–76. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10981/131437>

- Gelekçi, C. (2010). Belçika’da yaşayan Türk gençlerinin Kültürel aktarım sürecinde ana dillerini öğrenme ve kullanma durumları. *Türkbilig*, 19, 117-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkbilig1/issue/13390/161987>
- Göçer, A. (2012). Dil- kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili Dergisi* 729, 50-57. <https://avesis.erciyes.edu.tr/yayin/ed353982-fa5f-4b93-8df1-b2d1888b8481/dil-kultur-iliskisi-ve-etkilesimi-uzerine>
- Göçer, A. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin deyimleri kullanma yeterlikleri üzerine bir inceleme. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 4(13), 96-109. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kdeniz/issue/16862/175528>
- Gökalp, Z. (2012). *Hars ve Medeniyet*. İstanbul: Toker Yayınları.
- Gökalp, Z. (2019). *Türkçülüğün Esasları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Güftâ, H. ve Kan, M. O. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğeleri açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239-256. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19555/208669>
- Gülden, B. (2019). *Türkçe öğretim programlarının ve Türkçe ders kitaplarının kültür aktarımı bağlamında somut olmayan kültürel miras öğeleri açısından incelenmesi*. (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Güzel, A. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi: Almanya örneği* (Gözden geçirilmiş 3. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güngör, N. (1991). *Kültür-Eğitim-Dil Üzerine Görüşleri İle Z. Fahri Fındıkoğlu*. Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Güvenç, B. (1996). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenç, B. (2021). *Kültürün ABC’si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İncekara, S. (2022). *Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarındaki kültür öğelerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Irmak, Y. (2016). Belçika’da Türkçe öğretiminin sorunları ve Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarına eleştirel bir yaklaşım. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 301–312. <https://doi.org/10.29029/busbed.328669>
- Kafesoğlu, İ. (1993). *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri*, İstanbul: Hamle Yayınları
- Kafesoğlu, İ. (2020). *Türk millî kültürü (10. bs.)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kan, M. O. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabının kültür öğeleri açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Kaplan, M. (2004). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2024). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kartal Güngör, T. (2015). Fransa’da Türkçe ve Türk kültürü derslerinin mevcut durumu, öğretim programı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. *International Journal of Languages’ Education and Teaching, UDES 2015*, 2662–2668. <https://doi.org/10.18298/ijlet.479>
- Kayır, G. ve Arı, A. (2018). Türkçe ve Türk Kültürü Dersi’nde görev temelli etkinliklerin İsviçre’de yaşayan Türk çocuklarının akademik başarı ve motivasyonlarına etkisi. *Journal of Turkish Studies*, 13(19), 1125–1146. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13952>
- Kolay, G. (2018). *Yurt dışında yaşayan Türk çocukları için hazırlanmış Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında kültürel öğeler* (Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/596274>
- Koparan, B. ve Canbulat, M. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına yönelik bir durum çalışması. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 5(2), 40–57. <https://doi.org/10.47214/adeder.756667>
- Korkmaz Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Korkmaz, Z., Akalın, M., Ercilasun, A. B., Gülensoy, T., Zülfikar, H., Parlatur, İ., & Birinci, N. (1997). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Köksal, A. (2003). *Dil ile ekin*. İstanbul: Toroslu.

- Kutlu, A.(2014). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi)”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 697-710. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22599/241440>
- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*. 33(150), 64-73. <https://www.acarindex.com/egitim-ve-bilim/kultur-aktarimi-acisindan-turkce-ogretim-programlari-633722>
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9506>
- Meriç, C. (1986). *Kültürden irfana*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Mete, F., Yeşilyurt, E. ve Keskin, H. (2018). İkidilli Türk çocukları için hazırlanan “Türkçe ve Türk Kültürü” kitaplarında atasözü öğretimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(2), 174–183. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijlet/issue/82541/1426846>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2009). *Yurtdışında yaşayan Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı (1–10. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları. https://nurnberg.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_04/28021302_2009_ogretim_programi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı*. Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü. https://yyegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/19101919_Turkce_ve_Turk_Kulturu_Dersi_OYretim_ProgramY_Turkce.pdf
- Nurlu, M. (2019) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi*. Ankara: Kalem Kitap
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat Fakülte Dergisi*, 28(2), 123-139. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefd/issue/41213/505402>
- Oksal, A., & Güner, F. (2017). Fransa’daki Türkçe ve Türk kültürü dersine yönelik veli ve öğrenci görüşleri: Aveyron bölgesi örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 73–84. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijlet/issue/82539/1425681>

- Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği. *International Journal of Social Science*, 6(2), 1619–1640. https://doi.org/10.9761/jasss_686
- Oruç, Ş. (2016). Ana dili, ikinci dil, iki dillilik, yabancı dil. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 45, 279-290. <https://doi.org/10.9761/JASSS3411>
- Ören, Ş. (1999). Kültür ve davranış ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 307-314. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbd/issue/2793/37573>
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational behavior (2nd European ed.)*. Harlow: Pearson Education.
- Saussure, F. (1998). *Genel dilbilim dersleri* (B. Vardar, Çev.). İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları. (Orijinal eser 1916 yılında yayımlanmıştır.)
- Şen, Ü. (2010). Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dili eğitimine yönelik Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yapılan çalışma ve uygulamalar. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 2 (3), 239-253. <https://avesis.gazi.edu.tr/yayin/96eb200b-a12b-4fb6-a3b8-352b04cbbdff/yurt-disinda-yasayan-turk-cocuklarinin-ana-dili-egitimine-yonelik-milli-egitim-bakanligi-bunyesinde-yapilan-calisma-ve-uygulamalar>
- Şen, Ü. (2011). *Belçika’da yaşayan Türk çocuklarının Türkçeye yönelik tutumları ve yazma becerileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://toad.halileksi.net/wp-content/uploads/2022/07/yurt-disinda-yasayan-turk-cocuklarinin-ana-dillerine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf>
- Şen, Ü. (2016). İki Dilli Türk Çocuklarına Temel Beceri ve Temel Değerlerin Öğretiminde Nasrettin Hoca Fıkralarının Yeri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 257-272. <https://doi.org/10.21764/efd.64885>
- Tekeli, F. (2017). *İki dilli öğrencilere Türkçe öğretiminde malzeme kullanımı: Almanya örneği* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Tekin, N. M. (2016). Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki kültürlerarası etkileşimi sağlamada ortak değerlerin kullanımı. *ERPA International Congresses on Education 2016 – Bildiriler Kitabı*, 839–847. https://www.erpacongress.com/upload/dosya/erpa_2016_book_of_proceedings_final_157e00410c96c9.pdf

- Toklu, M. O. (2003). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Turhan, M. (1997). *Kültür değişmesi ve millî kültür meseleleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1980). *Tarihî Akış İçinde Din ve Medeniyet*. İstanbul: Nakışlar Yayınevi.
- Turan, Ş. (1990). *Türk kültür tarihi (Türk kültüründen Türkiye kültürüne ve evrenselliğe)*. Ankara: Bilgi.
- Türkben, T. ve Alptekin, E. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde dijital öyküleme aracılığıyla kültürel öğelerin aktarımı. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 7(1), 23–58. https://doi.org/10.17932/IAU.TOMER.2016.019/TOMER_V07I1002
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Uyar, Y. (2007). *Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Uygur, N. (1994). *Dilin gücü*. İstanbul: Kabalıcı.
- Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Ünalın, Ş. (2004). *Dil ve kültür*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Vardar, B. (1982). *Dilbilimin temel kavram ve ilkeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü (7. baskı)*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2009): *Almanya’da Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi ve Alman Okullarındaki Türk Çocuklarına Yönelik Eğitim Uygulamaları*. Semahat Yüksel Armağan Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, M. (2014). İki Dillilik Olgusu ve Almanya’daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. 9/3, 1641-1651. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6216>

Zeyrek, S. (2020). Dil-Kültür İlişkisi Doğrultusunda Yabancı Dil Öğretimi . *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 165-186.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotfl/issue/56185/812014>

EKLER

EK 1: Kültürel Öğeler Tablosu

Alt Öge	1. GÜNLÜK YAŞAM	2. KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER	3. DEĞERLER VE EĞİTİM	4. EDEBİYAT-SANAT VE MÜZİK	5. GELENEKLER ve FOLKLOR	6. SOSYAL YAŞAM	7. COĞRAFYA VE MEKAN
a	Yiyecek-içecek	Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve gelenekler	Moda	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)
b	Yemek zamanları, sofrada adabı	Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar	
c	Resmi tatilleri-çalışma zamanları	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve Tarih Bilinci/sevgisi	Sanat	Dini kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler	
d	Boş zaman etkinlikleri, hobileri	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Diğerleri	
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar	Konuk etme-ikram ve hediyeler		El sanatları geleneği	Festivaller, törenler, kutlamalar		
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	Diğerleri		Diğerleri	Danslar		
g	Oyunlar				Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bätül inançlar		
h	Spor				Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar		
i	Müzik				Diğerleri		

EK 2: Düzenlenmiş Kültürel Öğeler Tablosu

Alt Öge	1. GÜNLÜK YAŞAM	2. KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER	3. DEĞERLER VE EĞİTİM	4. EDEBİYAT-SANAT VE MÜZİK	5. GELENEKLER VE FOLKLOR	6. SOSYAL YAŞAM	7. COĞRAFYA ve MEKAN	8. KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK
a	Yiyecek-içecek	Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve gelenekler	Moda	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)	
b	Yemek zamanları, sofrada adabı	Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar		
c	Resmi tatilleri-çalışma zamanları	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve Tarih Bilinci/sevgisi	Sanat	Dini kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler		
d	Boş zaman etkinlikleri, hobileri	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Medya/ Teknoloji		
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar	Konuk etme-ikram ve hediyeler		El sanatları geleneği	Festivaller, törenler, kutlamalar	Diğerleri		
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	Diğerleri		Diğerleri	Danslar			
g	Oyunlar				Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtil inançlar			
h	Spor				Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar			
i	Müzik				Diğerleri			

EK 3: Tablo Kullanım İzin Yazısı

Tez Çalışmamda Tablo Kullanımı İçin İzin Talebi

Gelen kutusu

ben 16 Nis

Sayın Prof. Dr. Alparslan OKUR Merhaba. B...

Alparslan Okur 16 Nis

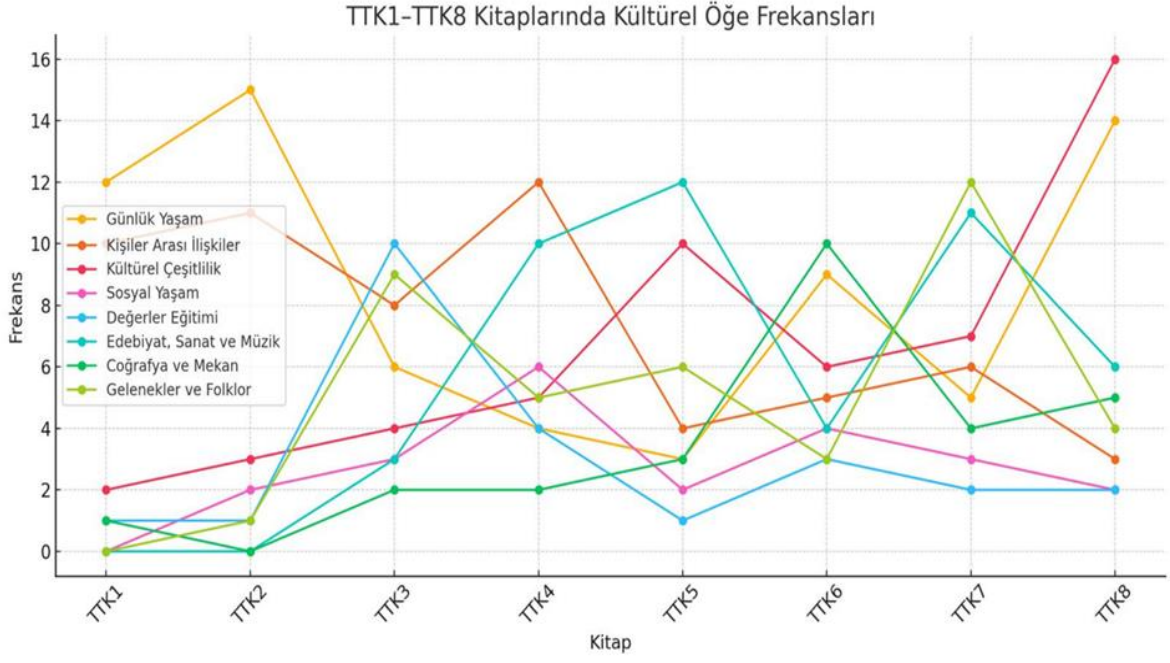
alıcı: ben

Merhaba Melisa. Bahsettiğin tabloyu kullanabilirsin. Kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Prof. Dr. Alparslan Okur
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

EK 4: TTK1- TTK8 Kitaplarında Kültürel Öge Frekanslarının Dağılımı Grafiği

EK 5: TTK1- TTK8 Kitaplarında En Sık Kullanılan Kültürel Ögeler

